Raftul Denisei

Yukio Mishima

Templul de aur

roman

book

HUMANITAS fiction

Cuprins

TEMPLUL DE AUR
- Capitolul 1
- Capitolul 2
- Capitolul 3
- Capitolul 4
- Capitolul 5
- Capitolul 6
- Capitolul 7
- Capitolul 8
- Capitolul 9
- Capitolul 10

Yukio Mishima
KINKAKUJI
Copyright © 1956, The Heirs of Yukio Mishima
All rights reserved.

© Humanitas Fiction, 2013 (ediţia print)
© Humanitas Fiction, 2014 (ediţia digitală)
ISBN: 978-973-689-692-7 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372.743.382; 0723.684.194

YUKIO MISHIMA

Templul de aur

Traducere din japoneză și note de
ANGELA HONDRU

Ediție revăzută

Capitolul 1

Tata îmi vorbise despre Templul de aur încă de când eram copil.

Locul meu natal era o insuliţă pustie ce dădea spre Marea Japoniei, la nord-est de Maizuru. Tata însă nu se născuse acolo, ci în Shiraku, un sat situat în partea de est a golfului Maizuru. Constrâns să se facă preot, luă în primire templul de pe insulă unde s-a şi căsătorit. Rodul căsătoriei sunt eu.

În apropierea insulei Nariu nu exista nici o şcoală elementară, aşa că ai mei s-au văzut nevoiţi să mă trimită la unchiul meu – locul de baştină al tatei, de altfel. Mergeam la şcoală pe jos.

Vremea era de obicei senină în satul natal al tatei, dar în fiecare an, prin noiembrie, decembrie, chiar şi-n zilele în care nici un nor nu ameninţa cerul, aveam parte de patru, cinci răpăieli. Mă întreb dacă nu cumva şi aceasta a avut influenţă asupra firii mele schimbătoare.

Când mă întorceam de la şcoală după-amiezele, stăteam în biroul meu de la etaj cu privirile aţintite în zare. Razele asfinţitului făceau ca frunzuliţele copacilor de pe coama dealului să pară un ecran auriu ce se înălţa exact în mijlocul câmpului. Privindu-le, îmi apărea în faţa ochilor imaginea Templului de aur.

Deşi-l mai vedeam din când în când prin fotografii şi manuale, imaginea care mi-a rămas întipărită în suflet a fost cea a Templului de aur zugrăvită de tatăl meu. Tata nu-mi spusese niciodată că adevăratul Templu era de un aur strălucitor sau ceva de soiul acesta, şi totuşi, cum susţinea el, nu exista pe lume nimic mai frumos. Până şi ideogramele ce-i reprezentau numele şi muzicalitatea fiecărui cuvânt confereau Templului de aur o valoare aproape ireală ce mi se întipări în minte.

Zărind dealurile îndepărtate ce sclipeau în razele soarelui, aveam senzaţia că ce văd nu poate fi decât umbra invizibilului Templu. Soarele răsare exact deasupra trecătorii Kichizaka ce desparte prefectura Fukui de Kyōto-ul meu. Şi, deşi actualul Kyōto se află în direcţie total opusă, îmi imaginam Templul de aur înălţându-se spre cerul dimineţii, în razele soarelui ce urcau printre faldurile dealurilor situate la răsărit.

Imaginea Templului de aur plana pretutindeni; cu toate acestea nu-l puteam vedea, aşa cum nu puteam vedea nici marea din cauza valurilor, deşi golful Maizuru se afla la mai puţin de şapte kilometri spre vest de satul Shiraku, unde locuiam. În aer plutea mireasma mării, purtată de aripile vântului. Uneori, pe vreme urâtă, stoluri întregi de pescăruşi îşi căutau refugiu pe câmpul din apropiere.

Eram firav, întotdeauna ceilalţi băieţi mă întreceau la fugă şi la

gimnastică. În plus, eram şi puţin bâlbâit din naştere, aşa că preferam să stau mai retras. Toată lumea ştia că sunt băiat de preot şi vin de la templu. Băieţii mai prost-crescuţi îşi băteau joc de mine, imitând un popă bâlbâit ce bolboroseşte sutra. Într-una din cărţile de şcoală era o povestire unde apărea un detectiv bâlbâit, şi băieţii alegeau anume acest pasaj şi mi-l tot citeau cu voce tare.

Inutil să mai mărturisesc, bâlbâiala mea era de fapt un obstacol între mine şi lume. Necazuri am la primul sunet pe care vreau să-l rostesc. Dar tocmai acest prim sunet constituie cheia de la uşa ce separă lumea mea interioară de cea din afară, şi nu m-am priceput niciodată să învârt această cheie lin în broască. Majoritatea oamenilor, datorită faptului că stăpânesc cu uşurinţă cuvintele, sunt în stare să ţină această uşă de la hotarul dintre lumea interioară şi cea exterioară larg deschisă, astfel încât aerul trece liber. Mie mi-este însă cu neputinţă. A ruginit cheia probabil…

Când un bâlbâit face eforturi disperate să rostească primul sunet, el este ca o pasăre ce încearcă să scape din laţ. Şi, dacă reuşeşte până la urmă să se elibereze, este oricum prea târziu. Există cu siguranţă momente când realitatea lumii exterioare, ce pare să mă pândească, îşi încolăceşte braţele pe când eu mă zbat să mă eliberez. Nenorocirea este însă că această realitate nu-i nealterată. Când, după toate strădaniile mele, reuşesc să ajung la lumea din afară, constat că de fapt este o realitate ce şi-a schimbat pe loc înfăţişarea şi care nu mai prezintă interes – o realitate ce şi-a pierdut prospeţimea pe care o consideram demnă de mine, care emană miros de putregai.

Nu-i greu de imaginat că un tânăr ca mine ajunge să îmbrăţişeze două năzuinţe complet opuse. La istorie îmi plăcea prezentarea despoţilor. Mă închipuiam un tiran bâlbâit, dar taciturn; slujitorii urmăreau cu sufletul la gură orice expresie de pe chipul meu, tremurând zi şi noapte ca varga. Cred că nu-i nevoie să-mi mai justific cruzimea în cuvinte alese. Tăcerea poate fi şi ea grăitoare. Mă amuza gândul că m-aş putea răzbuna pedepsindu-mi profesorii şi colegii care m-au chinuit zi de zi. Pe de altă parte, mă închipuiam mare artist, înzestrat cu cea mai limpede dintre viziuni – un adevărat suveran al lumii interioare. Aspectul meu exterior lăsa de dorit, dar interiorul devenea mai bogat decât al oricui. Nu era normal ca un tânăr care suferea de un handicap ireparabil să ajungă să se considere o fiinţă aleasă? Simţeam că mă aşteaptă o misiune pe lumea aceasta, de care nici eu nu ştiam încă nimic.

Îmi stăruie în minte o întâmplare de pe vremea aceea. Şcoala din Maizuru-Est avea terenuri mari de sport înconjurate de coline şi dealuri, iar clădirea şcolii era modernă şi strălucitoare.

Într-o zi, un fost absolvent al şcolii, acum elev la Şcoala de Marină, veni în permisie să-şi viziteze fosta şcoală. Era frumos bronzat şi nasul

puternic îi ieşea de sub chipiul pe care şi-l trăsese pe ochi: părea un adevărat erou din cap până-n picioare. Stătea şi le povestea juniorilor despre rigorile vieţii militare. Deşi vorbea despre o viaţă plină de privaţiuni, aveai impresia că povesteşte despre cel mai luxos şi mai extravagant mod de trai. Părea un îngâmfat, dar, în ciuda tinereţii lui, era perfect conştient de efectul modestiei prefăcute. Pieptul acoperit de galoane putea fi asemuit cu figura sculptată de la prova unei corăbii ce-şi croieşte drum în larg. Stătea pe treptele din piatră ce duceau la terenul de sport. În jurul lui se aflau patru-cinci elevi care-i sorbeau cuvintele. Florile de mai din straturile de pe deal îmbobociseră: lalele, sângele-voinicului, anemone, margarete. Deasupra capetelor lor atârnau crenguţe înflorite de magnolie.

Atât vorbitorul, cât şi ascultătorii încremeniseră ca nişte stane de piatră. Eu stăteam câţiva metri mai încolo. Aşa eram eu, asta era atitudinea mea faţă de florile de mai, faţă de îngâmfatul în uniformă şi faţă de hohotele de râs.

Pe tânărul erou începuse să-l preocupe persoana mea mai mult decât admiratorii săi. Se părea că sunt singurul care nu i se ploconeşte, şi gândul acesta îl ofensa probabil. I-a întrebat pe ceilalţi cum mă cheamă.

— Hei, Mizoguchi! strigă el.

Se uita la mine pentru prima dată. L-am ţintuit cu privirea fără să scot o vorbă. În zâmbetul pe care mi l-a adresat am putut distinge ceva din atitudinea unui om influent.

— De ce nu-mi răspunzi? Eşti mut?

— Sunt bâ-bâ-bâlbâit, răspunse unul din admiratorii săi în locul meu şi pufniră cu toţii în râs. Ce uluitor a fost râsul acela dispreţuitor! Pentru mine a fost strălucitor – strălucitor ca lumina reflectată pe mănunchiul de frunze – râsul acela crud al colegilor mei, atât de caracteristic pentru băieţii de vârsta lor.

— Ce? Eşti bâlbâit? De ce nu vii la Şcoala de Marină? Scot ei bâlbâiala din tine într-o singură zi!

Nu ştiu cum, dar am reuşit să răspund clar. Cuvintele s-au rostit lin, fără nici cel mai mic efort din partea mea.

— Nu vreau acolo. Am de gând să mă fac preot.

Toată lumea tăcu. Tânărul erou plecă ochii, rupse un fir de iarbă şi-l băgă în gură.

— Ei bine, spuse, poate vine într-o bună zi şi clipa înmormântării mele şi-o să-ţi dau de lucru.

Începuse războiul din Pacific.

În clipa aceea am avut o revelaţie neaşteptată: intuiţia că, într-o lume obscură, eu sunt cel ce aşteaptă cu ambele mâini întinse. Că într-o bună zi, florile de mai, uniformele, colegii mei răutăcioşi vor ajunge cu toţii pe mâinile mele… întinse. Să ajung să-mi dau seama că eu

eram cel ce stăpânea lumea strivind-o până-n temelii… Dar această revelaţie era prea încărcată de semnificaţie pentru a putea deveni motiv de mândrie pentru un tânăr ca mine.

Mândria trebuie să fie ceva simplu, uşor de văzut, ceva strălucitor. Îmi doream ceva palpabil. Voiam ca mândria mea să fie văzută de toată lumea. De exemplu, sabia pe care *el* o purta la brâu era chiar aşa ceva.

Această sabie pe care toţi elevii o admirau era într-adevăr o podoabă minunată. Se spunea că elevii de la Şcoala de Marină obişnuiau să-şi ascută creioanele cu ea. Ce elegant, consideram eu, să foloseşti un astfel de simbol pentru o bagatelă ca asta!

La un moment dat, tânărul îşi scoase uniforma de marinar şi o agăţă de gardul alb. Pantalonii şi flanela albă de corp, atârnate exact lângă toate florile acelea – da, emanau un miros de sudoare de tânăr. O albină poposi din greşeală pe floarea-cămaşă albă, strălucitoare. Chipiul, împodobit cu panglică aurie, zăcea pe un ţăruş din gard; arăta de parcă se afla pe capul purtătorului, corect, tras pe ochi. Posesorul lui fusese provocat de unul dintre elevi la luptă corp la corp şi porni spre ringul din spate.

Privind obiectele azvârlite, încercam să-mi imaginez un mormânt pe cinste. Florile de mai îmi întăreau această senzaţie. Chipiul care reflecta negrul ca tăciunele din cozoroc, sabia şi cureaua de piele care atârnau lângă el fuseseră desprinse de trup şi emanau o frumuseţe aproape lirică. Erau perfecte ca amintirea ce mă lega de el; arătau într-adevăr ca nişte relicve lăsate de un tânăr erou plecat pe front.

M-am asigurat că nu mă vede nimeni. Se auzeau ţipete dinspre ring. Am scos din buzunar cuţitul ruginit pe care-l foloseam pentru ascuţirea creioanelor; m-am strecurat până la gard şi pe dosul frumoasei teci negre am făcut nişte crestături oribile…

Povestindu-vă astfel de lucruri, aş putea fi luat drept tânăr poet. Dar până-n clipa de faţă, departe de mine gândul de a scrie poezii; n-am făcut decât să mâzgălesc câteva notiţe. Nu simţeam nevoia vreunui gest care să-i eclipseze pe alţii, cultivându-mi un nou talent şi căutând să mă-mplinesc prin domenii în care nu mă simţeam stăpân. Cu alte cuvinte, eram prea mândru ca să fiu artist. Visul meu de a deveni despot sau mare artist n-a depăşit niciodată hotarele iluziei şi n-aveam nici cel mai mic chef să mişc vreun deget în sensul acesta.

Deoarece faptul că nu eram înţeles de alţii devenise adevărata mea sursă de mândrie, n-am simţit niciodată nici cea mai mică dorinţă de a spune lucrurilor pe nume sau de a-i face pe alţii să înţeleagă ceea ce numai eu ştiam. Consideram că ce poate fi văzut şi înţeles şi de alţii nu-mi era hărăzit mie. Singurătatea mea lua proporţii din ce în ce mai mari, ca un porc pus la-ngrăşat.

Brusc gândurile mi se-ntoarseră la un incident tragic din satul

nostru. Deşi nu eram de fapt implicat, nu mă pot debarasa de sentimentul de a fi participat la el.

Datorită acestui incident, m-am văzut confruntat, dintr-un foc, cu totul: cu viaţa, cu plăcerile lumeşti, cu trădarea, cu ura şi dragostea – da, cu tot ce există pe lume. Dar memoria a preferat să respingă şi să treacă cu vederea ideea de sublim ce se ascundea acolo.

La două case mai încolo de casa unchiului locuia o fată drăguţă. O chema Uiko. Avea ochi mari şi privirea senină. Poate pentru că se trăgea dintr-o familie de bogătaşi părea cam trufaşă. Deşi lumea o admira mult, nu-ţi puteai da seama ce gândeşte când rămâne singură. Uiko era probabil virgină, dar femeile geloase o bârfeau şi spuneau că frumuseţea prevesteşte sterilitate.

După ce a absolvit Şcoala de fete, Uiko s-a angajat voluntar ca infirmieră la Spitalul Naval din Maizuru. Spitalul fiind destul de aproape de casă, mergea la lucru cu bicicleta. Trebuia să fie la datorie dimineaţa foarte devreme, aşa că pleca de acasă când mijea de ziuă, cu vreo două ore înainte de plecarea mea la şcoală.

Într-o seară, cu gândul la Uiko, mă simţeam foarte deprimat. N-am putut închide ochii toată noaptea, aşa că la revărsatul zorilor, după ce mi-am încălţat tenişii, m-am strecurat afară. Era o noapte plăcută de vară.

Nu era prima oară când Uiko mă obseda. Frânturile de imagini se conturau tot mai limpede. Trupul ei, ce părea întruparea gândurilor mele, se scufundă într-o umbră mohorâtă, rămânând totuşi alb şi plin de viaţă; această umbră deveni în timp trup înmiresmat. Mă gândeam la căldura pe care ar simţi-o degetele mele la atingerea lui. Mă gândeam şi la rezistenţa pe care ar întâmpina-o degetele mele şi la mirosul asemănător polenului.

Am luat-o la fugă pe drum, prin beznă. Nu m-am împiedicat de pietre şi parcă întunericul îmi deschidea calea.

Am ajuns la o bifurcaţie ce ducea spre cătunul Yasuoka. Aici creştea copacul *keyaki*[1] mare, al cărui trunchi era umed de rouă. M-am ascuns după el, aşteptând să apară bicicleta lui Uiko dinspre sat.

1. *Zelkova serrata*, arbore originar din Japonia.

N-aveam nici cea mai vagă idee de ce-am să fac după aşteptare. Am alergat cu sufletul la gură, dar acum, că poposisem la umbra copacului, nu ştiam nici eu cum să procedez. Am trăit prea rupt de realitate şi de aceea îmi imaginam că odată pătruns în lumea din afară, totul devenea uşor, totul devenea posibil.

M-au pişcat ţânţarii. Auzeam cocoşii cântând cucurigu ici-colo. Am scrutat drumul cu privirea. Am văzut ceva alb şi nedesluşit în zare. Aveam impresia că-i culoarea zorilor, dar era Uiko.

Mergea pe bicicletă. Farul era aprins. Bicicleta înainta fără zgomot.

Am sărit de sub copac în faţa bicicletei. Abia a reuşit s-o oprească.

Am simţit că mă transform brusc în stană de piatră. Lumea exterioară pierduse contactul cu lumea interioară şi mă împresura, cerându-şi parcă drepturile trăirii adevărate. *Eul* care fugise din casa unchiului, care-şi încălţase tenişii albi şi care bătuse atâta drum prin întuneric până la *keyaki*, ei bine, acel *eu* îl determină pur şi simplu pe eul interior să fugă. Totul era îngrozitor de lipsit de noimă: acoperişurile caselor ale căror contururi se întrevedeau vag în întuneric, copacii negricioşi, culmile întunecate ale lui Aobayama[2], da, până şi Uiko care stătea acum în faţa mea. Parcă ceva conferise tuturor o realitate fără să mă aştepte şi pe mine să particip; şi această mare realitate, fără sens, îngrozitor de întunecată mi-a fost dată mie, mă apăsa, senzaţie pe care n-o încercasem niciodată până atunci.

2. *Yama* = munte.

Mi-a trecut prin minte, ca întotdeauna de altfel, că singurele lucruri care mă pot salva în astfel de situaţii sunt cuvintele. Mă caracteriza această înţelegere eronată. Când mi se cereau fapte, pe mine mă preocupau cuvintele; şi asta deoarece cuvintele îmi ieşeau cu atâta greutate din gură, încât mă concentram asupra lor şi uitam cu totul de fapte. Mi se părea că faptele, care erau uluitoare şi deosebite, trebuie însoţite neapărat de cuvinte la fel de uluitoare şi deosebite.

Nu priveam la ceva anume. Uiko, după cât îmi amintesc, s-a speriat la început, dar când şi-a dat seama că sunt eu, n-a făcut decât să se uite la gura mea. Bănuiesc că se uita la orificiul acela întunecat şi tâmp, acel orificiu diform şi impur ca un cuib de animal mic de câmp şi care se mişca acum fără noimă în întunecimea zorilor: privea doar gura mea. Şi, mulţumită că nu va fi în stare să rostească nici măcar un sunet care să mă lege de lumea exterioară, răsuflă uşurată:

— Sfinte Doamne! zise ea. Ce straniu! De ce-i în stare un bâlbâit!

Vocea lui Uiko avea ceva din prospeţimea şi decenţa brizei dimineţii. Sună clopoţelul de la bicicletă şi-şi puse iar picioarele pe pedale. Mă ocoli, de parcă evita o piatră din drum. Deşi nu mai era ţipenie de om prin jur, Uiko sună iar şi iar clopoţelul, şi pe când pedala, îl auzeam răsunând peste câmp, în zare.

Uiko m-a pârât, aşa că în aceeaşi seară mama ei veni la unchiul meu. Unchiul, care de obicei era un om blând, m-a certat zdravăn. Am blestemat-o pe Uiko şi după câteva luni blestemul meu avea să se adeverească. Din clipa aceea cred cu tărie în puterea blestemelor.

Îi doream moartea zi şi noapte. Voiam să dispară martora ruşinii mele. Dacă nu mai erau martori, ruşinea putea fi smulsă din rădăcini. Şi alţi oameni pot fi martori. Dar dacă alţii nu există, n-are cum să se mai nască ruşinea pe lume. Ceea ce văzusem pe chipul lui Uiko, în dosul acelor ochi care sclipeau ca apa în întunericul zorilor, era exact lumea celorlalţi, adică lumea celor ce nu ne vor lăsa niciodată în pace,

care sunt gata să fie parteneri şi martori la crima noastră. Ceilalţi trebuie distruşi. Ca să pot într-adevăr să înfrunt soarele, lumea însăşi trebuie distrusă…

La două luni după ce m-a părât, Uiko a renunţat la slujba de la spital şi nu a mai ieşit din casă. Circulau tot soiul de zvonuri. Apoi, la sfârşitul toamnei, s-a întâmplat ce v-am spus.

Nici măcar n-am visat ca un dezertor din Marină să se refugieze tocmai în satul nostru. Într-o zi, pe la prânz, un poliţist de la *kempei-tai*[3] veni la primărie. Nu era cu totul ieşit din comun faptul că un *kempei*[4] vine la noi, aşa că n-am dat prea mare însemnătate vizitei.

3. Jandarmerie.

4. Jandarm.

Era o zi senină de sfârşit de octombrie. Fusesem la şcoală ca de obicei, îmi terminasem lecţiile şi mă pregăteam să mă culc. Tocmai când voiam să sting lumina, am aruncat o privire pe fereastră şi am auzit lumea din sat alergând; arătau ca o haită de câini care gâfâiau. Am coborât. Mătuşa şi unchiul se treziseră şi ei şi am ieşit cu toţii. La intrare, unul dintre colegi stătea pironit locului, mut de uimire.

— *Kempei*-i tocmai au prins-o pe Uiko, strigă el. E acolo. Hai să vedem!

M-am încălţat în grabă şi am luat-o la goană. Era o noapte cu lună şi ici-colo se zărea pe câmp umbra firicelelor de orez.

În spatele unui pâlc de copaci se zărea un grup de siluete în mişcare. Uiko şedea pe jos, îmbrăcată într-o rochie neagră. Era foarte palidă. În jurul ei roiau câţiva *kempei* şi părinţii ei. Un *kempei* îi întinse o cutiuţă, care părea să fie cu mâncare, şi ţipă ceva. Tatăl ei îşi întorcea privirile de la un *kempei* la altul, ba scuzându-se, ba muştruluindu-şi fiica. Mama ei stătea ghemuită la pământ şi plângea.

Priveam scena din celălalt capăt al plantaţiei de orez. Numărul spectatorilor spori treptat şi umerii li se atingeau, tăcuţi, în noapte. Deasupra capetelor noastre se înălţa luna, mică, de parcă ar fi intrat la apă.

Colegul îmi şopti ceva la ureche. Se părea că Uiko o ştersese de acasă cu mâncare şi se îndrepta spre satul vecin când a fost prinsă de *kempei*-i care o pândeau de mult. Era limpede că voia să dea cutia cu mâncare dezertorului. Uiko se împrietenise cu el pe când lucra la Spitalul Marinei, rămăsese însărcinată şi fusese dată afară. *Kempei*-i încercau să afle acum unde se ascundea dezertorul, dar Uiko stătea nemişcată, refuzând cu încăpăţânare să vorbească.

Cât despre mine, eu priveam chipul lui Uiko fără să clipesc. Arăta ca o nebună prinsă. În lumina lunii, chipul ei era complet inexpresiv.

N-am mai văzut niciodată un chip atât de respingător. Al meu, credeam, fusese respins de lume, dar al lui Uiko respingea lumea.

Lumina lunii se revărsa nemilos pe fruntea ei, pe ochi, pe conturul nasului, pe obraji; dar atâta tot: era ca o stană de piatră. Dacă şi-ar fi mişcat măcar un pic ochii sau gura, lumea pe care ea se străduia s-o respingă ar fi luat aceasta drept un semnal de asalt asupra ei.

O priveam şi-mi ţineam răsuflarea. Contemplam chipul a cărui istorie s-a întrerupt chiar aici, în punctul acesta, şi care nu va mai comunica în nici un fel cu viitorul sau cu trecutul. Astfel de chip mai poţi zări doar pe trunchiul unui copac proaspăt doborât. Deşi tăietura în copac pare tânără şi proaspătă, orice creştere încetează în punctul acesta; e deschisă vântului şi soarelui, către care n-ar fi trebuit să se deschidă niciodată, brusc expusă unei lumi care nu-i aparţinea la origine – şi pe această secţiune, urmărind fibra frumoasă a lemnului, distingem un chip straniu. Un chip ce continuă să existe în lumea aceasta numai pentru a o respinge…

Şi nu puteam să nu gândeasc că n-o să mai vină niciodată clipa, nici în viaţa lui Uiko, nici în a mea, spectatorul, în care chipul ei să pară atât de frumos. Nemişcarea n-a durat cât mă aşteptam. S-a produs o transformare bruscă pe faţa ei.

Uiko se ridică. Cred că în clipa aceea am văzut-o râzând. Am impresia că i-am văzut dinţii albi sclipind în lumina lunii. Nu mai am nimic de adăugat în legătură cu transformarea, pentru că, după ce s-a ridicat în picioare, chipul ei nu era în bătaia razelor lunii şi curând se pierdu în umbra copacilor.

Ce păcat că n-am putut distinge transformarea pe chipul ei în momentul în care s-a decis să trădeze! Dacă aş fi putut face acest lucru, pătrunzând orice detaliu, poate ar fi încolţit în mine dorinţa de a ierta oamenii, de a ierta tot ce este urât pe lume.

Uiko arătă spre ascunzătoarea de pe colina Kahara, din satul vecin.

— Aha! Deci este la templul Kongō! strigă un *kempei*.

Mă cuprinse o voioşie copilărească. *Kempei*-i au hotărât să se împartă în grupuri şi să înconjoare templul Kongō din toate părţile. Au solicitat şi ajutorul sătenilor. Din duşmănie parcă, m-am alăturat şi eu câtorva băieţi din primul grup. Uiko era în fruntea noastră, servind drept ghid. Mă surprinse siguranţa ei, aşa cum mergea în faţa noastră pe aleea luminată de lună, flancată de câţiva *kempei*.

Templul Kongō era bine cunoscut. Fusese înălţat într-o ascunzătoare în munte la cincisprezece minute de satul Yasuoka şi era renumit atât pentru copacul *kaya*[5], plantat de prinţul Takaoka, cât şi pentru minunata pagodă cu trei nivele, construită, zice-se, de Hidari Jingoro[6]. Veneam aici deseori vara să ne scăldăm în apa cascadei de peste deal.

5. *Torreya nucifera*.

6. Sculptor renumit (1594–1634) care a lucrat la Edo / Tokyo.

Pavilionul central se afla pe marginea râului. Firicelele de iarbă

deasă străluceau în noapte. Magnolia era înflorită la poarta templului. Grupul nostru înainta tăcut de-a lungul râului.

Templul Kongō se afla deasupra noastră. Când traversai podul de lemn, pagoda cu cele trei nivele rămânea în dreapta; în stânga se întindea pădurea cu frunzele de toamnă, iar în inima ei se înălţau cele o sută cinci trepte de piatră acoperite cu muşchi. Pietrele erau din calcar, foarte alunecoase.

Înainte de a ajunge la podul de lemn, un *kempei* s-a întors şi ne-a făcut semn cu mâna să ne oprim. Se spune că, foarte demult, aici se afla poarta Niōmon[7], clădită de renumiţii sculptori Unkei şi Tankei. Dincolo de acest punct se aflau dealurile văii Tsuzura, considerate terenurile Templului Kongō.

7. Poartă păzită de fioroşii regi Deva.

Ne-am ţinut răsuflarea. Un *kempei* i-a făcut semn lui Uiko să meargă mai departe. A trecut podul de lemn singură şi după o vreme am urmat-o. Partea de jos a treptelor de piatră era învăluită în umbră, dar mai sus erau scăldate de lumina lunii. Ne-am ascuns, care cum a putut, la capătul treptelor. Frunzele începuseră să capete nuanţe ruginii, dar acum păreau negre.

Pavilionul central se afla sus, în capătul treptelor. De aici pornea un culoar care ducea la o sală goală ce părea destinată dansurilor sacre *kagura*[8]. Oricum, sala semăna cu cea a templului Kiyomizu: era suspendată deasupra dealului, sprijinită pe stâlpi şi grinzi transversale. Sala propriu-zisă, culoarul şi scheletul de lemn care o susţinea erau în bătaia vântului şi a ploii. Nuanţele de roşu ale frunzelor de toamnă se asortau de minune cu acest schelet alb care, în lumina lunii, părea misterios şi fascinant.

8. Dans şintoist.

Dezertorul se ascundea probabil în sala de deasupra scenei. *Kempei*-i intenţionau să-l prindă folosindu-se de Uiko.

Noi, martorii arestului iminent, ne-am ascuns şi ne ţineam răsuflarea. Deşi mă învăluia aerul rece de sfârşit de octombrie, obrajii îmi ardeau.

Uiko urcă cele o sută cinci trepte de piatră cu mândria unei lunatice. Albul profilului ei frumos contrasta puternic cu negrul rochiei şi al părului.

Vegheat de stelele ce licăreau printre nori în noapte, înconjurat de dealurile ale căror cedri semeţi se mărgineau cu imensitatea cerului, cu luna pestriţă deasupra capului, iar în jur clădirile templului care scăpărau un alb strălucitor în întunericul ambiant – ei bine, ignorând parcă toate acestea, pe mine m-a îmbătat frumuseţea limpede a gestului de trădare al lui Uiko. Această fată care urca singură toate treptele albe, ţanţoşă. Trădarea ei se asemăna cu stelele, cu luna şi cu

cedrii semeţi. Cu alte cuvinte, trăia şi ea în aceeaşi lume cu noi, martorii; şi chiar accepta natura care ne înconjura pe toţi. Urca treptele ca reprezentantă a noastră. Şi nu puteam să nu gândesc, cu sufletul la gură:

— Prin trădare ea m-a acceptat deci şi pe mine. Acum îmi aparţine!

La un moment dat, faptele sau evenimentele dispar din memoria noastră. Dar imaginea lui Uiko care urca cele o sută cinci trepte acoperite de muşchi îmi persistă în faţa ochilor. Mi se pare că urcă veşnic acele trepte.

Din clipa aceea, ea deveni o fiinţă cu totul deosebită. Poate pentru că Uiko, cea care urca treptele acelea, m-a trădat, ne-a trădat iar. Din clipa aceea, ea nu mai respingea lumea în totalitate. Dar nici n-o accepta în întregime. A capitulat pur şi simplu în faţa patimii, a coborât la rangul femeii care se dăruieşte unui singur bărbat.

Cred că acesta este motivul pentru care îmi amintesc ceea ce urmează de parcă ar fi fost o scenă descrisă într-o veche litografie. Uiko o luă pe culoar şi strigă în întunecimea templului. Atunci se ivi silueta unui bărbat. Uiko îi spuse ceva. Bărbatul îndreptă revolverul spre treptele de piatră şi trase. Traseră şi *kempei*-i dinspre un tufiş din apropiere. Omul se pregătea iar să tragă, dar Uiko o luă spre culoar şi începu să fugă. O ţinti şi Uiko căzu. Bărbatul duse ţeava revolverului la tâmplă şi trase încă o dată.

Mai întâi *kempei*-i, apoi ceilalţi dădură buzna pe trepte-n sus, spre cele două cadavre. Eu am rămas ascuns, nemişcat, la umbra frunzelor de toamnă. Scheletul de lemn al templului se înălţa deasupra capului meu. Zgomotul paşilor de pe scândurile de lemn îmi răsuna în urechi. Lumina păienjenişului de torţe trecu de balustrada culoarului şi ajunse la crengile roşietice ale copacilor.

Senzaţia mea era că totul se petrecea într-un trecut îndepărtat. Cei insensibili nu se indispun când văd sânge. Când se ajunge la vărsare de sânge, tragedia s-a încheiat… Am aţipit. Când m-am trezit, am constatat că toată lumea plecase. Era clar că uitaseră de mine. Văzduhul se umplea de ciripitul păsărelelor şi soarele dimineţii străbătea printre frunzele copacilor din jur. Clădirile scheletice de deasupra mea păreau să reînvie de la soarele ce le ilumina de dedesubt. Templul îşi întindea liniştit şi mândru sala goală spre valea cu frunze ruginii.

M-am ridicat tremurând şi m-am frecat puţin, ca să-mi pun sângele în mişcare. Nu mai rămăsese decât răceala din trup. Era singura care mai persista.

În anul următor, tata a venit la unchiul meu în vacanţa de primăvară. Îşi purta straiul de preot peste uniforma de campanie. A spus că mă duce la Kyōto pentru câteva zile. Vechea boală a tatei se agravase, am fost pur şi simplu şocat când l-am văzut atât de slăbit.

Am încercat cu toţii să-l facem să renunţe la călătorie, dar nici n-a vrut să audă. Mi-am dat seama abia mai târziu că tata voia să mă prezinte stareţului de la Templul de aur.

Nutream de mult speranţa de a vizita Templul de aur pe care nu-l văzusem niciodată, dar nu mă-ncânta ideea să pornesc în călătorie cu tata, care, în ciuda eforturilor disperate pe care le făcea, se vedea de la o poştă cât era de bolnav. Pe măsură ce se apropia clipa în care urma să mă aflu faţă-n faţă cu Templul de aur, o anume ezitare punea stăpânire pe mine. Orice s-ar fi întâmplat… esenţialul era ca Templul să fie frumos. Nu conta atât frumuseţea în sine a Templului, cât capacitatea mea de a-mi imagina frumuseţea.

Ştiam destul de multe despre Templul de aur, atât cât poate şti şi pricepe un băiat de vârsta mea. Am dat peste câteva date sumare legate de istoria Templului într-un album de artă:

„Ashikaga Yoshimitsu (1358-1408) a confiscat vila Kitayama de la familia Saionji şi a transformat-o într-un adevărat palat. Pavilionul central este format din săli tipic budiste: Sarcofagul, Focul Sacru, Senbādā[9], nivelul Hosui-in; apoi clădirile rezidenţiale care cuprind: palatul propriu-zis, Sala Seniorilor, Sala Adunării, Turnul Tenkyo, Turnul Kyohonku, Sala Izumi şi Pavilionul Kansetsu. Sanctuarul, fiind cel mai îngrijit, a devenit mai târziu Templul de aur. Nu se ştie exact când i s-a dat acest nume, se pare că oricum după războiul Ōjin (1467-1477). În perioada Bunmei (1469-1487) se vorbea în mod curent de Templul de aur.

9. Strană la creştini.

Templul de aur este o pagodă formată din trei nivele. Se află într-o imensă grădină, pe malul lacului Kyoko. A fost construit în anul al cincilea al împăratului Ōei (1398). Primele două nivele au fost construite în stil propriu *shinden-zukuri*[10], cu obloane pliante; nivelul al treilea constă dintr-un apartament Zen tipic. Acoperişul, învelit în scoarţă de chiparos în stil *hokei-zukuri*[11], are în vârf o pasăre phoenix aurie-roşcată. Sala Tsuri, ieşită în afară spre lac, cu acoperişul ţuguiat, destramă monotonia arhitecturii înconjurătoare. Acoperişul Templului de aur este uşor înclinat, făcut din lemn puţin zgrunţuros. Este o construcţie atrăgătoare şi elegantă, o capodoperă a arhitecturii în care stilul imperial se îmbină armonios cu cel budist. Templul exprimă aşadar gustul lui Ashikaga Yoshimitsu, care a îmbrăţişat cultura Curţii Imperiale şi a redat integral atmosfera acelei perioade.

10. *Shinden* = palat*; tsukuri* = alcătuire.

11. *Ho* = comoară; *kei* = formă.

„După moartea lui Yoshimitsu, vila Kitayama s-a transformat în templu Zen, cum dorise Yoshimitsu; s-a numit Rokuon-ji[12]. Mai târziu, aceste clădiri au fost mutate în altă parte şi lăsate în paragină. Printr-o

minune, Templul de aur a fost singurul care s-a salvat şi rămâne…“

12. *Ji* = templu.

Ca şi luna, simbol al nopţii, Templul de aur fusese înălţat ca mesager al unor vremuri întunecate. De aceea, templul visurilor mele trebuia să fie împresurat din toate părţile de beznă. În această obscuritate, Templul se sprijinea liniştit şi nemişcat pe piloni frumoşi şi zvelţi, răspândind o lumină palidă dinăuntru. Oricum i s-ar adresa lumea, Templul de aur trebuie să rămână mai departe tăcut, etalându-şi privirilor delicata siluetă şi suportând întunericul ce-l înconjoară.

Mă gândeam deseori la phoenixul auriu-roşcat care încununa acoperişul şi care de-atâta amar de vreme este expus vitregiilor naturii. Această misterioasă pasăre aurie nu cântă în zori şi nici nu bate din aripi – cu siguranţă c-a şi uitat că este pasăre. Totuşi, nu se poate spune că nu arată de parcă ar fi gata să zboare. Alte păsări zboară în văzduh, dar aceasta zboară etern în timp, pe aripile ei sclipitoare. Timpul îşi lasă amprenta pe aripi. Le atinge şi pluteşte înapoi. Ca să zboare, pasărea phoenix rămâne nemişcată, cu privirea încruntată, cu aripile spre înălţimi, fâlfâindu-şi penele cozii, întinzându-şi vitejeşte maiestuoasele-i picioare aurii.

Când gândurile mă purtau înspre Templul de aur, acesta mi se părea un minunat vapor ce străbate marea timpului. Albumul de artă vorbea despre „clădiri expuse curentului“, dar şi aceste cuvinte îmi aduceau în faţa ochilor imaginea unui vapor. Lacul spre care dădea această minunată şi complexă barcă a plăcerii putea fi considerat simbolul mării. Templul de aur îşi croise drum printr-o noapte nemărginită. O traversare al cărei sfârşit nu se prevedea. Ziua, acest ciudat vapor îşi cobora nevinovat ancora, expunându-se privirilor mulţimii; când se înnopta însă, întunericul din jur îi dădea forţe noi şi plutea mai departe, cu acoperişul unduindu-se ca o corabie mare.

Nu exagerez dacă afirm că prima problemă de seamă pe care am avut-o de înfruntat în viaţa mea a fost cea a frumuseţii. Tatăl meu nu era decât un biet preot de ţară cu vocabular sărac, dar a fost cel care mi-a atras atenţia că „pe lumea aceasta nu există nimic mai frumos ca Templul de aur“. La gândul că frumuseţea a pătruns în lumea aceasta, străină mie, simţeam o oarecare stânjeneală şi iritare. Şi dacă exista frumuseţe acolo, atunci existenţa mea era lipsită de frumuseţe.

Pentru mine, Templul de aur n-a fost niciodată o simplă idee. Munţii mă împiedicau să-l zăresc, dar dacă voiam cu adevărat să-l văd, n-aveam decât să mă duc la el, fiindcă *el* era mereu acolo. Frumuseţea era deci ceva palpabil, ceva ce puteai atinge cu propriile degete, ceva ce se putea reflecta în ochi. Ştiam şi aveam convingerea fermă că, printre toate lucrurile schimbătoare din lume, Templul de aur rămânea imuabil şi nevătămat.

Erau momente când mă gândeam la Templul de aur ca la o operă de

artă mică, delicată, pe care puteam s-o ţin în mâini; alteori îl consideram o catedrală monstruoasă, care se înălţa spre nesfârşitul cerului. Tânăr fiind, nu puteam considera frumuseţea un „ceva“ cumpătat. Pentru mine contau doar extremele: ori mare, ori mic. Deci când vedeam floricele de vară udate de rouă, ce păreau să răspândească o lumină vagă, ele mi se păreau la fel de frumoase ca Templul de aur. La fel îmi aminteau de Templu şi norii întunecoşi încărcaţi de fulgere ce pluteau peste dealurile cu coamă aurie. Când vedeam un chip frumos, îmi trecea prin minte comparaţia: „frumos ca Templul de aur“.

Călătoria a fost apăsătoare. Trenurile de pe linia Maizuru plecau din Gara de Vest şi mergeau până la Kyoto via Ayabe, oprindu-se şi în gări neînsemnate, ca Makura şi Uesugi. Vagonul era murdar, iar când am ajuns în defileul Hozu şi trenul începu să intre din tunel în tunel, fumul pătrunse necruţător în compartiment făcându-l pe tata să nu se mai poată opri din tuşit.

Majoritatea pasagerilor aveau o oarecare legătură cu marina. Vagoanele de clasa a treia erau pline de rude care se întorceau din vizitele făcute subofiţerilor, marinarilor, soldaţilor din infanteria marină şi muncitorilor de la depozitele de muniţii din Maizuru.

Priveam prin fereastră cerul înnorat şi plumburiu de primăvară. Priveam veşmintele tatei, îl priveam pe tânărul ofiţer rumen în obraji, al cărui piept sălta de parcă era gata-gata să rupă şirul de nasturi aurii. Aveam senzaţia că mă aflu între cei doi. Mă voi înrola şi eu curând. Dar nu eram sigur că, dacă mă voi înrola, voi fi în stare să-mi fac datoria cu credinţă aşa cum şi-o făcea, probabil, subofiţerul din faţa mea. Oricum, în clipa de faţă mă găseam exact între două lumi. Deşi eram încă foarte tânăr şi deloc frumos, eram conştient de faptul că lumea morţii guvernată de tata şi cea a vieţii reprezentată de tânăr se uneau prin intermediul războiului. Poate şi eu deveneam un intermediar. Dacă eram ucis în război, era clar că nu mai conta câtuşi de puţin pe care dintre cele două cărări ce se deschideau acum înaintea mea o voi lua.

Mă îngrijora tusea tatei. Mă mai uitam şi pe fereastră la râul Hozu. Era albastru-închis, o culoare apăsătoare precum sulfatul de cupru folosit în experienţele de laborator. De fiecare dată când trenul ieşea din tunel, defileul Hozu se vedea fie departe de şine, fie extrem de aproape. Înconjurată de stânci netede, apa părea un permanent vârtej vineţiu.

Tata avea câteva turte albe de orez în cutiuţa cu mâncare, dar îi era ruşine să le scoată în prezenţa celor din compartiment.

— Nu sunt de la bursa neagră, spuse. Mi le-au dat din toată inima enoriaşii. Le mănânc cu plăcere şi recunoştinţă.

Vorbi tare, ca să-l audă toată lumea, dar când începu să mănânce,

abia fu în stare să înghită una mică.

N-aveam impresia că acest tren negru de funingine va mai ajunge vreodată în oraş. Aveam senzaţia că este un tren cu destinaţia *moarte*. Din clipa în care îmi trecu aşa ceva prin minte, fumul care umplea compartimentul de fiecare dată când trecea prin tunel îmi mirosi a crematoriu.

Cu toate acestea, când ajunserăm în cele din urmă la Poarta Somon de la Rokuon-ji, inima începu să-mi bată puternic. Urma să văd unul din cele mai frumoase lucruri din lume.

Soarele începu să coboare şi dealurile erau învăluite în ceaţă. Intrau pe poartă şi alţi vizitatori odată cu mine şi cu tata. În stânga porţii era clopotniţa înconjurată de pruni înfloriţi.

În faţa pavilionului central creştea un stejar uriaş. Tata s-a oprit la intrare şi a cerut permisiunea să intre. Stareţul a trimis vorbă că este ocupat cu un vizitator şi ne-a întrebat dacă putem aştepta douăzeci–treizeci de minute.

— Hai să vezi şi tu Templul de aur! spuse tata.

Era limpede că voia să-mi arate că mai are oarecare trecere prin locul acesta şi încercă să intre fără să plătească. Dar se schimbase atât persoana care vindea bilete şi talismane, cât şi cel care controla biletele la intrare cu zece ani în urmă, când tata venea mereu la Templu.

— Presupun că data viitoare când voi veni vor fi alţii, spuse tata cu răceală.

Simţeam că tata nu mai credea în această „dată viitoare“.

I-am luat-o înainte. Ţopăiam pur şi simplu, mă purtam dinadins ca un băieţaş vesel. (Numai în astfel de ocazii mai aveam şi eu ceva copilăresc în mine.) Apoi, Templul de aur la care visasem atât de mult se dezvălui dezamăgitor, în întregime, în faţa mea.

Stăteam pe marginea lacului Kyoko; de partea cealaltă a apei, Templul de aur îşi etala faţada în razele asfinţitului. Sosei era pe jumătate ascuns în stânga. Templul de aur arunca o umbră minunată pe suprafaţa lacului, unde pluteau lintiţe şi frunze de lotus. Umbra era mai frumoasă decât însăşi clădirea. Asfinţitul reflecta undele lacului ici-colo, pe cornişele celor trei nivele ale Templului. În comparaţie cu lumina înconjurătoare, reflectarea aceasta era prea orbitoare şi limpede; Templul de aur îmi dădea impresia că se încovoaie mândru, îndărăt.

— Ei, ce părere ai? mă întrebă tata. Frumos, nu? Nivelul întâi se numeşte Hosui-in, al doilea, Chōondō şi al treilea, Kukyōchō.

Tata îmi cuprinse umărul cu mâna bolnavă, vlăguită.

Mi-am schimbat în câteva rânduri unghiul din care priveam şi mi-am plecat capul în diverse direcţii. Dar Templul nu mi-a provocat nici o emoţie. Mi se părea mai degrabă o clădire mică, cu trei nivele,

întunecată, veche. Pasărea phoenix de pe acoperiş arăta ca o cioară care tocmai se oprise să se odihnească. Şi nu numai că n-a reuşit să mă frapeze prin frumuseţe, dar am avut chiar o senzaţie de lipsă de armonie şi nelinişte. Oare frumuseţea poate fi atât de lipsită de frumuseţe?

Dacă aş fi fost un băiat modest şi studios, mi-aş fi regretat lipsurile privind aprecierile estetice înainte de a mă descuraja atât de repede. Dar durerea de a fi fost decepţionat de ceva de la care mă aşteptam la mai mult m-a făcut să nu mai ţin seama de nimic.

Îmi trecu prin minte că Templul de aur putea foarte bine să se deghizeze pentru a-şi ascunde adevărata frumuseţe. Oare nu tocmai pentru a se pune la adăpost de lume, frumuseţea aceasta îi decepţiona pe cei care o observau atent? Trebuia să mă apropii mai mult de Templu; trebuia să îndepărtez obstacolele ce păreau urâte în ochii mei; trebuia să-l examinez în întregime, în cele mai mici detalii şi să pătrund esenţa frumuseţii cu propriii ochi. În măsura în care credeam numai în frumuseţea ce putea fi văzută cu ochiul liber, reacţia mea de atunci era foarte firească.

Pătruns de respect, tata mă conduse până la veranda primului nivel, Hosui-in. Am privit întâi macheta Templului de aur, executată cu foarte multă migală. Se afla într-o cutie de sticlă şi era foarte apropiată de templul visurilor mele. Urmărind cu privirea această minusculă şi perfectă imagine a Templului de aur în cadrul templului propriu-zis, mi-au trecut prin minte nenumărate analogii între un univers mic plasat într-unul mare sau între unul şi mai mic şi unul mic. Era prima oară când puteam visa. Visam la micuţul, dar perfectul Templu de aur, care era mai mic decât macheta, şi la Templul de aur, care era infinit mai mare decât cel real – atât de mare, încât învăluia aproape întregul univers.

N-am rămas prea mult în faţa machetei. Tata m-a dus la statuia din lemn a lui Yoshimitsu, considerată patrimoniu naţional. Statuia era cunoscută sub numele de Rokuoninden-Michiyoshi, pseudonimul lui Yoshimitsu după tonsură.

Nu mi s-a părut decât o statuie ciudată, negricioasă şi n-am văzut nimic frumos în ea. Apoi am intrat în Chōondō, al doilea nivel, şi am privit picturile de pe tavan atribuite lui Kanō Masanobu: erau îngeri care cântau. La nivelul al treilea, Kukyōchō, am văzut jalnicele rămăşiţe ale foliilor de aur care înveliseră iniţial interiorul. Nu desluşeam nici urmă de frumuseţe în toate acestea.

M-am rezemat de balustrada şubredă şi am privit, dus pe gânduri, lacul în care se reflectau razele soarelui. Suprafaţa apei arăta ca o veche oglindă de bronz ruginită de vreme; umbra Templului de aur cădea exact pe suprafaţa ei. Cerul înserării se reflecta şi el în apă, dincolo de plante şi lintiţe. Era cu totul altfel decât cerul de deasupra

capetelor noastre. Era limpede şi senin; de acolo de dedesubt şi dinăuntru părea să înghită această lume a noastră, iar Templul de aur se adâncea în el ca o ancoră mare de aur complet înnegrită de rugină.

Stareţul templului, Tayama Dōsen, fusese prieten cu tata în vremea studenţiei. Îşi petrecuseră vreo trei ani împreună. Cei doi tineri urmaseră un seminar special la templul Shōkoku (construit în timpul şogunului[13] Yoshimitsu) şi, după ce trecuseră probele impuse de secta Zen, au intrat în rândurile preoţimii. Fără nici o legătură cu aceasta, am aflat mult mai târziu de la părintele Dōsen, într-o zi când era bine dispus, că el şi tata n-au împărtăşit numai rigorile educaţiei religioase, ci uneori, serile, după ce se retrăgea toată lumea, săreau zidul templului şi porneau în căutare de distracţii.

13. Titlu purtat de conducătorii Japoniei feudale (1192–1867), perioadă în care împăratul era suveran nominal.

După ce am vizitat Templul, tata şi cu mine ne-am întors la pavilionul central. Am fost introduşi într-o sală lungă şi spaţioasă, după care am intrat în biroul stareţului din Marea Bibliotecă ce dădea spre grădina cu renumitul pin.

Eu stăteam drept şi ţeapăn, în uniformă, dar tata se simţi imediat în largul său. Deşi tata şi stareţul învăţaseră la aceeaşi şcoală, nu semănau la înfăţişare. Tata, măcinat de boală, arăta jalnic: pielea părea uscată şi prăfoasă. Părintele Dōsen însă arăta foarte bine. Pe biroul lui zăceau maldăre de pacheţele nedesfăcute, reviste, cărţi şi scrisori trimise din diverse colţuri ale ţării; toate acestea păreau o dovadă a bunăstării Templului. Apucă foarfecele cu degetele lui pufoase şi desfăcu îndemânatic unul din pachete.

— E un pacheţel cu prăjituri trimis din Tōkyō, explică el. Nu prea se mai găseşte aşa ceva în zilele noastre. Mi s-a spus că nu le mai dau la magazin, ci le trimit direct armatei şi celor din guvern.

Am băut un ceai japonez delicios şi am mâncat prăjituri europene din care nu mai mâncasem. Cu cât eram mai încordat, cu atât împrăştiam mai multe firimituri pe pantalonii negri, strălucitori.

Tata şi stareţul îşi exprimau nemulţumirea la adresa celor din armată şi a funcţionarilor care acordau toată atenţia templelor şintoiste fără să ia în seamă pe cele budiste. Şi nu numai că le desconsiderau, dar le şi condamnau; au pus apoi problema administrării templelor în viitor.

Stareţul era un bărbat durduliu. Era el ridat, dar ridurile păreau îngrijite. Avea faţa rotundă, iar nasul mare lăsa impresia unei răşini care s-a solidificat. Deşi părea un om vesel, avea un aer sobru. Aveai senzaţia că toată energia se concentrase în capul acela ras, care aducea cu cel al unui animal.

Cei doi vorbeau acum despre zilele petrecute împreună la seminar. Eu priveam pinul-barcă din grădină. I se dăduse o formă de barcă prin

coborârea şi încolăcirea ramurilor, ramurile de la proră fiind dirijate în sus. Se auzeau vocile vizitatorilor întârziaţi dinspre Templul de aur, de cealaltă parte a zidului. Paşii şi vocile păreau contopite cu aerul serii de primăvară; nimic nu suna strident, ci dimpotrivă, gingaş şi plăcut. Pe măsură ce se retrăgeau precum refluxul, mi se părea că aud cu adevărat paşi de om călcând pământul. Am privit în sus la pasărea phoenix din vârful Templului; ea absorbea ce mai rămânea din lumina înserării.

— Copilul acesta…

Auzind vocea tatei, m-am întors spre el. În încăperea învăluită în întuneric, tata îmi încredinţa viitorul părintelui Dōsen.

— Nu cred c-am să mai trăiesc mult. Te rog să ai grijă de copil.

Cât era el de preot şi de obişnuit să consoleze lumea în astfel de ocazii, părintele Dōsen nu a căutat de data aceasta cuvinte mângâietoare, ci a răspuns simplu:

— Bine, o să am grijă.

Mă uimi însă faptul că se apucară, voioşi, să povestească întâmplări legate de moartea unor bine cunoscuţi preoţi. Unul dintre ei murise spunând: „Vai, nu vreau să mor!“ Altul sfârşise rostind cuvintele lui Goethe: „Mai multă lumină!“ Alt preot şi-a dat obştescul sfârşit numărând banii Templului.

Ni s-a oferit o cină cunoscută nouă, credincioşilor budişti, sub numele de „doctorie“ şi se aranjase să rămânem la Templu peste noapte. După cină l-am convins pe tata să mergem să mai vedem o dată Templul de aur, pentru că răsărise luna.

Tata era prea emoţionat din cauza întâlnirii cu stareţul după atâţia ani şi se simţea epuizat; dar când mă auzi vorbind de Templul de aur, veni cu mine. Respira cu greutate şi se rezema de umărul meu.

Luna răsări de după vârful Fudō, luminând spatele Templului. Umbra ce-l înlănţuia părea să-l înghită încet-încet. Doar ferestrele Katō din Kukyōchō mai permiteau razelor palide ale lunii să pătrundă în Templu.

Dinspre insula Ashiwara se auzeau ţipetele păsărilor de noapte ce-şi luau zborul în zare. Simţeam greutatea mâinilor ofilite ale tatei pe umărul meu. Aruncând o privire înspre umăr, i-am zărit în lumina lunii mâna, care arăta ca cea a unui schelet.

După ce m-am întors la Yasuoka, Templul de aur, care mă dezamăgise atât de mult la prima vedere, începu să-şi sporească frumuseţea pe zi ce trece, până când, în cele din urmă, deveni mai frumos decât fusese înainte de a-l vedea. N-aş fi fost în stare să spun în ce consta frumuseţea. Se părea că speranţele pe care le nutrisem în frumoasele mele visuri se adeveriseră, iar acum, la rândul lor, puteau servi drept impuls pentru noi himere.

Nu mai eram în căutarea unui Templu de aur iluzoriu în natură şi în

obiectele din jur. Templul de aur prinsese rădăcini puternice în mine. Toţi pilonii, ferestrele Katō, acoperişul, pasărea phoenix din vârf – toate pluteau distinct în faţa ochilor, de parcă le atingeam cu propriile mâini. Cea mai mică parte a Templului era în acord perfect cu complexitatea construcţiei. Aveai senzaţia că auzi note muzicale disparate, pentru ca apoi întreaga compoziţie să-ţi inunde mintea: orice parte a Templului de aur alegeam, întreaga clădire reverbera ca un ecou.

„Era adevărat când îmi spuneai că Templul de aur este cel mai frumos lucru din lume“, i-am scris tatei în prima scrisoare.

După ce m-a dus înapoi la unchi, tata s-a întors la templul din golfuleţul îndepărtat. Ca răspuns la scrisoare, am primit o telegramă de la mama în care mă înştiinţa că tata avusese o hemoragie puternică şi murise.

Capitolul 2

Odată cu moartea tatei, copilăria mea a luat sfârşit. Întotdeauna m-a surprins faptul că perioada aceasta a fost cu totul lipsită de aşa-zisele „griji“. Şi, când am ajuns să-mi dau seama că nu sunt nici măcar trist din pricina morţii tatei, această uimire s-a transformat într-o anume emoţie neputincioasă care nu putea fi numită nici măcar surpriză.

Am plecat în grabă spre casă; când am sosit, tata era aşezat în sicriu. Am luat-o prin Uchiura şi de-acolo cu barca de-a lungul golfului Nariu, ceea ce însemnase o zi întreagă de drum. Era o căldură înăbuşitoare, soarele frigea pur şi simplu. Imediat după ce l-am văzut pe tata, sicriul fu dus la crematoriul din golfuleţ şi urma să fie incinerat pe malul mării.

Moartea unui preot de ţară constituie un eveniment cu totul deosebit pentru că pare prea oportun. Preotul este, ca să zic aşa, părintele spiritual al respectivei zone, păzitorul vieţii enoriaşilor, omul căruia i-au încredinţat existenţa ulterioară. Şi tocmai omul acela a murit în templul său! Ca şi când şi-ar fi făcut cu prisosinţă datoria; ca şi când omul care i-a învăţat pe alţii cum să moară a încercat o demonstraţie publică şi, din greşeală, a murit chiar el.

Sicriul tatei se afla într-un loc care părea anume făcut pentru el. Totul era pregătit până în cele mai mici amănunte. Mama, preotul cel tânăr şi enoriaşii plângeau în faţa sicriului. Vocea tânărului preot tremura; parcă aştepta şi acum indicaţii din partea tatei care zăcea în sicriu în faţa lui.

Faţa tatei era îngropată în flori de primăvară. Prospeţimea florilor îţi dădea o senzaţie îngrozitoare. Parcă iscodeai fundul unei fântâni. Şi asta deoarece chipul mortului coboară mult în adânc faţă de momentele când omul trăia, lăsând să se întrevadă doar conturul unei măşti: cade atât de adânc, încât nu mai poate fi scos la suprafaţă. Chipul unui mort ne poate spune mai limpede decât orice altceva pe lumea aceasta cât suntem de departe de adevărata existenţă materială şi cât ne este de imposibil să o pricepem. Eram confruntat pentru prima oară cu o astfel de situaţie în care spiritul se transformă prin moarte în substanţă materială; şi abia acum simţeam că încep să înţeleg de ce florile de primăvară, soarele, banca mea, şcoala, creioanele – de fapt tot ce era realitate – mi se păreau atât de reci, atât de îndepărtate de propriul eu.

Mama şi enoriaşii urmăreau cu coada ochiului ultima mea întâlnire cu tata. Dar inima mea neînduplecată nu voia să accepte analogia cu lumea celor vii pe care o implica cuvântul „întâlnire“. Pentru că, de fapt, aceasta nu era o întâlnire; *priveam* pur şi simplu chipul mort al

tatei.

Toate privirile erau aţintite într-acolo. Şi eu îl contemplam. Am constatat că *privitul* (adică pur şi simplu faptul de a te uita la cineva fără o intenţie anume) era privilegiul celor vii, că acest *privit* putea fi la fel de bine şi o expresie a cruzimii. Astfel înţelegea să se convingă de propria-i existenţă tânărul ce nu cântase nicicând cu voce tare şi nu alergase niciodată ţipând cât îl ţinea gura.

Deşi în multe privinţe îmi lipsea curajul moral, acum n-am simţit nici cea mai vagă urmă de ruşine – acum, când mi-am întors faţa senină, fără lacrimi, spre cei care jeleau moartea tatei.

Templul se afla pe o stâncă, la mare. În spatele convoiului funebru, norii se încolăceau deasupra Mării Japoniei, blocându-mi priveliştea.

Începui să cânt şi eu alături de preot sutra Zen care însoţea ducerea sicriului la locul incinerării. Templul era întunecat. Stindardul suspendat între doi stâlpi, florile din sanctuar, cădelniţa şi vazele cu flori – toate străluceau puternic la lumina slabă a lumânărilor. Mai adia uşor vântul dinspre mare, umflându-mi mânecile mantiei. Pe când cântam sutra, eram tot timpul conştient de poziţia norilor de vară ce-şi reflectau lumina în colţul ochilor mei.

O fâşie de lumină ce pătrundea de afară în templu îmi inunda o parte a feţei. Strălucea puternic – ce afront!

Când cortegiul funebru se afla la numai câteva sute de metri de crematoriu, ne-a prins ploaia. Din fericire, treceam chiar prin faţa casei unuia dintre enoriaşii mai înstăriţi; am intrat şi ne-am adăpostit. Ploaia nu părea să se oprească. Cortegiul trebui să-şi continue drumul, aşa că primirăm cu toţii umbrele şi, după ce am acoperit sicriul cu o muşama, am pornit mai departe.

Se afla pe o porţiune de plajă pietroasă într-un golfuleţ ce ieşea înspre mare, în partea de sud-est a oraşului. Fusese ales acest loc pentru incinerări, deoarece de aici fumul şi mirosul nu ajungeau la locuinţele oamenilor.

Marea era foarte agitată aici. Valurile se rostogoleau înainte adunându-se şi spărgându-se, de aceea porţiunea aceasta ce nu cunoştea pic de linişte era în permanenţă asaltată de picături de ploaie. Ploaia străpungea calm suprafaţa apei, neţinând seama de mişcarea permanentă a mării. Doar câte-o rafală de vânt ducea ploaia înspre stâncile pustii. Atunci acestea se înnegreau, de parcă ar fi fost stropite cu cerneală neagră.

Am trecut printr-un tunel şi am ajuns la locul cu pricina. În timp ce oamenii făceau pregătiri pentru incinerare, ne-am adăpostit de ploaie în tunel.

N-am putut zări marea. Nu se vedeau decât valurile, pietrele ude şi negre şi ploaia. Continuă să plouă şi cât unseră sicriul cu ulei.

I-au dat foc. Uleiul era raţionalizat, dar fiind vorba de funeraliile

unui preot, au reuşit să-l obţină în cantitate suficientă, iar acum flăcările se luptau cu ploaia, ridicându-se în aer cu zgomotul unei plesnituri de bici. Deşi era-n plină zi, flăcările se distingeau limpede prin fumul dens. Fumul se înălţă drept în sus şi, puţin câte puţin, se deplasă spre stânci; apoi, la un moment dat, flăcările se ridicară şi ele graţios în ploaie.

Dintr-odată se auzi un sunet îngrozitor; parcă se rupse ceva. Capacul sicriului sări în sus.

Am privit-o pe mama care stătea lângă mine. Ţinea cartea de rugăciuni cu ambele mâini. Chipul îi era inflexibil; părea atât de mic şi de îngheţat, încât aveai senzaţia că-l poţi lua în palmă.

Ascultând de rugăminţile tatei, m-am dus, ca *jisō*[14], la Templul de aur din Kyōto. Stareţul mă luă sub aripa lui ocrotitoare. Îmi plătea cheltuielile şcolare, iar eu, în schimb, făceam treburi gospodăreşti. Poziţia mea era echivalentă, în termeni laici, cu cea a unui ajutor de student.

14. Acolit budist.

De îndată ce mi-am început slujba la Templu, mi-am dat seama că nu mai rămăseseră decât oameni foarte bătrâni sau foarte tineri, mai ales după ce plecase şi monitorul din cămin. Era bine din multe puncte de vedere că mă aflam aici. Nimeni nu mă mai necăjea că sunt fiu de preot, cum făcuseră colegii de şcoală, pentru că aici toată lumea era la fel. Singura diferenţă era că eu mă bâlbâiam şi că eram ceva mai urât decât ceilalţi.

Îmi întrerupsesem cursurile şcolii medii înainte de a le absolvi, dar cu ajutorul părintelui Tayama Dōsen s-a aranjat să mi le continui la Colegiul Rinzai. Urma să reîncep şcoala în trimestrul al doilea, adică în mai puţin de o lună. Ştiam că de cum voi începe şcoala cea nouă, mă vor mobiliza pentru muncă obligatorie în vreo fabrică. Aveam de înfruntat o situaţie nouă, dar îmi mai rămăseseră câteva săptămâni din vacanţa de vară. Vacanţă de vară în doliu; vacanţă de vară asupra căreia apăsau ultimele zile ale războiului din 1944. Viaţa mea ca *jisō* s-a desfăşurat lin şi, de câte ori privesc în urmă, îmi dau seama că aceasta a fost singura mea vacanţă adevărată. Îmi răsună şi acum în urechi ţârâitul greierelui.

Templul de aur pe care-l revedeam după câteva luni se înălţa paşnic în lumina zilelor târzii de vară. Deoarece tocmai intrasem în rândurile preoţimii, aveam capul proaspăt ras. Simţeam aerul direct pe piele; aveam curioasa senzaţie că propriile gânduri păstrau contactul cu lumea din afară printr-o simplă membrană sensibilă, fragilă. Când am privit Templul de aur cu acest nou cap, am simţit că aerul mă pătrunde nu numai prin ochi, dar şi prin cap. Ca şi cum capul meu reacţiona la soare şi la briza rece a serii.

— În sfârşit am ajuns să trăiesc aproape de tine, Templu de aur! îmi şopteam în sinea mea şi am încetat, pentru câteva clipe, să mai mătur frunzele. N-am pretenţia s-o faci dintr-odată, dar te rog, împrieteneşte-te cu mine şi dezvăluie-mi secretul. Simt că sunt la doi paşi de a-ţi pătrunde frumuseţea şi totuşi n-o pot vedea. Te rog, ajută-mă să văd adevăratul Templu de aur mai limpede decât îţi văd imaginea cu ochii minţii. În plus, dacă eşti într-adevăr atât de frumos, încât nimic pe lumea aceasta nu se poate compara cu tine, atunci spune-mi de ce eşti atât de frumos, de ce e necesar să fii frumos?

În vara aceea, Templul de aur părea să contrasteze şi mai puternic cu veştile proaste despre război care ajungeau zi de zi la urechea noastră, strălucind mai viu ca niciodată. În iunie, americanii debarcaseră la Saipan şi aliaţii erau în câmpiile Normandiei. Numărul vizitatorilor scăzu considerabil, dar Templul de aur părea că se bucură de singurătate, de tăcere.

Era firesc ca războaiele şi neliniştea, grămezile de cadavre şi vărsarea de sânge să sporească frumuseţea Templului de aur. Pentru că acest Templu fusese clădit pe nelinişte de numeroşi stăpâni ursuzi care aveau un singur general în mijlocul lor. Diferitele proiecte ale celor trei nivele, în care specialistul în istoria artei putea distinge un amestec de stiluri, izvorăsc probabil din căutarea unui stil care să cristalizeze întreaga nelinişte înconjurătoare. Dacă ar fi fost construit într-un singur stil, Templul de aur ar fi fost incapabil să-şi asume neliniştea şi şi-ar fi dat de mult obştescul sfârşit.

Cum stăteam cu mâna pe mătură fără să-mi dezlipesc ochii de la Templu, mi se părea foarte ciudat că această clădire există cu adevărat în faţa mea. Templul de aur pe care-l văzusem când mi-am petrecut doar o noapte aici (atunci când l-am vizitat împreună cu tata) nu-mi dăduse această senzaţie. Şi acum abia-mi venea să cred că Templul de aur va fi mereu aici, în faţa ochilor mei, chiar dacă anii trec.

Când mă gândeam la el pe vremea când stăteam la Maizuru, mi se părea că Templul se află undeva, într-un colţ al oraşului Kyōto; dar acum, că am venit să locuiesc aici, îmi apărea în faţa ochilor numai când îl priveam şi înceta să existe când dormeam în pavilionul central. Iată de ce mă duceam de câteva ori pe zi să-i arunc o privire, spre amuzamentul colegilor. Întotdeauna mă uimea faptul că Templul există, iar după ce-l priveam îndelung, mă întorceam în camera mea. Simţeam că, dacă mă-ntorc brusc să-l privesc din nou, silueta lui va dispărea precum Euridice.

După ce am terminat de măturat în jurul Templului, am urcat pe dealul din spate ca să nu mă ardă soarele dimineţii, ce încălzea tot mai puternic, şi am luat-o pe cărare spre Yūkatei. Era înainte de ora deschiderii, aşa că nu se vedea picior de om. O formaţie de avioane de luptă, din escadronul aviaţiei militare din Maizuru probabil, trecu cu

zgomot asurzitor deasupra capului, zburând destul de jos, aproape de Templul de aur care tocmai se trezea.

Între colinele din spate era un lac plin de lintiţă, cunoscut sub numele de Yasutamizawa. În mijlocul lui se afla o insuliţă, iar pe ea se înălţa Shirahebizuka, un turnuleţ din piatră cu cinci nivele. Aerul dimineţii se umplu de ciripitul păsărelelor: nu se vedea nici o pasăre, dar întreaga pădure răsuna de cântecul lor.

În faţa lacului creştea o iarbă deasă, despărţită de cărare printr-un gărduleţ. Lângă el era întins un tânăr în cămaşă albă. O greblă din lemn de bambus stătea rezemată de un arţar mic.

Băiatul se ridică cu atâta energie, încât aveai impresia că o să scobească o gaură în aerul plăcut de vară ce ne învăluia; dar când mă văzu, spuse, parcă dezamăgit:

— Tu erai?

Îl cunoscusem chiar cu o seară în urmă. Îl chema Tsurukawa şi venea de la un templu prosper din suburbiile oraşului Tōkyō. Provenea dintr-o familie înstărită şi avea de toate: întreţinere la şcoală, bani de buzunar, pachete de acasă. Fusese trimis la Templul de aur pentru că se înrudea oarecum cu stareţul şi pentru a vedea cum se face educaţia *jisō*-ilor obişnuiţi. Plecase acasă pe perioada vacanţei de vară şi se întorsese la Kyōto în seara aceea. Tsurukawa avea un accent tokyot tipic. Urma să intre şi el în toamnă la Colegiul Rinzai, în aceeaşi clasă cu mine, şi cu o seară în urmă mă intimidase cu turuiala şi voioşia lui.

Când l-am auzit spunând „Tu erai?“, n-am mai fost în stare să rostesc nici un cuvânt. Am avut impresia că tăcerea mea îi sună a reproş.

— E-n ordine. Să ştii că nu trebuie să măturăm chiar totul. Oricum se murdăreşte iar când vin vizitatorii. Mai ales că nici nu prea mai vine lume în ultima vreme.

Am pufnit în râs. Când râdeam astfel, fără să vreau, se pare că-mi apropiam oamenii. Oricum, nu aveam de unde să ştiu ce impresie făceam asupra altora.

Am sărit gardul şi m-am aşezat lângă Tsurukawa. Ţinea mâna sub cap, aşa că am observat că deşi partea exterioară era bronzată binişor, cea ferită de soare era atât de albă, încât i se vedeau venele prin piele. Razele soarelui de dimineaţă radiau printre copaci, împrăştiind o umbră de un verde deschis în jur, pe iarbă. Instinctul îmi spunea că băitul acesta nu iubeşte Templul de aur aşa cum îl iubesc eu. Ataşamentul meu faţă de Templu îşi avea rădăcinile în urâţenia mea.

— Am auzit că ţi-a murit tatăl, spuse Tsurukawa.

— Da.

Tsurukawa îşi întoarse privirile într-o parte şi, fără să facă nici un efort pentru a ascunde cât era de preocupat de modul lui copilăresc de

a interpreta lucrurile, continuă:

— Ţie îţi place Templul de aur atât de mult deoarece îţi aminteşte de tatăl tău, nu? Vreau să spun că, atunci când îl priveşti, îţi aminteşti cât de mult îi plăcea tatălui tău.

Mă bucura faptul că raţionamentul lui pe jumătate corect nu produsese nici un soi de schimbare pe chipul meu apatic. Era evident că Tsurukawa clasa sentimentele omeneşti în sertăraşe separate pe care le păstra în camera lui, exact ca băieţii care clasează diverse specii de insecte; şi-i făcea plăcere să le scoată din când în când afară ca să facă experienţe pe ele.

— Eşti trist din pricina morţii tatălui tău, nu? De aceea eşti atât de retras… M-am gândit la asta de când te-am întâlnit aseară.

Observaţiile lui nu m-au contrariat. De fapt, sentimentul lui că eu păream retras îmi dădea o oarecare libertate şi linişte a cugetului, drept care nu m-am mai bâlbâit:

— N-am de ce să fiu trist, să ştii.

Tsurukawa mă privi, netezindu-şi cu mâna sprâncenele prea lungi, care păreau să-l încurce.

— Vai de mine! exclamă el, deci îţi urai tatăl? Sau îi purtai antipatie?

— Nu aveam nimic împotriva lui; nici măcar nu pot să spun că nu-l iubeam.

— Atunci de ce nu eşti trist?

— Nici eu nu înţeleg.

Pus în faţa unei probleme atât de dificile, Tsurukawa se ridică.

— Atunci, pesemne că ai avut parte de vreo întâmplare neplăcută.

— Zău că nu ştiu, am răspuns.

Vorbindu-i, mă întrebam şi eu de ce îmi face atâta plăcere să stârnesc îndoială în minţile altora. În ce mă privea, n-aveam nici cea mai mică urmă de îndoială. Problema era foarte clară: sufeream psihic din cauza bâlbâielii. Niciodată nu mă puteam exprima la timp. Poate de aceea simţeam că moartea tatei şi tristeţea mea n-au nici o legătură una cu alta. O mică nepotrivire în timp, o uşoară întârziere face mereu ca sentimentele şi evenimentele prin care am trecut să se înapoieze la starea lor fără noimă, incoerentă, care, în ce mă priveşte, este probabil starea lor de bază. Când sunt trist, mă cuprinde regretul brusc, fără nici un motiv: nu are nici o legătură cu un anume eveniment.

Dar sunt incapabil de a-i explica toate acestea noului meu prieten. Tsurukawa se porni pe râs până la urmă.

— Ce ciudat eşti!

I se scutura cămaşa de pe el de râs. Razele soarelui, care se strecurau printre ramurile unduitoare ale copacilor, mă făceau să mă simt fericit. Viaţa mea era cutată precum cămaşa tânărului de lângă mine. Dar aşa încreţită, ce albă îi strălucea cămaşa în lumina soarelui!

Cine ştie, poate şi eu?

Făcând abstracţie de lumea exterioară, Templul îşi continua existenţa conform principiilor sectei Zen. Vara nu ne sculam niciodată mai târziu de ora cinci. Scularea însemna de fapt „acţionarea conform normelor“. De îndată ce ne trezeam, ne făceam datoria de dimineaţă, cântând sutra. Această sutră se numea „revenirea triplă“ şi o intonam de trei ori. După aceea măturam interiorul Templului şi ştergeam pe jos cu cârpa. Urma micul dejun numit „întrunirea la fiertura de orez“, timp în care ascultam o anume sutră. După micul dejun ne aşteptau tot felul de treburi, cum ar fi: plivitul, curăţarea grădinii, tăiatul lemnelor. Apoi, în zilele de cursuri, plecam, fiecare, la şcolile noastre.

La întoarcere, ne luam „doctoria“, cum se numea masa de seară, urmată uneori de o prelegere după scrierile sacre, ţinută de stareţ. La ora nouă venea „deschiderea pernei“, adică ora culcării.

Cam aşa se desfăşura programul meu zilnic; semnalul care mă trezea în fiecare dimineaţă era clopoţelul pe care-l suna preotul ce răspundea de bucătărie şi de ritualul meselor.

La început se presupunea că o să fim cam o duzină de oameni la Templu, adică la Rokuon-ji. Dar în urma recrutării pentru serviciul militar şi a muncii obligatorii, singurii locuitori – în afara ghidului, trecut de şaptezeci de ani, a bucătăresei, trecută de şaizeci, a diaconului şi a vice-diaconului – eram noi, cei trei *jisō*. Bătrânii erau demodaţi şi doar pe jumătate vii, pe când cei tineri erau de fapt copii. Diaconul mai avea pe cap şi contabilitatea Templului, considerată o „sarcină auxiliară“.

La câteva zile după sosire, mi se încredinţase ducerea ziarelor la locuinţa stareţului, pe care-l numeam „bătrânul profesor“. Ziarul sosea cam la ora la care terminam treburile dimineţii inclusiv curăţenia. Nu era uşor pentru noi, cei trei *jisō*, să spălăm într-un timp atât de scurt toate coridoarele Templului cu peste treizeci de camere. De îndată ce terminam, mergeam la poartă să iau ziarele, străbăteam coridorul de la intrare, unde se afla Camera Mesagerilor, treceam apoi prin spatele Camerei Vizitatorilor şi îmi croiam drum prin coridorul care ducea la Marea Bibliotecă, unde aştepta „bătrânul profesor“. Coridoarele proaspăt spălate erau încă umede, iar pe alocuri, acolo unde se mai afla câte o gaură în duşumea, apa adunată sclipea în razele soarelui de dimineaţă şi mă udam până la glezne. Vară fiind, senzaţia era plăcută. Îngenuncheam apoi în faţa Bibliotecii şi strigam:

— Părinte, pot să intru?

— Îhî, răspundea.

Înainte de a păşi în cameră, îmi ştergeam picioarele ude cu poala anteriului, şmecherie pe care o învăţasem de la colegi.

Eram foarte conştient de mireasma puternică şi proaspătă a lumii exterioare care pătrundea prin ziarul tipărit şi, aruncând o privire

titlurilor, citii: „Este inevitabil raidul aerian asupra oraşului imperial?“

S-ar putea să pară ciudat, dar până atunci nu mă gândisem niciodată să fac vreo legătură între Templul de aur şi raidurile aeriene. De la căderea Saipanului, deveniseră inevitabile raidurile aeriene şi deasupra insulei principale, iar autorităţile solicitau urgent planuri de evacuare a unei părţi din Kyōto; totuşi, în ce mă privea, nu mi se părea să fie vreo legătură între existenţa semieternă a Templului de aur şi dezastrul produs de raidurile aeriene. După părerea mea, Templul indestructibil şi focul, prin puterea sa, trebuie să perceapă deosebirile totale dintre ele şi, chiar dacă se întâlnesc, să se furişeze automat unul lângă celălalt. Adevărul este că Templul de aur era ameninţat de pericolul de a arde până-n temelii după un raid aerian. Într-adevăr, dacă lucrurile continuau aşa, *Templul de aur se transforma sigur în cenuşă*. De îndată ce această idee prinse rădăcini în mintea mea, frumuseţea tragică a Templului spori şi mai mult.

Era într-o după-amiază de vară târzie, cu o zi înainte de începerea şcolii. Stareţul plecase pe undeva să ţină o slujbă comemorativă împreună cu vicediaconul. Tsurukawa mă invitase să vedem un film, dar pentru că pe mine nu prea mă amuza ideea, renunţă şi el imediat; aşa era Tsurukawa.

Primind o permisie de câteva ore, am părăsit Templul cu chipiurile de colegiu pe cap şi cu jambiere la pantalonii kaki. Templul se scălda în căldura zilei de vară şi nu era nici un vizitator prin preajmă.

— Ei bine, unde mergem? întrebă Tsurukawa.

I-am răspuns că înainte de a pleca undeva aş vrea să mai privesc o dată, pe îndelete, Templul de aur, pentru că începând de mâine n-o să-l mai putem vedea la ora aceasta şi pentru că în timp ce vom munci în fabrică s-ar putea întâmpla ca Templul să se transforme în cenuşă ca urmare a vreunui raid aerian. M-am poticnit şi m-am bâlbâit până i-am explicat, dar Tsurukawa m-a ascultat surprins şi uşor enervat. Când mi-am terminat micul discurs, faţa îmi era lac de sudoare, de parcă aş fi spus cine ştie ce lucru ruşinos. Tsurukawa era singura persoană căreia îi mărturisisem ciudatul ataşament faţă de Templul de aur. Privindu-i însă chipul, nu i-am descifrat decât acea privire iritată pe care mă obişnuisem s-o văd la cei care încercau să-mi descifreze bâlbâiala. Iată ce oameni trebuie să înfrunt! Cu astfel de oameni am eu de-a face! Când destăinui taine importante, când încerc să-i fac pe alţii să vibreze la vederea frumosului de care mie mi se umple sufletul, când mă deschid lumii – ei bine, trebuie să dau piept cu astfel de chipuri. Această înfăţişare nu şi-o iau şi faţă de alţii. Expresia asta este o copie perfectă a irascibilităţii mele; este, ca să spun aşa, o oglindă înspăimântătoare a mea. În astfel de situaţii, oricât ar fi de frumos chipul, el îşi asumă o urâţenie asemănătoare cu a mea. Şi de îndată ce-mi dau seama de aceasta, lucrul important pe care aş fi vrut să-l

exprim se năruie în ceva complet lipsit de importanţă, ca o ţiglă de pe acoperiş.

Între mine şi Tsurukawa se interpuseră puternicele raze ale soarelui de vară. Aşteptând să termin ce aveam de spus, faţa îi strălucea de grăsime. Sprâncenele sclipeau ca aurul în lumina soarelui, iar nările i se dilataseră din cauza căldurii înăbuşitoare.

Terminasem de vorbit şi mă cuprinse furia. De când îl cunoscusem pe Tsurukawa, nu încercase nici măcar o dată să mă tachineze pentru bâlbâială.

— De ce? îl întrebai eu cerându-i socoteală pentru indulgenţa manifestată.

După cum am mai subliniat, suportam mai uşor batjocura şi insultele decât compătimirea. Un zâmbet abia perceptibil flutură pe chipul lui Tsurukawa.

— Eu nu sunt dintre aceia care se sinchisesc de astfel de lucruri.

Am rămas mut de uimire. Fiind crescut în mediul aspru de la ţară, nu eram obişnuit cu astfel de gingăşii. Gestul lui Tsurukawa m-a făcut să înţeleg că, chiar dacă era înlăturată bâlbâiala din existenţa mea, eu rămâneam acelaşi. Mă simţeam bine că sunt tratat ca atare. Ochii lui Tsurukawa, cu gene lungi, au reuşit să facă abstracţie de bâlbâiala mea, mă accepta aşa cum eram. Până în clipa aceea aveam strania impresie că a-mi ignora bâlbâiala însemna de fapt distrugerea acelei existenţe care se numea eu.

Mă simţeam liniştit şi fericit în acelaşi timp. Mă mir că n-am mai putut uita niciodată Templul de aur aşa cum arăta în clipa aceea. Am trecut amândoi prin faţa portarului care moţăia, am mers pe cărarea pustie ce trecea pe lângă zid şi am ajuns în faţa Templului de aur.

Scena mi-e vie în minte. Am stat amândoi, unul lângă altul, pe malurile lacului Kyoko, în cămăşi albe. Şi în faţa acestor două chipuri, nedespărţite de nimic altceva, se înălţa Templul de aur. În această ultimă vară, în aceste ultime vacanţe de vară – ba chiar ultima –, tinereţea noastră plutea ameţitor pe o muchie. Templul de aur stătea pe aceeaşi muchie, în faţa noastră, ne vorbea. Aşteptarea raidurilor aeriene ne apropiase şi mai mult de Templu.

Razele plăcute ale soarelui de vară târzie poleiau acoperişul nivelului Kukyōchō, iar lumina ce cădea drept pe Templu îi sporea şi mai mult opacitatea nocturnă. Până acum mă apăsase veşnicia Templului, ţinându-mă la distanţă; dar destinul lui iminent, posibilitatea de a pieri din cauza unei bombe, îl apropia de destinul nostru. S-ar putea ca Templul de aur să fie distrus înaintea noastră. La gândul acesta mi se părea că *el* trăieşte, ca şi noi.

Dealurile din jur, cu pinii lor roşietici, erau dominate de ţârâitul greierilor: aveai impresia că nenumăraţi preoţi invizibili cântau rugăciunea pentru Stingerea Focurilor: *Guá gyā*, cântau ei, *gyākī gyākī,*

un nun, shifurā shifurā, harashifurā harashifurā!

Această clădire minunată se va transforma curând în cenuşă, gândeam. De aceea poate, imaginea mea despre Templul de aur începu să se suprapună treptat peste templu în toate detaliile, exact cum copia făcută pe hârtie de calc se suprapune perfect pe desenul original: acoperişul din imagine se suprapunea peste acoperişul adevărat, Sosei peste Sosei-ul care se întindea dincolo de lac, balustradele şi ferestrele de la Kukyōchō peste acele balustrade şi ferestre. Templul de aur nu mai era o clădire indestructibilă. Se transformase de fapt într-un simbol al evanescenţei lumii adevărate. Datorită gândurilor care mă frământau, adevăratul Templu nu era cu nimic mai prejos decât cel din imaginaţia mea. S-ar putea ca mâine să plouă cu foc din cer; atunci pilonii aceia subţirei, frumoasele curburi ale acoperişului vor fi transformate în cenuşă şi n-o să avem cum să-l mai privim. Dar deocamdată se înălţa senin în faţa noastră, în toate detaliile, scăldându-se în lumina aceea ca un foc de vară.

Dincolo de dealuri apărură câţiva nori măreţi, asemeni celor pe care-i văzusem cu coada ochiului când se cânta sutra la funeraliile tatei. Erau plini de un soi de lumină amorţită şi priveau delicata construcţie a Templului. În lumina puternică de vară, Templul de aur părea să-şi piardă detaliile de formă; păstra obscuritatea mohorâtă şi rece absorbită în sine, iar conturul misterios ignora pur şi simplu lumea uluitoare care-l înconjura. Doar pasărea phoenix de pe acoperiş îşi prinse bine picioarele de piedestal, încercând să nu se clatine din cauza luminii orbitoare a soarelui.

Plictisit de contemplarea mea, Tsurukawa luă de jos o pietricică şi, cu o mişcare graţioasă, o zvârli drept în mijlocul umbrei pe care Templul o arunca pe lacul Kyoko. Apa se undui printre lintiţe, iar frumoasa şi fragila construcţie se prefăcu în praf şi pulbere.

Anul care a urmat până la terminarea războiului a fost perioada în care m-am simţit cel mai apropiat de Templul de aur, în care m-a preocupat cel mai mult existenţa lui în afara primejdiei, total absorbit de frumuseţea lui. A fost perioada în care mi s-a părut că am coborât Templul la acelaşi nivel cu mine şi, crezând acest lucru, am fost capabil de o iubire fără margini. Cu toate acestea, Templul nu mi-a dat nimic din influenţa lui nefastă, nimic din veninul său.

M-a încurajat gândul că Templul de aur şi cu mine împărtăşeam acelaşi pericol pe lumea aceasta. Şi în acest pericol reuşisem să găsesc un intermediar care să mă lege de frumuseţe. Simţeam că s-a creat o punte între mine şi lucrul care până atunci mă respinsese, mă ţinuse la distanţă.

Mă ameţea gândul că focul care mă va distruge pe mine va distruge probabil şi Templul. Existând sub acelaşi blestem, la cheremul aceluiaşi destin damnat, mistuitor, Templul şi cu mine ajunsesem să

trăim în lumi de aceeaşi dimensiune. Precum trupul meu şubred şi urât, cel al Templului, oricât părea de tare, era din cărbune inflamabil. Uneori simţeam că ar fi posibil să zbor din locul acesta, luând Templul cu mine, ascunzându-l în propria carne, în propriul sistem – exact cum hoţul înghite preţioasa bijuterie când îşi simte urmăritorul aproape.

Tot anul n-am mai învăţat nici o sutră, n-am mai citit nici o carte; în schimb, am fost ocupat zi de zi, de dimineaţă până noaptea, cu etica, cu manevrele, cu arta militară, cu munca în fabrică şi antrenamentul pentru o eventuală evacuare forţată. Firea mea visătoare a devenit şi mai visătoare, şi datorită războiului, viaţa de toate zilele s-a înstrăinat şi mai mult de mine. Pentru noi, băieţii, războiul era o experienţă iluzorie, lipsită de orice realitate materială, ceva ca o rezervă izolată de spital în care eşti complet rupt de sensul vieţii.

După ce primele B-29 au atacat oraşul Tōkyō în noiembrie 1944, toată lumea se aştepta să urmeze Kyōto. Visul meu secret era ca întregul Kyōto să fie cuprins de flăcări. Acest oraş era prea neliniştit ca să-şi păstreze vechea condiţie; diversele temple şintoiste şi budiste uitau de cenuşa fierbinte care se născuse dinăuntru. Când îmi amintesc de marea bătălie de la Ōjin care distrusese acest oraş, simţeam că oraşul Kyōto îşi pierduse din frumuseţe tocmai datorită faptului că nu mai avusese de mult parte de focul războiului.

Mâine Templul de aur va arde cu siguranţă până la temelii. Silueta care ocupa spaţiul acela va dispărea. Chiar pasărea din vârful Templului va învia ca adevărata phoenix şi-şi va lua zborul spre înălţimi. Însuşi Templul de aur, care până atunci fusese încorsetat, se va elibera de convenienţe şi va pluti ici-colo, răspândind o lumină palidă pe lac şi pe apele întunecate ale mării.

Am tot aşteptat, dar nu a avut loc nici un raid aerian asupra oraşului Kyōto. Chiar când am citit în ziare, în data de 9 martie din anul următor, că întregul Tōkyō era o mare de flăcări şi dezastrul se tot extindea, Kyōto continua să fie acoperit de un cer senin de primăvară timpurie.

Eram disperat de atâta aşteptare şi încercam să mă conving că acest cer de primăvară timpurie ascundea de fapt doar focuri şi distrugeri, aşa cum un geam de sticlă sclipitor ascunde ce se găseşte în spatele lui. După cum am mai spus, eram tare lipsit de simţire. Nici moartea tatei, nici sărăcia mamei nu mă prea afectau. Ceea ce visam era un fel de compresor uriaş divin care să provoace dezastru, cataclisme şi tragedii supraomeneşti, care să nimicească prin puterea lui distrugătoare toate fiinţele şi toate obiectele, indiferent dacă erau frumoase sau urâte. Uneori, strălucirea neobişnuită a cerului de primăvară îmi părea lumina lamei reci a unui topor suficient de uriaş cât să cuprindă întreaga lume. Apoi aşteptam ca acest topor să cadă – să cadă cu o asemenea viteză, încât nimeni să nu mai aibă nici o clipă

de răgaz.

Mă mai obsedează şi acum ceva straniu. Iniţial nu mă stăpâneau astfel de gânduri întunecate. Preocuparea mea – şi era singura mea problemă adevărată – era doar frumuseţea. Dar nu cred că războiul m-a afectat umplându-mi mintea cu gânduri lugubre. Când oamenii se concentrează asupra ideii de frumos, fără să-şi dea seama măcar, ei se confruntă cu cele mai întunecate gânduri ce există în lume. Aşa cred eu că sunt făcute fiinţele omeneşti.

Mi-aduc aminte de o întâmplare petrecută în Kyōto spre sfârşitul războiului. Era de necrezut, dar n-am fost singurul martor. Tsurukawa era lângă mine.

Într-o zi când s-a întrerupt curentul, Tsurukawa şi cu mine tocmai vizitam templul Nanzen pentru prima oară. Am străbătut drumul de acces la templu şi am ajuns la podul de lemn de lângă pontonul de unde plecau bărcile.

Era o zi senină de mai. Pontonul nu se mai folosea, iar balustrada care ducea până la el ruginise şi se acoperise de buruieni. Printre buruieni îşi înălţau căpşorul nişte floricele plăpânde ce tremurau în bătaia vântului. Până în punctul de unde începea panta, apa era murdară şi stătătoare, iar umbrele cireşilor de pe partea noastră se scufundaseră cu totul în apă.

De pe pod priveam apa absenţi. Dintre toate amintirile de război, astfel de momente lasă cea mai puternică impresie. Aceste clipe scurte de neatenţie te pândeau peste tot, precum petele de cer albastru ce privesc prin deschizăturile făcute în nori. E ciudat că tocmai un moment ca acesta mi-a rămas întipărit în minte, ca şi când ar fi fost prilej de plăceri sfâşietoare.

— E plăcut, nu? spusei zâmbind.

— Îhî, răspunse Tsurukawa şi zâmbi şi el.

Simţeam amândoi foarte intens că aceste câteva ore ne aparţin numai nouă.

Cărarea pietruită era încadrată de un şanţ cu apă curată pe care se unduiau plante acvatice. Curând se ridică în faţa ochilor noştri Poarta Sanmon. Nu se zărea picior de om prin împrejurimile templului. Prin verdeaţa proaspătă, ţiglele de pe acoperiş străluceau puternic ca şi cum în clipa aceea ar fi fost pusă acolo o carte mare argintie. Ce putea să însemne războiul în astfel de momente? Într-un anumit punct, într-o anume clipă, mi se părea că războiul devenise un incident spiritual fantomatic ce nu putea exista de sine stătător, în afara conştiinţei omeneşti.

Poate tocmai pe această Poartă Sanmon a păşit odinioară vestitul tâlhar Ishikawa Goemon şi, de acolo de sus, a privit fascinat florile în toată splendoarea lor. Eram amândoi într-o dispoziţie sufletească excepţională, ca nişte copii nevinovaţi. Deşi trecuse vremea florilor de

cireş, pomii acoperindu-se de frunze, ne-am gândit că n-ar strica să le admirăm şi noi din locul din care privise Goemon. Am plătit taxa de intrare şi am urcat scările abrupte de lemn, complet înnegrite. În sala din vârf destinată dansurilor religioase, Tsurukawa dădu cu capul de tavanul scund. Am râs de el, dar imediat m-am lovit şi eu. Ne-am întors, am urcat până în capul scărilor şi am ieşit în vârful turnului.

După ce-am urcat scări înguste ca de pivniţă, ne-am simţit minunat când am ajuns să vedem din nou cerul liber. Am privit cireşii şi pinii, pădurea templului Heian care se întindea în zare, dincolo de şirurile de clădiri, lanţul de munţi – Arashi, Kitanokata, Kibune, Minoura, Kompira – ce-şi înălţau siluetele vagi undeva la periferiile oraşului Kyōto. După ce ne săturasem să le privim, ne-am scos pantofii şi am intrat plini de respect în templu, ca nişte *jisō* adevăraţi. Pe jos erau întinse douăzeci şi patru de rogojini. În mijloc se afla statuia Shaka[15], iar ochii celor şaisprezece arhaţi[16] străluceau în întuneric. Sala aceasta se numea Gohoro sau Turnul celor cinci păsări phoenix.

15. Buddha.

16. Arhaţii sunt oameni sfinţi care dobândesc starea de eliberare (Nirvana) prin autoconcentrare.

Templul Nanzen aparţinea aceleiaşi secte budiste Rinzai ca Templul de aur, dar pe când cel din urmă ţinea de şcoala Sokokuji, primul era centrul şcolii Nanzen. Cu alte cuvinte, ne aflam acum într-un templu ce ţinea de aceeaşi sectă ca al nostru, dar de altă şcoală. Stăteam acolo ca nişte elevi obişnuiţi, cu un ghid în mână şi priveam în jur picturile viu colorate de pe tavan, atribuite lui Tan'yū Morinobu din şcoala Kanō şi lui Hōgen Tokuetsu din şcoala Tosa. Pe o parte din tavan erau pictaţi îngeri cu aripile întinse spre cer, cântând din flaut şi *biwa*[17].

17. Mandolină japoneză.

În altă parte, o *kalavinka* cu un bujor alb în cioc bătea din aripi. Este o pasăre cu voce melodioasă despre care sutra spune că trăieşte pe muntele Sessan: partea din faţă are forma unei fete durdulii, iar cea din spate este de pasăre. În centru era pictată o pasăre mitică despre care se presupune a fi surata celei de pe Templul de aur; dar semăna cu un curcubeu splendid, fiind total diferită de pasărea sobră, aurie, atât de familiară.

Am îngenuncheat şi ne-am împreunat mâinile în rugăciune în faţa statuii lui Shaka. Apoi am părăsit templul. Ne era greu să ne târâm din turn jos. Ne-am rezemat de balustrada dinspre sud, din capul treptelor pe care le urcaserăm. Aveam impresia că văd undeva, în faţa ochilor, o spirală mică, frumoasă, colorată. Trebuie să fi fost o imagine succesivă a culorilor splendide pe care tocmai le zărisem pe picturile tavanului. Această senzaţie de concentrare de culori lăsa impresia că pasărea *kalavinka* se ascundea undeva, printre frunzele tinere sau pe

crengile de pin ce se întindeau jos, sub ochii noştri, ca şi cum m-ar fi lăsat să arunc o privire asupra aripilor ei minunate.

Dar nu era aşa. Peste drum, sub noi, se afla chilia Tenju. O cărare pavată cu pietre late, ale căror colţuri se atingeau, ducea prin grădina în care erau plantaţi nişte arbuşti spre o sală mare cu uşi glisante. Se puteau zări detalii ale alcovului şi ale rafturilor aşezate în trepte. Covorul de pe jos, de un roşu-aprins, sugera limpede că această cameră servea la ceremonia ceaiului. Acolo stătea o femeie. De fapt, ea era cea care mi-a atras atenţia. În timpul războiului nu ţi se oferea prea des ocazia să vezi femei îmbrăcate în chimonouri cu mâneci largi, atât de strălucitoare. Dacă îndrăznea cineva să se îmbrace ca ea şi să iasă pe stradă, era apostrofat pentru lipsă de bun-simţ şi se întorcea acasă să se schimbe. Se percepeau greu detaliile desenului de pe chimonou, dar am observat flori pictate şi brodate pe un fond albastru-deschis, iar pe brâul roşu, fire aurii strălucitoare. Aveam senzaţia că aerul ambiant primea lumină de la strălucirea chimonoului. Tânăra cea frumoasă şedea pe rogojină într-o poziţie plină de graţie; profilul ei ieşea în evidenţă de parcă era sculptat, şi în primele momente m-am întrebat dacă este de fapt o fiinţă în carne şi oase.

— Doamne Dumnezeule! am spus, bâlbâindu-mă îngrozitor. Oare e chiar vie?

— Şi eu mă gândeam la asta. Arată ca o păpuşă, nu? răspunse Tsurukawa, care stătea rezemat de balustradă fără să-şi poată lua ochii de la femeie.

Chiar în clipa aceea îşi făcu apariţia dinspre un colţ al camerei un tânăr ofiţer îmbrăcat în uniformă. Se aşeză ţeapăn în faţa femeii, la câţiva paşi de ea. Se priviră tăcuţi.

Femeia se ridică şi dispăru fără nici o vorbă în întunericul culoarului. După un timp, se întoarse cu o ceaşcă de ceai în mână; mânecile lungi se legănau în mers. Îngenunche în faţa bărbatului şi-i oferi ceaiul. După ce-i dădu ceaşca conform etichetei, se întoarse la locul ei. Bărbatul spuse ceva. Nu se atinse de ceaşcă. Clipa următoare păru extrem de lungă şi de încordată. Femeia îşi înclină mult capul.

Atunci se întâmplă ceva de necrezut. Ţinându-se în continuare foarte dreaptă, femeia îşi desfăcu gulerul chimonoului. Se auzea foşnetul mătăsii pe când o trăgea de sub brâul legat strâns. I-am văzut apoi pieptul alb. Mi-am ţinut răsuflarea. Femeia luă unul din sâni în mână. Ofiţerul îi întinse ceşcuţa închisă la culoare şi îngenunche în faţa ei. Femeia îşi frecă sânul cu ambele mâini.

Nu mai ştiu dacă am văzut totul, dar am simţit limpede, ca şi cum s-ar fi petrecut sub ochii mei, cum laptele alb, călduţ, ţâşni din pieptul ei în ceaiul verde-închis, făcu spume în ceaşcă, pătrunse apoi în lichid lăsând doar picături albe la suprafaţă. Suprafaţa liniştită a ceaiului se

tulbură şi se înspumă de la laptele alb.

Bărbatul duse ceaşca la gură şi bău ceaiul cel misterios până la ultima picătură. Femeia îşi ascunse sânul în chimonou.

Tsurukawa şi cu mine am privit scena înmărmuriţi. Mai târziu, când am analizat situaţia la rece, am ajuns împreună la concluzia că trebuie să fi fost o ceremonie de despărţire între ofiţerul care pleca pe front şi femeia care-i purta copilul. Dar emoţiile pe care le-am trăit în clipele acelea au făcut imposibilă orice explicaţie logică. Fiind atât de concentraţi, nici n-am mai avut timp să observăm că bărbatul şi femeia părăsiseră camera, nelăsând în urma lor decât covorul mare, roşu.

I-am văzut minunatul profil alb şi sânul alb splendid. După ce a plecat, ceva m-a obsedat toată ziua şi în zilele care-au urmat. Femeia aceasta nu era altcineva decât Uiko. Înviase.

Capitolul 3

Se împlinea un an de la moartea tatei. Mama avu o idee ciudată. Deoarece eu nu puteam pleca acasă din cauza practicii la fabrică, s-a gândit să vină ea la Kyōto şi să aducă ea piatra funerară de pe mormântul tatei pentru slujbă. Bineînţeles, nu avea bani să plătească slujba, aşa că i-a scris stareţului Dōsen, apelând la milostenia lui. Stareţul dădu ascultare rugăminţii ei şi mă înştiinţă şi pe mine. O făcea de dragul fostului prieten.

Vestea nu m-a încântat deloc. Pentru un anume motiv, am evitat până acum să scriu despre mama. Nu prea am chef să mă ating de nimic din ceea ce e legat de ea.

Nu i-am reproşat mamei absolut nimic în legătură cu un anume incident. Nici măcar n-am vorbit despre asta vreodată. S-ar putea ca ea să nu-şi fi dat seama că ştiu ceva. Dar, de când s-a întâmplat ce s-a întâmplat, n-am mai putut-o ierta.

Era în prima mea vacanţă de vară după ce am fost dat în grija unchiului din Maizuru. La vremea aceea, o rudă de-a mamei, un anume Kurai, s-a întors la Nariu de la Ōsaka după ce dăduse faliment. Soţia lui, provenind dintr-o familie înstărită, n-a vrut să-l ia cu ea acasă; Kurai s-a aciuat în templul tatei până când s-au limpezit lucrurile.

Nu prea aveam plase împotriva ţânţarilor la templu. Era o minune că nu ne-am îmbolnăvit, mama şi cu mine, de boala tatei, deoarece dormeam sub aceeaşi plasă; iar acum mai era şi Kurai cu noi. Îmi amintesc că într-o noapte de vară ţârâia un greiere în grădină. Probabil că el m-a trezit. Se auzea desluşit zgomotul valurilor, şi partea de jos a plasei, de un verde-deschis, fâlfâia în briza mării. Numai că mişcarea ei era foarte ciudată.

Plasa împotriva ţânţarilor începea să se umfle odată cu vântul, apoi tremura şovăitor, ca şi când ar fi lăsat vântul să treacă prin ea. Dar nu se plia după cum bătea vântul, ci părea să-l abandoneze şi să-l priveze de putere. Mi s-a părut că aud un zgomot, ca foşnetul de bambus, a ceva care se freca de rogojinile de paie: era plasa care se freca de duşumea. Acesteia i se transmitea o anume mişcare ce nu venea de la vânt. O mişcare mai rafinată decât a vântului; o mişcare ce se răspândea asemeni valurilor, unduindu-se pe toată lungimea plasei, făcând ca materialul aspru să se contracte spasmodic, iar bolta ei, privită dinăuntru, să arate ca suprafaţa unui lac ce se umflă, tulburat. Să fi fost vreo creastă a unui val zămislit de vreun vapor ce despica valurile în zare sau era reflectarea de la distanţă a unui val rămas pe urmele vaporului care a trecut pe-aici?

Mi-am întors speriat privirile într-acolo. Cum priveam cu ochii larg deschişi în beznă, am avut senzaţia că un sfredel îmi străpunge pupilele.

Eram culcat lângă tata; plasa împotriva ţânţarilor era mult prea mică pentru patru persoane; probabil că m-am zvârcolit în somn şi l-am împins într-un colţ; astfel, o bucată mare de cearşaf alb şifonat mă despărţea acum de ceea ce văzusem; tata, ghemuit chiar în spatele meu, îmi respira exact pe gât.

Respiraţia lui neregulată şi uşor sacadată m-a făcut să-mi dau seama că era treaz; se abţinea să tuşească. Brusc, mi-am simţit ochii acoperiţi de ceva mare şi cald şi n-am mai văzut nimic. Am înţeles pe loc: tata îşi întinsese mâinile ca să mă împiedice să văd.

Asta se întâmpla cu mulţi ani în urmă, pe când aveam numai treisprezece ani, dar amintirea acelor mâini îmi este foarte vie. Mâini extraordinar de mari. Mâini care m-au cuprins de la spate, ca să-mi împiedice privelişte a iadului pe care tocmai îl văzusem. Mâini venind parcă de pe altă lume. Nu ştiu dacă a făcut lucrul acesta din dragoste, din milă sau de ruşine; dar mâinile acelea au izolat instantaneu lumea îngrozitoare cu care eram confruntat şi au îngropat-o în întuneric.

Sub mâinile acelea am făcut un semn uşor de aprobare şi de la acel semn tata şi-a dat seama imediat că am înţeles şi că sunt gata să aprob tacit; şi-a retras mâinile de pe mine. Apoi, exact cum îmi porunciseră mâinile acelea, mi-am ţinut ochii mai departe închişi şi am rămas nemişcat, fără să mai pot adormi până dimineaţă, când lumina orbitoare de afară îşi croi drum pe sub pleoapele mele.

Vă rog să vă amintiţi că după câţiva ani, când sicriul tatei era scos din casă, eu priveam atât de concentrat chipul mortului, încât n-am vărsat nici măcar o singură lacrimă. Amintiţi-vă că odată cu moartea tatei m-am descărcat de mâinile lui şi, privindu-i atent faţa, am putut să-mi confirm existenţa. Aşa am înţeles eu să mă răzbun pe mâinile acelea, adică pe ceea ce se cheamă dragoste pe lumea asta; însă în ce-o priveşte pe mama, lăsând la o parte faptul că n-o puteam ierta, nu m-am gândit niciodată să mă răzbun pe ea.

Se stabilise ca mama să vină la Templu cu o zi înainte de slujbă, putând să înnopteze aici. Stareţul scrisese la şcoală, cerând să mă învoiască în ziua respectivă. Cei care făceam practică la fabrică nu stăteam acolo, ci ne prezentam la ora stabilită şi apoi ne întorceam pe unde se nimerea să locuim. Cu o zi înainte de slujbă, mă întorceam la Templu fără pic de tragere de inimă.

Tsurukawa, cu inima lui curată, se bucura pentru mine şi pentru reîntâlnirea cu mama după atâta timp, iar colegii mureau de curiozitate s-o vadă. Mie îmi era însă ruşine cu o mamă atât de săracă şi mă simţeam foarte jenat, deoarece nu ştiam cum să-i explic bunului Tsurukawa de ce nu vreau s-o văd pe mama.

După ce ne-am terminat programul la fabrică, Tsurukawa mă luă de braţ şi spuse:

— Hai să fugim repede!

Asta puse capac la toate.

Nu că nu voiam s-o văd pe mama chiar deloc. N-aş putea afirma că n-aveam nici un sentiment pentru ea. Adevărul este că nu-mi plăcea să fiu pus faţă-n faţă cu dragostea pe care ţi-o poartă o rudă apropiată şi că, de fapt, încercam să explic această senzaţie neplăcută în diverse feluri. În aceasta consta caracterul meu păcătos. Nu-mi era greu să justific sentimentele adevărate prin tot soiul de argumente şi motivări, dar uneori, nenumăratele motive stoarse de propriul creier atrăgeau sentimente care mă şocau şi pe mine; şi acele sentimente nu fuseseră ale mele iniţial.

Numai ura era adevărată, pentru că mă lăsam uşor stăpânit de acest sentiment.

— N-avem de ce să fugim, i-am răspuns. Nu facem decât să obosim. S-o luăm încet!

— Înţeleg, spuse Tsurukawa. Deci vrei să te repezi la ea şi, ca s-o dai gata, te prefaci că eşti epuizat de alergare.

Tsurukawa îmi interpreta mereu orice gest şi mai întotdeauna greşea. Dar nu mă sâcâia deloc şi, de fapt, îmi devenise indispensabil pentru că era cu-adevărat interpretul meu bine intenţionat – un prieten de neînlocuit, care-mi traducea propriile cuvinte într-o limbă a lumii reale.

Da, Tsurukawa îmi părea uneori un alchimist în stare să transforme fierul în aur. Eu eram negativul fotografiei, iar el, pozitivul. De câte ori n-am rămas uluit când am văzut că sentimentele mele întunecate, confuze se luminează şi strălucesc după ce se filtrează prin inima lui Tsurukawa! În timp ce ezitam şi mă bâlbâiam, el punea stăpânire pe sentimentele mele, le rotunjea şi le transmitea lumii din afară. Ceea ce am reuşit să învăţ din acest proces uluitor a fost că, măcar în ce priveşte sentimentele, nu există nici o inconsecvenţă între cel mai pur şi cel mai impur: acelaşi efect; nu exista nici o deosebire între intenţiile criminale şi compasiunea cea mai adâncă. Tsurukawa n-ar fi putut oricum pricepe aşa ceva, chiar dacă eu aş fi fost în stare să-i explic în cuvinte, dar pentru mine descoperirea s-a dovedit înspăimântătoare. Şi a ajuns să nu-mi pese că Tsurukawa mă consideră ipocrit, pentru că în mintea mea ipocrizia devenise doar o simplă insultă.

N-am avut parte de raiduri aeriene în Kyōto, dar o dată, când m-am dus la fabrica din Ōsaka cu nişte comenzi de piese de schimb pentru avioane, am văzut aşa ceva; apoi unul dintre muncitori a fost transportat pe targă – avea pântecele spintecat.

De ce ţi se pare atât de înfiorător să vezi intestine? De ce, când

vedem interiorul unei fiinţe omeneşti, trebuie să ne acoperim ochii, îngroziţi? De ce şochează curgerea de sânge? De ce sunt urâte intestinele unei fiinţe? Nu e vorba de aceeaşi calitate ca în cazul pielii tinere, lucioase? Ce s-ar mai minuna Tsurukawa dacă i-aş spune că tocmai de la el am învăţat să gândesc astfel – un model de gândire care mi-a anulat propria urâţenie. De ce să pară inumană asemănarea fiinţelor omeneşti cu trandafirii şi refuzarea oricărei distincţii între interiorul şi exteriorul organismelor? De şi-ar putea şi fiinţele omeneşti expune interiorul, de l-ar putea întoarce cu graţie precum petalele de trandafiri şi apoi să-l lase-n voia brizei de primăvară şi a soarelui…

Mama venise şi stătea de vorbă cu stareţul în camera lui. Tsurukawa şi cu mine am îngenuncheat afară, pe coridor, la asfinţitul soarelui de vară, anunţându-ne întoarcerea.

Stareţul m-a poftit numai pe mine înăuntru. Mi-a spus în faţa mamei că-mi fac datoria cum se cuvine. Am stat cu capul plecat şi n-am prea privit-o pe mama. Cu coada ochiului i-am zărit pantalonii de un albastru decolorat, ca nişte burlane, şi degetele murdare.

Părintele Dōsen ne-a spus că ne putem retrage la noi. Am făcut câteva plecăciuni şi am părăsit încăperea. Locuiam într-o cămăruţă de cinci rogojini[18] ce dădea spre curte, la sud de biblioteca cea mică. Când am ajuns acolo, mama începu să plângă. Aşteptându-mă la o astfel de reacţie, nu m-a impresionat.

18. O rogojină (*tatami*) măsoară aproximativ 1,6m2.

— Sunt sub oblăduirea lui Rokuon-ji şi aş vrea să nu mă mai vizitezi până când îmi termin ucenicia.

— Înţeleg, înţeleg, spuse mama.

Eram încântat că reuşisem s-o primesc pe mama cu vorbe atât de dure, dar mă enerva faptul că, la fel ca întotdeauna, ea n-a dat nici un semn de aprobare sau de împotrivire. Totodată m-am înfiorat numai la gândul că mama ar putea trece pragul cugetului meu.

Privind faţa bronzată a mamei, i-am văzut ochii mici, şireţi, vârâţi în orbite. Doar buzele erau roşii şi strălucitoare, ca şi când şi-ar fi avut propria viaţă; avea dinţi mari, puternici, de ţărancă. Era la o vârstă la care, dacă ar fi locuit la oraş, n-ar fi părut extravagantă dacă s-ar fi machiat puternic. Dar mama se străduise parcă să arate cât se poate de rău. Îmi dădeam seama că faţa aceea scofâlcită ar fi putut arăta bine dacă ar fi fost îngrijită… şi gândul acesta mă tortura.

După ce am plecat din camera stareţului şi după ce-a plâns până s-a descărcat, mama scoase un prosop pe care-l adusese de acasă, de la ţară, şi începu să-şi şteargă pieptul gol, ars de soare. Prosopul, primit pe cartelă, era din cânepă. Materialul lucea ca pielea de animal şi după ce se îmbibă de transpiraţie păru şi mai lucios.

Mama scoase orezul din raniţă. Zicea că vrea să i-l ofere stareţului.

N-am spus nici un cuvânt. Apoi scoase plăcuţa funerară pe care o învelise cu grijă într-o pânză veche gri şi o puse pe raftul meu cu cărţi.

— Sunt atât de bucuroasă. Tata ar fi fost fericit să ştie că stareţul i-a ţinut slujba.

— Te întorci la Nariu după slujbă, mamă? am întrebat-o.

Răspunsul ei mă surprinse. Mama predase bunurile templului Nariu altcuiva şi vânduse mica parcelă de pământ. Plătise datoriile pe care le făcuse cu asistenţa medicală acordată tatei şi aranjase să meargă să locuiască singură la un unchi din Kasagun, lângă Kyōto. Aşa că templul la care urma să mă întorc nu mai era al nostru! Nu mai rămăsese nimic în sătucul acela de pe promontoriul singuratic care să-mi dea bineţe.

Nu ştiu cum a interpretat mama privirea de eliberare ce se putea citi pe chipul meu, dar se aplecă şi-mi spuse aproape în şoaptă:

— Vezi, dragul meu, tu nu mai ai un templu al tău. Nu ţi-a mai rămas decât să devii stareţul Templului de aur. Ai observat probabil că părintele ţine la tine, aşa că poţi să-i iei locul la momentul oportun. Înţelegi, dragul meu? Numai pentru asta mai trăieşte mama ta de-acum încolo.

Eram prea uluit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile şi am încercat s-o privesc ţintă pe mama, dar n-am putut. Eram prea tulburat.

Se lăsase întunericul în cămăruţă. „Iubita mea mamă“ îmi vorbea la ureche şi îi simţeam mirosul de transpiraţie. Mi-amintesc că mama a râs. Amintiri vagi de când mă îngrijea, pieptul ei bronzat – imaginile mi se învălmăşeau în minte. În flăcările focurilor modeste exista un soi de forţă fizică, şi tocmai aceasta părea să mă înspăimânte. Pe când buclele cârlionţate ale mamei îmi atingeau obrazul, am zărit o libelulă poposind pe muşchiul ce acoperea bazinul din curte. Cerul amurgului se reflecta la suprafaţa peticului rotund de apă din bazin. Nu se mai auzea nici un sunet, Rokuon-ji părea părăsit în clipa respectivă.

Până la urmă am reuşit să o privesc pe mama. Un zâmbet îi juca în colţul buzelor lucioase şi i-am văzut dinţii de aur strălucind.

— Da, am răspuns, bâlbâindu-mă zdravăn, dar ştii că o să mă înrolez şi s-ar putea să fiu ucis în luptă.

— Prostule! spuse ea. Dacă se apucă să angajeze bâlbâiţi ca tine în armată, s-a zis cu Japonia!

Stăteam încordat şi simţeam ura învăluindu-mă. Dar cuvintele bâlbâite pe care le-am rostit apoi au fost de fapt doar o eschivare.

— S-ar putea ca Templul de aur să ardă după un raid aerian, am spus.

— După cum stau lucrurile, spuse mama, nici vorbă de raid aerian asupra oraşului Kyōto. Americanii îl lasă în pace.

N-am mai zis nimic. Curtea ce se întuneca tot mai mult arăta acum

ca albia mării. Pietrele se scufundară în beznă şi, privindu-le, aveai senzaţia că se luptau crâncen. Mama se ridică, nebăgând în seamă tăcerea mea, şi privi fără jenă spre uşa de lemn a camerei.

— Nu e încă ora cinei? întrebă.

Privind în urmă, mi-am dat seama că această vizită a mamei influenţase mult modul meu de gândire. Atunci am reuşit să-mi dau seama că mama trăieşte într-o lume cu totul diferită de a mea şi, oricum, era pentru prima oară când modul ei de gândire avea înrâurire asupra mea.

Mama, prin firea ei, nu era dintre cei pe care să-i impresioneze frumuseţea Templului de aur; în schimb, avea un simţ al realităţii care mie mi-era străin. A spus că n-avem de ce să ne temem de un raid aerian asupra Kyōto-ului şi, în ciuda visurilor pe care le nutream, probabil chiar aşa stăteau lucrurile. Şi dacă nu exista nici o şansă ca Templul de aur să fie atacat, atunci cel puţin, pentru moment, nu mai am nici un rost în viaţă şi lumea în care sălăşluiesc trebuie să se prăbuşească.

Pe de altă parte, ambiţia pe care o nutrea mama şi pe care o rostise atât de simplu m-a fermecat cu totul, oricât îmi călcam eu pe inimă. Tata nu spusese niciodată nici un cuvânt despre aceasta, dar probabil gândea şi el la fel ca mama când m-a trimis aici. Părintele Dōsen era burlac. Presupunând că şi el îşi obţinuse actuala poziţie la recomandarea vreunui predecesor care şi-a pus toate speranţele în el, nu aveam de ce să nu fiu până la urmă, dacă îmi dădeam toată silinţa, succesorul părintelui Dōsen la Rokuon-ji. Dacă s-ar întâmpla una ca asta, atunci Templul de aur ar fi al meu!

Gândurile mi se tulburară. Când cea de-a doua ambiţie devenea chinuitoare, mă întorceam la primul meu vis – că Templul de aur va fi bombardat –, iar acest vis era spulberat de raţionamentul limpede al mamei, mă reîndreptam spre a doua ambiţie, până când, în final, mă simţeam obosit de gândurile ce dădeau năvală.

Îmi apăru o umflătură mare, roşie pe gât. Am lăsat-o în pace. Umflătura se cuibărise bine şi începuse să mă apese pe ceafă cu forţă, fierbinte. În somnul meu agitat am visat că-mi creştea pe gât o lumină pură, aurie, înfăşurându-mi ceafa ca un soi de nimb elipsoidal ce se extindea încet-încet. Când m-am trezit, mi-am dat seama că era de fapt durerea provocată de umflătura periculoasă.

Am făcut până la urmă temperatură şi a trebuit să stau în pat. Stareţul m-a trimis să mă vadă un chirurg. Îmbrăcat în uniformă şi încălţat cu ghete, medicul mi-a diagnosticat imediat umflătura: furuncul. Nevrând să folosească alcool, şi-a dezinfectat bisturiul deasupra flăcării şi apoi l-a aplicat pe gâtul meu. Am răcnit. Universul fierbinte şi chinuitor s-a deschis brusc în ceafă, l-am simţit contractându-se şi prăbuşindu-se.

Războiul se sfârşi. Când am ascultat, la fabrică, Declaraţia împăratului ce anunţa încetarea ostilităţilor, nu m-am gândit decât la Templul de aur.

De îndată ce m-am întors de la fabrică, am dat fuga, cum era şi normal, la Templu. Pietricelele de pe cărarea pe care mergeau vizitatorii spre Templu se coceau în soarele de vară şi, una după alta, se înfipseră în talpa de cauciuc a tenişilor.

După ce au auzit Declaraţia, tokyoţii s-au adunat probabil în faţa Palatului Imperial; aici însă, o mulţime de oameni s-au strâns să plângă în faţa porţilor Palatului nelocuit din Kyōto. Kyōto este plin de temple budiste şi şintoiste unde poţi să mergi să plângi în astfel de ocazii. Preoţii au avut de lucru, nu glumă, în ziua aceea. Cu toată importanţa Templului de aur, nimeni n-a venit să-l viziteze.

Deci numai umbra mea se putea zări pe pietricelele ce se prăjeau la soare. Şi ca să înţelegeţi bine situaţia, eu eram de o parte, iar Templul de aur de cealaltă parte. Am simţit că legătura mea cu Templul a suferit o schimbare faţă de clipa în care l-am zărit pentru prima oară. În momentele dificile, cum ar fi înfrângerea sau suferinţa naţională, Templul de aur era în elementul său; în astfel de momente era sublim – sau cel puţin voia să pară sublim. Nu a fost aşa până azi. Fără îndoială, faptul că scăpase până la urmă de raidul aerian şi era acum în afara oricărui pericol i-a restituit vechea expresie care părea să spună: „Sunt aici din timpuri străvechi şi voi rămâne aici în veci.“

Stătea acolo într-o tăcere desăvârşită, ca o piesă de mobilă elegantă, dar inutilă, având folia interioară străveche de aur protejată de glazura soarelui de vară, ce-i dubla parcă pereţii exteriori. Rafturi mari şi goale expuse la verdele arzător al pădurii. Ce obiecte ornamentale se puteau pune pe astfel de rafturi? Nimic nu se potriveşte cu dimensiunile lor cu excepţia vreunei căţelniţe fantastic de mari sau a vreunui fleac cu adevărat colosal. Dar Templul de aur pierdu cu totul astfel de lucruri; esenţa i se dizolvă brusc, etalându-şi o formă ciudat de ştearsă. Cel mai straniu lucru era însă faptul că, deşi mă încântase prin frumuseţea lui de nenumărate ori, mie acum mi se părea cel mai frumos. Niciodată nu şi-a etalat o frumuseţe atât de dură – o frumuseţe care depăşea chiar propria-mi imagine, da, care întrecea cu mult realitatea, o frumuseţe ce nu suporta comparaţie cu nimic din ce era evanescent! Niciodată nu i-a strălucit atât de puternic frumuseţea, respingând orice încercare de a-i găsi o semnificaţie.

Nu exagerez deloc dacă mărturisesc că, pe când stăteam cu privirile aţintite la Templu, picioarele îmi tremurau şi fruntea îmi era acoperită de broboane de sudoare. Odată, mai demult, când mă întorsesem la ţară după ce văzusem Templul, părţile lui componente şi de fapt întreaga clădire răsunau armonios, ca o melodie minunată. Dar ceea ce auzeam de data aceasta era linişte totală, tăcere desăvârşită.

Templul de aur se înălţa în faţa mea ca o înspăimântătoare pauză dintr-o piesă muzicală, ca o tăcere răsunătoare.

S-a rupt *legătura* dintre mine şi Templul de aur, mi-am zis. Ideea mea că Templul şi cu mine locuim în aceeaşi lume s-a destrămat. Mă voi întoarce la fosta mea stare, dar va fi şi mai fără ieşire decât până acum. O stare în care eu exist pe de o parte, iar frumuseţea, pe de altă parte. O stare care nu se va ameliora câtă vreme dăinuie această lume.

Pierderea războiului a fost pentru mine o experienţă a disperării. Şi acum văd în faţa ochilor lumina aceea de vară ca o flacără a zilei înfrângerii: 15 august. Se spunea că toate marile valori s-au prăbuşit; dar în sinea mea, dimpotrivă, s-a deşteptat eternitatea, a înviat şi-şi cerea drepturile. Eternitatea care mi-a spus că Templul de aur va rămâne în veci acolo. Eternitatea care cobora din înalt, lipindu-ni-se de obraji, de mâini, de stomac şi îngropându-ne cu totul în cele din urmă. Ce lucru blestemat! Da, în ţârâitul greierilor ce răsuna dinspre colinele din jur, eu percepeam această eternitate ca un blestem care mă ferecase în mortarul auriu.

La slujba din seara aceea, înainte de a merge la culcare, ne-am rugat în special pentru liniştea Majestăţii Sale Împăratul şi pentru sufletele celor ucişi în război. Ne obişnuisem încă de la începerea războiului cu veşminte simple, dar în seara aceea stareţul era îmbrăcat în straiele de sărbătoare pe care nu le mai scosese la lumină de ani de zile. Faţa aceea durdulie şi neprihănită – aveai impresia că şi ridurile s-au şters – părea rumenă şi sănătoasă azi, debordând de satisfacţie. Foşnetul rece al hainelor preoţeşti se auzea limpede în Templu în noaptea aceea călduroasă.

După recitarea sutrei, toată lumea a fost chemată în camera stareţului să asculte predica. Alesese pilda paisprezece din *Mumonkan*[19]: „Nansen omoară o pisică“ – ce apare şi în pilda şaizeci şi trei din *Hekigan-roku*[20] sub numele „Nansen omoară o pisicuţă“ şi în pilda şaizeci şi patru sub numele „Chōshū poartă o pereche de pantofi pe cap“. Era cunoscută ca una din cele mai dificile probleme ale sectei Zen încă din timpuri străvechi.

19. Colecţie de patruzeci şi opt de kōan (parabole) bazate pe anecdotele maeştrilor Zen, compilate de preotul chinez Wu-men (Mumon) în anul 1228.

20. Colecţie de o sută de parabole, alese şi comentate de preotul chinez Yüan-wu în 1125.

În perioada T’ang trăia un bine cunoscut preot Ch’an pe nume P’u Yüan, care locuia pe muntele Nan Ch’üan şi de aceea i se spunea Nan Ch’üan – Nansen în japoneză. Într-o zi, când toţi călugării erau la tunsul ierbii, apăru în templul liniştit o pisicuţă. Toată lumea era curioasă s-o vadă. Au fugit după bietul animal şi l-au prins. Acesta deveni obiect de dispută între aripa estică şi cea vestică a templului: fiecare voia să-l ţină pentru el.

Părintele Nansen, care urmărea cearta, înşfăcă pisicuţa de ceafă şi,

punându-i cuţitul pe gât, spuse: „Dacă sunteţi în stare să spuneţi ce trebuie, pisicuţa este salvată; dacă nu, va muri!“ N-a fost nimeni în stare să răspundă, aşa că părintele Nansen omorî pisicuţa şi o aruncă.

La lăsarea serii se întoarse la templu mai-marele discipolilor, Chōshū. Părintele Nansen i-a spus ce s-a întâmplat şi i-a cerut părerea. Chōshū îşi scoase imediat pantofii, îi puse pe cap şi părăsi încăperea. Văzând acestea, părintele Nansen se jeli: „Oh, dacă ai fi fost aici astăzi, viaţa pisicuţei ar fi fost cruţată.“

Aceasta era povestea în linii mari. Partea în care Chōshū îşi pune pantofii pe cap era considerată deosebit de dificil de interpretat, dar, după spusele stareţului, nu ridica nici o problemă.

Motivul pentru care părintele Nansen omorâse pisica era anihilarea iluziei *sinelui* şi stârpirea tuturor gândurilor vane ori a închipuirilor. Dând dovadă de necugetare, tăiase capul pisicii, îndepărtând astfel orice contradicţii, opoziţii şi duşmănie între *sine* şi ceilalţi. Această faptă era cunoscută sub numele Sabia-ucigătoare, pe când cea a lui Chōshū – Sabia-dătătoare-de-viaţă. Gestul, de o infinită mărinimie – să poarte pe cap obiecte murdare –, este considerat o dovadă de nobleţe budistă.

Punând astfel problema, stareţul îşi termină predica fără să aducă câtuşi de puţin vorba despre înfrângerea Japoniei. Parcă fuseseră vrăjiţi de şireata vulpe. N-am priceput de ce alesese această problemă de filozofie Zen tocmai în ziua înfrângerii ţării. În timp ce ne îndreptam spre camere, îi împărtăşeam lui Tsurukawa îndoielile mele. Şi el păru surprins şi dădu din cap.

— Nu înţeleg, spuse. Cred că cine nu a trăit o viaţă de preot nu e capabil să înţeleagă. Dar după părerea mea, secretul predicii este că tocmai despre înfrângere nu trebuia să pomenească într-o zi ca aceasta, ci doar despre uciderea unei pisici.

Nu eram câtuşi de puţin nefericit că pierdusem războiul, dar privirea de mulţumire exagerată a stareţului mă făcu să mă neliniştesc. Respectul pentru stareţ contribuia de obicei la păstrarea ordinii în Templu. Şi totuşi, de un an de zile de când eram sub oblăduirea acestui Templu, n-am reuşit să simt nici dragoste, nici respect pentru stareţ. Lucrul în sine nu avea prea mare importanţă, dar de când mama îmi aprinse în suflet flacăra ambiţiei, începusem să-l privesc pe stareţ cu ochiul critic al băiatului de şaptesprezece ani.

Stareţul era cinstit şi nepărtinitor. Dar era o cinste şi o nepărtinire de care mă credeam şi eu în stare în cazul în care ajungeam stareţ. Omul acesta nu avea ceea ce se cheamă simţul umorului, caracteristic preoţilor din secta Zen. Mi se părea ciudat, deoarece umorul era de obicei un atribut nelipsit al oamenilor graşi.

Auzisem că stareţului îi plăcuseră femeile în tinereţe. Când încercam să mi-l imaginez dedându-se unor astfel de plăceri, mă

amuzam, dar mă şi jenam. Ce poate simţi o femeie îmbrăţişată de un trup ca o plăcintă rotundă? Avea probabil impresia că acel trup moale şi trandafiriu se putea întinde până la capătul lumii, îngropându-se parcă într-o masă de carne.

Oricum, mi se părea ciudat că un preot din secta Zen poate avea astfel de porniri. Motivul pentru care stareţul se ţinea după femei poate să fi fost dorinţa de a-şi manifesta desconsiderarea faţă de poftele trupeşti, dispreţul pentru trupul pe care şi-l jertfea în felul acesta. Dar, dacă aşa stăteau lucrurile, mi se părea ciudat că acest trup pe care el îl dispreţuia a putut să înmagazineze atâta hrană şi era în stare să învăluie cu atâta făţărnicie spiritul. Trupul supus, blând, spăsit, ca un animal domestic bine dresat. Trupul care era amantul spiritului pentru stareţ…

Să vă spun ce a însemnat de fapt pierderea războiului pentru mine. Nu-i pot spune eliberare. Nu, în nici un caz. N-a fost altceva decât o revenire la neschimbata şi eterna practică budistă care se contopea cu viaţa noastră de zi cu zi. S-a reluat ferm această practică şi a continuat fără întrerupere din ziua capitulării: începutul ceremonialului, sarcinile de dimineaţă, întrunirea la fiertura de orez, rugăciunea, doctoria sau masa de seară, baia, deschiderea pernei. Stareţul ne-a interzis cu desăvârşire introducerea în Templu a orezului de la bursa neagră. De aceea, singurele firicele de orez pe care le vedeam plutind în prăpăditele noastre castronele erau cele trimise de enoriaşi sau o mică parte din orezul cumpărat la bursa neagră de diacon. Diaconul obţinea orezul pe motiv că eram în creştere şi aveam nevoie de hrană consistentă; dar întotdeauna pretexta că acest orez de la bursa neagră este partea contribuţiei ce se cuvine Templului. Uneori ieşeam în oraş şi ne cumpăram cartofi dulci. Nu ni se dădea fiertură de orez numai la micul dejun; şi masa de prânz, şi cina constau din fiertură şi cartofi dulci, de aceea ne era mereu foame.

Tsurukawa cerea dulciuri de acasă, aşa că părinţii îi mai trimiteau uneori pachete din Tōkyō. Îşi aducea proviziile în camera mea seara târziu şi mâncam împreună. Fulgerul scăpăra când şi când pe cerul întunecat.

L-am întrebat pe Tsurukawa de ce stă aici când are un cămin atât de prosper şi părinţi iubitori.

— E un soi de educaţie pe care mi-o impun, îmi explică. În orice caz, voi moşteni templul tatei la momentul oportun.

Se părea că nimic nu-l deranja pe Tsurukawa. Se încadrase perfect în acest regim de viaţă, ca un beţigaş în cutia lui. I-am spus apoi lui Tsurukawa că s-ar putea ca ţara noastră să treacă printr-o perioadă cu totul neobişnuită. Mi-amintisem ce se povestea la şcoală la câteva zile după capitulare. Era vorba de un ofiţer care răspundea de o anume fabrică şi care, imediat după ce s-a terminat războiul, a încărcat un

camion cu marfă şi, pornind spre casă, spuse deschis:

— De acum încolo o să mă apuc de afaceri la bursa neagră.

Mi-l imaginam pe acest ofiţer îndrăzneţ, aspru, cu privirea pătrunzătoare, gata să păcătuiască cu bună ştiinţă. Drumul pe care urma să păşească în bocanci de militar trăda circumstanţele morţii în bătălie; se prezenta sub forma unui haos ce-mi amintea de roşeaţa puternică a răsăritului. Când plecă, fularul de mătase îi flutura probabil la piept şi obrajii erau expuşi răcorii nopţii care persista. Spinarea i se va încovoia sub greutatea lucrurilor furate: va trece cu viteză uimitoare. Dar în zare se auzea încetişor clopotul haosului răsunând în clopotniţă.

Eram departe de asemenea lucruri. N-aveam bani, nu eram liber, nu eram emancipat. Era limpede că în mintea mea de copil de şaptesprezece ani „o perioadă nouă“ implica o hotărâre fermă de a merge pe un anume făgaş, chiar dacă acesta nu căpătase încă o formă concretă.

— Dacă fiinţele de pe lumea aceasta, îmi ziceam, au de gând să se înfrupte din ticăloşii prin acţiuni şi fapte, atunci eu mă voi afunda cât voi putea în lumea lăuntrică a nebuniei.

Numai că răutatea cu care cochetam la început nu era decât încercarea de a intra în graţiile stareţului prin tot soiul de tertipuri, pentru a ajunge să pun mâna pe Templul de aur, sau visul pur şi simplu absurd de a-l otrăvi pe stareţ, înlăturându-l în felul acesta. Cu astfel de planuri în minte, mi-am simţit conştiinţa mai uşoară, odată ce m-am asigurat că Tsurukawa nu nutreşte aceleaşi ambiţii.

— Nu ai vreo grijă sau speranţă pentru viitor? l-am întrebat.

— Nu, nici una. La ce mi-ar folosi?

Nu mi s-a părut trist când a spus-o şi nici n-a dat un răspuns întâmplător. Chiar în clipa aceea, un fulger i-a luminat sprâncenele înguste şi uşor arcuite, singurele mai reuşite. Tsurukawa îl lăsase pe frizer să-l radă cum voia, aşa că sprâncenele, şi aşa subţiri, se subţiaseră de tot şi se vedea o umbră uşoară, albastră la capete, pe unde trecuse aparatul de ras.

Când am zărit acel albastru, m-am tulburat. Băiatul acesta tânăr care şedea în faţa mea trecea prin viaţă neîntinat, era puritatea întruchipată, cu totul altfel decât mine. Viitorul lui se arăta atât de nebulos, încât părea că arde. Flacăra viitorului lui plutea pe un ulei rece, limpede ca cristalul. Oare cine pe lumea asta trebuia să-şi prevadă inocenţa şi puritatea? Şi asta în cazul în care nu i-ar fi rămas decât inocenţa şi puritatea…

În noaptea aceea, după ce Tsurukawa s-a dus în camera lui, n-am putut închide ochii din cauza căldurii înăbuşitoare a verii…

Am sărit din pat şi m-am strecurat afară prin uşa de serviciu a micii biblioteci. În spatele lui Rokuon-ji, la est de Yūkatei se înalţă muntele

Fudō. Era acoperit cu o pădure deasă de pini şi, printre firele dese ale ierbii ce se întindea printre copaci, îşi scoteau capul floarea-soarelui, azaleele şi alte flori. Cunoşteam bine muntele, puteam să-l urc şi noaptea fără să mă împiedic. Din vârf se vedea Kyōto de sus şi partea centrală, iar în zare, munţii Eizan şi Daimōnji.

Am luat-o-n sus pe pantă. Am urcat în bătaia de aripi a păsărilor speriate de apropierea mea; nu mă uitam pe unde călcam, dar cu toate acestea nu m-am împiedicat de buturugi. Simţeam că urcuşul acesta, fără să mă gândesc la ceva anume, mă tămăduia. Când am ajuns în vârf, am simţit vântul rece al nopţii înviorându-mi trupul asudat.

M-a surprins priveliştea din faţa ochilor. Camuflajul fusese suspendat de mult şi o mare de lumini se întindea în zare. Mi s-a părut un adevărat miracol, mai cu seamă că n-am mai călcat pe aici noaptea, după terminarea războiului.

Luminile formau un corp solid. Împrăştiate pe o suprafaţă întinsă, nu lăsau impresia că sunt aproape sau departe; în faţa ochilor mei, în noapte, se înălţa însă o clădire uriaşă, diafană, formată în întregime din lumini, care părea să-şi răsfire turnul înaripat şi se ţinea mândră. Aici se dezvăluia un adevărat oraş. Numai pădurea din jurul Palatului Imperial rămase neluminată şi părea o peşteră mare, neagră. Din când în când, în direcţia muntelui Eizan, scăpăra fulgerul pe cerul întunecat.

— Aici se află universul lumesc, mi-am zis. Acum, că războiul s-a sfârşit, sub lumina aceea oamenii sunt mânaţi de gânduri păcătoase. Nenumărate cupluri se privesc la lumină şi în nările lor stăruie mirosul *morţii*, care îi apasă direct. Mă consolează gândul că toate aceste nenumărate lumini sunt stânjenitoare, nu fac decât să împiedice. Fie ca răutatea din inima mea să sporească şi să se înmulţească la nesfârşit, astfel încât să fie în concordanţă, până în cele mai mici amănunte, cu lumina imensă din faţa ochilor mei! Fie ca bezna din inima mea, în care este îngrădită ticăloşia, să egaleze bezna nopţii care conţine acele nenumărate luminiţe!

Numărul celor care vizitau Templul de aur sporea. Stareţul a solicitat la primărie mărirea taxei de intrare, ca să ţină pasul cu inflaţia.

Vizitatorii pe care-i văzusem până acum erau oameni modeşti, îmbrăcaţi în uniforme, haine de lucru sau pantaloni precum burlanele. De când au sosit însă trupele de ocupaţie, a început să înflorească viaţa de desfrâu prin jurul Templului de aur. Nu toate schimbările au luat o întorsătură neplăcută. A renăscut obiceiul ceremoniei ceaiului, iar femeile veneau acum la Templu în chimonouri viu colorate pe care le puseseră deoparte în anii de război. Noi, preoţii, îmbrăcaţi în veşminte întunecate, contrastam puternic cu restul lumii: parcă jucam roluri de preoţi din amuzament sau parcă eram locuitorii unui anume

cartier care se străduia din răsputeri să păstreze vechile şi ciudatele obiceiuri în interesul turiştilor. Soldaţii americani erau pur şi simplu şocaţi din pricina noastră: ne trăgeau de mâneci fără nici o jenă şi râdeau de noi. Uneori ne ofereau bani ca să-i lăsăm să ne poarte veşmintele şi, îmbrăcaţi astfel, îşi făceau fotografii ca amintire. Aceste lucruri s-au întâmplat când Tsurukawa şi cu mine am fost recomandaţi ca interpreţi vizitatorilor străini în locul ghizilor care nu vorbeau engleza.

Era prima iarnă după război. Începuse să ningă vineri seara, continua să ningă şi sâmbătă. Fiind la şcoală dimineaţa, ardeam de nerăbdare să mă întorc să văd Templul de aur acoperit de zăpadă.

Ninse şi după-masă. Am ieşit de pe aleea vizitatorilor şi, încălţat cu cizmele de cauciuc şi cu ghiozdanul pe umeri, am pornit spre lacul Kyoko. Fulgii de zăpadă cădeau cu iuţeală, necontenit. Când eram copil şi ningea îmi ridicam faţa spre cer, cu gura deschisă. Aşa am făcut şi de data aceasta şi fulgii mi-au atins dinţii. Aveam impresia că-i aud lovindu-se de o foiţă foarte subţire de metal. Am simţit fulgii împrăştiindu-mi-se prin gura caldă şi topindu-se la atingerea ei. În clipa aceea mi-a venit în minte imaginea ciocului păsării phoenix de pe vârful nivelului Kukyōchō. Ciocul fierbinte şi neted al păsării aurii.

Zăpada dă tuturor un soi de sprinteneală. Şi oare ar fi nepotrivit să afirm că eu, care nu împlinisem optsprezece ani, simţeam un avânt tineresc?

Templul de aur era nespus de frumos învăluit în zăpadă. Crusta golaşă a acestei clădiri, cu pilonii înălţându-se aproape unul de altul, expusă intemperiilor, părea înviorată. Zăpada cădea nestingherită spre interior.

— Oare de ce nu se bâlbâie zăpada? mă întrebam.

Uneori, când fulgii se loveau de frunzele arbustului *yatsude*[21], cădeau pe pământ ca şi cum s-ar fi împleticit. Dar în clipa în care m-am simţit învăluit de zăpada ce se lăsa încet-încet din înalt, am uitat de veninul din inimă şi mi s-a părut că mă întorc la o cadenţă spirituală mai nobilă, de parcă mă scăldam în muzică.

21. *Fatsia japonica*, arbust originar din Japonia, cu frunzele mereu verzi.

Datorită zăpezii, tridimensionalul Templu de aur a căpătat cu adevărat o statură nouă, ca într-o fotografie, şi încetă să sfideze lumea exterioară. Ramurile golaşe ale arţarilor ce se întindeau jur-împrejurul lacului nu prea suportau zăpada, aşa că pădurea părea mai golaşă ca oricând. Ici-colo însă, zăpada se aduna pe pini. Era splendidă! Se adună zăpadă şi la suprafaţa îngheţată a lacului, dar, ce curios, în unele locuri nu era zăpadă, iar în altele lacul părea pur şi simplu spoit cu pete mari, albe, asemeni norilor dintr-un tablou decorativ. Stânca Kyūsanhakkai şi insula Awaji păreau legate prin zăpada de la suprafaţa îngheţată a lacului, iar pinii care creşteau acolo păreau să se

arcuiască, cu totul întâmplător, în mijlocul unei câmpii de gheaţă şi zăpadă.

Trei părţi ale Templului de aur era uimitor de albe: acoperişurile nivelelor Kukyōchō şi Chōondō, precum şi cel al lui Sosei. Partea nelocuită a clădirii era întunecată, şi această negreală a complicatei construcţii de lemn avea o oarecare prospeţime, contrastând puternic cu zăpada. Cu cât priveşti mai mult un tablou ce aparţine curentului sudic, reprezentând un castel cuibărit în munţi, cu atât vrei să te apropii de pânză pentru a vedea dacă nu cumva locuieşte cineva dincolo de ziduri. Tot aşa, farmecul ce-l exercita asupra mea vechiul lemn negru mă făcea să vreau să aflu dacă nu cumva turnul Templului este locuit. Dar chiar dacă-mi apropiam faţa de Templul de aur, nu făceam decât să mă ciocnesc de pânza mătăsoasă de zăpadă; şi mai mult de atât nu mă puteam apropia.

Uşile nivelului Kukyōchō erau şi acum deschise către cerul acoperit de zăpadă. Am ridicat privirile şi am urmărit atent fulgii, ce se roteau parcă pe loc, pentru ca apoi să se aşeze pe pereţii vechi, înveliţi într-o foiţă aurie ce-şi pierduse strălucirea, şi stăteau acolo până formau broboane aurii.

Ziua următoare era duminică. Dis-de-dimineaţă veni după mine bătrânul ghid. „Avem vreun oaspete străin înainte de ora deschiderii“, mă gândeam. Ghidul îi vorbise soldatului prin semne, rugându-l să aştepte, şi veni să mă cheme, deoarece, cum am mai spus, eu vorbeam engleza. În mod surprinzător, mă descurcam mai bine decât Tsurukawa şi nici măcar nu mă bâlbâiam.

La intrare oprise o maşină. Un soldat american, beat mort, stătea rezemat de unul din stâlpi. Când mi-am făcut apariţia, m-a privit de sus şi a râs dispreţuitor.

Grădina strălucea orbitor din cauza zăpezii. Pe acest fundal sclipitor se îndreptau spre mine, dinspre faţa cărnoasă a tânărului ofiţer, nori albicioşi de aburi amestecaţi cu miros de whisky. Mă simţeam stânjenit ca de obicei şi mă gândeam ce poate simţi o persoană care mă depăşeşte atât de mult ca statură.

Cum îmi făcusem un obicei din a nu mă împotrivi, am acceptat şi de data aceasta să-i arăt Templul, deşi nu se deschisese încă. I-am cerut să plătească taxa de intrare şi taxa pentru ghid. Spre surprinderea mea însă, individul cel mătăhălos şi beat nu dădea nici un semn că ar avea de gând să plătească. Apoi s-a uitat în maşină şi parcă a zis:

— Ieşi!

Pe pragul maşinii văzui un picior încălţat într-un pantof fin, cu tocuri înalte. M-a surprins faptul că, deşi era frig, nu avea ciorapi. Mi-am dat seama pe loc că fata era o prostituată întreţinută de soldaţi străini, pentru că avea o haină de un roşu-aprins, iar unghiile de la mâini şi de la picioare erau la fel de roşii. Când i s-a desfăcut puţin

haina, am zărit pe dedesubt o cămaşă de noapte jegoasă din material de prosop. Fata era foarte beată şi privea fix. Bărbatul era îmbrăcat îngrijit, în uniformă, dar ea îşi aruncase pur şi simplu o haină peste cămaşa de noapte. Plecase în pripă.

La lumina zăpezii, faţa ei părea foarte palidă. Roşul-aprins de pe buze contrasta puternic cu pielea albă, ce părea aproape lipsită de culoare. De îndată ce puse piciorul jos pe pământ, fata începu să strănute; mici cute se adunară în jurul nasului subţire şi ochii obosiţi şi tulburi priviră o clipă în zare, ca apoi să devină iar greoi, inexpresivi. Apoi îl strigă pe bărbat:

— *Jaak, Jaak! Tsū kōrudo, tsū kōrudo!*[22] Vocea fetei părea să rătăcească prin zăpadă, tristă. Bărbatul nu răspunse.

22. *Too cold* (engl.) = E prea frig.

Era prima oară când constatam că o astfel de femeie poate fi într-adevăr frumoasă. Nu pentru că semăna cu Uiko. Arăta ca un portret desenat cu multă migală, în aşa fel, încât nici măcar o trăsătură să nu aducă a Uiko. Această fată avea o frumuseţe proaspătă, provocatoare, ce părea să fie tocmai o reacţie la amintirea mea despre Uiko. Şi mă măgulea oarecum rezistenţa mea la tulburarea senzuală, urmare a primei mele experienţe legate de frumuseţe.

Avea un singur punct comun cu Uiko. Nu mă băga deloc în seamă, aşa cum stăteam acolo, îmbrăcat într-un pulover murdar şi încălţat cu tenişi.

Toată lumea de la Templu se sculase devreme şi curăţa zăpada, dar nu reuşiseră să degajeze decât cărarea vizitatorilor. Ar fi fost foarte complicat dacă ar fi venit acum vreun grup de vizitatori, deoarece nu era loc de trecere decât pentru câţiva şi pe un singur şir. Am luat-o înaintea soldatului şi a fetei.

Când a ajuns la lac şi i s-a deschis priveliştea în faţa ochilor, americanul ridică mâinile şi scoase un chiot de bucurie. A mai zis ceva, dar n-am înţeles. Apoi o scutură zdravăn pe fată. Fata încruntă din sprâncene şi repetă simplu:

— *O, Jaak, tsū kōrudo!*

Americanul mă întrebă ce sunt boabele roşii ale plantei aurii care se vedeau printre frunzele încărcate de zăpadă, dar n-am fost în stare să-i spun decât *aoki*[23]. Probabil că trupul lui de uriaş a fost străbătut de un fior liric, dar se citea multă cruzime în ochii senini, albaştri. În cântecele şi poeziile pentru copii ale Mamei Gâşte[24] se vorbeşte despre ochi negri, cruzi şi pizmaşi. Adevărul este că atunci când îţi imaginezi cruzimea, în mod normal îi atribui altă trăsătură.

23. Plantă cu frunze aurii.

24. Autoarea imaginară a unei culegeri de poezii pentru copii, publicată sub titlul *Mother Goose's Melody* (*Melodia Mamei Gâşte*) în 1781.

Am început să-i vorbesc despre Templul de aur aşa cum scrie la carte. Soldatul era îngrozitor de beat şi n-avea siguranţă în picioare. Cu degetele amorţite de frig, am început să răsfoiesc cărţulia în engleză despre Templul de aur, pe care obişnuiam s-o citesc în astfel de ocazii. Dar americanul mi-a smuls-o din mână şi a început să citească el, maimuţărindu-se. Am înţeles că nu mai avea nevoie de explicaţiile mele.

M-am rezemat de balustrada de la Hosui-in, lăsându-mă pradă extazului provocat de sclipirea lacului. Interiorul Templului de aur nu fusese niciodată atât de expus luminii, atât de strălucitor. Ţi-era şi greu să-l priveşti.

Când mi-am ridicat privirile, mi-am dat seama că bărbatul şi femeia se puseseră pe ceartă în drum spre Sosei. Cearta părea să se înteţească, dar nu pricepeam o iotă. Fata i-a răspuns brutal; nu-mi dădeam seama dacă vorbeşte engleză sau japoneză. Au luat-o spre Hosui-in, continuându-şi cearta. Păreau să fi uitat cu totul de mine.

Americanul se porni s-o insulte. Ea-i arse o palmă cu toată puterea. Apoi se întoarse şi o luă la fugă spre ieşire. N-am înţeles ce se întâmpla, dar şi eu am părăsit Templul de aur şi am luat-o la fugă pe malul lacului. Când am ajuns lângă fată, americanul cu picioarele lui lungi mi-o luase înainte şi o ţinea strâns de gulerul hainei. O ţinea pe ea, dar mă privea pe mine. A dat drumul gulerului. Avea probabil o forţă fantastică, pentru că în clipa în care a luat mâna de pe guler, fata căzu. Poalele hainei s-au desfăcut şi i s-au văzut pulpele dezgolite, întinse pe zăpada albă.

Fata nici nu încercă măcar să se ridice. Îl străfulgera cu privirea, de acolo de jos, pe uriaşul care o domina. Abia m-am abţinut să nu îngenunchez şi s-o ajut să se ridice. Tocmai mă pregăteam să fac lucrul acesta, când americanul a strigat:

— Hei!

M-am întors. Stătea în faţa mea cu picioarele depărtate. Mi-a făcut un semn cu degetele. Apoi, cu o voce complet schimbată – o voce caldă, dulce –, spuse în engleză:

— Calc-o! Hai, calc-o!

Nu înţelegeam ce vrea. Citeam parcă un ordin în ochii lui albaştri, ce mă priveau de la înălţime. Vedeam peste umerii lui laţi Templul de aur acoperit de zăpadă, strălucind sub cerul albastru, posomorât. Nu mai rămăsese nici urmă de cruzime în ochii lui albaştri. Nu ştiu de ce, dar în momentul acela mi se păreau chiar foarte duioşi.

Ridică mâna, mă apucă de ceafă şi mă săltă. În ciuda gesturilor brutale, vocea îi era caldă şi blândă.

— Calc-o! spuse. Trebuie s-o calci!

Incapabil să mă opun, mi-am ridicat piciorul încălţat. Americanul mă bătu pe umăr. Piciorul mi se ridică şi păşii pe ceva moale ca

noroiul de primăvară. Era burta fetei. Fata închise ochii şi gemu.

— Hai, mai tare! Nu te lăsa!

Mi-am lăsat piciorul pe fată. Lupta care se dăduse în mine când am apăsat-o prima dată făcu loc unei plăceri de nedescris.

„E burta unei de femei, gândeam. Acesta este pieptul.“ Nu mi-am putut imagina niciodată că un trup omenesc poate fi atât de elastic, că poate reacţiona cu atâta mobilitate.

— Ajunge, spuse americanul desluşit.

Ridică fata politicos, îi şterse noroiul şi zăpada de pe haine şi o ajută să se urce în maşină. Păşea înainte, fără să privească în direcţia mea; nici fata nu m-a privit. Când au ajuns la maşină, a lăsat-o pe fată să urce prima. Se pare că se dusese efectul băuturii. Americanul se întoarse spre mine şi-mi spuse grav:

— Mulţumesc.

A vrut să-mi dea ceva bani, dar am refuzat. Luă atunci două cartuşe de ţigări americane din maşină şi mi le îndesă în braţe.

Obrajii îmi ardeau şi se reflectau parcă în albul zăpezii. Maşina dispăru în zare, ridicând în urma ei un nor de zăpadă. Tremuram tot de emoţie.

După ce mi-a mai trecut, m-am gândit la un plan. Ce-ar fi să dau şi eu dovadă de puţină abilitate şi diplomaţie! Stareţului îi plăceau ţigările. Ce încântat ar fi să primească acest dar! *Şi fără să ştie absolut nimic*.

Nu trebuia să mărturisesc tot ce se întâmplase. Am făcut ce-am făcut pentru că mi s-a ordonat şi am fost constrâns. Dacă nu l-aş fi ascultat pe american, cine ştie ce-aş fi păţit!

Am mers la stareţ în Marea Bibliotecă. Diaconul îi rădea capul, fiind foarte priceput la astfel de treburi. Am aşteptat pe verandă unde strălucea puternic soarele dimineţii. Se adunase în grădină zăpada pe pinul-barcă şi sclipea orbitor; arăta exact ca o barcă pliantă nou-nouţă.

Stareţul stătea cu ochii închişi când diaconul îl rădea. Ţinea în mână o bucată de hârtie în care aduna părul tuns. Conturul capului se schiţa tot mai mult, pe măsură ce diaconul îşi continua operaţia. După ce termină, diaconul înfăşură capul proaspăt ras într-un prosop fierbinte. Îndepărtă apoi prosopul şi de sub el ieşi un cap ca de nou-născut, sclipitor, de parcă ar fi fost fiert.

Am reuşit să-i spun ce vreau şi i-am dat cele două cartuşe de Chesterfield, cu o plecăciune.

— Ah! spuse stareţul, îţi mulţumesc foarte mult.

Zâmbi puţin. Asta a fost tot. Apoi luă negustoreşte cele două cartuşe şi le puse, ca din întâmplare, pe biroul ticsit de hârtii şi scrisori. Când diaconul începu să-i maseze umerii, stareţul închise iar ochii.

A trebuit să mă retrag. Fierbeam de nemulţumire. Fapta rea şi de

neînţeles pe care o comisesem, ţigările pe care le primisem drept răsplată, faptul că stareţul le-a luat pur şi simplu fără să ştie măcar de unde şi de ce le-am primit – toate acestea trebuiau să ducă la ceva mai dramatic şi mai violent. Faptul că o persoană de talia stareţului ignora complet ce se întâmplase constituia un motiv în plus de a-l dispreţui.

Pe când mă pregăteam să ies din cameră, stareţul mă opri.

— Ascultă! spuse el. Am de gând să te trimit la Universitatea Ōtani de îndată ce termini şcoala. Trebuie să înveţi serios, băiatule, ca să obţii medii bune la admitere. Aceasta ar fi fost şi dorinţa tatălui tău.

Vestea a fost răspândită imediat în tot Templul de către diacon. Un *jisō* căruia stareţul îi recomandă să-şi urmeze studiile mai departe, asta însemna că e un tânăr de nădejde. Se întâmpla şi pe vremuri ca un *jisō* să meargă seară de seară la stareţ să-i maseze umerii, nutrind speranţa că-l va recomanda pentru universitate, şi în multe cazuri ambiţioşii se realizau. Tsurukawa, care urma să intre la Universitatea Ōtani pe cheltuiala părinţilor, m-a bătut pe umăr încântat când a auzit vestea. Alţii însă, cărora stareţul nu le promisese nici o recomandare, n-au mai vorbit cu mine după aceea.

Capitolul 4

În primăvara anului 1947 începeau cursurile de pregătire pentru admiterea la universitate. Dar rezultatele obţinute de mine n-au fost considerate cu totul ieşite din comun; stareţul mă proteja în continuare, iar colegii de la Templu mă invidiau. Dacă priveam problema din afară, puteam să o iau drept un motiv de mândrie dar, de fapt, avansarea mea a fost întunecată de o situaţie neplăcută la care nici măcar nu vreau să mă gândesc.

Într-o zi, când m-am întors de la şcoală, cam la o săptămână după ce stareţul îmi dăduse recomandarea pentru universitate, l-am văzut pe celălalt *jisō*, care nu primise aşa ceva, privindu-mă fericit. Până atunci acest tânăr nu-mi adresase nici un cuvânt. Şi diaconul, şi paracliserul păreau schimbaţi. Îmi dădeam totuşi seama că se străduiesc să nu pară altfel decât până acum.

M-am dus la Tsurukawa în cameră în seara aceea şi m-am plâns de schimbarea survenită în atitudinea celor din Templu faţă de mine. La început, fără să mă privească în ochi, încercă să mă convingă că nu se întâmplase nimic; dar nu era el omul care să fie în stare să-şi ascundă sentimentele şi imediat i-am citit vinovăţia în priviri.

— Am auzit şi eu de la celălalt *jisō*, spuse Tsurukawa, şi nici el nu ştie decât din auzite, pentru că era la şcoală. Oricum, se pare că s-a întâmplat ceva bizar cât ai fost plecat.

Aveam o bănuială, aşa că am insistat să continue. Tsurukawa m-a rugat să păstrez secretul. Privindu-mă fix în ochi, începu să-mi povestească.

În după-amiaza respectivă, a venit la Templu o fată şi a cerut să vorbească cu stareţul. Purta haină roşie, în mod cert era o prostituată întreţinută de străini. În locul stareţului a venit la poartă diaconul. Fata i-a vorbit urât diaconului şi a insistat să-l vadă pe stareţ. În clipa aceea, din nefericire, stareţul îşi făcu apariţia pe culoar. Văzând fata, a venit la intrare. Fata i-a spus că aproximativ cu o săptămână în urmă, în dimineaţa în care ninsese, vizitase Templul împreună cu un soldat străin. Soldatul a trântit-o pe jos, iar un *jisō*, ca să se dea bine pe lângă el, a călcat-o în picioare. În seara aceea a avortat. Dată fiind situaţia, se simţea îndreptăţită să ceară despăgubire de la Templu. În cazul în care nu i se acorda, avea de gând să demaşte întreaga afacere şi să-şi reclame drepturile public.

Stareţul i-a dat nişte bani, fără să spună un singur cuvânt şi a trimis-o acasă. Toată lumea ştia că eu am făcut pe ghidul în ziua respectivă, dar stareţul a spus că, deoarece nu sunt martori la Templu care să-mi fi văzut comportarea necuviincioasă, mai bine să nu mi se spună. Iar

el avea de gând să închidă ochii la tot. Când cei de la Templu au auzit povestea de la diacon, au bănuit imediat că eu eram vinovatul.

Tsurukawa mă luă de mână. Era gata să plângă. M-a privit cu ochii lui curaţi şi m-a întrebat direct, copilăreşte:

— Ai putut tu să faci una ca asta?

Mi-am scotocit puţin starea de spirit. Tsurukawa mă provocase. De ce-mi pusese o astfel de întrebare? Din prietenie? Îşi dădea oare seama că se lepăda de adevărata lui datorie? Ştia el oare că astfel mă trăda pe mine, în ce aveam eu mai profund?

Am mai spus, Tsurukawa era reversul meu pozitiv. Dacă s-ar fi străduit cât de cât să mă înţeleagă şi mi-ar fi fost cu adevărat devotat, nu mi-ar fi pus astfel de întrebări, nu m-ar fi întrebat nimic, ci mi-ar fi luat tristeţea ca atare şi ar fi transformat-o în bună dispoziţie. Atunci minciuna ar fi devenit adevăr şi adevărul minciună. Dacă Tsurukawa şi-ar fi păstrat bunul obicei de a transforma umbra în lumină, noaptea în zi, lumina lunii în lumina soarelui, umezeala muşchiului noaptea în freamătul frunzelor tinere, strălucitoare din miezul zilei – atunci poate aş fi fost capabil să-mi bâlbâi cumva mărturisirea. Dar tocmai de data aceasta n-a procedat aşa. Tristeţea mi-a sporit de aceea şi mai mult.

Am râs în doi peri. Beznă în Templul neîncălzit. Genunchi reci. Bătrânii piloni uriaşi ai Templului se înălţau în jurul nostru. Stăteam amândoi ghemuiţi şi vorbeam în şoaptă.

Eram îmbrăcat doar în pijama şi tremuram, probabil din cauza frigului. Dar plăcerea de a-l minţi în faţă pe prietenul meu pentru prima oară era suficientă ca să-mi tremure genunchii.

— N-am făcut nimic, i-am răspuns.

— Zău? exclamă Tsurukawa. Deci fata aia minţit. Lua-o-ar naiba! Şi unde mai pui că şi diaconul a crezut-o!

Indignarea îndreptăţită a lui Tsurukawa spori. Spuse că are de gând să-i explice stareţului situaţia a doua zi. În clipa aceea, îmi trecu prin minte imaginea capului proaspăt ras care arăta ca o legumă fiartă. Apoi i-am văzut obrajii trandafirii, cuminţi. Nu ştiu de ce, dar mi s-a făcut brusc silă.

Era important să-i stăvilesc indignarea lui Tsurukawa, să i-o îngrop înainte de a ieşi la lumină.

— După părerea ta, stareţul crede că eu am făcut o asemenea faptă? l-am întrebat.

— Ştiu şi eu? spuse Tsurukawa, vădit încurcat de această nouă idee.

— N-au decât să mă vorbească în spate cât poftesc. Atâta vreme cât stareţul ţine cu mine, sunt liniştit. Eu aşa văd lucrurile.

Apoi am reuşit să-l conving pe Tsurukawa că, dacă încearcă să-mi ia apărarea, de fapt stârneşte mai mult bănuiala celorlalţi. Numai pentru că stareţul credea în nevinovăţia mea, i-am explicat eu, a preferat să nu spună nimic şi să nu bage în seamă toată tărăşenia. Pe măsură ce

vorbeam, bucuria îmi umplea inima, iar această bucurie prinse treptat rădăcini. Era o bucurie care părea să spună: „Nu sunt martori. *Nimeni* nu te poate acuza.“

Nu mă gândeam nici o clipă că stareţul crede în nevinovăţia mea, dimpotrivă: el era singurul absolut convins de ea. Faptul că a trecut atât de uşor peste fapta mea mă îndreptăţea şi mai mult să-mi menţin bănuiala. Poate că şi-a dat seama chiar în clipa în care i-am dat cartuşele de Chesterfield. Poate motivul pentru care a trecut lucrurile sub tăcere a fost şi faptul că mă pândea, mă aştepta să vin de bună voie să mă spovedesc. Şi nu numai atât. Poate recomandarea pentru universitate a fost tocmai momeala care să-mi smulgă mărturisirea: dacă nu-i spuneam adevărul, şi-o retrăgea drept pedeapsă pentru necinstea mea; dacă mărturiseam totuşi şi dacă se convingea pe deplin că mă căiesc, putea să-mi facă o favoare: să-mi lase recomandarea.

Capcana cea mare consta în faptul că îi spusese diaconului să nu-mi sufle o vorbă. Dacă eram cu adevărat nevinovat, puteam să trăiesc mai departe senin, fără să ştiu sau să-mi dau seama că se întâmplase ceva. Dacă, pe de altă parte, făcusem fapta aceea urâtă, aş putea foarte bine – presupunând că sunt deştept – să mă prefac că trăiesc mai departe liniştit, arătând astfel că n-am nici o vină: starea normală a unui om care nu are nimic pe conştiinţă. Aşa că ar fi mai bine să mă prefac. Era cea mai bună soluţie, era singurul mijloc prin care-mi puteam dovedi nevinovăţia. Stareţul insinua prea mult. Grozavă cursă mi-a mai întins! La gândul acesta mă cuprinse furia. Se părea că n-aveam nici o scuză pentru ce făcusem. Dacă n-aş fi călcat-o pe fată, americanul ar fi putut foarte bine să scoată revolverul şi să mă ameninţe. La urma urmei nu ai cum să te opui forţelor de ocupaţie. Fusesem obligat să fac ce făcusem.

Dar senzaţia pe care am avut-o când i-am simţit stomacul pe talpa tenişilor, senzaţia pe care mi-a dat-o elasticitatea trupului ei, gemetele, felul cum arăta – ca o floare strivită gata-gata să înflorească –, ameţeala, descumpănirea pe care mi-a provocat-o, senzaţia care a trecut în clipa aceea ca un fulger din trupul fetei în al meu – nu mai pot pretinde că m-a obligat cineva să mă bucur de toate aceste lucruri. Tot nu pot uita farmecul acelei clipe. Şi stareţul ştia cu siguranţă ce-am simţit, ştia totul până în cele mai mici amănunte, ştia sigur ce plăcere am simţit!

În anul următor am fost ca o pasăre în colivie. Colivia îmi apărea mereu în faţa ochilor. Hotărât să nu mărturisesc niciodată, mă simţeam încordat peste zi. Ciudat! Fapta, care la momentul respectiv nu mi-a stârnit nici un sentiment de vinovăţie, începu să prindă contur. Nu-mi era chiar uşor, deoarece ştiam că din cauza mea fata pierduse sarcina. Fapta mea se aşternuse ca o pulbere aurie în memorie şi începuse să iradieze o lumină orbitoare care-mi sfredelea

gândurile. Strălucirea mârşăviei… Da, asta era. Poate să nu fi fost un păcat prea mare, dar oricum eram conştient de faptul că-l comisesem. Această conştiinţă a vinovăţiei era precum un ornament în interiorul meu.

Cât despre aspectul practic al problemei, până la examenul de admitere la Universitatea Ōtani nu-mi rămânea decât să trăiesc într-o stare de nesiguranţă continuă, dându-mi silinţa să ghicesc adevăratele intenţii ale stareţului în ce mă priveşte. Stareţul n-a spus niciodată nimic în legătură cu retragerea promisiunii de a mă ajuta să urmez această facultate. Pe de altă parte însă, nu m-a încurajat în nici un fel vorbindu-mi de pregătirile pentru examenul de admitere. Cât aşteptam să-mi spună ceva, orice, numai să-mi spună! Dar parcă dinadins nu spunea nimic, supunându-mă unei torturi epuizante. Cât despre mine, poate de teamă sau din încăpăţânare, ezitam să-l întreb ce gânduri are cu mine. Pe vremuri, îl priveam pe părintele Dōsen cu respectul cuvenit şi din când în când cu ochi critici. Dar acum începuse să dobândească treptat proporţii monstruoase, aveam impresia că în trupul lui nu sălăşluieşte o inimă omenească obişnuită. Ori de câte ori voiam să-mi întorc privirile, această fiinţă plutea în faţa mea ca un castel-fantomă.

Către sfârşitul toamnei, stareţul fusese solicitat la funeraliile unui fost enoriaş şi, deoarece făcea două ore cu trenul până la locul respectiv, ne anunţă cu o seară înainte că pleacă la ora cinci şi jumătate dimineaţa. Îl însoţea diaconul. Ca să fim gata pentru plecarea stareţului, trebuia să ne sculăm la ora patru, să facem curat, să pregătim micul dejun. De cum ne-am trezit, ne-am şi făcut „datoria de dimineaţă“ care consta în recitarea sutrei, în timp ce diaconul îl ajuta pe stareţ la pregătirile de plecare. Dinspre curtea rece şi întunecoasă venea scârţâitul neîntrerupt al găleţii din fântână. Ne-am spălat repede pe faţă. Cântatul cocoşilor din grădină străpungea zorile; era ceva proaspăt în cucurigul lor.

Ne-am suflecat mânecile mantiilor preoţeşti şi am luat-o în grabă spre sala vizitatorilor unde urma să ne întrunim. În răcoarea zorilor, rogojinile de paie din sala cea mare, pe care nu dormise nimeni niciodată, îţi dădeau o senzaţie ciudată, parcă îţi respingeau atingerea. Lumânările din altar pâlpâiau. Ne-am închinat. Mai întâi ne-am făcut plecăciunea din picioare, apoi am îngenuncheat pe rogojini şi ne-am plecat capul de trei ori la sunetul gongului.

Îmi plăcea prospeţimea vocilor bărbăteşti la cântarea sutrei de dimineaţă. Aveau cea mai puternică rezonanţă. Vocile profunde păreau să risipească toate gândurile necurate ce se adunau peste noapte; aveai senzaţia că din corzile vocale ale tuturor cântăreţilor ţâşnesc în şuvoi stropi negri ce sunt împroşcaţi în jur. Nu ştiu dacă şi vocea mea răsuna la fel, dar îmi plăcea să cred că şi ea risipea aceleaşi

gânduri necurate ca şi ale altora.

Stareţul era gata de plecare înainte de a se termina „întrunirea la fiertură“. Conform obiceiului, ne-am aliniat cu toţii la intrare ca să-l petrecem. Era încă întuneric şi cerul era plin de stele. Sub cerul înstelat, cărarea de pietre se întindea lin, până la poarta Sanmon, dar umbrele marilor stejari, pruni şi pini se târau pe pământ, amestecându-se între ele şi ocupând toată suprafaţa. Puloverul meu era numai găuri, aşa că aerul rece al zorilor îmi pişca coatele.

Totul se desfăşură în tăcere. Am făcut plecăciunile de rigoare stareţului fără să scoatem un cuvânt, iar el ne răspunse aproape imperceptibil. Apoi zgomotul paşilor stareţului şi ai diaconului s-a stins treptat, pe măsură ce se depărtau pe cărarea pietruită. Obiceiul este, la cei din secta Zen, ca atunci când petreci pe cineva la plecare, să aştepţi până dispare complet din raza vizuală. Acum nu le mai distingeam bine siluetele. Nu se mai vedeau decât poalele albe ale mantiilor şi şosetele albe. La un moment dat, păreau să fi dispărut complet, dar de fapt nu era aşa: îi ascundeau copacii. După un timp, apărură iar mantiile şi şosetele albe, şi nu ştiu de ce ecoul paşilor lor mi se păru mai puternic decât înainte. Îi priveam cum se depărtează şi mi se părea că a trecut o veşnicie până au dispărut pe poarta principală.

În clipa aceea un impuls ciudat prinse contur. Exact ca atunci când cuvinte importante încercau să-şi croiască drum, libere, din gura mea, dar erau blocate de bâlbâială; aceeaşi soartă avu şi acest impuls înăbuşit, arzându-mi gâtul. Era de fapt o dorinţă subită de eliberare, de uşurare. În aceeaşi clipă, ambiţiile mele anterioare – dorinţa mea de a intra la universitate, şi mai mult, speranţa sugerată de mama de a-i lua locul stareţului – încetară să mai existe. Voiam să mă eliberez de o forţă mută ce pusese stăpânire pe mine şi mă domina.

Nu pot spune că în clipa aceea duceam lipsă de curaj. Curajul necesar pentru a putea face o mărturisire era de fapt un fleac. Pentru unul ca mine care şi-a trăit cei douăzeci de ani în tăcere, valoarea unei confesiuni nu era, de fapt, prea mare. S-ar putea ca lumea să mă considere exagerat, dar adevărul este că, ţinându-mi firea în ciuda tăcerii stareţului şi refuzând să mă spovedesc, m-am confruntat doar cu o singură problemă: „Există oare păcate?“ Şi dacă o ţineam aşa până la capăt şi nu mărturiseam, atunci se dovedea că păcatul, chiar unul mic, exista totuşi. Pe când întrezăream, printre copaci, mantia şi şosetele albe ale stareţului dispărând în întunecimea zorilor, forţa care-mi ardea gâtul deveni aproape de nestăpânit şi voiam să fac o mărturisire totală. Aş fi vrut să fug după stareţ, să mă agăţ de mâneca lui şi să-i povestesc cu voce tare tot ce se întâmplase în dimineaţa aceea cu ninsoare. Nu cred că din respect pentru omul care-mi stârnise astfel de dorinţe. Forţa pe care o exercita stareţul asupra mea era mai

mult o forţă fizică.

La gândul că dacă mă spovedesc, se spulberă primul păcat din viaţa mea, am avut însă o ezitare puternică: parcă mă trăgea ceva înapoi. Apoi silueta stareţului trecu de poartă şi dispăru sub cerul liniştit, întunecat.

Toţi se relaxară subit şi porniră zgomotoşi spre intrare. Stăteam pe loc, dus pe gânduri, dar m-a trezit Tsurukawa din visare, bătându-mă pe umăr. Umărul s-a trezit. Umărul meu slab şi prăpădit şi-a redobândit mândria.

După cum am mai spus, am reuşit să absolv cu bine cursurile anului pregătitor, în ciuda dificultăţilor întâmpinate. N-a trebuit să fac nici o mărturisire. La câteva zile după aceea, stareţul ne-a chemat, pe mine şi pe Tsurukawa, şi ne-a spus, scurt, că trebuie să începem să ne pregătim pentru examene, că vom fi scutiţi de treburile de la Templu cât timp suntem ocupaţi cu învăţatul.

Am reuşit la universitate, cu toate acestea problemele nu erau complet lămurite. Atitudinea stareţului nu-mi lăsa de înţeles ce părere are despre ziua aceea cu zăpadă; nici nu-mi puteam da seama ce intenţii are în ce priveşte succesorul.

Universitatea Ōtani însemna un moment de răscruce. Era pentru prima oară în viaţă când mă familiarizam cu idei, cu idei pe care le alesesem deliberat. Ōtani data de prin 1663, când căminele studenţeşti au fost mutate de la templul Chikushi Kanzeon la conacul Kikoku din Kyōto. De atunci a servit drept mânăstire urmaşilor sectei Ōtani de la templul Hongan. Pe vremea celui de-al cincisprezecelea Patriarh al templului Hongan, un adept pe nume Sōken Takagi, care locuia la Niniwa, făcuse o donaţie mare. S-au stabilit pe actualul teren de la Rakuhoku Karasumagashira din partea de nord a capitalei şi au înfiinţat acolo universitatea. Terenul se întindea pe numai zece acri de pământ şi era prea mic pentru o universitate. Şi totuşi aici au studiat şi s-au iniţiat în principiile budismului mulţi tineri, nu numai din secta Ōtani, ci din toate sectele budiste.

O poartă veche de cărămidă despărţea terenurile universităţii de stradă şi de liniile de tramvai. În partea de vest, poarta dădea spre muntele Hiei. De aici, o alee pietruită ducea până la poarta cea mare pentru maşini a clădirii principale, o construcţie întunecată, mohorâtă, cu două nivele. Pe vârful acoperişului de la intrare se înălţa un turn arămiu. Nu era nici pentru ceas, nici pentru clopot; sub paratrăsnetul subţire, o fereastră pătrată eclipsa un colţ din cerul albastru.

Lângă intrare se înălţa un tei bătrân, ale cărui frunze minunate străluceau precum arama în soare. Universitatea, care la origine avusese doar clădirea principală, se extinsese cu timpul, iar diferitele ei părţi fură legate între ele la întâmplare. Era în mare parte o

construcţie veche din lemn, cu un singur nivel. Înăuntrul clădirii nu puteai intra încălţat, iar diferitele aripi erau legate prin coridoare interminabile făcute din scânduri din lemn de bambus. Cu vremea, duşumeaua începu să trosnească. Din când în când se mai reparau porţiunile stricate şi, când treceai dintr-o aripă în alta, călcai pe un adevărat mozaic de lemn închis şi deschis la culoare, deoarece scândurile vechi erau intercalate cu cele noi.

Când te înscrii la o şcoală nouă sau la universitate, deşi vii cu forţe proaspete, ai parcă sentimentul zădărniciei lucrurilor. Aşa am păţit şi eu în primele zile la Universitatea Ōtani. Deoarece nu-l cunoşteam decât pe Tsurukawa, m-am văzut obligat să vorbesc numai cu el. Totuşi, după câteva zile ne-am dat seama că nu e bine să facem opinie separată. Tsurukawa a fost de aceeaşi părere, aşa că după ce-am hotărât să nu mai stăm împreună în pauze, fiecare a încercat să-şi lege noi prietenii. Fiind însă bâlbâit, n-aveam curajul lui Tsurukawa şi, pe măsură ce numărul prietenilor lui sporea, mă simţeam din ce în ce mai izolat.

În programa din anul pregătitor de la universitate am avut următoarele obiecte: etică, japoneză, studiul ideogramelor, chineză, engleză, istorie, scriere budistă, logică, matematică şi educaţie fizică. De la bun început mi-au dat de furcă cursurile de logică. Într-o bună zi, m-am hotărât să-l abordez pe unul dintre studenţi în pauza de prânz, mai cu seamă că îmi propusesem de câtva timp să fac cunoştinţă cu el. Stătea întotdeauna singur şi-şi lua gustarea lângă straturile de flori din grădină. Obiceiul acesta era ca un soi de ritual şi nici unul dintre studenţi nu se apropia, în special de când au constatat cu cât dezgust îşi priveşte mâncarea. Nici el nu vorbea cu ceilalţi studenţi şi părea să respingă ideea de a se împrieteni cu vreunul dintre ei.

Ştiam că-l cheamă Kashiwagi. Ce m-a frapat la el erau picioarele strâmbe şi faptul că avea un mers tare ciudat. Întotdeauna îţi lăsa impresia că umblă prin noroi: când reuşea, în sfârşit, să scoată un picior din noroi, parcă se implânta celălalt. Nu puteai însă să nu-i remarci sprinteneala. Mersul lui era ca un dans exagerat, cu totul şi cu totul original.

Era normal să-l fi remarcat pe Kashiwagi încă din prima zi. M-am simţit uşurat când mi-am dat seama cât este de urât. Picioarele lui strâmbe însemnau de la bun început un acord perfect cu starea mea.

Kashiwagi îşi deschise cutiuţa cu gustare pe un petic de trifoi din grădină. Grădina se afla lângă o clădire dărăpănată ce adăpostea camerele în care noi făceam exerciţii de karate şi jucam ping-pong; nu mai rămăsese aproape nici un geam la ferestre. În grădină creşteau nişte pini prăpădiţi şi câteva rame din lemn acopereau răsadniţele goale. Vopseaua albastră a ramelor începuse să se scorojească; era

urâtă şi încreţită ca nişte flori artificiale. Lângă răsadniţe se aflau câteva rafturi pentru vase cu *bonsai*[25], o grămadă de ţigle şi pietricele, precum şi un strat de ciuboţica-cucului şi unul de zambile.

25. Arbuşti pitici.

Era plăcut să stai pe trifoi. Frunzele gingaşe absorbeau lumina şi o grămadă de umbre micuţe parcă pluteau uşor deasupra pământului. Kashiwagi nu se deosebea cu nimic de ceilalţi studenţi; numai când umbla te frapa diformitatea. Chipul lui palid avea o frumuseţe rece. Percepeai o sluţenie fizică şi în acelaşi timp o frumuseţe aproape feminină. Handicapaţii fizic şi femeile frumoase se satură să fie priviţi, se plictisesc de a fi în permanenţă subiectul atenţiei altora, se simt îngrădiţi; ei răspund privirilor prin propria prezenţă.

Cel care priveşte cu adevărat e cel care câştigă. Kashiwagi se uita la gustare, dar simţeam că ochii examinează atent lumea din jur.

Părea un îngâmfat, cel puţin aceasta a fost impresia pe care mi-a lăsat-o atunci. Privindu-l în lumina primăverii, printre flori, mi-am dat seama că el nu suferea de sfiiciune, de vinovăţia secretă pe care o resimţeam eu. El era o umbră care-şi revendica drepturile, care se afirma sau, mai simplu, era umbra însăşi. Soarele n-avea cum să pătrundă prin pielea aceea dură.

Cutia cu gustarea n-a fost prea consistentă, dar i-a mâncat conţinutul preocupat şi scârbit; oricum, gustarea pe care şi-o pregătise era doar cu puţin inferioară celei pe care mi-o pregăteam eu dimineţile din rămăşiţele de la micul dejun găsite în Templu. În 1947, dacă nu-ţi puteai permite să-ţi procuri alimente de la bursa neagră, era imposibil să mănânci ca lumea. M-am aşezat lângă Kashiwagi cu un caiet şi cutia cu gustare în mână. Umbra mea îi căzu pe mâncare, aşa că-şi ridică privirile. S-a uitat la mine, apoi şi-a coborât iar privirile şi şi-a reluat mestecatul monoton, ca un vierme de mătase care ronţăie frunze de dud.

— Scuză-mă, am spus, bâlbâindu-mă teribil. Voiam să te întreb ceva în legătură cu nişte chestiuni pe care nu le-am înţeles la ultimul curs.

Vorbeam limba standard din Tōkyō, deoarece mă hotărâsem să renunţ la accentul din Kyōto după intrarea la universitate.

— Nu înţeleg o iotă din ce zici, spuse Kashiwagi. N-aud decât o bâlbâială nesfârşită.

Am simţit că mă înroşesc. Kashiwagi îşi linse beţişoarele cu care mâncase şi continuă:

— Ştiu de ce-ai intrat în vorbă cu mine. Te cheamă Mizoguchi, nu? Dacă tu eşti de părere că trebuie să ne împrietenim numai pentru faptul că suntem amândoi nişte handicapaţi, n-ai decât, nu mă deranjează. Dar în comparaţie cu ce am eu, crezi că bâlbâiala ta este chiar atât de gravă? Nu crezi că faci prea mult caz de ea şi de tine?

Mai târziu, când am aflat că acest Kashiwagi provenea dintr-o

familie din secta Rinsai-Zen, mi-am dat seama că prin întrebările şi răspunsurile lui nu făcea decât să abordeze problemele în maniera caracteristică unui preot Zen; n-am cum să neg însă influenţa puternică pe care a exercitat-o asupra mea în vremea aceea.

— Bâlbâie-te! Hai, bâlbâie-te!

Îl ascultam, uimit la culme de modul în care spusese lucrurilor pe nume.

— Ai dat în sfârşit de cineva în faţa căruia poţi să te bâlbâi nestânjenit, nu? Aşa sunt oamenii, ştii doar. Toţi îşi caută un tovarăş. Ia ascultă, eşti încă virgin?

Am dat din cap că da, fără măcar să zâmbesc. Kashiwagi mi-a pus întrebarea exact ca un doctor, aşa că am considerat că-i mai bine să nu-l mint.

— Da, aşa gândeam şi eu. Eşti virgin. Dar nu eşti frumos. N-ai nimic frumos. N-ai succes la fete şi ţi-e teamă de profesioniste. Asta e! Dar dacă, atunci când te-ai gândit să te împrieteneşti cu mine, te-ai gândit că şi eu sunt virgin, te înşeli. Vrei să auzi povestea mea?

Fără să aştepte vreun răspuns, Kashiwagi continuă:

— Sunt fiul unui preot Zen din Sannomiya şi m-am născut cu picioarele strâmbe. Când mă auzi destăinuindu-mă în felul acesta, îţi imaginezi probabil că sunt un amărât bolnăvicios căruia nu-i pasă cu cine stă de vorbă, de vreme ce a găsit în faţa cui să-şi uşureze inima. Ei bine, nu sunt aşa. N-aş fi în stare să mă destăinuiesc oricui. Nu prea îmi convine că-ţi spun, dar adevărul este că te-am ales deliberat pe tine de la bun început ca să-mi asculţi povestea vieţii. Înţelegi, m-am gândit că poate tu o să ai mai mult de profitat decât oricare altul dacă o să afli ce-am făcut. Cel mai bun lucru ar fi să faci şi tu la fel. După cum bine ştii, credincioşii îi adulmecă pe credincioşi, abstinenţii pe abstinenţi.

Ei bine, mie îmi era ruşine de situaţia în care mă aflam. Am considerat că a mă împăca cu ea însemna o înfrângere. Dacă era să mă apuc să port pică, bineînţeles că nu duceam lipsă de motive. Părinţii mei ar fi putut să aranjeze să mă opereze la picioare când eram mic. Acum e prea târziu. Dar părinţii îmi sunt absolut indiferenţi şi mă enervează ideea de a avea un dinte împotriva lor.

Credeam că n-o să mă iubească femeile. După cum probabil ştii şi tu, e mai comod şi mai liniştitor să gândeşti astfel. Nu era neapărat o contradicţie între această credinţă şi refuzul meu de a mă împăca cu situaţia. Înţelegi, dacă aş fi crezut că femeile mă pot iubi aşa cum arăt, adică în actuala situaţie, atunci, în măsura în care aş fi crezut asta, m-aş fi împăcat cu starea de lucruri. Mi-am dat seama că cele două tipuri de curaj – curajul de a judeca realitatea exact cum se prezenta ea şi curajul de a lupta cu acest raţionament – se puteau foarte bine împăca unul cu altul. Fără să mă tulbur câtuşi de puţin, puteam foarte bine să

am sentimentul că lupt.

Aceasta fiind starea mea de spirit, era normal să nu caut compania unor profesioniste, cum au procedat mulţi dintre prietenii mei. Ceea ce m-a împiedicat de fapt să le aleg este faptul că profesionistele nu se culcă cu clienţii din dragoste. Ele au tot soiul de clienţi: bătrâni senili, cerşetori cu un singur ochi, bărbaţi arătoşi – chiar şi leproşi, câtă vreme nu ştiu că sunt leproşi. Această egalitate în drepturi îi face pe bărbaţi să se simtă în largul lor, să cumpere prima femeie care le iese în cale. Dar eu nu apreciam această egalitate. Nu mă puteam împăca cu gândul că o femeie se poate purta la fel cu un bărbat perfect normal şi cu unul ca mine. Mi se părea un fel de autopângărire. Înţelegi, mi-era teamă că dacă handicapul meu era scăpat din vedere sau ignorat pur şi simplu, eu aş înceta, într-un sens, să exist. Era aceeaşi teamă care te stăpâneşte şi pe tine acum, nu? Pentru ca starea mea să fie complet recunoscută şi aprobată, era absolut necesar ca lucrurile să se petreacă mult mai somptuos decât ar fi fost necesar în mod normal. Orice s-ar întâmpla, gândeam eu, înseamnă că asta mi-era soarta.

Puteam fără îndoială să trec peste sentimentul îngrozitor de insatisfacţie – insatisfacţie pentru că eu şi lumea ne aflam în relaţii antagonice. Ar fi fost posibil dacă mă schimbam eu sau lumea. Dar nu-mi venea să mă gândesc la astfel de schimbări. Detestam orice gânduri absurde. Concluzia logică la care am ajuns după reflectări îndelungate a fost că dacă schimbam lumea, încetam să exist, iar dacă mă schimbam eu, nu mai exista lumea. Şi, paradoxal, această concluzie însemna un soi de împăcare, un soi de compromis. Lumea se putea împăca cu ideea că aşa cum arătam, nu puteam fi niciodată iubit. Capcana în care cade în cele din urmă un tip diform, respingător, nu constă în rezolvarea situaţiei de antagonism a lui cu lumea, ci în aprobarea totală a acestui antagonism, în resemnare. De aceea nu se poate niciodată vindeca un tip slut.

În momentele acelea, când mă aflam în floarea tinereţii – folosesc intenţionat această expresie – mi s-a întâmplat ceva de necrezut. Am cunoscut o fată dintr-o familie înstărită, enoriaşi ai templului nostru. Fata absolvise Şcoala de fete din Kōbe şi era tare drăguţă. Într-o zi s-a dat de gol că mă iubeşte. Nu-mi puteam crede urechilor. Pentru că arătam cum arătam, studiam foarte atent psihologia altora. Din această cauză nu m-am încăpăţânat să iau lucrurile prea uşor, cum ar fi făcut mulţi alţii, care ar fi atribuit această dragoste pur şi simplu compătimirii. În schimb, am presupus că dragostea fetei se datora mândriei ei excesive. Fata aceasta era foarte conştientă de frumuseţea şi feminitatea ei şi-i era imposibil să accepte vreun pretendent încrezut. Nu putea suporta ideea de a-şi măsura propria mândrie cu îngâmfarea unui încrezut. Avea şansa să facă aşa-zise partide bune,

dar cu cât erau mai bune, cu atât îi displăceau mai mult. În cele din urmă respinse cu dezgust orice dragoste care implica un echilibru – a fost foarte corectă din punctul acesta de vedere – şi puse ochii pe mine.

Ştiam ce răspuns aveam să-i dau. Poate o să râzi de mine, dar i-am spus simplu: „Nu te iubesc“. Ce-i puteam spune? Răspunsul era cinstit şi foarte natural. Dacă, în schimb, m-aş fi hotărât să nu pierd ocazia şi aş fi răspuns declaraţiei ei prin: „Şi eu te iubesc“, poate aş fi părut mai mult decât ridicol – poate chiar tragic. Oamenii care arată caraghios, aşa ca mine, sunt extrem de atenţi să evite pericolul de a părea tragici din greşeală. Ştiam foarte bine că dacă par o dată tragic, lumea n-o să se mai simtă nestingherită în contactul cu mine. Era foarte important pentru celelalte suflete ca să nu par un nenorocit. De aceea, i-am replicat scurt: „Nu te iubesc“.

Răspunsul meu n-a surprins-o. Fără pic de reţinere, fata mi-a spus că mint. Un adevărat spectacol s-o vezi cum încerca să mă câştige, fiind însă extrem de atentă să nu-mi rănească amorul propriu. Fata aceasta nu-şi putea imagina că ar exista vreun bărbat pe lumea aceasta care să n-o iubească, dacă avea şansa. Dacă exista o astfel de persoană, atunci nu făcea decât să se amăgească. Aşa că se porni să mă analizeze amănunţit, ajungând în final la concluzia că de fapt eram îndrăgostit de ea de câtva timp. Era o fată deşteaptă. Pretinzând că mă iubeşte, trebuie să-şi fi dat seama că iubea o persoană la care se ajungea foarte greu. Orice-ar fi spus era neadevărat. Dacă ar fi pretins că sunt atrăgător când de fapt nu eram, m-ar fi enervat. Dacă mi-ar fi spus că picioarele mele strâmbe sunt frumoase, m-ar fi enervat şi mai tare. Dacă ar fi făcut cât de cât aluzie la faptul că nu mă iubeşte pentru fizicul meu, ci pentru ce simte ea că există în sufletul meu, m-ar fi supărat cu adevărat. Oricum, fiind foarte deşteaptă, s-a gândit la toate acestea şi a continuat simplu: „Te iubesc“. Şi conform analizei făcute de ea, bineînţeles că descoperise în mine un sentiment care corespundea dragostei ei.

Nu puteam accepta acest soi de lipsă de logică. În acelaşi timp, mă copleşi o pasiune puternică pentru fată, dar nu consideram că această pasiune era suficientă pentru a ne lega unul de altul. Îmi trecu prin minte că dacă ea era cea care mă iubea cu adevărat, pesemne că aveam o trăsătură distinctivă, ceva care mă deosebea de ceilalţi. Şi despre ce putea fi vorba dacă nu despre picioarele mele strâmbe? Astfel am ajuns la concluzia, deşi ea nu mi-a mărturisit, că-mi iubea picioarele.

Dar lucrul acesta era absolut imposibil, atât cât puteam eu judeca situaţia. Dacă individualitatea mea n-ar fi stat în picioarele mele strâmbe, această dragoste putea fi acceptabilă. Dar dacă ar fi să-mi recunosc individualitatea – raţiunea mea de a fi – în altceva, aceasta

ar atrage după sine un soi de recunoaştere suplimentară. Şi atunci, inevitabil, aş ajunge să recunosc raţiunea altora de a fi în acest mod suplimentar şi, la rândul ei, ar duce la recunoaşterea unui eu complet absorbit de univers. Aşa că dragostea era imposibilă. Părerea ei că era îndrăgostită de mine era o pură iluzie şi-mi era imposibil s-o iubesc. De aceea continuam să-i spun: „Nu te iubesc“.

Ciudat, dar cu cât îi spuneam mai mult că nu o iubesc, cu atât mai mult cădea sub povara iluziei că este îndrăgostită de mine. Într-o seară sfârşi prin a mă lua cu asalt. Mi-a oferit trupul ei şi pot să spun că era ameţitor de frumos, dar am fost cu totul neputincios când a sosit momentul.

Acest teribil eşec al meu a rezolvat totul foarte simplu. În cele din urmă, se pare că i-am dovedit că nu o iubesc. M-a părăsit.

M-am simţit ruşinat de eşec, dar în comparaţie cu ruşinea pe care o simţeam din cauza picioarelor mele strâmbe, nimic nu mai conta. Ceea ce m-a îngrijorat însă a fost cu totul altceva. Ştiam motivul pentru care am eşuat: gândul atingerii picioarelor ei frumoase de către picioarele mele diforme. Această descoperire a distrus cu totul liniştea mea sufletească. Eram convins că nici o femeie nu mă va iubi niciodată.

În clipa aceea, înţelegi, am simţit un soi de bucurie nesinceră la gândul că – prin satisfacerea dorinţei mele – voi dovedi imposibilitatea dragostei. Dar trupul mă trădase. Ceea ce am vrut să realizez cu spiritul am realizat cu trupul şi astfel am fost confruntat cu o nouă contradicţie. Ca să fiu vulgar, visasem la o dragoste, ferm convins că nu pot fi iubit, dar în cele din urmă am înlocuit dragostea cu dorinţa sexuală şi m-am simţit uşurat. Am înţeles că însăşi dorinţa de a poseda îmi cerea, pentru realizarea ei, să uit de condiţiile concrete ale existenţei mele şi să mă lepăd de tot ce constituia singura barieră în dragoste, şi anume convingerea că nu pot fi iubit. Considerasem întotdeauna dorinţa de a poseda drept ceva mult mai clar decât era de fapt şi nu mi-am dat seama că cerea oamenilor să se vadă pe ei înşişi ca în vis, adică mai puţin realist.

Din clipa aceea, trupul mă interesă mai mult decât spiritul, dar nu puteam deveni o încarnare a dorinţei pure. Eram ca vântul. M-am transformat în ceva ce nu putea fi văzut de alţii, dar care vede totul, care se apropie uşor de ţintă, o dezmiardă şi în cele din urmă pătrunde în cel mai tainic cotlon al ei. Dacă vorbesc de conştiinţa trupului, cred că o să-ţi imaginezi o conştiinţă ce se asociază cu un obiect tare, masiv, opac. Dar nu eram aşa. Ca să realizez că sunt un singur trup, o singură dorinţă, însemna să devin transparent, invizibil, cu alte cuvinte, ca vântul.

Dar picioarele mele strâmbe s-au dovedit pe loc a fi un mare obstacol. Ele n-au cum să devină transparente. Nu păreau atât

picioare, cât un cuplu de spirite încăpăţânate. Existau – mai solide, mai trainice decât însuşi trupul.

Cred că oamenii gândesc că nu se pot vedea dacă n-au oglindă. Dar dacă eşti diform, ai o oglindă sub nas tot timpul. În orice clipă a zilei, trupul meu se reflecta în acea oglindă. Ceea ce lumea considera jenă, pe mine mă frapa ca fiind un simplu joc de copii. Nu putea fi vorba de jenă în cazul meu. Faptul că existam astfel era sigur, la fel de sigur ca existenţa pământului şi a soarelui, a păsărilor frumoase şi a crocodililor urâţi. Lumea era neclintită ca o piatră funerară.

Nici cea mai mică nelinişte, nici cel mai vag punct de sprijin – în aceasta consta modul meu original de viaţă. Pentru ce trăiesc? La gândul acesta oamenii se alarmează şi vor chiar să-şi pună capăt zilelor. Pe mine nu mă deranja. Perechea de picioare strâmbe – raţiunea mea de a fi, ţelul şi idealul vieţii, viaţa însăşi. Eram mai mult decât mulţumit numai pentru faptul că exist. Întâi de toate, oare nu tocmai neliniştea legată de existenţă izvorăşte dintr-un soi de insatisfacţie exagerată la gândul că omul nu-şi trăieşte din plin viaţa?

Remarcasem o văduvă bătrână care locuia singură la noi în sat. Unii ziceau că are şaizeci de ani, alţii chiar mai mult. Am fost trimis în locul tatălui meu să ţin slujba la parastasul tatălui ei. N-a venit nici o rudă de-a ei la slujbă, aşa că am fost doar noi doi. După ce-am terminat sutrele, m-a servit cu ceai în altă cameră. Pentru că era o zi foarte călduroasă de vară, am rugat-o să mă lase să mă spăl. M-am dezbrăcat şi bătrâna a turnat apă rece pe mine. Am văzut-o că se uită compătimitor la picioarele mele şi imediat mi-a încolţit în minte un plan.

M-am spălat şi m-am întors în camera în care stătusem înainte. În timp ce mă ştergeam, i-am spus foarte serios că înainte de a mă naşte, Buddha i-a apărut mamei în vis şi a anunţat-o că femeia care i se va închina acestui copil când se va face mare, va renaşte în paradis. În timp ce vorbeam, bătrâna credincioasă mă privi fix în ochi, pipăind mătăniile cu degetele. Stăteam întins pe spate, gol-goluţ, ca un cadavru; cu cartea sfântă strânsă la piept, mă prefăceam că recit sutra. Am închis ochii.

Cred că poţi să-ţi imaginezi cât m-am abţinut să nu râd! Nu visam cu ochii deschişi. Îmi dădeam seama de seriozitatea cu care bătrâna se închina picioarelor mele şi-şi citea sutra. Nu mă preocupau decât picioarele mele şi mă sufocam de râs din cauza situaţiei ridicole. Picioare strâmbe, picioare strâmbe – era singurul lucru la care mă mai puteam gândi, era tot ce mai vedeam în minte. Forma monstruoasă a picioarelor mele. Urâţenia extremă. Ce caraghioslâc! Şi ca lucrurile să fie şi mai amuzante, câteva şuviţe de păr ale bătrânei îmi atingeau tălpile pe când mi se tot închina şi mă gâdilau.

Se pare că mă înşelasem în privinţa mea chiar din clipa în care i-am

atins picioarele frumoasei fete, deoarece am trăit cu impresia că n-am să simt niciodată nimic. Dar chiar în timpul comediei de care-ţi vorbesc, mi-am dat seama că sunt excitat. Şi nu era doar o iluzie! Da, şi tocmai în cele mai nepotrivite condiţii!

M-am ridicat brusc şi am împins-o pe bătrână. Nici măcar n-am avut timp să mă gândesc că-i ciudat că nu o surprinde gestul meu. Bătrâna văduvă zăcea acolo unde o împinsesem, cu ochii închişi, recitându-şi sutra. Curios, dar îmi amintesc foarte bine că sutra era un capitol din Marea Compasiune Darani: *Iki iki. Shino shinō. Orasan. Furashirū. Haza hazā furashayā*. Bineînţeles, ştii cum este comentat acest capitol: „Te implorăm, te implorăm să ne dai esenţa nepângărită a purităţii ireproşabile din care cele Trei Păcate (lăcomia, furia şi prostia) au dispărut cu totul“.

Chipul femeii de şaizeci de ani – un chip ars de soare, nefardat – părea că mă primeşte cu entuziasm. Excitaţia mea n-a slăbit în intensitate. În aceasta consta absurditatea maximă a întregii farse, iar eu mă lăsasem furat de ea fără să vreau. Sau mai bine zis nu eram inconştient de ea, vedeam totul. Nemaipomenită calitate să poţi pătrunde totul până în cel mai mic amănunt! Şi să vezi totul pe un asemenea întuneric!

Faţa ridată a bătrânei n-avea nimic frumos şi nimic sfânt. Cu toate acestea, urâţenia şi vârsta ei înaintată păreau să constituie o confirmare a condiţiei mele de viaţă lipsită de iluzii. Cine putea spune că dacă ar fi să priveşti o femeie fără să visezi câtuşi de puţin, oricât ar fi ea de frumoasă, chipul ei nu se transforma într-unul asemănător cu cel al bătrânei? Picioarele mele strâmbe şi chipul acesta. Da, asta era. Privind realitatea în faţă, îmi întreţineam starea de excitaţie fizică. Acum, pentru prima oară, am fost în stare să cred în dorinţa trupească şi o consideram cu un oarecare sentiment de prietenie. Mi-am dat seama că rezolvarea nu consta în a încerca să micşorez distanţa dintre mine şi obiect, ci în păstrarea acestei distanţe, astfel încât obiectul să rămână obiect.

E plăcut să-ţi priveşti obiectul. În clipa aceea am descoperit logica erotismului meu din punctul de vedere al handicapatului: chiar dacă este în impas, el nu se simte jenat. Am descoperit ceea ce se cheamă în mod normal a fi îndrăgostit nebuneşte. Dorinţa trupească era ca vântul sau ca o haină magică ce-şi ascunde purtătorul. Şi îmbinarea născută dintr-o astfel de dorinţă nu putea fi decât un vis. În timp ce priveam, trebuia să mă las şi privit. Din când în când eliminam din lumea mea şi picioarele mele strâmbe, şi femeile. Le ţineam, atât pe unele, cât şi pe celelalte, la o oarecare distanţă de mine. Realitatea se dezvăluia în goliciunea ei; dorinţa era pură iluzie. Şi în timp ce priveam, mă simţeam rostogolindu-mă în hăul iluziei şi în acelaşi timp aruncat la suprafaţa realităţii pe care o priveam. Picioarele mele

strâmbe şi femeile mele nu se vor atinge niciodată, nu se vor suprapune; dar vor fi amândouă azvârlite în afara lumii. Dorinţa din mine sporea. Pentru că picioarele mele strâmbe şi acele picioare frumoase nu se vor atinge niciodată, în veci.

Ţi-e greu să mă urmăreşti? E nevoie să-ţi dau vreo explicaţie? Dar sunt sigur că înţelegi şi tu că nu mi-a fost greu să cred după aceea că *dragostea este imposibilă*. Am scăpat de jenă. Am scăpat de dragoste. Lumea s-a oprit, dar în acelaşi timp continua să meargă înainte. E nevoie să mai precizez *lumea noastră*? Astfel că pot să definesc în câteva cuvinte marea iluzie în ce priveşte *dragostea* din lumea aceasta. Este efortul de a lega realitatea de aparenţă. Mi-am dat seama imediat că această convingere a mea – convingerea că nu voi fi niciodată iubit – stătea ea însăşi la baza existenţei omeneşti. Acum ştii cum mi-am pierdut fecioria.

Kashiwagi termină de vorbit. L-am ascultat foarte atent. Am oftat în cele din urmă. Vorbele lui m-au impresionat profund şi n-am mai putut scăpa de senzaţia dureroasă că m-a afectat un mod de a privi lucrurile la care eu nu mă gândisem până atunci. Imediat după ce Kashiwagi termină de vorbit, soarele de primăvară se trezi în jurul meu; trifoiul strălucea puternic. Se auzi din nou gălăgia de pe terenul de baschet din spatele clădirii. Dar deşi era tot prânz şi aceeaşi zi de primăvară, înţelesul tuturor acestor lucruri părea să se fi schimbat complet.

Nu aveam astâmpăr. Voiam să zic şi eu ceva, să intervin în vreun fel. Am bâlbâit însă ceva penibil:

— Trebuie să te fi simţit tare singur de atunci încoace.

Kashiwagi s-a prefăcut din nou că nu înţelege ce spun şi mă rugă să repet. În răspunsul pe care mi l-a dat însă, se dovedi oarecum mai prietenos.

— Singur, zici? De ce să fiu singur? O să vezi cum am evoluat după ce ajungi să mă cunoşti.

Sună clopoţelul pentru începerea orelor de după-amiază. Eram pe punctul de a mă ridica, dar Kashiwagi, care stătea încă pe iarbă, mă trase brutal de mânecă. Purtam aceeaşi uniformă pe care o purtasem şi la colegiu, peticită şi jerpelită. Îi schimbasem doar nasturii. Pe lângă toate acestea, era şi prea strâmtă, mă făcea şi mai slab decât eram în realitate.

— Ora următoare e studiul ideogramelor, nu? E îngrozitor de plictisitoare. Hai mai bine la plimbare!

Se ridică, ceea ce însemnă un efort extraordinar: se părea că se dezmembrează tot şi apoi se asamblează iar. Asta îmi aminti de o cămilă pe care am văzut-o odată, într-un film, ridicându-se.

Nu lipsisem de la nici un curs până atunci, dar nu voiam să ratez ocazia de a mai auzi câte ceva despre Kashiwagi. Am pornit-o spre

poarta principală.

Abia după ce am trecut de poartă mi-am dat seama bine de mersul lui caraghios şi m-am simţit pur şi simplu jenat. Era ciudat că puteam să-mi îngădui astfel de sentimente şi că-mi era ruşine să merg alături de Kashiwagi.

Kashiwagi mă lămuri de ce mi-e ruşine. Tot el mă îmboldi să-mi trăiesc viaţa. Cuvintele lui înlăturară toată stânjeneala şi păcătoşenia din inima mea şi le transformară în ceva proaspăt. Poate tocmai din cauza asta, pe când treceam de poarta principală pe cărarea pietruită, muntele Hiei, pe care îl vedeam în zare neclar din pricina soarelui strălucitor, îmi apărea în faţa ochilor ca şi când îl vedeam pentru prima dată. Şi mi se părea că-şi făcea din nou apariţia acolo, în faţa mea, cu o semnificaţie nouă, în acelaşi mod în care o mulţime de lucruri din preajmă, care zăcuseră amorţite până atunci, păreau să se fi trezit, să fi căpătat un sens nou. Vârful muntelui era ascuţit, dar colinele de la poale se întindeau la nesfârşit, exact ca o temă muzicală ce persistă în aer. Priveam muntele Hiei ce se înălţa dincolo de acoperişurile joase; doar faldurile laterale ieşeau limpede în evidenţă şi păreau foarte aproape; umbrele primăvăratice ale restului muntelui erau îngropate într-un albastru întunecat.

Nu prea era lume pe stradă, treceau foarte puţine maşini. Din când în când se auzea tramvaiul huruind pe şine între gara Kyōto şi depoul Karasuma. Pe partea cealaltă a străzii, chiar în faţa porţii pe care ieşisem, se înălţau stâlpii porţii universităţii, iar la stânga se insinuau câţiva *ginkgo*[26] proaspăt înfrunziţi.

26. Arbori cu frunze în formă de evantai.

— Hai să dăm o raită! spuse Kashiwagi.

Am traversat şinele de tramvai. Kashiwagi se împletici greoi până trecu strada aproape goală, întregul lui trup zdruncinându-se de mişcările bruşte pe care le făcea. Terenurile universităţii erau întinse. Un grup de studenţi care nu aveau cursuri sau care se hotărâseră să chiulească băteau mingea. Războiul se terminase numai de câţiva ani, dar tinerii nu ştiau cum să-şi cheltuiască energia. Mă gândeam la mâncarea proastă de la Templu. Ne aşezarăm pe un leagăn aproape putred şi priveam în gol spre colegii noştri, care alergau spre noi antrenându-se pentru maraton şi apoi spre terenul de joc în formă de elipsă. Chiulitul de la ore îţi dădea aceeaşi senzaţie pe care ţi-o lasă o cămaşă nouă pe piele; lumina soarelui ce ardea şi briza uşoară mi-au accentuat-o. Un grup de alergători se îndreptară spre noi, respirând greu; pe măsură ce oboseau, slăbeau pasul; apoi dispăreau iar, ridicând în urma lor un nor de praf.

— Proştii! spuse Kashiwagi. Nişte proşti, asta sunt! Cuvintele lui nu sunau a invidie. Ce naiba se dau atâta în spectacol? Au probabil impresia că o fac pentru sănătate. Dar la ce serveşte atâta paradă?

Peste tot se organizează întreceri sportive, nu? Zău, e un semn de decădere. Ar trebui să se prezinte publicului ceva ce nu s-a mai prezentat. Ar trebui să se prezinte execuţii! De ce nu se organizează execuţii publice?

Kashiwagi tăcu o clipă, apoi continuă, visător:

— Cum îţi imaginezi că au reuşit să menţină liniştea şi ordinea în timpul războiului, dacă nu prin manifestări publice de moarte violentă? Cred că motivul pentru care au pus capăt execuţiilor este că se temeau ca lumea să nu devină însetată de sânge. Curată prostie! Cei care adunau cadavrele în urma raidurilor aeriene erau blânzi şi binevoitori. Când vezi oameni chinuindu-se, când îi vezi acoperiţi de sânge şi le auzi gemetele, devii mai bun, mai blajin, mai paşnic. Nu în astfel de momente devenim cruzi şi doritori de vărsări de sânge. Nu, ci într-o după-amiază frumoasă de primăvară, ca aceasta. Într-un moment ca acesta – nu crezi? – când priveşti absent soarele cum se strecoară printre frunzele copacilor de pe pajiştea proaspăt tunsă. Orice coşmar de pe lumea aceasta, orice coşmar din istorie a luat fiinţă astfel. În lumina clară a zilei, tocmai ideea indivizilor plini de sânge ce se sting în suferinţă cumplită dă un contur limpede coşmarului şi ajută la materializarea visului. Coşmarul nu mai este propria noastră agonie, ci suferinţa fizică cumplită a altora. Dar nu suntem obligaţi să simţim durerea altora. Ah, ce alinare!

Dogmatismul sângeros al lui Kashiwagi îşi avea farmecul lui, dar ce mă interesa pe mine acum era să aud ce i s-a mai întâmplat după povestea cu bătrâna, pentru că, aşa cum v-am mai mărturisit, mă bizuiam pe el, îl voiam de model. Am reuşit să-l întrerup şi să fac aluzie la ce mă interesa.

— Vrei să spui femeile? Hm!… Am ajuns să pot intui perfect dacă unei femei îi place un bărbat cu picioarele strâmbe. Sunt şi din astea, să ştii! S-ar putea să fie şi femei care-şi ascund toată viaţa simpatia pentru bărbaţi cu picioare strâmbe, care-şi duc secretul cu ele în mormânt. Ar fi singura lipsă de gust a unei astfel de femei, poate singurul ei vis… Ia să vedem! Cum distingi o femeie căreia îi plac bărbaţii cu picioare strâmbe? De obicei, e o frumuseţe de mâna întâi. Are nas rece, ascuţit, dar o oarecare degajare în expresia gurii…

În clipa aceea se îndrepta spre noi o fată.

Capitolul 5

Nu chiar pe teren. Dincolo de terenul de sport, drumul trecea pe lângă nişte locuinţe. Drumul era cu aproape un metru mai jos decât nivelul terenului. Pe acolo trecea ea.

Fata ieşi dintr-o casă elegantă, în stil spaniol, care îţi lăsa o impresie de fragilitate, cu cele două coşuri, ferestrele cu zăbrele înclinate şi planşeul de sticlă ce acoperea sera aceea mare; efectul general se pierdea însă din cauza gardului înalt de sârmă care mărginea terenul universităţii de cealaltă parte a drumului şi care, fără îndoială, fusese înălţat la insistenţele proprietarului casei.

Kashiwagi şi cu mine stăteam pe leagănul de dincolo de gard. Priveam chipul fetei, mut de uimire. Trăsături splendide, exact ca cele pomenite de Kashiwagi când vorbise despre tipul de femeie căreia îi plac „bărbaţii cu picioarele strâmbe“. Mai târziu, când m-am gândit la uimirea pe care am încercat-o în acele momente, m-am simţit ridicol şi m-am întrebat dacă nu cumva Kashiwagi cunoştea chipul acela de multă vreme şi dacă nu cumva visa la el.

Stăteam acolo şi o aşteptam pe fată. Sub razele calde ale soarelui de primăvară piscul vineţiu al muntelui Hiei se înălţa în zare, pe când aici, aproape, fata se îndrepta spre noi. Încă nu-mi revenisem din emoţia provocată de observaţiile lui Kashiwagi – observaţia că picioarele lui strâmbe şi femeile lui există în lumea reală ca două stele pe cer, fără să se atingă vreodată, şi ciudatele sale cuvinte în legătură cu putinţa de a-şi satisface dorinţele, rămânând în acelaşi timp mereu îngropat într-o lume iluzorie. Chiar în clipa aceea, un nor acoperi soarele: o umbră subţire ne învălui pe Kashiwagi şi pe mine şi ni se păru că lumea noastră îşi etala brusc acea latură fantomatică. Totul era şters şi vag, însăşi existenţa mea mi se părea confuză. Aveam senzaţia că doar vârful purpuriu al muntelui Hiei şi fata aceea mlădioasă ce se îndrepta spre noi străluceau în această lume reală şi aveau o existenţă autentică.

Era limpede, fata venea spre noi. Dar pe măsură ce clipele treceau, timpul sporea agonia şi cu cât se apropia, cu atât se lămurea totul, parcă era alt chip – chipul cuiva care n-avea nici o legătură cu ea.

Kashiwagi se ridică şi-mi şopti apăsat:

— Hai să mergem! Fă cum îţi spun!

M-am văzut nevoit să pornesc. Am luat-o amândoi pe lângă zidul de piatră ce era mai sus decât nivelul drumului, paralel cu fata.

— Sari jos! spuse Kashiwagi înghiontindu-mă cu degetele ascuţite în spate. Am sărit jos, pe drum. Distanţa n-a fost mare, aşa că nu mi-a fost greu să sar. Dar n-apucai să sar, că l-am şi auzit pe Kashiwagi

prăbuşindu-se lângă mine cu un zgomot teribil. Încercând să sară pe picioarele lui strâmbe, căzu. Privindu-l, am văzut spatele negru al uniformei pe jos. Cum zăcea acolo, pe burtă, nu arăta a fiinţă omenească; o clipă mi se păru că-i o pată uriaşă, nedefinită, ca o băltoacă tulbure după ploaie.

Kashiwagi căzu exact în faţa fetei. Ea rămase înlemnită, pe loc. Când m-am aplecat să-l ajut să se ridice, am privit în sus, spre fată; i-am văzut nasul rece, arcuit, gura inexpresivă, privirea încruntată – văzând toate acestea mi-a trecut prin faţa ochilor chipul pe care-l văzusem la lumina lunii, chipul lui Uiko.

Iluzia îmi dispăru imediat; vedeam acum o fată de până în douăzeci de ani care mă privea dispreţuitor. Zău că era cât pe-aci să treacă mai departe, dar Kashiwagi, care intuia mai bine lucrurile decât mine, începu să strige. Ţipătul lui răsună ca un ecou în strada pustie.

— Fiinţă nemiloasă! Ai de gând să mă laşi aici în halul acesta? Din cauza ta am ajuns în starea asta!

Fata se întoarse. Tremura şi, cu degetele subţiri, uscăţive, părea că vrea să-şi frece obrajii lipsiţi de culoare. Se întoarse imediat spre mine şi mă întrebă:

— Ce să fac?

Kashiwagi ridică ochii şi o străfulgeră cu privirea. Apoi spuse, apăsând fiecare cuvânt.

— Doar n-o să spui că n-ai nici un medicament în casă?

Fata stătu tăcută şi nemişcată o clipă. Apoi se întoarse şi o luă în direcţia din care venise. L-am ajutat pe Kashiwagi să se ridice. Până când am reuşit să-l pun pe picioare mi s-a părut foarte greu. Gâfâia. Când am pornit, i-am oferit umărul să se sprijine de el, dar păşi sprinten înainte.

Am luat-o la fugă spre staţia din faţa depoului Karasuma şi am urcat în tramvai. Am respirat uşurat în clipa în care tramvaiul porni spre Templul de aur. Palmele îmi asudaseră.

După ce l-am ajutat pe Kashiwagi să intre pe poarta casei în stil spaniol, m-am simţit pur şi simplu înspăimântat. L-am lăsat acolo, cu fata lângă el şi, fără măcar să întorc capul, am luat-o la goană. N-am mai avut timp să mă opresc la universitate. Alergam pe străzile pustii, trecând pe lângă farmacii, cofetării, magazine cu articole electrice. Îmi amintesc că am zărit cu coada ochiului ceva roşu, în aer. Trecusem probabil prin faţa bisericii Kōtoku din Tenrikyō şi zărisem felinarele pe care erau desenate frunze de prun; acestea contrastau puternic cu zidul negru. Nici nu-mi dădeam seama încotro fug. Când tramvaiul s-a apropiat încet-încet de Murasakino, mi-am dat seama că inima mea tulburată mă ducea înapoi spre Templul de aur.

Eram în plin sezon turistic şi, deşi era într-o zi lucrătoare, Templul de aur se umpluse de vizitatori. Bătrânul ghid mă privi bănuitor pe

când îmi croiam drum printre oameni, îndreptându-mă spre Templu.

Şi iată-mă acolo, în faţa Templului de aur care, în această după-amiază de primăvară, era învăluit de nori de praf şi asaltat de o grămadă de oameni. Vocea ghidului răsuna puternic, dar Templul se prefăcea în continuare că-şi ascunde o parte din frumuseţe. Doar umbra lacului strălucea. Dacă priveai într-o anume direcţie, norii păreau firicelele de praf aurii ce îi împresurau pe bodhisattvaşii[27] din pictura reprezentând coborârea îngerilor, în care Amida Buddha descinde pe pământ; iar Templul de aur, estompat de norii de praf, lăsa impresia unui desen vechi, decolorat. Nu mi se părea ciudat ca zgomotul şi harababura din jur să pătrundă în pilonii subţiri ai Templului, să fie absorbite de cerul albicios spre care se înălţa Kukyōchō şi pasărea phoenix din vârf, subţiindu-se tot mai mult. Templul acesta, numai prin faptul că stătea acolo unde stătea, constituia o forţă de control, de reglare. Cu cât sporea zgomotul înconjurător, cu atât Templul de aur – această construcţie asimetrică, minunată, cu Sosei de o parte şi Kukyōchō deasupra, care se îngusta mult către vârf – acţiona ca un filtru care transformă apa noroioasă în apă limpede, curată. Templul nu respingea trăncăneala vizitatorilor, ci filtra sunetele astfel încât ele să poată pătrunde în pilonii permeabili şi să devină parte integrantă a tăcerii şi purităţii. Astfel, el desăvârşea pe pământ exact ceea ce umbrele lacului nemişcat realizau pe apă.

27. Bodhisattvaşii ajung la starea de eliberare (Nirvana) pe calea sacrificiului de sine pentru binele celorlalţi.

Inima mi se linişti şi teama îmi dispăru în cele din urmă. Pentru mine, aceasta înseamnă frumuseţe cu adevărat, o astfel de frumuseţe mă poate izola de viaţă şi mă poate proteja.

— Dacă viaţa-mi e să fie ca a lui Kashiwagi, apără-mă! Nu cred că aş putea-o suporta.

Am simţit nevoia să mă rog, acolo, în faţa Templului.

Ceea ce-mi sugerase Kashiwagi prin vorbe şi-mi demonstră practic însemna de fapt că a trăi şi a distruge înseamnă unul şi acelaşi lucru. O astfel de viaţă nu avea nimic natural în ea şi nimic din frumuseţea Templului de aur; era, de fapt, ceva mai mult decât o frământare. O astfel de existenţă mă atrăgea într-adevăr şi pe mine şi mă puteam recunoaşte în ea; dar era, oricum, îngrozitor să te gândeşti că trebuie mai întâi să-ţi însângerezi mâinile cu frânturi spinoase de viaţă. Kashiwagi dispreţuia instinctul şi intelectul în aceeaşi măsură. Existenţa lui părea o minge cu o formă ciudată care se tot rostogolea încercând să se ciocnească de zidul realităţii. Nu implica nici măcar o singură faptă. Viaţa pe care mi-o sugerase el era, pe scurt, o farsă periculoasă cu ajutorul căreia încercai să nimiceşti realitatea care te-a decepţionat cândva şi cu care să goleşti lumea de tot ce-ţi poate fi necunoscut.

Am înţeles toate acestea văzând afişul din camera lui Kashiwagi. Era o litografie scoasă de o agenţie de turism, care reprezenta Alpii japonezi. Pe culmile albe ale munţilor care se înălţau spre cerul albastru fuseseră tipărite cuvintele: „Vă invităm într-o lume necunoscută!“ Kashiwagi ştersese mesajul cu pensula, cu cerneală roşie, şi mâzgălise alături nişte litere care păreau că dansează şi care îţi aduceau în minte mersul lui săltat: „Nu pot să sufăr necunoscutul“.

Eram îngrijorat a doua zi când am ajuns la universitate. Privind retrospectiv, mi-am dat seama că n-a fost frumos şi prieteneşte din partea mea să fug şi să-l las singur pe Kashiwagi; deşi nu mă simţeam foarte vinovat, eram totuşi neliniştit la gândul că s-ar putea ca prietenul meu să nu vină la cursuri în dimineaţa aceea. Exact când cursul era pe punctul de a începe apăru şi Kashiwagi, semeţ, cu mersul săltat.

În pauză l-am luat imediat de braţ. Nu obişnuiam să fac astfel de gesturi. Kashiwagi zâmbi în colţul buzelor şi ieşirăm amândoi pe coridor.

— Nu te-ai lovit prea rău, nu? zisei.

— Lovit? spuse Kashiwagi, zâmbind compătimitor. Când să mă fi lovit? Eh? De ce naiba ţi-a intrat în cap că m-am lovit?

Am rămas trăsnit de vorbele lui. Pregătindu-mă pe îndelete, Kashiwagi îmi dezvălui secretul:

— Am jucat teatru. M-am antrenat pentru căzătura asta de zeci de ori, de-am ajuns să fac lumea să creadă că am căzut atât de rău, încât mi-am rupt şi oasele. Trebuie să-ţi mărturisesc că nu mă aşteptam ca fata să-şi continue, nepăsătoare, drumul. Dar trebuia să vezi ce s-a întâmplat. Fata e pe cale să se îndrăgostească de mine. Sau, ca să fiu mai exact, să se îndrăgostească de picioarele mele strâmbe. Înţelegi, chiar ea mi-a frecat picioarele cu iod.

Şi-a ridicat pantalonul şi mi-a arătat tibia toată galbenă. I-am priceput, în sfârşit, şiretlicul. Era normal să simuleze căzătura pentru a atrage atenţia fetei, dar oare nu încerca el să-şi ascundă tocmai picioarele strâmbe prin lovitura simulată? Îndoiala aceasta era însă departe de a mă face să-l dispreţuiesc; dimpotrivă, ţineam parcă mai mult la el. În plus, ca orice adolescent, aveam senzaţia că, cu cât filozofia lui era mai plină de şiretlicuri, cu atât îşi dovedea mai mult sinceritatea în faţa vieţii.

Tsurukawa n-a fost de acord cu prietenia dintre mine şi Kashiwagi. M-a sfătuit prieteneşte să nu mă leg de el, dar sfaturile lui n-au făcut decât să mă enerveze. Am mers până acolo încât am dat un răspuns destul de obraznic obiecţiilor lui, spunându-i că n-are decât să-şi găsească el prieteni buni, pentru mine Kashiwagi era tovarăşul potrivit. Cu cât regret mi-am amintit mai târziu expresia negrăit de tristă din privirile lui Tsurukawa în momentul acela!

În luna mai, Kashiwagi plănui o excursie la muntele Arashi, aproape de Kyōto. Ca să evităm aglomeraţia de la sfârşitul săptămânii, a zis că ar fi mai bine să chiulim o zi înainte. În stil cu totul şi cu totul caracteristic, m-a anunţat că nu mai merge dacă e vreme bună, ci numai dacă e o zi înnorată. O lua şi pe fata de la casa spaniolă şi aranjase să aducă de acolo de unde stătea cu chirie una pentru mine.

Urma să ne întâlnim la staţia Kitano de pe linia Keifuku. Din fericire, era o zi neobişnuită pentru acea perioadă a anului – înnorată şi apăsătoare, cum şi-a dorit-o Kashiwagi.

Exact în perioada aceasta s-a întâmplat ca Tsurukawa să aibă probleme familiale, aşa că s-a învoit pentru o săptămână şi a plecat la Tōkyō. Mie mi-a convenit de minune. Deşi Tsurukawa nu era omul care să mă pârască la Templu, eram mulţumit că oricum nu ar avea prilejul s-o facă.

Ei bine, amintirile legate de excursia aceea nu sunt dintre cele mai plăcute. Toţi patru, cei care am pornit spre muntele Arashi, eram tineri şi se părea că întreaga zi e dominată de melancolia, iritarea, neliniştea şi nihilismul caracteristic tinerilor. Kashiwagi prevăzuse probabil totul şi alesese special o zi apăsătoare. Bătea un vânt dinspre sud-vest; când te aşteptai să sufle cu furie, se potolea brusc, urmând apoi rafale puternice. Cerul era acoperit, dar mai pătrundea, când şi când, câte o rază de soare. Parte din nori erau albicioşi ca pieptul unei femei, pe care-l distingi cu greu pe sub rândurile de haine; mai încolo însă, albul devenea nedesluşit şi, deşi puteai spune unde-i soarele, acesta se amesteca totuşi cu culoarea uniformă, posomorâtă a cerului.

Kashiwagi nu mă minţise. Ajunsese la ţanc la intrarea-n staţie, flancat de două fete. Una era într-adevăr fata pe care o mai văzusem. O fată frumoasă, cu un nas rece, arcuit şi o gură inexpresivă; pe umăr îi atârna o butelcuţă de import, după câte părea, cu apă în ea. Cealaltă fată, dolofana de la Kashiwagi din casă, îi era inferioară acesteia şi la înfăţişare, şi la îmbrăcăminte. Doar bărbia şi buzele, pe care aveai impresia că şi le încheiase cu nasturi, aveau ceva atrăgător, feminin.

Dispoziţia de scurtă vacanţă, în loc să fie foarte plăcută, se strică încă din tren. Nu auzeam ce vorbeşte Kashiwagi cu tânăra domnişoară, dar oricum s-au certat tot timpul. Ea îşi muşca din când în când buzele ca să se stăpânească să nu izbucnească în plâns. Cealaltă părea total indiferentă la tot ce se petrecea în jur; fredona încet o melodie populară. Se întoarse apoi brusc spre mine şi-mi spuse următoarea poveste:

— Lângă noi locuieşte o femeie foarte frumoasă care predă ikebana. Zilele trecute mi-a spus o poveste foarte tristă. A avut un prieten în timpul războiului. Era ofiţer şi a sosit în cele din urmă clipa în care el a trebuit să plece pe front. Abia au reuşit să-şi ia un rămas-bun scurt la templul Nanzen. Părinţii lor n-au fost de acord cu legătura lor, dar

lucrul acesta n-a constituit o piedică pentru ei. Fata a rămas însărcinată. A născut un copil mort, biata de ea! Ofiţerul a fost foarte supărat. Când a văzut-o cu o zi înainte de plecare, i-a spus că dacă n-au copilul, măcar să-i dea lui să bea lapte de la pieptul ei. N-au mai avut timp să meargă nicăieri, aşa că şi-a stors lapte într-o ceaşcă şi i-a dat să-l bea. Cam la o lună după aceea, ofiţerul a murit în război. De atunci trăieşte absolut singură şi n-a mai avut nici un prieten. Zău, e tare drăguţă şi e încă tânără.

Nu-mi venea să-mi cred urechilor. Mi-am amintit de scena incredibilă la care am fost martor împreună cu Tsurukawa, spre sfârşitul războiului, de pe poarta templului Nanzen. Mă hotărâsem să nu-i dezvălui fetei amintirile, pentru că simţeam că dacă-i spun, emoţia pe care am încercat-o ascultându-i povestea va trăda starea ciudată care mă cuprinsese în ziua aceea la Templu. Dar nespunându-i, părea că povestea ei, departe de a rezolva misterul, îl adâncea şi mai mult.

Trenul trecea prin apropierea crângului de bambuşi de lângă lacul Narutaki. În luna mai, frunzele bambuşilor îngălbeneau. Vântul fremăta printre crengi, împrăştiind frunzele uscate; partea inferioară a bambuşilor părea neafectată de vânt; păreau cufundaţi în tăcere, cu încheieturile încolăcite la întâmplare. După ce trecu trenul, bambuşii din jur păreau să dea un mare spectacol: se plecară şi tremurară. Un bambus mai tânăr, strălucitor, se remarcă printre ceilalţi. Plecăciunea lui, plină de durere parcă, îmi lăsă impresia unei mişcări fermecătoare; l-am surprins cu privirea, apoi se îndepărtă şi dispăru în zare.

Când am ajuns la muntele Arashi, am luat-o spre podul Tōgetsu şi am ajuns la mormântul doamnei Kogo, pe care nu-l văzuse nici unul dintre noi. Cu multe sute de ani în urmă, această doamnă se ascunsese în Sagano de teamă să nu atragă asupră-i mânia lui Taira no Kiyomori. Minamoto no Nakakuni pornise în căutarea ei din ordinul împăratului şi-i descoperise ascunzătoarea după sunetul harpei la care cânta într-o noapte de toamnă cu lună. Ea cânta melodia *Gânduri iubitoare pentru soţ*. În piesa *Kogo* din teatrul Nō[28] scria: „Când apăru în noapte, tânjind după lumina lunii, ajunse la Horin şi auzi harpa. Nu-şi dădea seama dacă era vuietul furtunii de deasupra culmilor munţilor sau foşnetul vântului printre pini. Când întrebă cum se cheamă melodia pe care o cânta doamna, i se răspunse: *Gânduri iubitoare pentru soţ*. Se bucură grozav; asta însemna că cea care cânta se gândea cu drag la soţul ei“. Doamna Kogo îşi petrecu restul vieţii la Sagano, rugându-se pentru mântuirea împăratului Takakura.

28. Formă de artă dramatică complexă de factură simbolică; spectacolul presupune dans plastic, muzică instrumentală, recitare, pantomimă şi folosirea măştilor.

Mormântul, situat la capătul unei cărări înguste, era de fapt un stâlp

mic din piatră între un arţar uriaş şi un prun bătrân, ofilit. Kashiwagi şi cu mine rostirăm o sutră în memoria cucernicei doamne. Mi se părea o bătaie de joc felul în care rostea Kashiwagi cuvintele sfinte. M-am molipsit de la el şi am început să cânt şi eu, cu îndrăzneală, ca studenţii care fredonează melodiile nazal. Această profanare mă destinse şi m-am mai înviorat.

— Mormântul acesta pare tare sărăcăcios, nu? spuse Kashiwagi. Puterea politicii şi a bogăţiei trebuie să aibă ca rezultat morminte splendide. Morminte cu adevărat impresionante, zău aşa. Fiinţele acestea nu prea au avut imaginaţie cât au trăit, lucru care se reflectă şi în mormintele lor. Dar aristocraţii trăiesc numai din imaginaţia lor şi a altora, ei lasă morminte ca acesta să-ţi stârnească imaginaţia. Ce ticăloşie! Şi după ce mor, astfel de oameni se străduiesc să cerşească lumii imaginaţie.

— Vrei să spui că nobleţea stă în puterea imaginaţiei? am intervenit vesel. Deseori vorbeşti de realitate. Care crezi tu că este realitatea aristocraţiei?

— Asta! spuse Kashiwagi, lovind piatra funerară acoperită de muşchi. E piatră sau os, reziduu anorganic lăsat de oameni după moarte.

— Eşti budist convins, nu?

— Ce legătură are cu budismul sau cu baliverne de soiul ăsta? spuse Kashiwagi. Nobleţe, cultură, ceea ce lumea consideră a fi estetic – realitatea acestora este searbădă şi anorganică. Ceea ce vezi nu e templul Ryūan, ci o grămadă de pietre. Filozofia, arta – doar pietre goale. Singura preocupare sistematică pe care o au oamenii este politica. Ce ruşine, nu? Se poate spune că fiinţele umane nu sunt decât nişte creaturi corupte.

— Dar viaţa sexuală? În ce categorie intră?

— Ei bine, aceasta este undeva pe la jumătatea drumului. E o chestiune de învârtire în cerc vicios de la fiinţe omeneşti la piatră şi înapoi la fiinţe, un fel de baba-oarba.

Aveam chef să adaug ceva care să-i întineze frumuseţea gândurilor, dar cele două fete se plictisiseră de conversaţia noastră şi o luară înapoi pe cărarea îngustă. Ne-am întors şi noi şi le-am urmat. Râul Hozu se vedea de pe cărare. Ne aflam exact lângă stăvilar, la nord de podul Tōgetsu. Dealurile Ranzan de peste mal erau de un verde mohorât, dar chiar în clipa aceea o dâră înspumată traversă râul şi în aer pluti zgomotul provocat de rostogolirea apei.

Am mers de-a lungul râului până la parcul Kameyama, aflat la capătul drumului. Erau multe bărci pe râu, dar când am intrat în parc, am văzut doar resturi de hârtii împrăştiate: era limpede că trecuse puţină lume pe acolo.

Ne-am mai întors o dată în poartă să privim râul Hozu şi frunzişul

de pe muntele Arashi. De partea cealaltă a râului se vedea o cascadă mică.

— Straşnic peisaj, nu? spuse Kashiwagi.

Când Kashiwagi făcea astfel de afirmaţii, simţeam că vorbeşte fără să se gândească. Totuşi am încercat să privesc cu ochii lui Kashiwagi şi să recunosc că este straşnic, cum spusese el. Efortul pe care l-am făcut n-a fost zadarnic. Simţeam şi eu fiorul ce străbate peisajul liniştitor, degajat, care se desfăşura în faţa ochilor mei, învăluit în frunzişul proaspăt. Splendoarea putea să apară ziua sau noaptea în orice clipă, în orice loc, pur şi simplu ca răspuns la gândurile sau dorinţele cuiva. Se părea că e suficient s-o solicităm, era la dispoziţia noastră şi îşi făcea imediat apariţia.

Cireşii de pe muntele Arashi, despre care se spunea că ar fi fost aduşi în secolul al treisprezecelea de pe bine cunoscutul munte Yoshino, îşi pierduseră complet florile şi acum înfrunzeau. După ce trecea sezonul florilor de cireş, copacii aceştia nu mai meritau alt nume decât cel de frumuseţi moarte.

Majoritatea pomilor din întinsul parc Kemeyama erau pini înalţi, înfrunziţi doar spre vârf, care nu-şi schimbau culoarea odată cu anotimpurile. Parcul părea tulburător din cauza nenumăraţilor copaci golaşi, ale căror trunchiuri se întretăiau neregulat. De jur-împrejurul parcului se întindea o cărare lată, plină de pante inegale, iar când aveai impresia că urci, de-abia atunci coborai. Ici-colo se zăreau trunchiuri de copaci, arbuşti şi pini pitici. Lângă stâncile albe ce ieşeau din pământ, îngropate pe jumătate, înfloreau azalee purpurii. Sub cerul înnorat aveai impresia că acestea adăpostesc un gând rău. Am urcat o colină mică şi ne-am aşezat să ne tragem sufletul sub un umbrar. Pe o pantă, sub ochii noştri, era un leagăn pe care se balansau doi tineri. Din locul în care ne aflam vedeam întregul parc desfăşurându-se spre răsărit, iar înspre vest se zărea printre copaci şi râul Hozu. Scârţâitul continuu al leagănului ajungea până la noi aducând cu scrâşnitul dinţilor.

Prietena lui Kashiwagi desfăcu pacheţelul pe care-l adusese. Avusese dreptate când spusese că nu trebuie să luăm masa în oraş. Pacheţelul conţinea tartine suficiente pentru patru persoane, precum şi biscuiţi din import, care se procurau greu şi chiar o sticlă de whisky Suntory, care se putea cumpăra pe vremea aceea doar la bursa neagră, deoarece stocul existent era pus deoparte pentru trupele de ocupaţie. Se părea că oraşul Kyōto era centrul bursei negre din zona Ōsaka–Kyōto–Kōbe.

Eu nu prea consumam băuturi alcoolice, dar când fata ne-a oferit păhărelele, lui Kashiwagi şi mie, mi-am împreunat mâinile respectuos şi l-am acceptat pe al meu. Fetele au băut ceai din butelcuţă. Tot nu-mi era limpede cum reuşise Kashiwagi să se împrietenească atât de

bine cu fata. Nu înţelegeam cum de se împrietenise fata aceasta mofturoasă cu un student cu picioarele strâmbe şi fără o leţcaie. După ce băuse câteva păhărele de whisky, Kashiwagi începu să vorbească; răspundea parcă întrebărilor ce mă frământau.

— Îţi aminteşti că ne-am certat mai devreme, în tren, nu? Ştii de ce? Pentru că familia fetei insistă ca ea să se mărite cu un om care nu-i place câtuşi de puţin. Parc-ar fi debilă mintal şi n-ar pricepe situaţia, gata-gata să le cedeze în orice clipă. Aşa că eu o consolez şi o ameninţ că mă dau peste cap să împiedic acest mariaj.

N-ar fi trebuit să spună astfel de lucruri în prezenţa fetei, dar lui Kashiwagi nu-i păsa, de parcă n-ar fi fost şi ea acolo. Fata nu se schimbă la faţă câtuşi de puţin; purta la gâtul ei mlădios un şirag de mărgele albastre fine. Trăsăturile îi ieşeau bine în evidenţă în contrast cu cerul înnorat, estompate însă de părul ei negru, abundent. Avea ochii adânci care îţi lăsau impresia de proaspăt, de simplu. Ca de obicei, gura ei inexpresivă era uşor întredeschisă. Printre buzele subţiri se zăreau dinţii ascuţiţi, puternici şi albi. Erau ca dinţii unui animal mic.

— Ah, mă doare, mă doare! strigă dintr-odată Kashiwagi, aplecându-se şi cuprinzându-şi picioarele cu mâinile. Am dat fuga speriat şi am încercat să fac ceva pentru el, dar m-a împins la o parte şi s-a strâmbat în bătaie de jos. Mi-am retras mâna.

— Ah, mă doare! gemu el cât se poate de convingător. Aruncai în clipa aceea o privire tinerei de lângă el. Se schimbă la faţă. Ochii îşi pierduseră liniştea şi gura îi tremura puternic. Doar nasul rece, arcuit părea nemişcat de ceea ce se întâmpla şi contrasta puternic cu restul; armonia şi echilibrul chipului ei dispărură complet.

— Oh, îmi pare rău! spuse ea. Îmi pare rău! Te fac bine! Te fac eu bine imediat!

Era pentru prima oară când o auzeam vorbind astfel, fără pic de jenă, piţigăiat, de parcă era singură cu el. Îşi înălţă gâtul lung şi graţios şi privi o clipă în gol. Apoi îngenunche imediat pe o piatră şi-i îmbrăţişă picioarele. Îşi lipi obrazul de picioare şi începu să le sărute.

Am fost îngrozit, cum de fapt mai fusesem o dată. M-am întors spre fata care era cu mine. Ea privea în altă parte şi fredona o melodie.

Avusesem impresia în clipa aceea că soarele străpunsese norii, dar n-a fost decât o iluzie. Cu toate acestea, întregul aspect al parcului îşi pierduse armonia. Simţeam trosnituri uşoare deschizându-se pe întreaga suprafaţă a tabloului în care ne aflam – acel tablou străveziu ce conţinea pădurea de pini, reflectarea strălucirii râului, colinele din zare, suprafaţa albă a stâncilor, azaleele răspândite ici-colo.

Bineînţeles, minunea aşteptată se produsese şi Kashiwagi nu mai gemea. Îşi ridică privirea şi-mi aruncă un rânjet batjocoritor.

— Mă simt bine, spuse el. M-ai vindecat. Ciudat, nu? Când începe să

mă doară şi tu mă mângâi, îmi trece imediat, de fiecare dată.

Luă părul fetei în ambele mâini şi-i ridică faţa. Ea-l privi ca un câine credincios şi-i zâmbi. În clipa aceea, lumina palidă, albicioasă făcu acest chip frumos să arate exact ca cel al bătrânei de şaizeci de ani de care-mi vorbise Kashiwagi.

Miracolul producându-se, Kashiwagi era foarte bine dispus. Era atât de bine dispus, încât aveai impresia că nu e-n toate minţile. Râse zgomotos, o ridică pe fată pe genunchi şi se porni s-o sărute. Râsul lui se auzi ca un ecou printre ramurile pinilor de la poale.

— Tu de ce n-o iubeşti pe fata aceea? îmi spuse, văzându-mă că stau liniştit. Doar ştii că am adus-o special pentru tine. Sau ţi-e ruşine deoarece crezi că o să râdă de tine dacă te bâlbâi. Dă-i drumu'! Bâlbâie-te, bâlbâie-te liniştit! E foarte posibil să se îndrăgostească de un bâlbâit.

— Eşti bâlbâit? întrebă fata, de parcă acum realiza lucrul acesta pentru prima oară. Ei bine, astăzi sunt reprezentate toate metehnele!

Cuvintele ei m-au izbit şi simţeam că nu mai pot sta locului. Dar ciudat, ura pe care o simţisem se transformase brusc în dorinţă şi mă cuprinse un soi de ameţeală.

— De ce nu ne despărţim? spuse Kashiwagi privind în jos la cuplul de tineri ce stăteau în leagăn. Ne ducem partenerele în locuri mai retrase şi ne întâlnim tot aici peste două ore.

L-am lăsat pe Kashiwagi şi pe prietena lui şi, însoţit de fată, am coborât colina, apoi am urcat iar o pantă lină spre est.

— A ajuns s-o facă pe fată să se creadă o sfântă. Acesta este şiretlicul de care uzează mereu.

— De unde ştii? am întrebat-o eu, bâlbâindu-mă îngrozitor.

— Am avut şi eu de-a face cu Kashiwagi.

— S-a terminat totul între voi, nu? Şi totuşi iei lucrurile atât de uşor.

— Da, aşa e. Dar n-ai încotro cu un tip slut ca el.

De data aceasta, cuvintele ei, în loc să mă înfurie, mi-au dat curaj şi am reuşit s-o întreb fără să mă bâlbâi:

— Ai fost şi tu îndrăgostită de picioarele lui caraghioase, nu?

— Termină! N-am chef să vorbesc de picioarele alea de broască ale lui. Oricum, are ochi frumoşi.

Iar mi-am pierdut încrederea în mine. Orice-ar crede Kashiwagi, fata aceasta iubea la el ceva ce el însuşi observase, că este frumos; şi eu, care pretindeam că ştiu totul despre mine, am ajuns la concluzia că nu pot să am nimic bun.

Când am ajuns în vârful pantei, am dat de o întindere mică, liniştită. Se distingeau în zare, printre pini şi cedri, Daimonji, Nyoigatake şi ceilalţi munţi. De pe colina unde ne aflam se întindea în jos, pe povârnişul ce ducea spre oraş, o pădurice de bambus. La marginea

păduricii se înălţa un cireş singuratic şi întârziat, ale cărui flori nu se scuturaseră. Zău, erau flori întârziate şi mă întrebam dacă nu cumva se bâlbâiseră şi ele la deschidere.

Aveam o senzaţie de apăsare pe piept şi-mi simţeam stomacul greu. Dar nu pentru că mă îmbătasem. Acum, că se apropia momentul crucial, dorinţa mea sporea în greutate, se transforma în ceva separat de trup şi-mi apăsa umerii. Aveam impresia unui mecanism greu, din fier negru.

După cum am mai spus, apreciam faptul că prietenul meu Kashiwagi mă îmboldise spre viaţă, nu ştiu însă dacă din amabilitate sau din răutate. Recunoscusem de mult că eu, care zgâriasem teaca colegului meu încă de elev, n-aveam cum să păşesc în viaţă lin, senin. Kashiwagi a fost cel care mi-a deschis ochii asupra cărării dosnice şi întunecate prin care puteam intra în viaţă. La prima vedere, aceasta mi s-a părut o cale ce mă ducea la pierzanie; şi totuşi era plină de strategeme neaşteptate, transforma laşitatea în curaj, se putea numi un soi de alchimie care preschimba imoralitatea în starea iniţială de energie pură. Era şi aceasta viaţă; o viaţă care avansa, cucerea, schimba, se pierdea. Nu se prea putea numi o viaţă tipică şi totuşi era înzestrată cu toate funcţiile vieţii. Admiţând că undeva, într-un loc invizibil, suntem confruntaţi cu premisa că fiecare formă de viaţă este lipsită de sens, atunci această viaţă pe care mi-a arătat-o Kashiwagi trebuie să dobândească treptat o valoare echivalentă cu cele mai obişnuite tipuri de viaţă.

Nu s-ar putea spune, gândeam eu, că însuşi Kashiwagi nu suferea de ameţeli. Realizasem de mult că în orice aspect al cunoaşterii, oricât de întunecat, se ascundea însăşi beţia cunoaşterii. Dar ceea ce ameţea de fapt lumea era alcoolul.

Fata şi cu mine ne-am aşezat lângă nişte irişi ofiliţi, mâncaţi de viermi. Nu înţelegeam de ce vrea să devină partenera mea. Nu înţelegeam – şi de aceea folosesc o expresie mai dură – ce impuls o împingea spre această *dorinţă de contaminare*. În lumea aceasta a noastră trebuie să existe o supunere pasivă, plină de timiditate şi blândeţe; dar fata aceasta mi-a luat pur şi simplu mâinile în mâinile ei durdulii, ca nişte muşte ce se aşază pe cineva care doarme. Sărutul smuls şi bărbia catifelată a fetei m-au stârnit. Probabil că asta visasem atâta timp, dar senzaţia era acum slabă şi superficială. Dorinţa mea nu avansa direct, lua o pistă ocolită. Cerul alb, înnorat, foşnetul păduricii de bambus, eforturile înverşunate ale unei gărgăriţe de a urca pe frunza irisului – toate acestea rămâneau ca până acum, risipite.

Încercam să scap gândindu-mă la fata din faţa mea ca la obiectul dorinţei mele trupeşti. Trebuie să mă gândesc că aceasta este viaţă. Trebuie să mă gândesc că aceasta este o barieră în calea avansării şi cuceririi. Dacă pierdeam şi şansa aceasta, viaţa n-avea să mi se tot

ofere la nesfârşit. Mi-am amintit de nenumăratele dăţi când cuvintele îmi erau blocate de bâlbâială şi îmi era imposibil să le scot pe gură. În clipa aceasta simţeam nevoia să deschid gura şi să spun ceva chiar dacă mă bâlbâiam. Puteam în felul acesta să stăpânesc viaţa. Porunca brutală a lui Kashiwagi, ordinul lui brutal: „Bâlbâie-te, bâlbâie-te!“ îmi răsuna în urechi şi mă punea la grea încercare. În cele din urmă am început să mângâi fusta fetei.

Mi-a apărut în faţa ochilor Templul de aur – delicat, mohorât, plin de demnitate. O construcţie a cărei poleială se cojise pe ici-pe colo şi care arăta ca scheletul unui fost obiect luxos. Da, în faţa mea a apărut Templul de aur – clădirea aceea ciudată pe care când o credeai aproape se îndepărta, clădirea aceea care plutea clar într-un punct din spaţiul impenetrabil, apropiată celui care o privea şi totuşi atât de îndepărtată. Tocmai clădirea aceasta veni să se aşeze între mine şi viaţa la care ţineam. La început a fost ca un tablou în miniatură, dar crescu într-o clipă până înghiţi toată lumea ce mă înconjura, umplând fiecare nişă şi fisură a ei, exact ca în modelul pe care-l văzusem odată şi în care Templul de aur era atât de uriaş, încât cuprinse totul. Umplu lumea de muzică extraordinară, şi această muzică deveni ea însăşi suficientă pentru a absorbi întregul sens al existenţei, lumea întreagă. Templul de aur, care mă trata uneori cu atâta indiferenţă şi se înălţa în afara mea, mă înghiţi acum cu totul şi-mi permise să mă plaseze în însăşi structura lui.

Fata cu care eram se îndepărtă ca un firicel de praf. În măsura în care nu a fost acceptată de Templul de aur, şi eforturile mele de a găsi viaţa au eşuat. Cum puteam să-mi întind mâinile spre trăirea clipei când eram atât de fermecat de frumuseţe? Poate avea şi frumuseţea dreptul de a-mi cere să abandonez fosta ţintă. Pentru că este absolut imposibil să prinzi cu o mână eternitatea şi cu cealaltă clipa. Presupunând că sensul acţiunilor care vizează viaţa este acela de a făgădui devotament unei anumite clipe şi efortul de a opri clipa pe loc, poate că Templul de aur ştia foarte bine lucrul acesta şi, de la o vreme, încetase să fie indiferent faţă de mine. Aveam impresia că Templul îşi atribuise forma unei singure clipe şi mă invadase aici, în parc, ca să-mi dau şi eu seama cât era de goală, de lipsită de sens tânjirea mea după viaţă. În viaţă, o clipă care-şi însuşeşte forma eternităţii ne ameţeşte; dar Templul de aur ştia foarte bine că o astfel de clipă este nesemnificativă în comparaţie cu ceea ce se întâmplă când eternitatea îşi asumă forma unei clipe, cum făcuse el acum. În astfel de momente, eternitatea frumuseţii ne poate anihila viaţa şi otrăvi existenţa. Frumuseţea de moment pe care ne-o oferă viaţa este neputincioasă în faţa acestei otrăvi. Otrava o zdrobeşte şi o distruge pe loc, expunând însăşi viaţa pericolului suprem.

Imaginea aceasta a Templului de aur mă copleşi doar câteva clipe.

Când mi-am revenit complet, Templul se şi ascunsese. Nu era decât o clădire ce stătea nemişcată la nord-est, în Kinugasa, şi pe care mi-era imposibil s-o văd de aici. Trecuse clipa în care mă lăsasem furat de iluzia că am fost acceptat şi îmbrăţişat de Templul de aur. Stăteam întins pe vârful unei coline din parcul Kameyama. În jurul meu, doar fata aceea lungită pe iarbă, florile şi fâlfâitul de aripi monoton al insectelor. Văzându-mă cuprins de timiditate, fata se ridică şi mă privi drept în faţă. Mi-a întors spatele şi şi-a luat o oglinjoară din geantă. N-a scos nici un cuvânt, dar dispreţul ei m-a străpuns din cap până-n picioare, precum scaieţii ce se prind de haine toamna.

Cerul era înnorat. Începură să cadă picături de ploaie pe iarbă şi pe frunzele irişilor. Ne-am ridicat repede şi am luat-o pe cărare, spre umbrar.

Ziua aceea mă posomorî nu numai pentru faptul că excursia s-a terminat atât de jalnic. Seara, înainte de „deschiderea pernei“, stareţul a primit o telegramă de la Tōkyō. Am fost şi noi încunoştinţaţi imediat de conţinut.

Tsurukawa murise. În telegramă se spunea pur şi simplu că a murit într-un accident, dar am aflat amănunte mai târziu. Cu o seară în urmă, Tsurukawa se dusese în vizită la un unchi ce locuia în cartierul Asakusa şi băuse cam mult sake. Nu era obişnuit cu băutura, aşa că a ameţit. În drum spre casă, a fost lovit de un camion care apăru brusc pe o stradă laterală. A murit pe loc, în urma unei fracturi craniene. Familia s-a pierdut cu firea, nu s-au gândit că trebuie să telegrafieze la Templu până a doua zi după-amiază.

Deşi n-am plâns la moartea tatei, am plâns acum. Eram mult mai legat de Tsurukawa prin problemele ce mă frământau. L-am cam neglijat de când l-am cunoscut pe Kashiwagi, dar acum, că l-am pierdut, mi-am dat seama că moartea a rupt singurul fir ce mă mai lega de raza de lumină. Plângeam pentru că pierdusem raza de lumină, strălucirea, vara.

Am vrut să dau fuga la Tōkyō să-mi prezint condoleanţele familiei Tsurukawa, dar n-aveam bani. Primeam doar cinci sute de yeni pe lună de la stareţ ca bani de buzunar. Mama era şi ea săracă. Tot ce putea să facă era să-mi trimită două–trei sute de yeni de câteva ori pe an. Dacă ar fi avut mai mult nu vindea templul şi n-ar fi mers la Kasagun să locuiască cu unchiul meu. Pur şi simplu nu se putea descurca cu cei cinci sute de yeni pe lună, care reprezentau contribuţia enoriaşilor, şi cu micul ajutor bănesc oferit de prefectură.

Cum puteam să mă împac cu gândul că Tsurukawa nu mai există, dacă nu-i vedeam cadavrul şi dacă nu luam parte la funeralii? Problema aceasta mă chinuia. Stomacul acela acoperit de cămaşa albă, pe care l-am văzut odată strălucind în razele soarelui ce se strecurau printre copaci, se prefăcu în cenuşă. Cine-şi putea imagina trupul şi

sufletul acestui băiat făcut să strălucească, zăcând în mormânt? Nu dăduse nici cel mai mic semn că ar fi fost predestinat unei morţi premature, nu prezenta nici urmă de defect fizic sau suferinţă, nici cel mai mic indiciu care să-ţi fi putut măcar sugera cuvântul moarte. Probabil tocmai de aceea a murit atât de subit. Ar fi fost, poate, imposibil să-l salvezi pe Tsurukawa de la moarte tocmai pentru că era alcătuit doar din elemente pure de viaţă şi avea fragilitatea unui animal pursânge. În cazul acesta, se părea că eram sortit să trăiesc până la o vârstă blestemată.

Structura transparentă a lumii în care a trăit a constituit pentru mine întotdeauna un mister profund, dar, odată cu moartea lui, acest mister a devenit şi mai înspăimântător. Camionul acela a zdrobit lumea lui transparentă, ca şi cum s-ar fi ciocnit de o pânză de geam, invizibilă tocmai pentru că este transparentă. Faptul că Tsurukawa n-a murit de boală corespundea perfect acestei imagini. Era normal ca el, a cărui viaţă a fost atât de fără pată, să moară accidental. În coliziunea aceea care n-a durat mai mult de o secundă, s-a stabilit un contact subit şi viaţa s-a contopit cu moartea. Un proces chimic rapid. Fără îndoială că acest tânăr fără umbră nu-şi putea uni umbra cu moartea decât pe o astfel de cale violentă.

Lumea în care trăise Tsurukawa era inundată de o mare sensibilitate şi de bune intenţii. Dar pot să afirm cu mâna pe inimă că el n-a trăit într-o astfel de lume dintr-o confuzie sau datorită capacităţii lui de înţelegere deosebite.

Inima lui deschisă, care nu aparţinea acestei lumi, era susţinută de o putere şi o energie nemaiîntâlnite care au ajuns să-i dirijeze faptele. Îmi transforma sentimentele întunecate în unele luminoase şi strălucitoare cu o precizie ieşită din comun. Uneori aveam impresia că Tsurukawa trăia propriile mele sentimente. Nu se putea explica astfel corespondenţa perfectă dintre strălucirea lui şi obscuritatea mea. Dar nu, nu despre asta era vorba! Strălucirea lumii lui era şi pură, şi unilaterală. Îşi însufleţise propriul sistem cu o precizie care se putea asemăna foarte bine cu cea a nefastului. O luase înainte, în plin galop, şi camionul dăduse peste el.

Aspectul plăcut şi firea optimistă a lui Tsurukawa – sursa impresiei favorabile pe care o făcea asupra altora – m-au determinat, acum că el nu mai exista, să meditez asupra laturii vizibile a fiinţelor umane. Mă gândeam cât este de ciudat că ceva ce există pur şi simplu poate exercita o forţă atât de puternică. Mă gândeam la câte trebuie să ştii despre trup pentru ca spiritul să-şi poată percepe propria existenţă. Se spune că esenţa filozofiei Zen este lipsa oricărei particularităţi şi că adevărata viziune constă în a pricepe că inima n-are nici formă, nici însuşiri. Şi totuşi puterea de cunoaştere, în stare să contemple absenţa însuşirilor, trebuie să fie extraordinar de pătrunzătoare, ca să reziste

atracţiei fenomenelor formale. Cum poate cineva, incapabil să perceapă forme sau însuşiri cu subtilitate lipsită de egoism, sesiza şi înţelege absenţa oricărei forme şi însuşiri? E posibil ca forma limpede a unei persoane ca Tsurukawa, ce răspândea lumină în jur prin însuşi faptul că exista, persoană la care ajungeai cu amândouă mâinile şi amândoi ochii, putându-se de fapt numi viaţă de dragul vieţii, e posibil deci să constituie cea mai limpede metaforă pentru a descrie absenţa formei… acum, că era mort; şi accepţiunea lui în ce priveşte propria existenţă ar putea deveni cel mai veridic şi real model de nonexistenţă. Aveai impresia că el însuşi nu era mai mult decât o simplă metaforă. De exemplu, coincidenţa dintre Tsurukawa şi florile de mai, înseşi florile aruncate pe sicriu.

Viaţa mea nu era pătrunsă de un simbolism atât de profund ca al lui Tsurukawa. Şi ce invidiam cel mai mult la el era că a reuşit să atingă sfârşitul vieţii fără conştiinţa, cât de vagă, a poverii unei individualităţi excepţionale – sau măcar a unui sentiment de misiune specială, ca mine. Acest simţ al individualităţii a anihilat simbolismul vieţii, adică puterea de a servi, ca Tsurukawa, ca o metaforă pentru ceva exterior ei; în acelaşi mod m-a lipsit şi de senzaţia de extindere a vieţii, şi de unire, devenind sursa singurătăţii ce mă urmărea mereu, pretutindeni. Era ciudat. Nu mă simţeam solidar nici măcar cu neantul.

Singurătatea puse iar stăpânire pe mine. N-am mai văzut-o pe fata aceea, iar cu Kashiwagi nu mai eram în relaţii prea bune. Felul lui de viaţă mă fascina încă puternic, dar am simţit ca o datorie morală faţă de Tsurukawa să fac un oarecare efort pentru a rezista tentaţiei: am încercat, împotriva voinţei mele, să mă ţin mai la distanţă. I-am scris mamei clar să nu mai vină să mă vadă până nu sunt complet liber. Îi spusesem deja prin viu grai, dar simţeam că nu mă liniştesc dacă nu îi scriu. Răspunsul ei se pierdea în fraze încâlcite. Îmi scria că munceşte din greu la ferma unchiului; urmau câteva propoziţii cu iz de sfaturi copilăreşti. Apoi: „Nu vreau să mor până când nu te văd cu ochii mei preot la Templul de aur“. M-a enervat această parte a scrisorii, stăruindu-mi în minte câteva zile.

Nici în cursul verii nu i-am făcut vreo vizită mamei. Din cauza mâncării proaste de la Templu, căldura verii a fost şi mai greu de suportat. Pe la mijlocul lunii septembrie era prevăzut un taifun. Trebuia ca cineva să stea de pază noaptea şi m-am oferit.

Am impresia că tocmai în această perioadă s-a produs o uşoară schimbare în sentimentele mele faţă de Templul de aur. Nu era ură, ci un soi de avertisment că într-o bună zi se va crea în mod inevitabil o situaţie în care ceea ce încolţea în mine acum va deveni incompatibil cu Templul de aur. Senzaţia aceasta începuse să pună stăpânire pe mine din momentul incidentului ce avu loc în parcul Kameyama, dar

m-am temut să-i dau nume. Eram fericit acum că în timpul pazei de noapte mi se va încredinţa Templul şi nu-mi mai puteam ascunde bucuria.

Mi s-a dat cheia de la Kukyōchō, considerat cel mai valoros nivel al Templului. La intrare, cam la înălţimea de un metru şi jumătate, atârna o tăbliţă impresionantă pe care se afla o inscripţie a împăratului Go Komatsu.

Se anunţase la radio că taifunul se poate abate dintr-o clipă într-alta, dar nu se simţea încă nimic. Plouase cu intermitenţe toată după-amiaza, iar acum se înseninase şi pe cer se ivi luna plină. Locatarii Templului s-au tot plimbat prin grădină, scrutând cerul. Cineva a spus că aceasta-i liniştea care prevesteşte furtuna.

Templul a adormit. Am rămas singur. Îndreptându-mă spre o parte a clădirii unde nu pătrundea luna, m-a fascinat întunericul dens, de nepătruns, care mă învăluia. Această fascinaţie puse stăpânire pe mine tot mai mult, până deveni un soi de halucinaţie. Mi-am dat seama brusc că pătrunsesem de fapt în himera care mă smulsese vieţii în după-amiaza aceea din parcul Kameyama.

Eram singur acolo şi Templul de aur mă învălui. Oare eu stăpâneam Templul sau el pe mine? N-ar fi oare mai corect să spun că în clipa aceea s-a stabilit un echilibru straniu, un echilibru ce-mi permitea să fiu eu Templul de aur şi Templul de aur să-mi ia locul?

După ora unsprezece şi jumătate, vântul se înteţi. Am deschis lanterna şi am urcat treptele Templului. Când am ajuns sus, am deschis uşa de la Kukyōchō.

Mă rezemam de balustradă. Vântul bătea dinspre sud-est. Cu toate acestea, cerul era neschimbat. Luna se reflecta pe lac, în spaţiile dintre plante. Bâzâitul insectelor şi orăcăitul broaştelor se auzeau pretutindeni.

Când mă lovi prima rafală de vânt drept în obraz, mă trecu un fior de plăcere prin trup. Vântul deveni tot mai puternic. Părea o prevestire pe care urma s-o distrug împreună cu Templul de aur. Inima-mi era parcă şi în Templu, şi plutea şi undeva pe aripile vântului. Templul de aur, a cărui construcţie era identică cu a mea parcă, nu avea perdele care să fâlfâie în bătaia vântului; el stătea acolo, liniştit, scăldându-se în lumina lunii. Dar nu mai aveam nici o îndoială că marele vânt, intenţia mea rea vor zgudui până la urmă Templul, îl vor trezi şi, în momentul distrugerii, îi vor smulge semeţia.

Asta era! Mă învăluia frumuseţea, mă aflam cu siguranţă în interiorul frumuseţii; şi totuşi mă întreb dacă eram cu desăvârşire absorbit de frumuseţe, încât vântul a cărui putere creştea tot mai mult să nu mă influenţeze, să nu mă scoată complet din vrajă. Exact cum mă îndemna Kashiwagi: „Bâlbâie-te! Bâlbâie-te!“ încercam acum eu să îmboldesc vântul strigând la el de parcă încurajam un cal ce galopa:

— Mai tare, mai tare! Hai! Mai multă forţă!

Pădurea fremăta. Ramurile copacilor de lângă lac se frecau unele de altele. Cerul în noapte îşi pierduse culoarea obişnuită, deveni cenuşiu-închis. Ţârâitul insectelor nu încetă câtuşi de puţin, însufleţind peisajul. Vântul misterios, ce suna ca un flaut, se apropia din depărtări; părea să-i mai slăbească furia de până atunci.

Priveam mulţimea norilor mânaţi de vânt tăind calea lunii. Se înălţau, unul după altul, din spatele dealurilor, dinspre miazăzi, ca nişte mari batalioane. Nori groşi. Nori subţiri. Nori uriaşi, întinşi. Pâlcuri mici de nori nenumăraţi. Toţi se iveau dinspre sud, aţineau pentru o clipă calea lunii, treceau de Templul de aur şi porneau în goană spre nord de parcă aveau cine ştie ce afaceri importante de rezolvat. Mi se păru că aud strigătul ascuţit al păsării phoenix aurii deasupra capului.

Vântul se domoli brusc; apoi recăpătă forţe noi parcă. Pădurea răspundea sensibil la toate schimbările: se liniştea, apoi foşnea sălbatic. S-a schimbat şi reflecţia lunii pe lac, întunecându-se şi luminându-se alternativ; uneori îşi aduna fasciculele de lumină risipite şi mătura apa cu ele. Mănunchiul imens de nori se întortochea pe după dealuri, întinzându-se ca o mână uriaşă peste cer. Era înspăimântător să-i vezi cum nu-şi mai găseau locul şi cum se îmbrânceau parcă tot mai mult pe măsură ce se apropiau. Mai apărea, când şi când, câte o pată de senin, dar era acoperită de nori într-o clipită. Când trecea câte un nor mai subţirel, se zărea prin el luna, strălucind palid.

Cerul păru în mişcare toată noaptea. Nu exista nici un semn de înteţire a vântului. Am adormit lângă balustradă. Dimineaţa devreme – o dimineaţă senină, strălucitoare – a venit la mine paracliserul să-mi spună că, din fericire, taifunul a ocolit oraşul Kyōto şi eram în afara oricărui pericol.

Capitolul 6

Se împlinea anul de la moartea lui Tsurukawa. Din clipa în care am început să fiu iar singur, mi-am dat seama că nu-mi va fi deloc greu să mă reobişnuiesc. Mi-era mult mai uşor să nu trebuiască să vorbesc cu nimeni. Nu mai eram ursuz. Fiecare zi îşi avea farmecul ei.

Biblioteca universităţii era singurul loc de refugiu care-mi făcea plăcere. Nu citeam cărţi de filozofie Zen, ci traduceri de romane şi opere filozofice care-mi picau în mână. Îmi dau foarte bine seama de influenţa pe care au avut-o asupra mea: au trezit în mine dorinţa de a săvârşi fapta aceea; şi totuşi, vreau să cred că respectiva faptă a fost propria creaţie; în special, nu vreau să admit că poate fi explicată prin influenţa unei filozofii anume.

După cum am mai mărturisit, faptul că nu eram înţeles era singura mea sursă de mândrie încă din fragedă copilărie şi nu simţeam câtuşi de puţin nevoia să mă explic ca să fiu înţeles. Când încercam totuşi să-mi clarific gândurile şi faptele, o făceam fără vreun motiv anume. Nu ştiu dacă o făceam ca să mă autoînţeleg. Un astfel de motiv se armonizează cu adevăratul caracter al cuiva şi constituie automat o punte între acel cineva şi alţii. Beţia pe care mi-o provoca Templul de aur se opunea descifrării personalităţii mele, o făcea şi mai opacă; şi deoarece această beţie îmi răpea orice altă posibilitate de a mă îmbăta, mă vedeam nevoit să-i rezist făcând un efort deliberat pentru a-mi păstra părţile clare ale personalităţii. Nu ştiu cum e la alţii, dar în cazul meu, claritatea însăşi eram eu şi nu mai era cazul să o dobândesc.

În 1948 eram student în anul doi. Venise vacanţa de primăvară. Într-o seară, stareţul ieşi în oraş. Cum nu aveam prieteni şi nici altceva mai bun de făcut, m-am gândit să profit de lipsa lui şi să mă plimb de unul singur. Am părăsit Templul ieşind pe poarta Somon. Dincolo de poartă era un şanţ lângă care se afla un avizier. Îl văzusem de multe ori, dar niciodată nu mă oprisem să-l citesc pe îndelete. Se scălda în lumina lunii:

Anunţ:

1. Să nu se aducă nici o modificare construcţiei fără aprobare specială.

2. Să nu se facă nici o intervenţie care să afecteze parcul natural. Publicul este rugat să respecte regulamentul interior.

Orice încălcare a regulamentului se pedepseşte conform legii.

Serviciul cultelor

31 martie 1928

Era limpede că anunţul se referea la Templul de aur şi totuşi nu exista nici cea mai mică insinuare. Nu-mi puteam învinge impresia că un astfel de anunţ exista într-o lume cu totul şi cu totul deosebită de cea în care sălăşluia imuabilul şi indestructibilul Templu. Însuşi afişul anticipa parcă o faptă enigmatică, imposibilă. Cel ce concepuse acest ordin, care fusese în stare să rezume astfel fapta, trebuie că-şi pierduse cumpătul. Nu putea fi decât fapta unui nebun; şi cum puteai să sperii un nebun dinainte decât amenin̦ându-l cu pedeapsa? Poate ar fi fost nevoie de un stil pe care să nu-l priceapă decât nebunii.

Astfel de gânduri fără noimă îmi umblau prin cap, când am văzut o siluetă apropiindu-se de poartă. N-aveau ce căuta la ora aceea vizitatorii din cursul zilei; doar pinii şi lumina orbitoare a farurilor maşinilor care mai treceau pe drum păreau să împlinească noaptea.

Am recunoscut imediat silueta lui Kashiwagi. Mi-am dat seama că este el după mers. Mă gândeam din când în când să pun capăt înstrăinării pe care o preferasem în ultimul an, mă gândeam la recunoştin̦a pe care ar trebui să i-o port pentru ceea ce făcuse pentru mine în trecut. Pentru că, zău, mă tămăduise. Din prima zi de când l-am cunoscut, îmi tămăduise gândurile bolnave prin cuvinte fără perdea care m-au rănit prin bruscheţe. Ar fi trebuit să-mi dau seama ce bucurie era pentru mine să fiu în stare, pentru prima oară, să conversez cu cineva pe picior de egalitate. Ar fi trebuit să savurez bucuria (asemănătoare comiterii unui act de imoralitate) de a mă fi lăsat absorbit de convingerea fermă că sunt şi preot, şi bâlbâit. Toate acestea au fost însă nimicite de relaţia mea cu Tsurukawa.

L-am salutat pe Kashiwagi zâmbindu-i. Era îmbrăcat în uniforma studenţească şi avea în mână un pacheţel îngust.

— Pleci undeva? mă întrebă.

— Nu.

— Ce bine că te-am întâlnit! Se aşeză pe nişte trepte de piatră şi desfăcu legăturica.

— Uite-aici, spuse el arătându-mi două tuburi negre, lucioase, care nu erau altceva decât un *shakuhachi*[29]. Un unchi de-al meu a murit nu demult şi mi-a lăsat amintire flautul acesta. Îl mai am şi pe cel pe care mi l-a dat cu mult timp în urmă, pe vremea când mă învăţa să cânt. Acesta este mai bun, dar vezi, îl prefer pe cel cu care m-am obişnuit şi n-are rost să am două lucruri identice. L-am adus pentru tine.

29. Flaut din lemn de bambus cu cinci găuri.

Pentru mine, care nu primeam niciodată nici un cadou de la nimeni, a fost o mare bucurie. Am luat flautul şi l-am cercetat. Avea patru găuri în faţă şi una în spate.

— Eu cânt în stilul şcolii Kinko, continuă Kashiwagi. E frumoasă luna-n seara asta, aşa că m-am gândit să-l aduc la Templu şi să cânt. Mă gândeam în acelaşi timp că aş putea să te învăţ şi pe tine să cânţi.

— Ai ales momentul potrivit, i-am spus. Stareţul a plecat în oraş, iar îngrijitorul acela leneş n-a terminat de măturat. Porţile nu se închid până nu se termină curăţenia.

Apariţia lui la poartă a fost bruscă, la fel şi propunerea de a cânta la Templu într-o seară cu o lună atât de frumoasă. Acesta era Kashiwagi pe care-l cunoşteam. În plus, în viaţa mea monotonă, simplul fapt că mă surprindea ceva constituia o plăcere. Cu noul meu flaut în mână, l-am dus pe Kashiwagi la Templul de aur.

Nu-mi aduc aminte limpede despre ce am discutat în seara aceea, dar nu cred să fi vorbit despre lucruri importante. Kashiwagi nu dădea nici un semn că ar dori să se aventureze în meditaţii filozofice excentrice şi paradoxuri usturătoare. Poate intenţiona să-şi dezvăluie o latură a cărei existenţă nici măcar nu o bănuiam. Şi în seara aceea, acest tânăr cu limba ascuţită, pe care-l interesa frumuseţea numai în măsura în care o putea pângări, şi-a etalat în faţa mea un aspect al firii cu adevărat plăcut. Teoria lui despre frumuseţe era mult mai rafinată. Nu mi-a spus-o în cuvinte, ci prin gesturi şi priviri, prin melodiile cântate la flaut şi prin fruntea aceea care se ivea în lumina lunii.

Stăteam rezemaţi de balustrada de la nivelul Chōondō. Coridorul de sub streaşina uşor curbată se sprijinea pe opt console în stil Tenjiku care păreau să se înalţe de la suprafaţa lacului unde se cuibărise luna. Mai întâi Kashiwagi a cântat o piesă scurtă, intitulată *Caleaşca imperială*. M-a uimit priceperea lui. Am încercat să-l imit, dar când am pus gura pe muştiuc, n-am reuşit să scot nici un sunet. M-a învăţat cu multă răbdare cum se ţine flautul de sus, cu mâna stângă, şi cum să-mi fixez degetele pe deschizături; m-a învăţat şi cum să ţin gura pe muştiuc, şi cum să suflu aerul în fila de metal. Am tot încercat, dar n-a ieşit nimic. Mi se încordaseră obrajii şi ochii şi, deşi nu bătea vântul, aveam impresia că luna de pe lac se face ţăndări.

Mă simţeam istovit şi pentru o clipă l-am bănuit pe Kashiwagi că voia să mă pedepsească intenţionat, ca să se distreze pe seama bâlbâielii mele. Totuşi, efortul pe care-l făcusem în disperarea de a scoate un sunet care nu voia să iasă nicicum păru să-mi purifice energia intelectuală pe care o depuneam pentru a evita bâlbâitul, să reuşesc să rostesc câteva cuvinte lin, fără pic de împleticeală. Aveam senzaţia că sunetele acelea, care se încăpăţânau să nu iasă, existau de fapt undeva în lumea aceasta liniştită, scăldată în lumina lunii. Eram mulţumit chiar dacă reuşeam să ajung să trezesc sunetele respective după eforturi îndelungate.

Cum o să ajung la sunetul acela – acel sunet misterios pe care-l obţinea Kashiwagi la flautul lui? Aveam nevoie de îndemânare. Frumuseţea însemna îndemânare. Îmi trecu prin minte un gând şi prinsei curaj: aşa cum Kashiwagi era capabil să obţină astfel de sunete clare în ciuda picioarelor lui strâmbe, şi eu puteam ajunge la

frumuseţe prin abilitate. Dar mai recunoşteam şi altceva: Kashiwagi a reuşit să cânte atât de frumos *Caleaşca imperială* nu numai datorită minunatului decor în lumina lunii, dar şi datorită oribilelor lui picioare strâmbe.

Mai târziu, când am ajuns să-l cunosc mai bine, am înţeles că nu putea suferi frumuseţea veşnică. Lui îi plăcea muzica, pentru că dispărea imediat, sau ikebana, pentru că florile se ofileau în câteva zile; nu putea suferi arhitectura şi literatura. Nu cred că s-ar fi gândit vreodată să viziteze Templul de aur în alte momente; doar o noapte cu astfel de lună se potrivea firii lui.

Şi totuşi, ce ciudată este frumuseţea muzicii! Frumuseţea scurtă, căreia cântăreţul îi dă fiinţă, transformă o anume perioadă de timp în durată pură; în mod cert nu se mai repetă; ca şi existenţa efemerelor şi a altor creaturi care trăiesc puţin, frumuseţea este abstracţia şi creaţia perfectă a vieţii înseşi. Nimic nu se aseamănă mai mult cu viaţa decât muzica; totuşi, deşi Templul de aur avea acelaşi tip de frumuseţe, nimic nu putea fi mai departe de lume şi mai dispreţuitor decât frumuseţea acestei clădiri. De îndată ce Kashiwagi termină de cântat *Caleaşca imperială*, muzica – acea viaţă imaginară – se termină şi nu mai rămase nimic decât trupul lui slut şi gândurile sumbre, nevătămate şi nealterate.

Nu alinarea şi-o căuta Kashiwagi în frumuseţe. Am înţeles lucrul acesta fără să-mi spună o vorbă. Ceea ce-i plăcea era că imediat ce suflarea-i producea frumuseţe, picioarele lui strâmbe şi dispoziţia-i melancolică ieşeau mai bine, mai clar în evidenţă. Inutilitatea frumuseţii, faptul că frumuseţea ce trecea prin trupul lui nu lăsa nici măcar o urmă, că nu schimba absolut nimic – asta iubea Kashiwagi. Dacă frumuseţea ar însemna şi pentru mine acelaşi lucru, ce simplă ar fi viaţa!

Am continuat să încerc conform instrucţiunilor lui Kashiwagi. Faţa mi se înroşi, respiram greu. Apoi, ca şi cum aş fi devenit brusc pasăre, ca şi cum cântecul unei păsări mi-ar fi ieşit din gât, flautul scoase un singur sunet, temerar.

— Bravo! strigă Kashiwagi râzând.

N-a fost un sunet prea frumos, dar l-am repetat. Mi-am imaginat apoi că misteriosul sunet, care nu părea să provină de la mine, era vocea păsării phoenix aurii de deasupra capetelor noastre.

Apoi am învăţat după manualul pe care mi l-a dat Kashiwagi, exersând serios în fiecare seară ca să mă perfecţionez. Cu timpul am ajuns să cânt melodii ca *Soarele roşu la răsărit pe un fundal alb* şi mi s-au retrezit sentimentele pentru Kashiwagi.

În luna mai m-am gândit că s-ar cuveni să-i ofer ceva lui Kashiwagi drept recunoştinţă pentru că m-a învăţat să cânt la flaut. N-aveam bani să-i cumpăr un cadou. I-am vorbit deschis de încurcătura în care

mă aflam. Mi-a spus că nu vrea nimic care să mă coste bani. Apoi, schimonosindu-şi gura ciudat, spuse:

— Ei bine, dacă ai apucat să-ţi mărturiseşti intenţia, să ştii că vreau ceva. Zilele acestea voiam să aranjez nişte flori, dar florile sunt prea scumpe pentru mine. Cred că acum este sezonul irişilor şi-i poţi găsi la Templul de aur. Crezi că ai putea să-mi faci rost de câţiva? Unul-doi înmuguriţi, doi care sunt pe cale să înflorească şi doi înfloriţi complet. Aş vrea şi nişte papură. Pentru diseară. Ce-ar fi să mi-i aduci acasă diseară?

Abia după ce am consimţit, mi-am dat seama că mă pune să fur. Ca să ies basma curată în faţa lui, trebuia să mă fac hoţ de flori.

În seara aceea nu ni s-a servit orez la cină, ci numai legume fierte şi pâine neagră. Din fericire era sâmbătă, mulţi plecaseră de după-amiază. Sâmbăta era numită „cortina deschisă spre interior“: puteai să pleci de la Templu devreme şi erai liber până la ora unsprezece; a doua zi dimineaţa se numea „căderea în somn“ şi ni se permitea să stăm în pat până târziu. Stareţul plecase în oraş.

Soarele apuse pe la şase şi jumătate. Începuse să bată vântul. Aşteptam primul clopot al serii. La ora opt sunetul puternic al clopotului Ojikijo din stânga porţii centrale anunţa primul tur al pazei de noapte; bătea de optsprezece ori şi ecoul lui plutea mult timp în aer.

O cascadă mică de lângă Sosei, înconjurată pe jumătate de un stăvilar, purta apa de la lacul cu lotuşi în lacul Kyoko. Acesta era locul cu irişi din belşug. Erau extraordinar de frumoşi în perioada aceea. Pe măsură ce mă apropiam, auzeam irişii foşnind în bătaia vântului. Splendidele petale purpurii tremurau în tăcerea apei. Partea aceea a grădinii era foarte întunecoasă: şi purpuriul florilor, şi verdele-închis al frunzelor păreau la fel de negre. Am încercat să culeg câţiva irişi; în bătaia vântului, florile şi frunzele îmi evitau mâna şi m-am tăiat într-o frunză.

Când am ajuns în cele din urmă acasă la Kashiwagi cu un braţ de irişi şi papură, l-am găsit întins, cu o carte în mână. N-aveam chef să mă întâlnesc cu fata care locuia în casa aceea şi care venise cu noi în excursie; din fericire, se părea că e plecată în oraş.

Mica mea hoţie mă binedispusese. Legătura mea cu Kashiwagi nu se baza decât pe mici acte de imoralitate, mici profanări, mici fapte necuviincioase. Şi acestea mă binedispuneau întotdeauna; dar nu-mi dădeam seama dacă sporirea păcatelor atrăgea după sine sporirea corespunzătoare a bunei dispoziţii.

Kashiwagi a fost încântat de cadoul meu. S-a dus la proprietăreasă să împrumute o găleată şi alte diverse ustensile necesare ikebanei. Casa în care locuia el era o clădire cu etaj; camera lui Kashiwagi era foarte mică.

Am luat flautul lui care stătea rezemat de nişă, mi-am apropiat buzele de muştiuc şi am încercat un studiu. Am reuşit să-l cânt foarte bine, spre surprinderea lui Kashiwagi care tocmai se întorsese în cameră. Dar Kashiwagi din seara aceea nu era cel care vizitase Templul de aur.

— Nu te mai bâlbâi când cânţi din flaut, nu? Când te-am învăţat să cânţi, speram să aud cum sună o muzică bâlbâită!

Cu această remarcă s-a creat între noi exact starea de la prima întâlnire. Şi-a reluat vechea poziţie. Tocmai de aceea am fost capabil să-l întreb ce s-a întâmplat cu fata de la casa în stil spaniol.

— O, fata aceea? răspunse simplu. S-a măritat de mult. Am făcut însă totul ca s-o învăţ să ascundă faptul că nu mai era fecioară. Soţul ei e un tip dintr-o bucată, inocent şi se pare că lucrurile au mers foarte bine.

Pe când vorbea, scoase irişii, unul câte unul din vasul cu apă în care erau şi-i privi atent. Apoi băgă foarfecele în vas şi le mai tăie din tulpini sub apă. De fiecare dată când ţinea un iris în mână, umbra mare a florii se mişca pe duşumeaua acoperită de rogojini. Apoi spuse brusc:

— Ştii renumitele cuvinte din capitolul „Iluminarea“ din *Rinzai-roku*[30]? „Când îl întâlneşti pe Buddha, ucide-l pe Buddha! Numai aşa te vei salva.“ Şi asta a fost situaţia, înţelegi? Fata era o adeptă a lui Buddha.

30. *Cartea lui Rinzai*. Rinzai (?–867) este întemeietorul unei secte Zen.

— Şi aşa ai găsit de cuviinţă să te salvezi…

— Hm, făcu Kashiwagi, aranjând nişte irişi pe care tocmai îi tăiase şi-i privea fix. Uciderea înseamnă însă mai mult de-atât, să ştii.

Vasul argintiu pe dinăuntru era plin cu apă limpede. Kashiwagi privi atent la *kenzan*[31] şi aranjă unul din ţepi care era uşor îndoit. Mă simţeam stânjenit şi încercam să rup tăcerea spunând vrute şi nevrute.

31. Suport metalic cu ţepi în care se introduc tulpinile florilor pentru a le da înclinaţia dorită; *kenzan*-ul se aşază pe fundul vasului în care se aranjează florile.

— Ştii povestea părintelui Nansen şi a pisicuţei, nu? Imediat după terminarea războiului, stareţul ne-a adunat pe toţi şi ne-a ţinut o predică.

— Oh, Nansen omoară o pisicuţă? spuse Kashiwagi, pe când hotăra lungimea pe care să o dea papurei. Este o problemă care intervine de câteva ori în viaţa unui om, mereu sub alt aspect. E cam sinistră, să ştii. De fiecare dată când dai peste aşa ceva într-un moment de răscruce din viaţa ta, are altă formă şi alt sens, deşi problema în sine e mereu aceeaşi. Mai întâi trebuie să-ţi spun că pisicuţa pe care a omorât-o părintele Nansen era o mică sălbăticiune. Era frumoasă, să ştii, deosebit de frumoasă. Avea ochii aurii şi blăniţa lucioasă. Toate

plăcerile şi frumuseţile lumii acesteia se curbau ca un arc în trupul ei plăpând. Majoritatea comentatorilor, cu excepţia mea, au uitat să menţioneze faptul că pisicuţa era de o maximă frumuseţe. Pisicuţa îşi făcuse brusc apariţia dintr-un smoc de iarbă. Ochii ei blânzi, şireţi sclipeau şi a fost prinsă de unul dintre preoţi – ca şi când ar fi făcut-o intenţionat. Şi de aici s-a iscat cearta între cele două partide din templu. Deşi frumuseţea poate fi arătată oricui, ea nu aparţine de fapt nimănui. Să vedem… Cum să-ţi spun? Frumuseţea – da, frumuseţea e ca un dinte cariat: îţi jenează limba, stă acolo şi te doare, făcându-şi simţită prezenţa. Până la urmă nu mai suporţi durerea, te duci la dentist şi ţi-l scoate. Apoi, pe când priveşti dintele mic, prăpădit, însângerat, te gândeşti: „Ăsta să fie? Asta a fost tot? Asta mi-a provocat atâta durere, m-a hărţuit atâta, înrădăcinându-se cu încăpăţânare în mine? Ei bine, acum e mort. Dar oare chiar e vorba de unul şi acelaşi obiect? Dacă acesta, la origine, nu ţinea de existenţa mea, cum – prin ce ironie a soartei – a ajuns să fie legat de ea, reuşind să provoace atât de multă durere? Care era baza existenţei sale? Se afla această bază în interiorul fiinţei mele? Sau în obiectul însuşi? Şi totuşi, creatura aceasta care mi-a fost smulsă din gură şi zace acum în mâna mea este cu totul altceva. Nu poate fi *acela*!“ Înţelegi, spuse Kashiwagi, aşa e şi frumuseţea. Uciderea pisicuţei a fost asemenea dintelui cariat extras, asemenea uciderii frumuseţii. Dar nu se ştia dacă aceasta a fost până la urmă soluţia cea mai bună. Rădăcina frumuseţii nu fusese înlăturată şi, deşi pisicuţa era moartă, s-ar putea foarte bine ca frumuseţea ei să mai dăinuie. Tocmai pentru a satiriza uşurinţa cu care s-a soluţionat problema şi-a pus Chōshū pantofii pe cap. El ştia, ca să zic aşa, că nu exista altă soluţie decât aceea de a suporta durerea provocată de dintele cariat.

Interpretarea lui Kashiwagi era cu totul originală, dar nu puteam să nu mă întreb dacă nu cumva el, care mi-a pătruns şi cel mai ascuns colţ al sufletului, nu se distra pe seama mea. Pentru prima oară mi-era cu-adevărat frică de el. Mi-a fost teamă să mai păstrez tăcerea, aşa că m-am grăbit să-l întreb:

— Tu care dintre ei eşti? Părintele Nansen sau Chōshū?

— Ei bine, hai să vedem! După cum se prezintă lucrurile, acum eu sunt Nansen şi tu eşti Chōshū. Dar într-o bună zi, s-ar putea ca tu să devii Nansen şi eu Chōshū. Situaţia se poate schimba precum ochii pisicii.

În timp ce Kashiwagi vorbea, mâinile i se mişcau uşor, aranjând mai întâi *kenzan*-ul mic şi ruginit în vas, apoi papura, care reprezenta cerul în aranjament, adăugând apoi irişii pe care-i rânduise câte trei. Se contura treptat stilul şcolii Kansui. Lângă vas se afla o grămăjoară de pietricele albe şi maronii, bine spălate, care parcă aşteptau să fie folosite la ultimele retuşuri.

Mişcarea mâinilor lui Kashiwagi era splendidă, gesturile ferme, succedându-se, efectele contrastului şi simetriei, tinzând spre perfecţiune totală. Plantele naturale erau acum dirijate artificial, în aşa fel încât să se conformeze unei melodii stabilite. Florile şi frunzele, care existaseră înainte *cum erau*, fuseseră transformate în flori şi frunze *cum trebuiau să fie*. Papura şi irişii nu mai erau luaţi în parte, plante anonime ce aparţin speciei respective, ci au devenit o manifestare concisă, directă a ceea ce s-ar putea numi esenţa irişilor şi a papurei.

Şi totuşi avea ceva brutal în mişcarea mâinilor. Se comportau de parcă aveau un privilegiu neplăcut, sumbru asupra plantelor. Poate din această cauză, de fiecare dată când auzeam foarfecele şi vedeam câte o tulpină tăiată, aveam impresia că disting picături de sânge.

Terminase de aranjat florile. În partea dreaptă a vasului, unde linia dreaptă a papurei se îmbina cu linia curbă a frunzelor de iris, una din flori era înflorită, iar ceilalţi doi muguri erau pe cale să se deschidă. Kashiwagi puse vasul în nişă; umplea aproape întregul spaţiu. Apa din vas se domoli curând. Pietricelele ascundeau *kenzan*-ul, dând în acelaşi timp impresia clară de margine de râu.

— Minunat! am exclamat. Unde-ai învăţat să aranjezi flori?

— Locuieşte pe-aproape o femeie care dă lecţii. Trebuie să pice din clipă-n clipă. M-am împrietenit cu ea şi pe deasupra mă-nvaţă şi ikebana. Dar acum, că am început să mă descurc şi singur, am cam început să mă plictisesc. Profesoara este încă tânără şi arată bine. Mi se pare că-n timpul războiului a fost combinată cu un ofiţer şi a rămas însărcinată. Copilul s-a născut mort şi ofiţerul a fost ucis în război. De atunci se dă în vânt după bărbaţi. Are ceva bani puşi deoparte, dă lecţii doar din pasiune. Oricum, dacă vrei, du-o undeva-n oraş astă-seară. Merge oriunde.

Vestea m-a tulburat grozav. Când o văzusem de sus, de pe poarta templului Nanzen, Tsurukawa era cu mine. Acum, după trei ani, urma să apară-n faţa mea şi s-o văd, dar cu ochii lui Kashiwagi. Până acum considerasem că tragedia acestei femei era pătrunsă de mister; de-acum încolo o priveam cu ochii celui care nu mai crede în nimic. Adevărul gol-goluţ este că pieptul ei, care păruse de la distanţă ca luna albă în lumina zilei, fusese atins de atunci de mâinile lui Kashiwagi, iar picioarele ei înfăşurate atunci în acel chimonou minunat fuseseră atinse de picioarele strâmbe ale lui Kashiwagi. Adevărul este că fusese sedusă de Kashiwagi, dar cu bună ştiinţă.

Gândul acesta mă chinuia îngrozitor şi aveam senzaţia că nu-mi mai găsesc locul, dar curiozitatea mă ţintui. De fapt, nu-mi era tocmai uşor s-o aştept pe femeia aceasta pe care o considerasem cândva o reîncarnare a lui Uiko, dar care urma să-şi facă acum apariţia ca fostă metresă a unui student infirm. Pentru că, devenind complicele lui

Kashiwagi, eram gata să mă complac în plăcerea iluzorie de a-mi pângări preţioasele amintiri cu propriile mâini.

Când a sosit femeia, n-am simţit nici cea mai mică urmă de emoţie. Amintirea acelui moment îmi stăruie încă în minte. Vocea aceea uşor răguşită, manierele alese şi vorbirea afectată care contrastau puternic cu expresia de sălbăticie ce-i străfulgera ochii, tristeţea care emana din vocea ei când îi vorbea lui Kashiwagi, în ciuda stânjenelii evidente din pricina mea – am văzut toate acestea şi abia atunci am înţeles de ce mă invitase Kashiwagi la el în seara aceea: intenţiona să se folosească de mine ca de un obstacol.

Femeia aceasta nu avea nimic comun cu eroina visurilor mele. Îmi lăsase impresia unei persoane cu totul diferite, pe care o vedeam pentru prima oară. Deşi continua să fie politicoasă, devenea tot mai absentă. Mie nu-mi acorda nici cea mai mică atenţie.

În cele din urmă, suferinţa ei mi se păru insuportabilă şi am avut impresia că se hotărâse să renunţe momentan la orice efort de a-l face pe Kashiwagi să se răzgândească. Se prefăcu brusc calmă şi-şi roti ochii prin cameră. Deşi venise de o jumătate de oră, parcă abia acum zărea florile aranjate care fuseseră aşezate în nişă exact cu scopul de a atrage privirile.

— Ce minunat aranjament Kansui! Zău că l-ai nimerit!

Kashiwagi, care aştepta ca ea să facă o astfel de remarcă, părea că trage concluziile abia acum.

— Nu-i rău deloc, nu? spuse el. Şi, dacă am reuşit să ajung până aici, nu mai văd ce m-ai mai putea învăţa. Nu mai am nevoie de tine. Zău, crede-mă!

Kashiwagi păru foarte oficial. Am văzut-o pe femeie schimbându-se la faţă şi mi-am întors privirile. Zâmbea uşor. Se târî în genunchi până la flori. Apoi am auzit-o spunând:

— Ce? Ce fel de flori sunt acestea? Da, ce sunt?

Într-o clipă vărsă apa pe jos, papura se răsturnă, irişii se rupseră: toate florile pe care le procurasem prin hoţie zăceau împrăştiate ca vai de ele. Stăteam pe jos, dar am sărit brusc în picioare. Neştiind ce să fac, m-am rezemat de fereastră. L-am văzut pe Kashiwagi apucând-o pe femeie de încheieturile fragile. Apoi a apucat-o de păr şi a pălmuit-o. Succesiunea de brutalităţi dovedea aceeaşi cruzime calmă pe care o constatasem nu cu mult timp în urmă, pe când rupea frunzele şi tăia tulpinile florilor; gesturile brutale păreau să fie o continuare firească a mişcărilor anterioare.

Femeia îşi cuprinse faţa în mâini şi ieşi în fugă din cameră. Kashiwagi se uită la mine. Înlemnisem. Îmi aruncă un zâmbet nevinovat şi-mi spuse:

— Acum e şansa ta. Fugi după ea! Încearcă s-o consolezi! Hai, repede!

Nu ştiu dacă autoritatea cu care-mi ordonă Kashiwagi mă puse-n mişcare sau faptul că-mi era pur şi simplu milă de femeie, dar am luat-o la fugă după ea. Am ajuns-o din urmă după câteva case, tocmai la Itakuramachi, în spatele depoului de tramvaie Karasuma. În noaptea înnorată se auzeau tramvaiele intrând în depou; luminiţele purpurii dispărură în întuneric. Femeia se îndepărtă repede de Itakuramachi şi o luă spre est, pe o străduţă lăturalnică. Păşeam în spatele ei fără să scot o vorbă. Plângea. Şi-a dat seama imediat că sunt şi eu pe-acolo şi s-a apropiat. Apoi, cu o voce şi mai răguşită din pricina lacrimilor, începu să se plângă pe-ndelete de ticăloşiile lui Kashiwagi.

Ne-am plimbat mult pe străzi în seara aceea. M-a tot bătut la cap cu Kashiwagi, vorbindu-mi de josnicia lui, de comportarea lui mizerabilă; singurul cuvânt care-mi răsuna în urechi era „viaţă“. Cruzimea, micile uneltiri, trădările, neîndurarea, şiretlicurile pentru a stoarce bani de la femei – toate acestea nu făceau decât să-i scoată în evidenţă ingeniozitatea. Singurul lucru în care trebuia să cred era relaţia lui Kashiwagi cu picioarele lui strâmbe.

După moartea bruscă a lui Tsurukawa, am trăit o perioadă fără să simt că trăiesc. Apoi m-am simţit înviorat venind în contact cu o nouă formă de viaţă – mai întunecată, deci mai puţin fericită, o viaţă ce însemna lezarea permanentă a semenilor. Cuvintele simple ale lui Kashiwagi: „Uciderea înseamnă mai mult decât atât“, s-au conturat tot mai precis, fascinându-mă. Şi mi-am mai amintit în clipa aceea dorinţa pe care am rostit-o în gând când am urcat pe muntele din spatele Templului la sfârşitul războiului şi am privit în jos către luminile oraşului: „Fie ca întunericul din sufletul meu să fie pe măsura întunericului nopţii care împresoară acele nenumărate lumini!“

Femeia n-o luă spre casă, ci bătea străzile lăturalnice fără nici o ţintă; trecea lume puţină pe aici, putea vorbi în voie. Când am ajuns în cele din urmă în faţa casei ei, habar n-aveam în ce parte a oraşului mă aflu.

Se făcuse zece şi jumătate. Voiam să mă întorc la Templu, dar femeia mă convinse să n-o părăsesc, aşa că am intrat cu ea în casă. O luă înainte şi aprinse lumina.

— Ai blestemat vreodată pe cineva, dorindu-i moartea? mă întrebă ea brusc.

— Da, am răspuns scurt.

Ciudat, dar nu mă gândisem la aşa ceva până în clipa aceasta; acum însă îmi era limpede că-i doream moartea fetei pe care mi-o adusese Kashiwagi şi care fusese martoră la ruşinea mea.

— E un lucru îngrozitor, spuse ea, prăbuşindu-se pe rogojină. Şi eu!

Camera ei era mult prea luminată, ţinând cont de restricţiile de energie din zilele noastre. Avea probabil un bec de o sută de waţi, de trei ori mai puternic decât becul din camera lui Kashiwagi. Îi vedeam

trupul bine luminat pentru prima oară. Brâul ei în stil Nagoya era de un alb strălucitor, iar pâcla purpurie a glicinei care forma modelul chimonoului Yūzen se detaşa clar.

De la poarta templului Nanzen şi până la camera pentru oaspeţi Tenjuan era o distanţă pe care doar o pasăre o putea străbate, dar acum simţeam că în toţi anii aceştia am parcurs-o încet şi am reuşit în cele din urmă să mă apropii de destinaţie. Din după-amiaza în care m-am aflat pe poartă, am fărâmiţat timpul în particule mici, iar acum ajungeam cu adevărat să pătrund misterul scenei din Tenjuan. Aşa trebuia să fie, gândeam. Era normal ca această femeie să se fi schimbat, la fel cum aspectul pământului se schimbă în clipa în care l-a ajuns lumina unei stele îndepărtate. Dacă atunci când am văzut-o de pe poarta templului Nanzen, ea şi cu mine ne-am unit anticipat în vederea întâlnirii de azi, schimbările care s-au petrecut cu ea de atunci se puteau şterge; numai cu câteva modificări, lucrurile puteau fi reduse la fosta lor stare şi fostul *eu* o putea înfrunta pe fosta *ea*.

Apoi i-am spus povestea. I-am spus-o pe nerăsuflate, bâlbâindu-mă. Pe măsură ce vorbeam, frunzele verzi începură să strălucească şi mai mult, iar legendara pasăre phoenix şi îngerii pictaţi pe tavanul templului prinseră din nou viaţă. Obrajii femeii căpătară iar culoare şi privirea sălbatică – o expresie şovăitoare şi tulburată.

— Deci aşa a fost? spuse ea. Doamne sfinte! Deci aşa s-a întâmplat! Ce karmă[32] ciudată! Da, pe legea mea!

32. Fatalitate, destin.

În timp ce vorbea, ochii i se umplură de lacrimi de bucurie. Uitase de umilirea la care fusese supusă nu cu mult timp în urmă şi se lăsă pradă amintirilor. Trecea dintr-o emoţie în alta, îţi făcea impresia că-şi pierde şi minţile. Poalele chimonoului cu modelul de glicină erau complet răvăşite.

— Nu mai am lapte, spuse ea. Oh, bietul meu copilaş! Nu, nu mai am lapte, dar oricum, voi face şi pentru tine acum ce-am făcut odată. Deoarece mă iubeşti de atunci, voi considera că eşti omul acela. Atâta vreme cât pot să cred lucrul acesta, n-are de ce să-mi fie ruşine. Da, zău, voi face ce-am făcut şi atunci.

Vorbea de parcă transmitea o hotărâre măreaţă. Gestul care a urmat părea să provină fie dintr-un exces de entuziasm, fie dintr-unul de disperare. Presupun că încântarea o împinse la acea faptă nesăbuită, dar adevărata forţă care o determinase era disperarea provocată de Kashiwagi – sau măcar gustul acru pe care ţi-l lasă disperarea.

Îşi desfăcu brâul în faţa ochilor mei şi-şi dezlegă nenumăratele şnururi. Brâul se desprinse cu un sunet mătăsos şi, eliberat din strânsoare, gulerul chimonoului se deschise. Distingeam vag sânii albi ai femeii. Băgă mâna în chimonou, scoase sânul stâng şi mi-l întinse.

Aş minţi dacă aş spune că nu m-a cuprins ameţeala. I-am privit

sânul cu multă atenţie. Doar atât. Punctul alb, misterios pe care-l văzusem de la distanţă, de pe poarta templului, nu fusese o sferă materială de carne, ca aceasta. Impresia aceea clocotise atât de mult timp în mine, încât sânul pe care-l vedeam acum părea să nu fie decât carne pură, doar un obiect palpabil. Şi obiectul acesta nu avea nici cea mai mică putere de atracţie sau tentaţie. Expus astfel în faţa mea şi complet izolat de viaţă, servea mai degrabă ca dovadă a monotoniei existenţei.

Dar nu vreau să spun minciuni; fără îndoială, vederea sânului alb m-a ameţit. Necazul era că priveam prea atent: ceea ce vedeam trecea dincolo de sânul de femeie şi se transforma treptat în ceva lipsit de noimă.

Apoi se produse minunea. După ce fusese supus acestui proces dureros, pieptul mă izbi prin frumuseţea lui. Era înzestrat cu acele caracteristici aride şi reci ale frumuseţii şi, stând aşa în faţa mea, sânul se închise în interiorul propriului eu. Exact cum se închide trandafirul. Frumuseţea mi se dezvăluie cu întârziere. Alţi oameni o percep imediat, descoperă frumuseţea şi dorinţa senzuală în aceeaşi clipă; pentru mine însă, ea apare mereu mult mai târziu. Acum, într-o clipită, pieptul femeii îşi recăpătă legătura cu întregul, depăşi faza în care a fost doar o parte de trup şi deveni o substanţă insensibilă, trainică, legată de eternitate.

Sper că reuşesc să mă fac înţeles. Templul de aur îmi apăru iar în faţa ochilor. Sau mai bine aş spune că sânul s-a transformat în Templul de aur.

Mi-am amintit de noaptea cu taifun de la începutul toamnei, când am rămas să veghez Templul. Oricât de luminată de lună ar fi fost clădirea, asupra ei domnea o întunecime deasă, apăsătoare, care pătrunsese şi în Templul nocturn, în obloane, în uşile din lemn, sub acoperişul cu foiţa aurie scorojită. Şi era normal să fie aşa, pentru că însuşi Templul de aur nu era decât ceva neînsemnat, schiţat şi construit cu grijă exagerată. Exact în acelaşi mod, deşi exteriorul acestui sân marca luciul strălucitor al cărnii, interiorul era întunecat. Adevărata substanţă consta din aceeaşi întunecime copleşitoare.

Nu puterea mea de înţelegere m-a ameţit. Am călcat-o în picioare şi am tratat-o cu dispreţ; bineînţeles, şi viaţa, şi dorinţa sexuală au suferit acelaşi proces. Dar sentimentul profund de extaz nu m-a părăsit nici o clipă şi am rămas mult timp ca paralizat, cu ochii aţintiţi pe sânul dezgolit.

Am întâlnit privirea ei rece, dispreţuitoare. Îşi băgă sânul din nou în chimonou. I-am spus că trebuie să plec. M-a condus până la ieşire şi a închis uşa zgomotos în urma mea.

Am fost ca vrăjit până am ajuns la Templu. Cu ochii minţii vedeam Templul de aur şi sânul femeii succedându-se unul după altul. Mă

cuprinse o bucurie de nestăpânit.

Dar când a apărut conturul Templului prin pădurea întunecată de pini care fremătau în bătaia vântului, am început să-mi revin; eram stăpânit doar de senzaţia de neputinţă şi de ameţeala care se transformă în ură – uram nu ştiu ce.

— Iar m-am înstrăinat de viaţă, mi-am zis. De ce încearcă Templul de aur să mă protejeze? De ce încearcă să mă despartă de viaţă fără să mă întrebe şi pe mine? S-ar putea să vrea să mă salveze de la prăbuşirea în infern. Dar procedând astfel, Templul de aur mă face şi mai rău decât oamenii care pier în iad, mă face să cunosc infernul mai bine ca oricine altcineva.

Poarta principală a Templului era întunecată şi liniştită. Portiţa însă, unde lumina nu se stingea până la clopotul dimineţii, strălucea palid. Am împins-o. Auzeam dinspre interior zăngănitul lanţului de fier ruginit. S-a deschis. Paznicul se culcase. Pe partea interioară a porţii scria că cel care vine ultimul, după ora zece, răspunde de încuierea porţii. Două dintre plăcuţele de lemn indicau că stăpânii lor nu se întorseseră: una era a stareţului, cealaltă a bătrânului grădinar.

Pe când mă îndreptam spre Templu, am zărit nişte scânduri de lemn de vreo cinci metri lungime, care urmau să fie folosite la reconstrucţie. Şi noaptea puteai distinge nervurile lemnului. Apropiindu-mă, am văzut nişte rumeguş împrăştiat pe acolo; semăna cu floricele galbene; mirosul plăcut al lemnului plutea în întunericul nopţii. M-am întors să mai arunc o privire Templului de aur înainte de a intra în bucătărie. Am luat-o pe cărare şi încet-încet clădirea se contură în faţa ochilor. Era pătrunsă de foşnetul copacilor, dar stătea acolo, nemişcată, şi totuşi trează de-a binelea, în toiul nopţii… de parcă ea ar fi fost paznicul nopţii. Deşi partea din *-ji* care era locuită dormea noaptea, n-am văzut niciodată Templul de aur dormind. Această clădire nelocuită a putut uita complet de somn. Întunecimea ce sălăşluia înăuntru era cu totul eliberată de legi omeneşti.

Apoi, cu un ton de parcă aruncam un blestem asupra cuiva, m-am adresat Templului de aur, tăios:

— Va veni ziua când te voi domina. Da, să ştii că într-o bună zi te voi stăpâni şi n-o să îndrăzneşti să-mi mai aţii calea.

Vocea mea a răsunat spartă în umbra lacului Kyoko, în noapte.

Capitolul 7

Experienţa mea de viaţă părea guvernată de un cod. Ca într-un coridor de oglinzi, se tot reflecta o singură imagine la nesfârşit. Lucruri pe care le văzusem în trecut se reflectau clar în cei pe care-i întâlneam pentru prima oară şi aveam senzaţia că sunt purtat de astfel de asemănări în adâncimile coridorului, într-o cameră interioară în care nu se putea pătrunde uşor. Noi nu ne ciocnim brusc de destinul nostru. Persoana care urmează să fie cândva executată îşi reprezintă în minte în mod constant – de fiecare dată când vede un stâlp de telegraf în drum spre serviciu sau ori de câte ori trece o cale ferată – o imagine a locului execuţiei, astfel încât ajunge să se familiarizeze cu această imagine.

În ce priveşte experienţa mea însă, nu putea fi vorba de vreo acumulare, de soiul îngrămădirii unui strat după altul, astfel încât să poată forma un munte. Cu excepţia Templului de aur, nu mă simţeam apropiat de nimic pe lumea asta, nici măcar de fostele experienţe. Ceea ce ştiam însă era că printre toate aceste experienţe, anumite elemente mici – elemente ce nu păreau înghiţite de marea întunecată a timpului, elemente ce nu denaturau într-o repetare fără noimă, interminabilă – se vor uni, formând un tablou sinistru şi neplăcut.

Care erau deci aceste elemente? M-am tot gândit la ele. Totuşi, aceste frânturi de experienţă erau şi mai lipsite de ordine şi sens decât cioburile sclipitoare ale sticlei de bere pe care o vezi la marginea drumului. Nu puteam crede că aceste frânturi nu erau decât ţăndări din ceea ce mai demult se voia un lucru de o frumuseţe perfectă. Pentru că, în lipsa lor de sens, de ordine, în urâţenia lor cu totul aparte, fiecare dintre frânturi, excluse aş spune, părea să viseze totuşi la un viitor. Da, frânturile visau la viitor fără teamă, ciudat, liniştit! La un viitor care nu se va tămădui, nu se va restabili, la care nu se va ajunge niciodată, un viitor cu adevărat fără precedent!

Reflecţii nedesluşite de tipul acesta îmi provocau uneori o emoţie lirică ce nu mi se potrivea deloc, recunosc. În astfel de cazuri, dacă se întâmpla să fie nopţi cu lună, îmi luam flautul şi cântam lângă Templul de aur. Am ajuns şi eu să cânt melodia lui Kashiwagi *Caleaşca imperială* fără să mai privesc partitura. Muzica pare un vis. În acelaşi timp este şi un fel de realitate, mai clară chiar decât orele noastre de veghe. Mă întrebam care din cele două erau cu-adevărat muzică. Muzica avea puterea uneori să anuleze aceste două elemente contrare. Uneori mă puteam contopi cu melodia pe care o cântam. Spiritul meu se obişnui cu bucuria de a se întruchipa în muzică. În cazul meu, spre deosebire de Kashiwagi, muzica era cu adevărat o mângâiere.

Ori de câte ori terminam de cântat la flaut, mă întrebam:

— De ce oare dispreţuieşte Templul de aur această faptă a mea? De ce nu mă mustră sau nu mă întrerupe când mă contopesc cu muzica astfel? Nici măcar o dată nu m-a ignorat însă atunci când voiam să mă las pradă fericirii şi plăcerilor lumeşti. În astfel de situaţii a avut întotdeauna grijă să-mi pună piedici şi să mă oblige să mă întorc la mine însumi. De ce îmi permite Templul de aur îmbătare şi uitare în cazul muzicii?

La astfel de gânduri, vraja muzicii pălea; însuşi faptul că Templul de aur îmi permitea o astfel de plăcere o făcea să slăbească. În măsura în care Templul îmi dădea acordul lui tacit, muzica, oricât de mult semăna cu viaţa, devenea o formă de viaţă imaginară şi contrafăcută; oricât încercam să mă contopesc cu ea, acea contopire nu putea fi decât temporară.

Nu vreau să las impresia că m-am resemnat şi m-am retras în urma celor două eşecuri: la femei şi la viaţă. Până la sfârşitul anului 1948 am mai avut astfel de ocazii, precum şi îndrumarea lui Kashiwagi; nici una nu m-a descurajat, dar rezultatul a fost mereu acelaşi.

Între fată şi mine, între viaţă şi mine apărea invariabil Templul de aur, din care cauză ceea ce atingea mâna mea pe când încerca să prindă se prefăcea în cenuşă, iar perspectiva în pustiu.

Odată, pe când îmi trăgeam sufletul după ce muncisem pe terenul din spatele bucătăriei, am zărit întâmplător o albină mică ce se aşeză pe o crizantemă galbenă, de vară. Veni în zbor, în lumina omniprezentă pe aripioarele ei aurii, apoi alese o floare din numeroasele crizanteme şi-i dădu târcoale. Am încercat să privesc floarea cu ochii albinei. Crizantema stătea la locul ei, cu petalele întinse. Era frumoasă ca un templu de aur în miniatură şi perfectă ca Templul; dar nu se transformă în templu, ci rămase o crizantemă de vară, solitară. Da, a rămas o crizantemă, o floare, o formă unică, fără alte implicaţii metafizice. Observând în acest mod regulile propriei existenţe, ea răspândea suficientă vrajă pentru a deveni obiect de atracţie pentru albină. Cât de tainic stătea la pândă parcă, existând ca ţintă pentru acea dorinţă mişcătoare, zburătoare, fără formă. Treptat forma se rarefiază, ai senzaţia că e pe cale să se prefacă-n pulbere, se înfioară, tremură. E normal să fie aşa, deoarece crizantema a fost croită pe măsura dorinţelor albinei – şi tocmai frumuseţea ei a înflorit, anticipând respectiva dorinţă. Acum este momentul în care sensul formei florii capătă strălucire înăuntrul vieţii. Forma însăşi e plămădire a vieţii, care se scurge neîncetat şi care n-are formă; în acelaşi timp, scurgerea vieţii fără formă este plămădirea tuturor formelor din lumea aceasta… Astfel, albina îşi croieşte drum în floare şi, acoperită de polen, se lasă pradă ameţelii. Crizantema primi albina cu braţele deschise, transformându-se ea însăşi, parcă, într-o albină

galbenă, senzuală; am văzut-o scuturându-se cu putere, încât aveai senzaţia că vrea să-şi ia zborul de pe propria tulpină.

Lumina şi cele văzute m-au ameţit pur şi simplu. Apoi, de îndată ce nu am mai privit cu ochii albinei şi m-am întors la propriii ochi, mi-am dat seama că ochii mei, care iscodiseră scena, erau exact ochii Templului de aur. Da, aşa stăteau lucrurile. În acelaşi mod în care eu am revenit de la ochii albinei la ai mei, în clipele acelea când simţeam viaţa apropiindu-se, mi-am abandonat propriii ochi, înlocuindu-i cu cei ai Templului de aur. În astfel de momente Templul se interpunea între mine şi viaţă.

M-am întors la ochii mei. În această lume vastă, confuză a obiectelor, albina şi crizantema verii rămaseră ele însele. Zborul albinei şi tremurul florii nu se deosebeau cu nimic de freamătul vântului. În această lume liniştită, îngheţată, toate erau pe picior de egalitate, şi forma aceea care răspândise o vrajă atât de puternică se stinse. Crizantema nu mai era frumoasă datorită formei ei, ci datorită numelui de *crizantemă* pe care i-l atribuim, datorită făgăduielii pe care ne-o face. Cum nu eram albină, nu mă tenta crizantema şi deoarece nu eram crizantemă, nici o albină nu tânjea după mine. Înţelesesem scurgerea vieţii cu toate formele ei, dar îmi dispăruse acest sentiment de înţelegere. Lumea fusese azvârlită în relativitate, doar timpul se mai mişca. Nu vreau să dau prea multe amănunte. Nu vreau să spun decât că atunci când apărea eternul şi absolutul Templu de aur, când ochii mei se schimbau în ochii Templului, lumea din jur suferea exact transformările de care vorbeam, iar în această lume transformată, numai Templul de aur îşi păstra forma şi frumuseţea, prefăcând totul în pulbere. Din clipa în care am călcat în picioare trupul prostituatei în grădina Templului şi mai ales de la moartea lui Tsurukawa, îmi pun mereu aceeaşi întrebare: Există oare păcate?

Într-o sâmbătă din ianuarie 1948, am profitat de o după-amiază liberă ca să văd un film la un cinematograf de cartier. După film m-am plimbat singur prin Shinkyogoku, ceea ce nu mai făcusem de foarte mult timp. Am zărit deodată în mulţime un chip cunoscut, dar până să-mi dau seama cine este, a fost înghiţit de marea de trecători şi a dispărut undeva în urma mea.

Bărbatul purta o pălărie de fetru, un palton elegant şi un fular, şi era împreună cu o fată îmbrăcată într-un palton roşu-ruginiu; fata era cu siguranţă gheişă. Faţa rotundă şi trandafirie a bărbatului, aerul neprihănit, atât de deosebit de cel al bărbaţilor între două vârste, nasul lunguieţ – da, aducea cu stareţul, părintele Dōsen, doar pălăria de fetru l-a făcut de nerecunoscut pentru moment. Deşi n-avea de ce să-mi fie ruşine, reacţia mea a fost de teamă că aş putea fi văzut, deoarece am simţit pe loc că nu trebuie să fiu martorul aventurii clandestine a stareţului meu, evitând astfel un schimb de încredere şi

neîncredere între mine şi el.

Apăru un câine negru prin mulţime. Era un câine mare, miţos, vădit obişnuit cu lume multă, deoarece îşi croia dibaci drum printre picioarele femeilor îmbrăcate în paltoane colorate şi ale bărbaţilor în uniforme militare, oprindu-se din când în când în faţa câte unui magazin. L-am văzut oprindu-se şi adulmecând în faţa unui magazin de suveniruri care rămăsese neschimbat de pe vremea lui Shogoin Yatsuhashi. Acum vedeam câinele mai bine la lumina vitrinei. Un ochi îi fusese zdrobit şi sângele închegat în colţul ochiului arăta ca un rubin. Cu celălalt privea drept în pământ. Părul de pe spinare era parcă lipit şi arăta jalnic.

Nu prea ştiu de ce-mi atrăsese atenţia câinele acesta. Poate pentru că, aşa cum hoinărea, purta în el, cu îndărătnicie, o lume ce era complet diferită de strada aceasta strălucitoare, zgomotoasă. Câinele păşea printr-o lume întunecată, stăpânită de simţul mirosului. Această lume se suprapunea celei a străzilor pline de oameni şi, ca urmare, luminile oraşului, cântecele de pe discuri şi râsetele păreau, toate, ameninţate de mirosuri persistente, întunecate. Şi toate acestea, deoarece calitatea mirosului era mai exactă şi mirosul de urină pe care-l emanau picioarele lui umede se lega strâns de mirosul slab, neplăcut, emanat de organele interne ale fiinţelor omeneşti.

Era îngrozitor de frig. Un grup de tineri, ce păreau specializaţi în bursa neagră, se plimbau pe stradă, smulgând crenguţele de pin puse la porţi cu prilejul Anului Nou şi care se mai vedeau încă pe ici-colo, deşi trecuseră sărbătorile. Şi-au deschis palmele înmănuşate să vadă cine a strâns mai multe. Unul dintre bărbaţi avea doar câteva; altul o ramură întreagă. Se amuzară şi dispărură.

M-am trezit că merg în urma câinelui. Am crezut o clipă că l-am pierdut, dar reapăru. Porni spre strada Kawaramachi. Am luat-o după el şi am ajuns pe o stradă pe care circulă tramvaie. Era mai întuneric aici decât în Shinkyogoku. Câinele dispăru. M-am oprit şi am privit în toate părţile. Am mers până la colţul străzii, continuând să-l caut. În clipa aceea, în faţa mea se opri o maşină închiriată, lustruită. Şoferul deschise portiera şi o fată păşi înăuntru. M-am trezit uitându-mă după ea. Un bărbat era şi el gata-gata să intre după fată, dar, când m-a văzut, a rămas ţintuit locului.

Era stareţul. Nu ştiu cum s-a întâmplat, căci stareţul, care mă depăşise înainte şi făcuse un ocol cu fata, dădu iar peste mine. Oricum, iată-l, şi paltonul fetei care intrase în maşină era acelaşi pe care-l văzusem mai devreme.

N-aveam cum să-l evit, dar m-a indispus întâlnirea şi n-am putut scoate o vorbă. Înainte de a fi în stare să rostesc vreun cuvânt, sunete bâlbâite începură să mi se învălmăşească în gură. Până la urmă, mi-am luat o mină pe care nu o intenţionasem, de fapt am făcut un gest

foarte nepotrivit pentru situaţia respectivă: am izbucnit în râs, am râs de stareţul meu.

Nu-mi dau seama ce m-a apucat. Aveam impresia că vine din afară, lipindu-mi-se brusc de gură. Dar când m-a văzut râzând, stareţul s-a schimbat la faţă:

— Prostule! spuse. Mă urmăreşti?

Apoi a intrat în maşină şi mi-a trântit portiera în nas. Pe când maşina se îndepărta, mi-am dat seama că stareţul mă văzuse şi înainte când a trecut pe Shinkyogoku.

Mă aşteptam să mă mustre a doua zi. Ar fi fost o ocazie bună să mă explic. Dar, ca în situaţia anterioară, când am călcat-o în picioare pe femeie, stareţul începu să mă tortureze, trecând problema sub tăcere.

Cam tot pe-atunci am mai primit de la mama o scrisoare, care se sfârşea ca celelalte: trăia cu speranţa de a mă vedea stăpân al Templului de aur.

„Prostule! Mă urmăreşti?“ – cu cât mă gândeam mai mult la cuvintele stareţului, cu atât mi se părea furia lui mai nelalocul ei. Dacă ar fi fost un preot Zen cu adevărat, mai deştept şi cu mai mult umor, nu şi-ar fi dojenit niciodată elevul astfel. Ar fi trebuit să facă o observaţie mai energică, mai eficace. Acum nu-şi mai putea lua cuvintele înapoi, bineînţeles; dar sunt sigur că în clipa aceea a crezut că l-am urmărit intenţionat şi am râs de el în bătaie de joc, ca şi când l-aş fi prins în flagrant delict; de aceea se enervase şi-şi manifestase furia în mod atât de vulgar.

Oricum ar fi stat lucrurile, tăcerea stareţului mă neliniştea, mă apăsa zi de zi tot mai mult. Existenţa lui devenise o forţă puternică, ca umbra unei molii care-ţi fâlfâie supărător prin faţa ochilor.

Stareţul obişnuia să ia cu el unul sau doi *jisō* ori de câte ori era solicitat să ţină vreo slujbă în afara Templului. Mai demult îl însoţea întotdeauna diaconul în astfel de ocazii, dar în ultima vreme, ca parte a procesului de democratizare, toţi cinci – diaconul, paracliserul, eu şi ceilalţi doi *jisō* – îl însoţeam, pe rând. Supraveghetorul dormitorului, a cărui severitate devenise proverbială, fusese recrutat şi ucis în război. Sarcinile lui au fost preluate de paracliser, un om între două vârste. După moartea lui Tsurukawa, alt *jisō* îi luase locul.

Cam prin vremea aceea muri stareţul unui templu care aparţinea sectei Sokokuji şi avea aceeaşi obârşie ca *-ji*; stareţul nostru a fost invitat să participe la instalarea succesorului. Era rândul meu să-l însoţesc, şi deoarece stareţul n-a făcut nimic ca să mă evite, mă aşteptam să fie o şansă bună pentru o explicaţie între noi, fie la dus, fie la întors. Cu o seară înainte însă, se stabili să mai vină cu noi un *jisō* nou, aşa că speranţele mele s-au spulberat.

Cititorii care sunt familiarizaţi cu literatura Gosan[33] îşi vor aminti fără îndoială de predica ţinută la intrarea lui Ishimuro Zenkyū în

templul Manju din Kyōto, în anul I al erei Kōan (1361). Frumoasele cuvinte rostite de noul preot la sosirea în templu, de la poarta principală până la Sala Pământului, apoi până la Sala Strămoşilor şi, în final, până la Camera Abatelui s-au transmis din generaţie în generaţie până la noi. Arătând spre poarta principală, rosti mândru cuvinte pline de bucurie la gândul preluării noilor îndatoriri: „Înăuntrul lui Tenjō Kyucho, în faţa porţii Teijō Manju. Cu mâinile goale descui zăvorul, cu picioarele goale urc muntele sacru Konron“.

33. Gen literar creat de preoţii templelor budiste de tip Zen din Kyōto şi Kamakura.

Începu ceremonia tămâierii. Mai întâi preotul execută Shihoko[34] în onoarea marelui preot Shiho. În timpuri străvechi, când religia Zen nu apucase să fie înghiţită de convenţii, când trezirea spirituală a individului era apreciată mai mult decât orice, se obişnuia ca elevul să-şi aleagă profesorul, şi nu invers. Pe vremea aceea, elevul primea „încuviinţare“ religioasă nu numai de la preotul care l-a instruit pentru prima dată, dar şi de la mulţi alţi profesori, iar în timpul ceremoniei de tămâiere Shihoko, el trebuia să rostească în public numele profesorului pe care aspira să-l urmeze cu devotament.

34. *Ko* = tămâie.

Pe când urmăream această impresionantă ceremonie a tămâierii, mă întrebam dacă, atunci când o să vină clipa succesiunii la Templul de aur, o să rostesc cu voce tare numele stareţului, aşa cum cerea obiceiul. Poate am să încalc un obicei vechi de şapte sute de ani şi am să anunţ alt nume. Răcoarea din Sala Abatelui în această după-amiază de început de primăvară, mirosul îmbătător al celor cinci soiuri de tămâie, diadema sclipitoare din spatele celor Trei Ustensile şi nimbul splendid ce-l înconjura pe Buddha, strălucirea veşmintelor purtate de preoţii care oficiau slujba… oare cum va fi dacă într-o bună zi voi oficia eu ceremonia Shihoko? Îmi imaginam cum îmi va sta ca preot care trece prin ceremonia inaugurării. Inspirat de atmosfera riguroasă a începutului de primăvară, o să trădez cu bucurie vechiul obicei. Va participa şi stareţul; auzindu-mi cuvintele, o să rămână mut de uimire şi palid de furie. Pentru că am să rostesc alt nume. Alt nume? Dar cine este profesorul care m-a iniţiat în adevărata cale a iluminării? Nu-mi vine numele lui… E blocat de bâlbâială şi nu se lasă rostit. Mă bâlbâi; şi, pe măsură ce mă bâlbâi, începe să se ivească celălalt nume – *Frumuseţea*, încep să spun, şi *Neantul*. Toţi cei de faţă izbucnesc în râs, iar eu rămân înţepenit locului, stângaci printre hohotele lor.

M-am trezit brusc din vis. Stareţul trebuia să îndeplinească o ceremonie şi eu eram acolo ca să-l ajut. Era o mândrie pentru un *jisō* să fie prezent în astfel de ocazii; mai cu seamă eu trebuia să fiu foarte mândru, deoarece stareţul de la Templul de aur era oaspetele de onoare al celor care oficiau ceremonia. După ce arse tămâia, stareţul

meu lovi o dată cu ciocanul de lemn cunoscut ca „ciocanul alb“, atestând astfel faptul că preotul care a fost instalat ca stareţ al templului nu este un *ganfuto*, adică un şarlatan. A rostit formula tradiţională şi a lovit puternic cu ciocanul alb. Mi-am dat iar seama de forţa miraculoasă pe care o avea stareţul meu.

Nu mai puteam suporta trecerea sub tăcere a evenimentului ce avu loc cu puţin timp în urmă, mai ales că nu-mi puteam da seama cât o să dureze. Dacă eram înzestrat cu oarecare sentimente omeneşti, de ce să nu aştept să fiu tratat cum se cuvine de oameni, ca stareţul, de exemplu, cu care vin în contact? Fie că e vorba de sentimente de dragoste, fie de ură. Luasem prostul obicei de a examina expresia feţei stareţului ori de câte ori mi se oferea prilejul, dar n-am fost în stare să surprind nici urmă de sentiment. Lipsa de expresie nu era nici măcar echivalentă cu răceala. Trebuie să fi însemnat dispreţ, dar dacă aşa stăteau lucrurile, nu era dispreţ faţă de mine ca individ, ci mai degrabă ceva universal, ceva, de exemplu, ce se adresa omenirii în general – sau chiar diverselor idei abstracte.

Cam în perioada aceasta încercam să-mi evoc imaginea capului animalic al stareţului şi funcţiile fiziologice indecente pe care le îndeplinea. Mi-l imaginam în braţele fetei cu palton roşu. I-am văzut trăsăturile lipsite de expresie relaxându-i-se şi o expresie ce putea fi ori de amuzament, ori de durere apărându-i pe chip în urma moleşelii pe care ţi-o dă plăcerea trupească.

Aspectul trupului său moale, neted, dizolvându-se în cel al fetei, la fel de moale şi de neted, devenind virtual de nedesluşit. Modul în care stomacul lui umflat apăsa stomacul fetei. Ciudat însă, oricât de vie mi-ar fi fost imaginaţia, trăsăturile lipsite de expresie ale stareţului se asociau în mintea mea doar cu noţiunea animalică de defecare şi de act sexual, nu exista nimic care să umple spaţiul dintre cele două. De la o extremă la alta, fără nici o trecere, fără nici o nuanţă de curcubeu care să le lege. Singurul lucru care asigura o legătură minimă era reproşul acela vulgar pe care mi l-a adresat stareţul în după-amiaza aceea: „Prostule, mă urmăreşti?“

Epuizat de gânduri şi de aşteptare, am fost în cele din urmă stăpânit de o dorinţă îndârjită: nu voiam decât să disting pe chipul stareţului o privire de ură. Ideea era nebunească, copilărească şi cert în dezavantajul meu; dar nu mă mai puteam stăpâni. Nu ţineam seama nici de faptul că această nebunie a mea nu făcea decât să confirme părerea greşită a stareţului legată de urmărirea mea intenţionată.

Când l-am întâlnit pe Kashiwagi la universitate, i-am cerut numele şi adresa magazinului. Mi-a dat informaţiile solicitate fără să mă întrebe măcar în ce scop i le cerusem. M-am dus imediat şi am examinat numeroase fotografii tip carte poştală care înfăţişau gheişe renumite din cartierul Gion. La început, toate fetele mi-au părut la fel

din pricina machiajului exagerat, dar încet-încet, am început să disting o mare gamă de tonuri din diversele fotografii. Puteam distinge acum, prin măştile identice de pudră şi ruj, nuanţe diferite: tristeţe sau vioiciune, sprinteneală a minţii sau lipsă de ascuţime, proastă dispoziţie sau bucurie exagerată, ghinion sau noroc. Datorită luminii electrice din magazin, reflectarea imaginii sclipea pe hârtia lucioasă şi-mi era greu să văd bine fotografia, dar pe măsură ce aceasta se stabiliza, mi-am dat seama că este într-adevăr fata cu palton roşu.

— V-aş ruga să-mi daţi fotografia aceasta, i-am spus vânzătorului.

Îndrăzneala mea cu totul ieşită din comun se datora faptului că, de când îmi încolţise noul plan în minte, mă schimbasem cu totul, eram mai vesel, mă stăpânea o bucurie inexplicabilă. La început mă gândisem să aleg un moment în care stareţul e plecat şi să profit de lipsa lui; dar noua mea dispoziţie mă determina să-mi pun planul în aplicare cu mult curaj, astfel încât să nu existe nici o îndoială în ce priveşte propria-mi responsabilitate.

Tot mie îmi revenea sarcina să-i duc stareţului ziarul de dimineaţă. Într-o dimineaţă din martie, când era încă răcoare afară, m-am dus ca de obicei să iau ziarul de la intrare. Bătăile inimii se înteţiră când am scos din buzunar fotografia gheişei din Gion şi am băgat-o în ziar.

Soarele dimineţii îşi cobora razele pe palmierul *sago* din mijlocul curţii înconjurate de gard circular. Scoarţa aspră a palmierului părea haşurată în lumina soarelui. În stânga se afla un tei mic. Nişte cintezoi întârziaţi ciripeau vesel pe ramurile lui, ciripit ce semăna cu rostogolirea unui şirag de mărgele. Ciudat, mai existau cintezoi la vremea asta din an, iar petele acelea galbene pe care le zăream în razele soarelui pătrunzând printre ramuri nu puteau fi altceva. Pietricelele albe zăceau, liniştite, în curte.

M-am strecurat pe coridor în aşa fel încât să nu-mi ud picioarele prin apa rămasă de la spălat. Uşa biroului stareţului era bine închisă. Era încă atât de devreme, încât albul hârtiei de pe uşa glisantă strălucea puternic.

Am îngenuncheat pe coridor şi m-am anunţat ca de obicei:

— Pot intra, părinte?

Primind încuviinţarea stareţului, am împins uşa glisantă, am intrat în cameră şi am pus, uşor, ziarul împăturit pe un colţ al biroului. Stareţul era absorbit în lectura unei cărţi, aşa că nu s-a uitat în ochii mei. M-am retras, am închis uşa şi m-am întors încet în camera mea, făcând un efort disperat să rămân calm.

Ajungând în cameră, m-am aşezat şi m-am lăsat pradă emoţiei, până când s-a făcut ora la care trebuia să plec la cursuri. Niciodată în viaţă n-am aşteptat ceva cu mai multă nerăbdare. Deşi plănuisem să-i stârnesc mânia, scena pe care o întrezăream era plină de pasiunea dramatică a momentului în care două fiinţe ajung să se înţeleagă.

Stareţul va da buzna poate în camera mea şi mă va ierta. Şi dacă m-ar ierta, poate aş atinge şi eu, pentru prima oară în viaţă, puritatea în care a trăit întotdeauna Tsurukawa. Stareţul şi cu mine ne-am îmbrăţişa şi nu ne-ar mai rămâne decât regretul că n-am reuşit să ajungem mai repede la o înţelegere.

Visul n-a durat însă mult, dar nu-mi pot explica cum de-am fost în stare să mă las, chiar pentru scurt timp, pradă unor astfel de fantezii stupide. Când m-am gândit la acestea liniştit, mi-am dat seama că, în timp ce atrăgeam asupra mea mânia stareţului printr-un astfel de gest prostesc, îndepărtând cu propria mână numele meu de pe lista candidaţilor posibili la succesiune, netezindu-mi eu însumi calea spre o situaţie în care nici măcar nu mai puteam spera să devin stăpân al Templului de aur – în tot acest timp am fost atât de absorbit de obiectivul meu imediat, încât am uitat cu totul de dăruirea mea totală însuşi Templului de aur.

Atenţia îmi era concentrată asupra oricărui sunet ce putea veni dinspre camera stareţului, dar nu se auzea nimic.

Începusem să mă aştept la furie turbată din partea lui, la ţipete asurzitoare. Simţeam că n-o să regret nici dacă tăbăra pe mine, nici dacă mă lovea sau dacă mă rănea. Dar domnea o linişte desăvârşită în direcţia Marii Biblioteci; stăteam şi aşteptam în camera mea, dar nu se apropia nici măcar un sunet.

Când a sosit momentul să plec la cursuri, inima-mi era complet sfâşiată, eram disperat. Mi-era imposibil să mă concentrez, iar când profesorul mi-a pus o întrebare, am răspuns complet aiurea. Toată lumea a râs. I-am aruncat o privire lui Kashiwagi şi mi-am dat seama că lui nu-i păsa de nimic; privea afară pe fereastră. Îşi dădea fără îndoială seama de drama din sufletul meu.

Când m-am întors la Templu, nu se schimbase nimic. Eternitatea întunecată, mucegăită a vieţii de la Templu părea atât de bine înrădăcinată, încât nu puteau exista deosebiri între o zi şi alta.

Aveam cursuri de religie Zen de două ori pe lună şi aceasta se întâmpla să fie una din zile. Toată lumea se aduna în apartamentul stareţului şi-l asculta. Mă gândeam că s-ar putea să vorbească despre scrierea *Mumon-kan*, un bun pretext de a mă pedepsi în faţa celorlalţi. Aveam motive speciale să cred lucrul acesta. Faptul că m-am aşezat vizavi de stareţ în seara aceea îmi dovedea că eram însufleţit de un curaj bărbătesc cu totul exagerat. Mă aşteptam ca stareţul să răspundă şi el cu un gest bărbătesc: să calce ipocrizia în picioare şi să-şi mărturisească păcatul în faţa tuturor; în felul acesta mă pedepsea pentru fapta mea josnică.

Locatarii Templului se adunară cu toţii la lumina palidă, cu exemplare din *Mumon-kan* în mâini. Era o noapte rece şi nu exista decât un vas cu jăratic lângă stareţ. Toată lumea îşi trăgea nasul.

Stăteau cu toţii acolo, tineri şi bătrâni, cu feţele umbrite, plecate; o neputinţă de nedescris li se citea pe chip. Noul ucenic, care lucra ziua ca învăţător, era un tânăr miop, şi ochelarii îi tot alunecau pe nasul jigărit.

Numai eu îmi dădeam seama de puterea din mine. Cel puţin aşa îmi imaginam. Stareţul îşi deschise cartea şi ne privi, pe rând, pe toţi. I-am urmărit privirea. Voiam să vadă clar că nu-mi plec ochii-n pământ. Când a ajuns cu ochii lui ridaţi la mine, n-a dat nici cel mai mic semn de interes şi a trecut la următorul.

Cursul începu. Aşteptam clipa în care se va discuta de mine. Ascultam foarte atent. Vocea lui piţigăiată răsuna mai departe monoton, netrădându-i nici cel mai mic sentiment.

N-am putut închide ochii în noaptea aceea. Pe când stăteam treaz, m-am simţit năpădit de dispreţ faţă de stareţ şi de dorinţa de a-mi bate joc de ipocrizia lui. Treptat însă, se trezi regretul în mine şi am început să-mi revizuiesc înfumurarea. Dispreţul meu faţă de ipocrizia stareţului se lega ciudat de slăbirea treptată a entuziasmului meu şi în final am ajuns să consider că, în măsura în care am realizat ce nulitate era stareţul, nu mai putea constitui o înfrângere faptul că-i ceream iertare. Inima mea, care a urcat până în vârful unei pante abrupte, cobora acum repede.

M-am hotărât să mă duc dimineaţa să-i cer scuze. Apoi m-am gândit că ar fi mai bine să găsesc un moment prielnic în cursul zilei. Am observat că stareţul era neschimbat.

Bătea vântul în ziua aceea. Când m-am întors de la universitate, am deschis întâmplător sertarul. Am văzut ceva înfăşurat în hârtie albă: era fotografia. Nici un cuvinţel pe hârtie. Era limpede că stareţul voia să pună capăt situaţiei. N-a voit să treacă complet cu vederea fapta mea, dar a ţinut să mă facă să-i înţeleg inutilitatea. Felul ciudat de înapoiere a fotografiei mi-a adus în minte o suită de imagini.

„Deci şi stareţul a suferit! gândeam. Trebuie să fi trecut prin mari chinuri până s-a decis să procedeze astfel. Acum mă urăşte cu siguranţă şi probabil nu din cauza fotografiei, ci pentru că l-am făcut să se poarte atât de nedemn. Pentru o simplă fotografie a trebuit să umble pe furiş prin propriul Templu. A trebuit să caute un moment când nu era nimeni pe coridor ca să poată intra în camera unuia dintre discipoli, cameră în care nu pusese niciodată piciorul, şi a trebuit să-i deschidă sertarul de parcă ar fi comis un delict. Da, acum are motive suficiente să mă urască.“

La gândul acesta mă inundă o bucurie de nedescris. Apoi m-am apucat de o treabă plăcută: am luat nişte foarfece şi am tăiat fotografia în bucăţi. Apoi am înfăşurat-o bine într-o foaie de hârtie din caiet şi, ţinând-o strâns în mână, am luat-o în direcţia Templului de aur. Templul, dominat de echilibrul lui sumbru, se înălţa spre cerul

luminat de lună, în adierea vântului. Pilonii subţiri se ridicau unul lângă altul; luminaţi de lună, arătau ca nişte corzi de harpă – Templul însuşi părea un instrument muzical ciudat, uriaş. Impresia deosebită pe care mi-o lăsa depindea de înălţimea lunii. Nu se putea să te înşeli într-o seară ca aceasta. Totuşi, vântul bătea de pomană printre spaţiile dintre corzile lipsite de sunet.

Am luat de jos o piatră, am înfăşurat-o în hârtie şi am prins pacheţelele împreună. Apoi fragmentele ce reprezentau chipul fetei, trase în jos de greutatea pietrei, s-au scufundat în mijlocul lacului Kyoko. Undele s-au împrăştiat libere şi au ajuns imediat la marginea apei, unde mă aflam.

Fuga mea neaşteptată de la Templu în noiembrie se datora tuturor acestor lucruri. Reflectând mai târziu, mi-am dat seama că deşi părea neaşteptată, fusese de fapt precedată de reflectări profunde şi de ezitări. Am preferat, cu toate acestea, să cred că m-a îmboldit un impuls de moment. Cum însă nu mă caracteriza spontaneitatea, trebuie să mărturisesc că m-am lăsat în voia unei false spontaneităţi. Un om se decide să meargă la mormântul tatălui său a doua zi, dar în ziua respectivă, ajuns în faţa gării, se răzgândeşte subit şi preferă să-şi viziteze vreun prieten în compania căruia să bea ceva – se poate numi aceasta adevărată spontaneitate? Nu este această răzgândire subită un soi de răzbunare pe propriul plan? Nu este, de fapt, ceva mult mai conştient decât înseşi pregătirile îndelungate pentru vizitarea mormântului?

Motivul imediat al fugii mele se putea găsi în destăinuirea pe care mi-a făcut-o stareţul cu o zi în urmă: „A fost o vreme când mă gândeam să te las succesor la templu. Dar îţi spun cinstit că nu mai am astfel de intenţii“.

Îmi spunea pentru prima oară aşa ceva, dar trebuia să mă aştept şi să fiu pregătit pentru o asemenea veste. Nu pot spune că a picat ca un trăsnet şi m-a lăsat cu gura căscată sau că m-a cuprins panica. Chiar aşa stând lucrurile, eu tot vreau să cred că fuga mea se datora cuvintelor stareţului şi am acţionat sub impulsul momentului.

După ce m-am asigurat că stareţul este furios, folosindu-mă de şiretlicul cu fotografia, am început să-mi neglijez învăţatul, ceea ce bătea la ochi. În anul de pregătire am avut cele mai bune rezultate la chineză şi istorie, am obţinut optzeci şi patru de puncte la cele două cursuri şi un total de şapte sute patruzeci şi opt de puncte, situându-mă pe locul al douăzeci şi patrulea din optzeci şi patru. Din patru sute şaizeci şi patru de ore am lipsit numai paisprezece. În anul doi am obţinut numai un total de şase sute nouăzeci şi trei de puncte şi am coborât pe locul treizeci şi cinci din şaptezeci şi şapte. Din anul trei am început să-mi neglijez studiile – şi nu pentru că aveam bani destui ca să-mi pierd timpul, ci pur şi simplu din plăcerea de a lâncezi.

Primul trimestru din anul trei a început exact după incidentul cu fotografia. Ce coincidenţă!

La finele primului trimestru, universitatea a trimis un raport la Templu privind rezultatele mele şi stareţul m-a mustrat. M-a certat pentru notele proaste şi pentru enorm de multele absenţe. Cel mai mult l-a enervat faptul că am absentat de la orele speciale de practică Zen, care se ţineau doar trei zile pe trimestru. Astfel de seminare aveau loc înainte de vacanţele de vară, de iarnă şi de primăvară – deci nouă zile pe an – şi se desfăşurau în acelaşi mod ca orice seminar special.

Stareţul m-a chemat în camera lui să-mi facă morală, ceea ce se întâmpla extrem de rar. Am stat tăcut, cu capul plecat. În adâncul inimii, speram să treacă la un anume subiect; dar n-a făcut nici cea mai mică aluzie la incidentul cu fotografia şi nici la prostituată şi şantajul ei.

Cam din vremea aceea, stareţul începu să se poarte foarte rece cu mine. Era chiar deznodământul pe care-l prevedeam, dovada pe care mi-o doream de mult timp şi care reprezenta pentru mine o victorie. Deci singurul lucru de care avusesem nevoie a fost trândăvia. În primul trimestru din anul trei am lipsit şaizeci de ore – cam de cinci ori mai mult decât lipsisem tot anul întâi. În toate aceste ore n-am citit nici măcar o singură carte, nici nu m-am distrat. Uneori vorbeam cu Kashiwagi, dar în cea mai mare parte a timpului stăteam singur şi nu făceam nimic. Da, stăteam liniştit de unul singur şi nu făceam nimic, iar amintirile mele legate de Universitatea Ōtani se asociau strâns cu pasivitatea; această pasivitate era poate felul cum înţelegeam eu practicarea filozofiei Zen; atâta timp cât m-a captivat inactivitatea, nu am simţit nici urmă de plictiseală.

O dată am stat pe iarbă ore în şir şi am privit un muşuroi de furnici ocupate cu transportarea unor particule minuscule de pământ roşu. Problema furnicilor nu mă interesa însă câtuşi de puţin. Altă dată am stat la nesfârşit lângă universitate, privind ca un prostănac fumul ce ieşea din coşul fabricii din apropiere… şi nu pentru că-mi plăcea fumul. În astfel de momente aveam impresia că sunt absorbit cu totul de existenţa lui *eu însumi*. Lumea exterioară se răcise şi fusese apoi reîncălzită. Cum să vă explic? Simţeam că o reperam, apoi iar se îndepărta. Lumea mea lăuntrică şi cea exterioară îşi schimbau locul încet şi la intervale neregulate. Priveliştea lipsită de sens care mă înconjura strălucea în faţa ochilor mei; strălucind, îşi croia drum în mine, şi numai acele părţi care nu mă pătrundeau continuau să strălucească viu în afară. Aceste obiecte strălucitoare puteau fi ori steagul fabricii, ori vreo pată de pe perete, ori ceva aruncat în iarbă. Prindeau viaţă clipă de clipă în mine – acestea sau orice altceva – şi apoi se topeau iar. Sau să-i spun orice gând fără formă? Lucrurile

importante se îmbinau cu cele mai triviale, şi situaţia politică din Europa despre care citisem în ziarul de dimineaţă se alătura inevitabil gunoiului de la picioarele mele.

Am reflectat mult asupra unghiului ascuţit pe care-l formează un anume fir de iarbă. Dar poate cuvântul „reflectat“ nu este tocmai potrivit. Gândul acela ciudat, neînsemnat, al meu nu era continuu, ci reapărea stăruitor, ca un refren. De ce trebuie să fie unghiul acela ascuţit atât de ascuţit? Dacă ar fi obtuz, n-ar mai exista oare ceea ce se numeşte *iarbă* şi atunci, în mod inevitabil, s-ar distruge şi natura? Dacă se îndepărtează o singură rotiţă din mecanismul naturii, oare nu se distruge cu totul? Şi mintea mea examina fără nici un rost problema, din diferite unghiuri de vedere.

Se răspândi imediat vestea că stareţul mă mustră şi atitudinea celor de la Templu faţă de mine deveni şi mai ostilă. Colegul meu, care fusese invidios pe mine când am fost recomandat să-mi urmez studiile la universitate, chicotea triumfător ori de câte ori mă vedea.

Viaţa mea la Templu îşi urma cursul, însă n-am mai schimbat nici o vorbă cu nimeni toată vara şi toamna. Cu o dimineaţă înainte de fuga mea, stareţul l-a trimis pe diacon după mine. Era 9 noiembrie. Fiind pe punctul de a pleca la cursuri, purtam uniformă de student.

Stareţul era de obicei bine dispus, dar pentru că avea probabil să-mi comunice ceva neplăcut, chipul lui părea de gheaţă. În ce mă priveşte totuşi, preferam ca stareţul să se uite la mine ca la un lepros. De când aşteptam eu din partea lui o privire mai omenească!

Stareţul îmi întoarse spatele, frecându-şi mâinile deasupra vasului cu jăratic pe când îmi vorbea. Mâinile lui pufoase nu făceau zgomot mare, dar îmi vibrau puternic în urechi, nimicind puritatea aerului dimineţii. Frecarea mâinilor îmi dădea impresia unei intimităţi cu totul inutile.

— Ce supărat ar fi tatăl tău să ştie toate acestea, spuse. Priveşte scrisoarea! Iar au scris de la universitate, cam dur de data aceasta. Mai bine gândeşte-te, unde o să ajungi dacă o ţii tot aşa?

Şi apoi, fără nici o legătură, adăugă:

— A fost o vreme când mă gândeam să te las succesor la Templu. Dar îţi spun cinstit că nu mai am astfel de intenţii.

— Deci nu aveţi de gând să mă mai sprijiniţi în vreun fel, am spus după o clipă de tăcere.

— Crezi că aş mai putea, după tot ce-ai făcut? zise stareţul după ce reflectă puţin.

Nu i-am mai răspuns la întrebare, dar m-am trezit bâlbâindu-mă:

— Mă cunoaşteţi, părinte, până în străfundurile fiinţei… Cred că şi eu vă cunosc.

— Şi ce dacă mă cunoşti? spune stareţul cu o undă de melancolie în priviri. Nu-ţi serveşte la nimic. E absolut inutil.

Nu mai văzusem niciodată un chip omenesc atât de absent. Nu mai întâlnisem un bărbat care să se fi îmbuibat mai mult cu bani şi cu femei şi care, cu toate acestea, să dispreţuiască atât de mult lumea. Ura puse stăpânire pe mine, de parcă eram lângă un cadavru cald încă şi sănătos la înfăţişare.

În clipa aceea mă stăpâni o dorinţă puternică de a scăpa de anturajul respectiv, chiar pentru scurt timp. După ce-am plecat din camera stareţului, dorinţa deveni şi mai puternică, eram incapabil să mă gândesc la altceva.

Mi-am înfăşurat dicţionarul budist şi flautul primit de la Kashiwagi într-o *furoshiki*[35]. Pornind spre universitate cu legăturica şi servieta în mână, nu mă preocupa decât ideea evadării.

35. Bucată pătrată de mătase, ale cărei colţuri se leagă, folosită ca sacoşă.

Intrând pe poarta universităţii, am fost încântat să-l văd pe Kashiwagi îndreptându-se spre mine. L-am luat de braţ şi l-am tras la o parte. L-am rugat să-mi împrumute trei mii de yeni, să ia dicţionarul şi flautul şi să facă ce vrea cu ele. Chipul lui nu mai iradia expresia obişnuită când făcea observaţii cu totul originale, acea expresie pe care o puteai numi voioşie filozofică. Se uită la mine bănuitor, mijindu-şi ochii.

— Îţi aminteşti de sfatul pe care i l-a dat Polonius fiului său în *Hamlet*? „Bani nu da, nici nu lua cu împrumut; / Îi pierzi dând bani, şi pierzi şi un prieten.“[36]

36. William Shakespeare, *Hamlet*, I, 3, traducere de Vladimir Streinu, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1965.

— Nu mai am părinte, am răspuns. Dar dacă nu poţi n-are nici o importanţă.

— N-am spus că nu pot, spuse Kashiwagi. Hai să discutăm. Nu sunt sigur că reuşesc să mă scormonesc de trei mii de yeni.

Voiam să-l învinuiesc de ceea ce auzisem de la femeia care l-a învăţat ikebana – de tactica lui de a stoarce bani de la femei –, dar m-am abţinut.

— Mai întâi să ne gândim cum să ne descotorosim de dicţionar şi de flaut.

Spunând acestea, Kashiwagi făcu brusc stânga-mprejur şi o luă înapoi spre poartă. Am luat-o şi eu după el, încetinindu-mi pasul după al lui. Începu să vorbească de colegul nostru, preşedintele unei societăţi de credit cunoscute sub numele de Clubul Hikari, care fusese arestat în urma acuzaţiei de speculă. I se dăduse drumul în septembrie şi de atunci o ducea foarte greu, reputaţia lui primind o lovitură puternică. Pe Kashiwagi începuse de prin luna aprilie să-l intereseze foarte mult acest preşedinte al Clubului Hikari şi vorbeam deseori despre el. Amândoi aveam convingerea că este încă destul de influent

şi nu ne aşteptaserăm să-şi pună capăt zilelor două săptămâni mai târziu.

— La ce-ţi trebuie banii aceştia? mă întrebă Kashiwagi brusc.

Era ciudat că-mi punea o asemenea întrebare.

— Vreau să plec undeva. N-am o ţintă anume.

— Te mai întorci?

— Poate.

— De ce-o ştergi?

— Vreau să scap de tot ce mă-nconjoară, de mirosul de neputinţă ce emană în jurul meu. Stareţul este neputincios. Grozav de neputincios. Am înţeles foarte bine lucrul acesta.

— Vrei să scapi şi de Templul de aur?

— Da, chiar aşa! Şi de Templul de aur.

— Şi Templul de aur e neputincios?

— Nu, bineînţeles că nu. El este sursa neputinţei tuturor celorlalţi.

— Deci aşa consideri tu, spune Kashiwagi plescăind din limbă voios pe când înainta cu mersul lui exagerat de săltat.

Am intrat cu el într-un magazin de obiecte vechi, unde a vândut flautul. N-a primit decât patru sute de yeni pe el. Apoi ne-am oprit la un anticariat şi am reuşit să vindem dicţionarul cu o sută de yeni. Pentru restul de două mii cinci sute de yeni, Kashiwagi m-a dus la el acasă. După ce mi-a împrumutat banii, mi-a spus să consider flautul un obiect împrumutat pe care i l-am înapoiat, iar dicţionarul cadou. De fapt, eu nu făcusem decât să-i dau ceea ce-i aparţinea, iar cei cinci sute de yeni obţinuţi din vânzare îi aparţineau lui. Dacă mai adăugam şi cei două mii cinci sute de yeni, împrumutul se ridica la trei mii de yeni. Pentru aceşti trei mii de yeni Kashiwagi voia o dobândă lunară de zece la sută până îi plăteam datoria. În comparaţie cu cei treizeci şi patru la sută dobândă pe care-i încasa Clubul Hikari, dobânda lui era atât de mică, încât puteam s-o consider un chilipir. A scos o foaie groasă de hârtie, cerneală şi a scris condiţiile împrumutului. Apoi mi-a spus să-mi pun pe hârtie amprenta degetului mare. Cum nu-mi plăcea să-mi fac griji pentru viitor, mi-am pus degetul mare pe tuşieră şi l-am apăsat pe chitanţa de mână.

Inima-mi bătea puternic de nerăbdare. După ce am plecat de la Kashiwagi cu cele trei mii de yeni în buzunar, am luat tramvaiul până la parcul Funaoka. Am urcat în fugă treptele ce duceau la templul Tateisao, unde aveam de gând să trag un *mikuji*[37], ca să ştiu şi eu încotro s-o apuc. Jos, în capătul scărilor, se vedea clădirea principală a templului Yoshiteru Inari, de un roşu ţipător, şi două vulpi de piatră înconjurate de un gard de sârmă. Fiecare vulpe avea un sul de pergament în gură şi până şi interiorul urechilor era roşu.

37. Bileţel sacru în care este înscris destinul.

Se arăta o zi răcoroasă. Soarele abia strălucea şi adia vântul. Razele

palide pătrundeau printre crengile copacilor, luminând treptele, încât aveai impresia că cineva a împrăştiat cenuşă pe ele. Dar părea cenuşă murdară, pentru că soarele iradia slab…

Am alergat pe trepte-n sus fără să-mi trag sufletul câtuşi de puţin; când am ajuns în curtea din faţa templului Tateisao, eram lac de sudoare. Alt şir de trepte ducea de aici la templul propriu-zis. Acoperişul cu ţigle drepte ajungea parcă la trepte. De ambele părţi ale templului se înălţau pini pitici ce păreau să se răsfire întortocheat spre cerul iernii. Clădirea veche din lemn a biroului templului se afla în dreapta, iar pe uşă scria: Institutul pentru cercetarea destinului. Între birou şi templul propriu-zis mai era un soi de magazie, în spatele căreia creşteau câţiva cedri răzleţi sub norii reci, opalescenţi, presăraţi deasupra mea, funebri parcă. De aici se vedeau munţii de la vest de Kyōto.

Principala zeitate divinizată la templul Tateisao era marele războinic feudal Nobunaga. Şi fiul lui cel mare, Nobutada, fusese pus în raclă, fiind considerat o zeitate. Templul era o clădire simplă, singura culoare care părea să-l mai învioreze fiind roşul balustradei ce înconjura pavilionul central.

Am urcat treptele şi m-am închinat zeilor. Apoi am luat vechea cutie hexagonală ce se afla pe un raft de lângă colectă. Am scuturat-o. Din orificiul de deasupra a ieşit un băţ de bambus frumos crestat pe care scria cifra 14. Am plecat.

— Paisprezece, paisprezece, bombăneam pe când coboram scările. Silabele păreau să mi se coaguleze pe limbă căpătând treptat înţeles.

M-am prezentat la biroul templului, unde m-a primit o femeie între două vârste. Spălase probabil nişte rufe şi acum se ştergea pe şorţ. Fără să i se clintească nici cel mai mic muşchi de pe faţă, acceptă taxa obişnuită de zece yeni pe care i-am întins-o.

— Ce număr aveţi?

— Paisprezece.

— Aşteptaţi acolo, vă rog.

M-am aşezat pe coridor şi am aşteptat. Ce ciudat şi lipsit de sens mi se părea să-mi las soarta în mâinile acestea ude, crăpate. Dar nu mai avea nici o importanţă, deoarece cu astfel de intenţii venisem la templu. De cealaltă parte a uşii se auzea sunetul metalic al unui sertar vechi pe care femeia se străduia să-l deschidă. Apoi am auzit rupând o hârtie, după care uşa s-a deschis.

— Poftim, spuse femeia, întinzându-mi o foaie subţire de hârtie şi închise iar uşa. Degetul ud al femeii lăsase urme pe colţul hârtiei.

Am citit-o. „Numărul paisprezece – ghinion“, scria pe ea. „Dacă rămâi aici, nenumăraţi zei te vor distruge complet.“

„Prinţul Okuni, după ce a trecut prin pietre încinse, prin săgeţi şi prin alte torturi, a plecat din eparhia aceasta, fiind sfătuit de vechii

zei. Iată semnele prevestitoare ale fugii tale secrete.“

Urma apoi interpretarea textului care prevestea tot soiul de greutăţi şi de incertitudini ce mă aşteptau. Nu m-am speriat. M-am uitat peste diversele puncte de pe listă şi am găsit şi pe cel ce se referea la călătorie: „Călătoria – nenorocoasă. Evită să călătoreşti în special spre nord-vest“.

Citind acestea, m-am hotărât s-o iau chiar spre nord-vest.

Trenul spre Tsuruga pleca din gara Kyōto la şapte fără cinci minute dimineaţa. La templu, ora de sculare era cinci şi jumătate. Pe data de 10, când m-am trezit şi m-am îmbrăcat în uniformă, nimeni n-a bănuit nimic. Se obişnuiseră cu toţii să se prefacă a nu mă vedea.

Era destulă agitaţie la Templu la revărsatul zorilor. Unii măturau, alţii ştergeau cu cârpa udă. Până la şase şi jumătate se făcea curăţenie. Am ieşit afară şi am început să mătur curtea din faţă. Mă gândisem să plec în călătorie direct de la Templu fără să iau nimic cu mine, să las impresia că am dispărut pur şi simplu. Mătura se mişca odată cu mine pe cărarea pietruită ce strălucea vag în lumina zorilor. Dintr-odată, mătura o să cadă, eu voi dispărea şi în obscuritate nu vor mai rămâne decât pietricelele albe de pe cărare. Astfel mi-am imaginat plecarea…

Acesta a fost motivul pentru care nu mi-am luat rămas-bun de la Templu. Era important să mă smulg deodată din întreg mediul în care trăiam. Şi acest mediu includea şi Templul de aur. M-am îndreptat încet-încet, măturând, spre poarta principală. Se vedeau stelele dimineţii printre ramurile copacilor.

Inima-mi bătea puternic. Acum *trebuie să plec*. Însuşi cuvântul părea să se agite în aer. Orice s-ar întâmpla, trebuie să plec – să renunţ la tot ce mă-nconjoară, să renunţ la ideea de frumuseţe care m-a încătuşat atât de puternic, să las în urmă obscuritatea însingurării în care am trăit până acum, să-mi părăsesc bâlbâiala şi toate celelalte elemente ale existenţei mele.

Mătura îmi căzu din mână în întunericul ierbii ca un fruct copt din pom. M-am furişat spre poartă, ascunzându-mă pe după copaci. De îndată ce am trecut de poartă, am rupt-o la fugă cât mă ţineau picioarele. Începuseră să iasă tramvaiele. L-am luat pe primul. Erau puţini pasageri şi toţi păreau muncitori. M-am lăsat inundat de lumina electrică. Mi se părea că n-am mai fost în viaţa mea într-un loc atât de luminos.

Îmi amintesc foarte bine toate amănuntele călătoriei, căci nu plecasem fără o destinaţie precisă. Mă hotărâsem să ajung într-un loc pe care-l mai vizitasem cu prilejul unei excursii cu şcoala. Dar pe măsură ce mă apropiam de locul respectiv, senzaţia de *plecare* şi de *eliberare* era atât de puternică, încât aveam impresia că mă îndrept spre un loc cu totul necunoscut.

Călătoream pe o linie bine cunoscută ce ducea spre oraşul meu

natal, dar niciodată nu mi s-a părut vagonul acesta vechi şi plin de funingine mai ciudat ca acum, mai viu colorat. Gara, şuieratul locomotivei, chiar vocea stridentă a megafonului ce răsuna în zori – toate îmi dădeau o singură senzaţie, o întăreau şi derulau o perspectivă ameţitoare, lirică în faţa ochilor mei. Soarele dimineţii despica peronul cel mare în secţiuni. Zgomotul paşilor ce alergau de-a lungul peronului, sunetul încăpăţânat, dar monoton al clopoţelului gării, zgomotul saboţilor care te asurzea pur şi simplu, culoarea mandarinelor pe care le-a scos din coş un vânzător de pe peron – toate îmi păreau aluzii sau semne prevestitoare ale imensului lucru în seama căruia mă încredinţam.

Fiecare părticică din gară, oricât de mică, apăsa asupra sentimentului predominant de despărţire şi plecare. Peronul începu să se îndepărteze de mine, politicos şi cu cea mai mare seninătate. Da, simţeam cum suprafaţa aceea concretă, lipsită de expresie era luminată de obiectul care se îndepărta, se despărţea, pleca.

Îmi puneam toate speranţele în tren. Ciudat mod de a mă exprima, dar nu găsesc altceva mai potrivit pentru a-mi dezvălui gândul acela incredibil: mă îndepărtam încet de gara Kyōto, purtat de tren. Noapte de noapte auzeam la Templu şuieratul mărfarelor ce treceau prin apropiere, iar acum mi se părea foarte ciudat că tocmai eu mă aflam într-unul din trenurile ce treceau zi şi noapte pe acolo, dispărând în zare.

Trenul prinse viteză de-a lungul râului Hozu, pe care îl mai văzusem cu mult timp în urmă, când călătorisem cu tatăl meu bolnav. În zona aceasta, până la Sonobe, la vest de munţii Atago şi Arashi, clima era complet diferită de cea din Kyōto – probabil din pricina curenţilor de aer. În ultimele trei luni din an, cam pe la ora unsprezece seara, se ridica deasupra râului Hozu o ceaţă deasă ce cuprindea întreaga zonă până a doua zi dimineaţă pe la zece. Rareori vedeai câte un petic de senin.

Câmpul se deschidea vag de ambele părţi ale trenului, iar porţiunile de pe care se strânsese recolta arătau ca nişte ciuperci verzi. Pe movilele dintre straturile de orez se înălţau răzleţ copaci diferiţi ca dimensiune şi înălţime. Ramurile mai joase şi frunzele fuseseră tăiate, iar trunchiurile subţiri fuseseră înfăşurate în rogojini de paie (cunoscute în zonă sub numele de *seiro*[38]), astfel că aceşti copaci, ce răsăreau unul după altul din ceaţă, păreau nişte năluci. La un moment dat, se contură, clar şi aproape de tren, o salcie. De jur-împrejur se întindea, aproape insesizabil, plantaţia de orez; frunzele umede ale salciei atârnau greoi, întregul copac părea să se legene uşor în ceaţă.

38. Aburitor.

Eu, care plecasem destul de bine dispus din Kyōto, începui să fiu năpădit de amintiri legate de morţi. Amintindu-mi de Uiko, de tata, de

Tsurukawa, m-am lăsat furat de o duioşie de nedescris şi mă întrebam dacă nu cumva singurele fiinţe pe care am fost în stare să le iubesc erau numai persoane decedate. Ce simplu era să iubeşti morţii în comparaţie cu viii!

Vagonul de clasa a treia nu era foarte aglomerat. Stăteau acolo cei atât de greu de iubit şi-şi pufăiau ţigările sau cojeau mandarine. Lângă mine şedea un funcţionar, care lucra probabil într-o instituţie publică. Vorbea tare cu alt bărbat. Amândoi purtau costume vechi – am zărit o bucată de căptuşeală ruptă ieşită din mânecă. Încă o dată m-a izbit faptul că mediocritatea nu descreştea odată cu înaintarea în vârstă. Chipurile acelea de la ţară, ridate, arse de soare, vocile acelea răguşite de băutură reprezentau esenţa unui anume tip de mediocritate.

Vorbeau despre persoanele de la care trebuiau să încaseze contribuţia pentru instituţia lor. Mai era lângă ei un bătrân chel, calm, care nu se băga în discuţie; îşi tot ştergea mâinile pe o batistă din bumbac, albă cândva, dar care se îngălbenise de atâta spălat.

— Priviţi-mi mâinile! bombăni el. S-au murdărit de funingine de când m-am aşezat pe locul acesta. Ce neplăcut!

— Nu v-aţi plâns odată la ziar de funingine? spuse altul, care se prinse în vorbă.

— Nu, spuse chelul. Dar mă enervează cumplit funinginea asta!

Deşi nu ascultam, i-am auzit fără să vreau, mai cu seamă că repetau mereu cuvintele „Templul de aur“ şi „Templul de argint“. Căzuseră cu toţii de acord asupra faptului că trebuie să obţină o contribuţie mai substanţială de la aceste două temple. Venitul Templului de argint reprezenta doar jumătate din cel al Templului de aur, dar era totuşi o sumă considerabilă. Venitul anual al Templului de aur, spuse unul dintre bărbaţi, dorind să exemplifice, era probabil de peste cinci milioane de yeni, iar costul întreţinerii Templului, supunându-se regulilor impuse de orice templu Zen, inclusiv preţul curentului electric şi al apei, nu putea depăşi două sute de mii. Ei bine, ce se petrecea acolo? Foarte simplu! Stareţul dădea *jisō*-ilor şi discipolilor orez rece, iar el ieşea în oraş noapte de noapte şi cheltuia banii cu gheişele din cartierul Gion. Templele erau scutite de taxe, bucurându-se de drepturi extraordinare. Da, ar trebui să li se perceapă taxe fără milă!

Astfel se desfăşura conversaţia lor. Când terminară, bătrânul chel, care tot îşi mai ştergea mâinile cu batista, spuse:

— E îngrozitor!

Nu avea nici urmă de funingine pe mâini; fuseseră bine şterse şi lustruite, semănau cu o sculptură *netsuke*[39]. Mâinile acelea, confecţionate parcă, semănau mai degrabă cu o pereche de mănuşi decât cu orice altceva.

39. Miniatură ornamentală de care se prinde săculeţul cu medicamente sau punga cu tutun.

S-ar putea să pară ciudat, dar îmi venea pentru prima oară în minte o observaţie critică asupra lumii. La Templul de aur aparţineam cu toţii lumii preoţilor, iar universitatea făcea şi ea parte din aceeaşi lume. Nu ni s-a întâmplat niciodată să schimbăm păreri critice la adresa Templului. Cu toate acestea, conversaţia celor doi funcţionari nu m-a surprins câtuşi de puţin. Tot ce spuseseră mi s-a părut foarte adevărat. Noi mâncam orez rece. Stareţul vizita cartierul Gion. Era perfect normal să fie aşa. Însă faptul că şi eu voi fi judecat exact în acelaşi mod m-a umplut de o ură fără margini. Nu puteam suporta gândul că şi eu voi fi înţeles prin *cuvintele lor,* deoarece *cuvintele mele* erau cu totul altfel. Nu uitaţi: nici când l-am văzut pe stareţ plimbându-se cu gheişa din Gion n-am simţit strop de ură.

Tocmai din aceste motive, conversaţia celor doi funcţionăraşi bătrâni mi-a zburat din minte, lăsând loc unui sentiment vag de ură şi mirosul neplăcut al mediocrităţii. N-aveam de gând să caut suport public gândurilor mele şi nici nu-mi trecea prin minte să-mi îmbrac ideile spre a le face mai pe-nţelesul lumii. Cum spuneam, adevărata raţiune a existenţei mele era însuşi faptul că nu eram înţeles.

Uşa vagonului se deschise şi intră un vânzător cu un coş mare atârnat de gât. Şi-a anunţat marfa cu o voce răguşită. Mi-am dat brusc seama că-mi este foarte foame şi am cumpărat o cutiuţă cu tăiţei. Ceaţa se ridicase, dar cerul era întunecat. Se vedeau duzii ce creşteau pe pământ sterp, la poalele muntelui Tamba, precum şi micile fabrici de hârtie.

Golful Maizuru. Simpla rostire a numelui mă emoţionă ca pe vremuri. Nu ştiu prea bine de ce. Chiar din copilăria petrecută în satul Shiraku, *Maizuru* devenise un soi de termen generic pentru o mare ce nu poate fi văzută şi până la urmă ajunsese să reprezinte chiar presimţirea mării.

Se putea vedea bine marea aceea invizibilă de pe muntele Aoba, care se înălţa în spatele satului Shiraku. Mă urcasem de două ori acolo; a doua oară avusesem prilejul să văd escadra combinată ce ancorase în portul naval Maizuru. Poate că vapoarele ancorate în golful strălucitor aveau o misiune secretă. Tot ce înconjura escadra avea iz de mister şi-ţi venea să te întrebi dacă flota aceasta exista de fapt. De aceea, escadra pe care o văzusem în zare părea un stol de păsări de apă negre, maiestuoase, pe care le ştiai eventual după nume, dar pe care nu le-ai văzut până acum decât în fotografii. Aveai impresia că savurează o baie în mare sub privirile atente ale unei păsări bătrâne, fioroase şi habar n-aveau că sunt observate.

M-a trezit din visare vocea conducătorului care anunţa gara următoare, Maizuru-Vest. Printre pasageri nu se mai afla nici unul dintre marinarii care-şi aruncau grăbiţi raniţa-n spinare. Singurii care se pregăteau să coboare, în afară de mine, erau câţiva bărbaţi ce

arătau ca nişte speculanţi de bursă neagră.

Totul se schimbase. Îmi părea un port străin. Indicatoarele în limba engleză de la intersecţii sporiseră ameninţător şi-am văzut grupuri mari de americani. Sub cerul înnorat al iernii adia o briză sărată pe drumul ce părea să fi fost construit tocmai în scopuri militare. Avea mai degrabă miros de fier ruginit decât de briză. Fâşia îngustă de mare care ducea până-n centrul oraşului, suprafaţa liniştită a apei, vasul de război mic, american, ancorat la mal – aveai senzaţia de ordine perfectă, însă măsurile exagerate de igienă i-au răpit portului fostul aspect de loc neîngrijit, dar puternic şi au făcut ca întregul oraş să arate ca un spital.

Nu mă aşteptam să mă simt aproape de mare aici, deşi se putea foarte bine ca vreo maşină să-mi facă vânt de la spate drept în mare. Dacă stau şi mă gândesc, impulsul călătoriei mele l-a constituit tocmai comunicarea mea intimă cu marea; dar bineînţeles, nu o mare artificială ca cea pe care ţi-o oferă portul Maizuru, ci o mare agitată care să-şi păstreze forţa iniţială, asemenea mării cu care am luat eu contact în copilăria petrecută pe golful Nariu. De-a lungul coastei Japoniei, marea este de obicei agitată, înspumată, dezlănţuită.

M-am hotărât să merg la Yura. Vara plaja era plină de lume, dar acum e pustie probabil, doar marea şi ţărmul se luptă între ele. De la Maizuru-Vest la Yura erau cam şapte mile. Picioarele mele îşi aminteau vag drumul.

Acesta trecea prin partea inferioară a golfului, la vest de Maizuru, traversa linia Miyazu în unghi drept, trecea prin trecătoarea Takajiri şi ieşea la râul Yura. Apoi, după ce traversa podul Okawa, mergea spre nord de-a lungul malului vestic al râului Yura, urmând cursul râului până la vărsarea în mare.

Am părăsit oraşul luând-o pe drumul spre Yura. Îmi simţeam picioarele obosite şi mă întrebam:

— Ce-o să găsesc la Yura? Peste ce vreau să dau de fac atâta efort? Probabil că n-o să întâlnesc decât întinderea Mării Japoniei şi o plajă pustie.

Dar picioarele nu dădeau nici un semn de încetinire. Numele locului spre care mă îndreptam nu avea nici un înţeles deosebit. Am prins curaj – un curaj aproape imoral – şi eram gata să-mi înfrunt destinul, oricare-ar fi.

Razele soarelui străluceau palid, din când în când îmbietor, printre crengile copacilor *keyaki* de la marginea drumului. Nu ştiu din ce motive nu puteam zăbovi. N-aveam timp să mă odihnesc.

În locul unei pante line care să ducă spre o vale largă, am văzut deodată râul Yura dintr-o trecătoare îngustă în munte. Deşi râul era lat, apa albastră curgea mohorât sub cerul înnorat şi părea că se târăşte spre mare fără tragere de inimă.

Când am ajuns pe malul vestic al râului, nu se mai vedeau maşini şi oameni pe drum. Când şi când se mai zărea la marginea drumului câte o pădurice de portocali, dar nici măcar un suflet de om. Când am trecut pe lângă micul cătun Kazue, am auzit foşnetul ierbii. Era un câine căruia i se vedea numai faţa. Părul de pe vârful nasului era negru.

Ştiam că zona este bine cunoscută, fiind, conform unei tradiţii cam îndoielnice, reşedinţa fostului moşier Sanshō Dayū; dar n-aveam de gând să poposesc, aşa că am trecut mai departe fără măcar s-o observ. Pentru că mă uitam numai la râu. În mijlocul râului se afla o insulă înconjurată de bambuşi. Deşi pe drum nu sufla nici o adiere, bambusul de pe insulă se înclina în faţa vântului. Pe insulă era o plantaţie de orez de patru-cinci acri, irigată cu apă de ploaie, dar n-am văzut nici măcar un ţăran în preajmă. Se zărea doar un bărbat cu spatele la mine, cu o undiţă în mână. Nu mai văzusem de mult suflet de om, aşa că am simţit o undă de prietenie pentru el. Aveam impresia că pescuieşte chefali. „În cazul acesta nu sunt departe de gura râului“, mi-am zis.

Apoi foşnetul bambusului ce se pleca în faţa vântului a înghiţit susurul râului. Se ridică ceaţa pe insulă: probabil începea să plouă. Se vedeau urmele picăturilor de ploaie pe malul uscat al insulei şi, până să-mi dau seama bine, începură să cadă şi pe mine. Privind insula pe când începeam să simt bine ploaia, mi-am dat seama că acolo, de fapt, nu plouă. Bărbatul care pescuia nu s-a clintit deloc de când îl zărisem mai înainte. Răpăiala trecu şi de mine curând.

La fiecare cotitură a drumului, privirile-mi erau atrase de papură şi de florile toamnei. Ajungeam curând la locul în care gura râului avea să se deschidă în faţa ochilor: o briză extrem de rece îmi izbi nările. Apropiindu-se de capăt, râul Yura oferea privirilor o mulţime de insuliţe pustii. Era limpede că apa râului se apropia de mare, iar apa sărată o şi invadase, dar suprafaţa lui devenea din ce în ce mai liniştită şi nu prevestea în nici un fel ce avea să vină – exact ca cineva care a leşinat şi moare fără să-şi mai recapete cunoştinţa.

Gura râului era neaşteptat de îngustă. Marea se întindea până acolo, fiind una cu norii-ntunecaţi, înghiţind râul, asaltându-l. Ca să pot percepe tactil marea, mai aveam de străbătut o distanţă considerabilă; vântul sufla tăios dinspre câmp şi dinspre plantaţiile de orez, lăsându-şi amprenta pe toată suprafaţa mării. Tocmai din cauza mării îşi irosea vântul energia puternică pe acest câmp pustiu. Iar marea era o mare de vapori, care învăluia această zonă iernatică, o mare imperioasă, dominantă, invizibilă.

Dincolo de gura râului, valurile se împleteau, unele peste altele, strat peste strat, dezvăluind treptat întinderea cenuşie a suprafeţei mării. Pe râu plutea o insulă în formă de *derby*[40]. Era insula Kanmuri,

cunoscută pentru păsările rare *omizunagi*.

40. *Derby* (engl.) = (pălărie) melon, gambetă.

M-am hotărât să intru într-o plantaţie. Am privit în jur. Era pustiu. În clipa aceea îmi străfulgeră prin minte o semnificaţie. N-apucai să realizez bine că scânteia s-a şi stins, şi odată cu ea şi semnificaţia. Am rămas o clipă locului, dar vântul îngheţat ce-mi biciuia trupul mă despuie de orice gând. Am pornit mai departe în bătaia vântului. Plantaţiile sărăcăcioase dispăreau în pământul pietros, pustiu. Iarba era veştedă, doar iarba ce aducea cu muşchiul de copac mai era cât de cât verde, dar arăta strivită, prăpădită. Pământul era nisipos.

Am auzit un sunet nedesluşit, înfiorător. Apoi am auzit glasuri, dar numai când m-am întors cu spatele la vântul înfiorător şi mi-am ridicat privirile spre culmea muntelui Yuragatake.

Am privit în jur. O cărăruie îngustă ducea spre plajă, de-a lungul unor stânci pitice. Ştiam că se depun eforturi mari pentru a împiedica eroziunea acestor stânci. Ici-colo se înălţau stâlpi de beton ca nişte schelete, iar culoarea betonului pe nisip avea o prospeţime ciudată. Sunetul acela nedesluşit, înfiorător venea dinspre malaxorul care amesteca cimentul în timp ce-l turna. Un grup de muncitori cu nasurile roşii de frig mă priviră ciudat. Probabil aşa şi arătam în uniforma aceea studenţească. Le-am aruncat o privire. La atât s-a limitat schimbul de saluturi.

Marea se lăsa în jos conic şi abrupt de la mal. În timp ce înaintam cu greu pe nisip spre apă, mă simţeam învăluit de o bucurie de nedescris la gândul că mă îndreptam pas cu pas spre singura semnificaţie ce mi-a fulgerat mintea cu puţin timp în urmă. Vântul era rece şi, pentru că nu aveam mănuşi, mâinile-mi erau îngheţate, dar nu mă sinchiseam câtuşi de puţin.

Da, aceasta era într-adevăr coasta Mării Japoniei! Iată izvorul întregii mele nefericiri, al tuturor gândurilor negre, originea urâţeniei şi forţei mele. Era o mare sălbatică. Cu greu puteai desluşi printre talazuri pescăruşii cenuşii, liniştiţi, ce pluteau în zbor între două valuri. Îngrămădiţi peste marea deschisă, norii imenşi păreau apăsători, dar în acelaşi timp gingaşi. Deoarece mormanul acela de nori grei, nedefiniţi avea drept bordură o linie uşoară şi rece ca cea mai fragilă dintre pene, iar în centru ascundea un cer albastru palid, de a cărui existenţă nici măcar nu puteai fi sigur. Dincolo de apele plumburii se înălţau munţii negri-vineţii de pe malurile golfului. Totul părea pătruns de tulburare, de o forţă întunecată, în permanentă mişcare, de o senzaţie de metal coclit.

Mi-am amintit brusc ce-mi spusese Kashiwagi în ziua în care ne-am cunoscut. Abia în clipa în care stai pe o pajişte proaspăt tunsă într-o după-amiază splendidă de primăvară şi priveşti pierdut soarele ce pătrunde printre frunzele copacilor, abia atunci ţâşneşte cruzimea în

noi.

Înfruntam acum valurile şi vântul aspru dinspre nord. Nu era o după-amiază splendidă de primăvară şi nici o pajişte proaspăt tunsă. Dar aceste locuri pustii îmi mângâiau mai mult sufletul, le simţeam mai strâns legate de existenţa mea decât orice pajişte dintr-o după-amiază de primăvară. Aici puteam fi eu însumi. Nimic nu mă ameninţa.

Oare ideea care-mi venise era *crudă* în sensul lui Kashiwagi? Nu ştiu, dar în orice caz, această plăsmuire care prindea viaţă în mine îşi dezvălui o semnificaţie a ei, o semnificaţie care-mi fulgeră mintea mai devreme şi mă făcu să strălucesc puternic înăuntrul fiinţei mele. N-am încercat încă să mă gândesc mai profund la ea, mi-a captivat doar atenţia, ca şi când m-ar fi orbit o lumină. Şi totuşi ideea aceea, care nu-mi venise niciodată în minte, începu să prindă forţă şi să ia dimensiuni imediat. Fără să o pot măcar înfrâna, m-am simţit învăluit de ea:

— Trebuie să dau foc Templului de aur!

Capitolul 8

Mi-am continuat drumul până la gara Tango-Yura de pe linia Miyazu. Când am mai fost pe aici în excursie cu şcoala din Maizuru, am mers pe acelaşi traseu şi am luat trenul din această gară. Era foarte puţină lume în gară şi nu era greu de presupus faptul că oamenii de pe aici îşi câştigau existenţa mai mult pe seama turiştilor, care veneau în număr mare vara.

M-am hotărât să trag la un han mic unde am văzut scris: „Hanul Yura – pentru cei ce doresc să facă baie“. Am tras uşa din sticlă de la intrare şi mi-am anunţat prezenţa, dar n-am primit nici un răspuns. Era praf pe scări. Jaluzelele erau trase şi înăuntru era întuneric. Nu se vedea ţipenie de om.

M-am dus la intrarea din spate. De acolo se vedea o grădină mică, cu câteva crizanteme ofilite. Pe un raft se găsea o găleată, probabil pentru vizitatorii care veneau vara şi care o foloseau în chip de duş, ca să spele nisipul de pe ei când se întorceau de la plajă.

Aproape de clădirea principală se mai înălţa o căsuţă, unde locuia probabil proprietarul cu familia. Se auzea radioul prin uşa de sticlă închisă. Muzica aceea stridentă suna a spart şi-mi lăsa impresia că de fapt nu e nimeni acasă. Lângă intrare erau aruncaţi nişte saboţi. În clipa când melodia încetă, am întrebat de afară dacă e cineva acasă. Dar aşa cum mă aşteptam, nici aici nu-mi răspunse nimeni.

Apăru o umbră din spatele casei. Soarele se infiltra încet pe cerul noros. Nu-mi dădusem seama până n-am văzut luminându-se puţin cutia stacojie din lemn de la intrare. O femeie mă privea. Era foarte grasă, conturul trupului ei alb ieşind bine în relief, iar ochii-i erau atât de înguşti, încât aveai impresia că nu-i are. I-am spus că doresc o cameră. Fără să-mi spună nici un cuvânt, nici măcar s-o urmez, se întoarse pe călcâie şi o luă spre intrarea hanului.

Mi s-a dat o cameră mică, pe colţ, la etajul întâi, cu faţa spre mare. Camera nu mai fusese folosită de mult, iar focul slab de la vasul cu jăratic pe care mi-l adusese femeia umplu repede aerul de fum şi-l făcu insuportabil de umed. Am deschis fereastra, lăsându-mă în bătaia vântului ce venea dinspre nord. Înspre mare, norii îşi continuau în tihnă jocul plicticos pe care nu aşteptau să-l urmărească nimeni. Norii păreau o reflectare a unui imbold al naturii. Pe alocuri se vedeau părticele de cer – cristale mici, albastre, limpezi. Marea însă nu se vedea.

M-am întors la gândul ce mă frământa. Mă întrebam de ce nu-mi venise ideea să-l omor pe stareţ înainte de a mă gândi să dau foc Templului. De-abia acum înţelegeam că mă străfulgerase ideea de a-l

omorî pe stareţ, dar mi-am dat pe loc seama cât este de inutil. Deoarece chiar dacă reuşeam să-l omor, capul lui de preot ras şi răutatea lui amestecată cu neputinţa vor apărea fără încetare la orizontul întunecat. În general, lucrurile înzestrate cu viaţă n-aveau, precum Templul de aur, calitatea de a dura o veşnicie. Fiinţelor omeneşti li se încredinţa doar o părticică din nenumăratele însuşiri ale naturii şi, printr-o metodă eficace de substituire, ele difuzau şi multiplicau acea însuşire. Dacă scopul unui asasinat era distrugerea acelei calităţi a victimei, atunci acel asasinat era o eroare. Gândurile acestea mă făceau să înţeleg şi mai bine contrastul extraordinar dintre existenţa Templului de aur şi cea a fiinţelor omeneşti. Pe de-o parte, din aspectul aparent destructibil al fiinţelor ieşea la iveală o nălucă a veşniciei; pe de altă parte, frumuseţea aparent indestructibilă a Templului de aur dădea naştere posibilităţii de a-l distruge. Nu te poţi descotorosi de lucruri muritoare, de exemplu, de fiinţele omeneşti, dar pot fi distruse lucruri indestructibile ca Templul de aur. De ce nu şi-a dat nimeni seama de asta? Originalitatea concluziei mele era neîndoielnică. Dacă o să dau foc Templului de aur, declarat patrimoniu naţional în 1897, nu comiteam decât pur şi simplu un act de nimicire, de distrugere ireparabilă, un gest ce va diminua cu-adevărat frumuseţile create pe lumea aceasta de fiinţele omeneşti.

Continuând să gândesc astfel, am început să mă binedispun. Dacă dau foc Templului de aur, îmi spuneam în sinea mea, o să fie un gest cu mare valoare educativă. Pentru că le va arăta oamenilor că n-are rost să-l considere de nedistrus. Vor constata pur şi simplu că existenţa Templului de aur timp de cinci sute cincizeci de ani lângă lacul Kyoko nu înseamnă nimic, nu reprezintă nici urmă de garanţie în ce-l priveşte. Se vor simţi stânjeniţi când îşi vor da seama că adevărul evident pe care obişnuiau să-l afirme în legătură cu Templul se poate spulbera într-o clipită.

Continuitatea vieţilor noastre se datorează faptului că suntem înconjuraţi de esenţa care se cheamă „timp“ şi care durează o anumită perioadă. Să luăm, de exemplu, un sertar pe care tâmplarul îl face pentru o anume casă. Odată cu trecerea timpului, forma propriu-zisă a sertarului este depăşită de timpul însuşi şi după zeci sau chiar sute de ani, ai impresia că timpul s-a închegat şi a luat forma respectivă. Un anume loc mic, ocupat cândva de obiect, este ocupat acum de timpul închegat. De fapt, a devenit încarnarea unei forme spirituale. La începutul cărţii *Tsukomogami-ki*, o culegere de basme medievale, se găseşte următorul fragment: „În Almanahul zeităţilor Yin şi Yang se scrie că după ce au trecut o sută de ani şi obiectele s-au transformat în spirit, sufletele oamenilor sunt amăgite; acestui an i se dă numele de Tsukumogami, anul spiritului funest. Se obişnuieşte ca lumea să se debaraseze de uneltele gospodăreşti în fiecare an înainte de sosirea

primăverii şi să le arunce în uliţă; obiceiul se numeşte «măturatul casei». În acelaşi mod, o dată la o sută de ani, oamenii trebuie să suporte nenorocirile unui Tsukumogami.“

Fapta mea va deschide astfel ochii oamenilor asupra dezastrului provocat de Tsukumogami şi-i va salva de la calamitate. Prin fapta mea voi împinge Templul de aur dintr-o lume în care a existat într-una în care n-a existat. Semnificaţia lumii se va schimba cu siguranţă.

Cu cât gândeam mai mult la asta, cu atât eram mai vesel. Sfârşitul, prăbuşirea lumii – a acelei lumi care mă înconjura şi se întindea în faţa ochilor – nu era departe. Razele asfinţitului ameninţau ţinutul. Templul de aur strălucea la lumina lor şi lumea în care era inclus Templul de aur aluneca negreşit, clipă de clipă, precum nisipul printre degete.

Şederea mea la hanul Yura luă sfârşit după trei zile, când proprietăreasa, care mă privea cam bănuitor din cauza faptului că nu ieşisem deloc din han în tot timpul acesta, s-a dus după un poliţist. Când l-am văzut intrând în camera mea, îmbrăcat în uniformă, mi-era teamă ca nu cumva să-mi descopere planul, dar mi-am dat imediat seama că n-aveam de ce să-mi fac griji în sensul acesta. I-am răspuns la întrebări, i-am spus exact ce s-a întâmplat – am vrut să scap o vreme de viaţa de la Templu şi am fugit. I-am arătat legitimaţia de student şi apoi m-am achitat de datoriile pe care le aveam la han în prezenţa lui. În consecinţă, poliţistul a luat o atitudine protectoare. A telefonat imediat la Templu să se asigure că povestea mea era adevărată şi apoi mi-a spus că mă va duce el însuşi înapoi. Ca să evite orice vătămare a „viitorului“ meu, cum îl numea el, s-a deranjat până-ntr-atât, încât şi-a schimbat şi uniforma şi şi-a luat haine potrivite pentru călătorie.

În timp ce aşteptam la gara Tango-Yura, se porni o ploaie măruntă şi, cum gara n-avea acoperiş, ne-a udat imediat. Poliţistul, îmbrăcat în haine obişnuite, m-a dus la biroul gării şi a ţinut să-mi arate că şeful gării şi ceilalţi funcţionari îi erau prieteni. Şi unde mai pui că m-a prezentat tuturor ca fiind nepotul lui de la Kyōto care a venit să-l vadă.

Le înţelegeam psihologia. Funcţionarii aceştia de ţară, şeful de gară şi poliţistul care stăteau de vorbă în jurul cărbunilor încinşi din vasul de mangal, n-aveau nici cel mai mic presentiment al marii transformări a lumii ce se desfăşura chiar sub nasul lor, al distrugerii propriei rânduieli ce se anunţa atât de curând.

După ce Templul de aur va arde până-n temelii – dar după ce va arde de tot, lumea acestor indivizi se va transforma, regula de aur a vieţilor lor se va întoarce pe dos, mersul trenurilor va fi complet dat peste cap, legile lor vor deveni cu totul inutile. Eram fericit că oamenii aceştia habar n-aveau că tânărul de lângă ei, ce-şi încălzea senin

mâinile la foc, era un viitor criminal.

Un tânăr funcţionar vesel povestea tuturor în gura mare despre filmul pe care urma să-l vadă a doua zi, când era liber; un film extraordinar, care avea să stoarcă tuturor lacrimi, dar şi plin de acţiune. Acest tânăr, mult mai voinic şi mai plin de viaţă decât mine, mergea la film a doua zi; va lua probabil şi o fată cu el şi apoi se vor culca. Îl tot tachina pe şeful de gară făcând glume şi era dojenit de superiori; nu şedea locului nici o clipă – tot punea cărbuni pe foc şi scria cifre pe tablă. Pentru moment am avut impresia că iar mă las furat de vraja vieţii şi de ură. Puteam încă să mă stăpânesc, să nu dau foc Templului; puteam să părăsesc Templul pentru totdeauna, să renunţ la preoţie şi să mă îngrop în viaţă ca tânărul acesta. Dar mi-am revenit pe loc, au acţionat forţele magiei negre care m-au smuls din astfel de gânduri. Da, trebuie să dau foc Templului de aur până la urmă. Numai atunci puteam începe viaţa nouă care-mi era destinată mie în mod special.

Şeful gării răspunse la telefon. Apoi se duse la oglindă şi-şi aranjă cu grijă chipiul cu dungă aurie. Îşi drese glasul, întinse pieptul şi păşi pe peron de parcă intra într-o sală de ceremonii. Ploaia încetase. Se auzi imediat după aceea zgomotul clar, umed al trenului ce alerga pe şinele tăiate în stânci şi, o clipă mai târziu, lunecă uşor în gară.

Am ajuns la Kyōto la opt fără zece minute şi poliţistul mă conduse până la poarta principală a Templului. Era o seară răcoroasă. Ieşind dintre pinii întunecaţi şi apropiindu-mă de intrarea nesuferită, am văzut-o pe mama. Stătea întâmplător exact lângă plăcuţa pe care scria: „Orice încălcare a regulamentului se pedepseşte prin lege“. La lumina lămpii, părul ei ciufulit arăta de parcă fiecare fir alb i se ridicase. Lumina lămpii îl făcea să arate şi mai cărunt decât era. Înconjurată de claia aceasta albă şi răvăşită, faţa-i era inexpresivă.

Trupul mic al mamei părea sinistru de dilatat. În spatele ei se afla o curte întunecată, care se vedea prin poarta deschisă. În întuneric se desprinse silueta ei uriaşă; era îmbrăcată caraghios, într-un chimonou jigărit, legată la mijloc cu cel mai bun brâu al ei, brodat cu fir auriu, care însă se uzase de tot. Arăta ca un mort.

Ezitam să mă apropii. Nu-mi dădeam seama ce caută acolo, dar am aflat mai târziu că după ce-a descoperit că am fugit, stareţul s-a interesat dacă nu sunt cumva la ea; veştile au afectat-o foarte mult şi a venit la Templu imediat, aşteptând să mă reîntorc.

Poliţistul mă împinse înainte. Ciudat, dar pe măsură ce mă apropiam de ea, mama se făcea tot mai mică. În clipa în care ridică privirile spre mine, mi se păru caraghios de strâmbă.

Instinctul nu mă prea înşela; la vederea ochilor ei mici, şireţi, vârâţi în orbite, am înţeles cât era de justificată ura ce i-o purtam. O uram în primul rând pentru că mă adusese pe lume, o uram pentru amintirea

jignirii pe care am avut-o de îndurat – jignire care, după cum v-am mai explicat, nu mai lăsa loc pentru a-mi croi un plan de răzbunare, în schimb mă îndepărta de ea şi mai mult. Legăturile acelea se rupeau greu. Şi totuşi acum, când era pe jumătate copleşită de supărare, am simţit deodată că m-am eliberat. Nu ştiu de ce, dar ştiam că mama n-o să mă mai poată ameninţa.

Se auzea un plâns cu suspine de ţi se rupea inima. Apoi mama întinse mâna şi mă lovi slab peste obraz.

— Fiu nerecunoscător! Nu ştii să-ţi vezi de treabă?

Poliţistul mă privi tăcut pe când încasam palmele. Degetele mamei şi-au pierdut coordonarea şi puterea părea să-i fi părăsit complet mâna; de aceea, vârfurile unghiilor zăngăniră parcă pe obrajii mei ca pietricelele de grindină. Şi în timp ce mă lovea, i se citea implorarea în ochi, aşa că mi-am întors privirile.

A schimbat apoi tonul.

— Ai fost… ai făcut atâta drum, spuse. De unde ai avut bani?

— Bani? Am împrumutat de la un prieten, dacă vrei să ştii.

— Zău? spuse mama. Nu i-ai furat?

— Nu, nu i-am furat.

Mama răsuflă uşurată, ca şi când acesta ar fi fost singurul lucru din pricina căruia era îngrijorată.

— Zău? Deci n-ai făcut nimic rău?

— Nu, nimic.

— Da? Atunci e bine. Bineînţeles, va trebui să-i ceri iertare stareţului. Eu mi-am cerut, dar e rândul tău să te duci la el şi să-l rogi din tot sufletul să te ierte. E un om deştept şi cred că o să treacă peste asta. Dar e cazul să te faci băiat de treabă, altfel mă bagi în mormânt! Zău, pe onoarea mea, fiule! Mă omori dacă nu te schimbi. Şi trebuie să devii un preot mare… Dar mai întâi du-te şi cere-ţi scuze.

Poliţistul şi cu mine am mers în urma mamei tăcuţi. Mama era atât de emoţionată, încât a uitat să-l salute pe poliţist. Mergea cu paşi mici, repezi. Privindu-i brâul cum îi atârna la spate, mă întrebam de ce era oare atât de urâtă. Am înţeles apoi. Ceea ce o făcea să fie urâtă era speranţa. Speranţa incurabilă – ca râia încăpăţânată ce sălăşluieşte umedă şi roşiatică în pielea infectată, provocând o mâncărime permanentă, refuzând să cedeze la forţe exterioare.

Sosi iarna. Eram din ce în ce mai hotărât. A trebuit să-mi tot amân planul, dar amânarea aceasta neîntreruptă nu m-a obosit câtuşi de puţin. Ceea ce m-a îngrijorat în perioada aceasta de jumătate de an a fost cu totul altceva. Kashiwagi îmi cerea la fiecare sfârşit de lună să-i plătesc datoria. Îmi anunţa mereu suma totală şi îmi arunca tot soiul de vorbe de ocară. Dar eu nu mai aveam de gând să-i restitui banii. Cât timp nu mergeam la universitate, n-aveam de ce să mă întâlnesc cu Kashiwagi.

S-ar putea să pară ciudat faptul că nu dau nici o socoteală, că de îndată ce am luat hotărârea aceasta, am început să stau la îndoială, să am ezitări. Adevărul este că aceste şovăieli ţineau de trecut. În această jumătate de an, privirile-mi fură aţintite asupra unui singur punct din viitor. Este foarte posibil ca exact în perioada aceasta să fi înţeles ce înseamnă fericirea.

În primul rând, îmi deveni mai plăcută viaţa la Templu. Când mă gândeam că, orice s-ar întâmpla, Templul de aur o să ardă, lucrurile insuportabile deveneau chiar suportabile. Exact ca unul care-şi presimte moartea, am început să intru-n voia celorlalţi de la Templu. Eram cuviincios şi încercam să mă împac cu orice. M-am împăcat până şi cu natura. În fiecare dimineaţă când păsărelele veneau să ciugulească resturile de mâncare, le priveam piepturile pufoase cu prietenie.

Am uitat şi de ura ce i-o purtam stareţului! Mă eliberasem de mama, de colegi, de tot. Dar nu eram atât de prost ca să nu-mi dau seama că noua mea tihnă era rezultatul faptului că am schimbat lumea fără măcar s-o ating cu propriile mâini. Totul pare scuzabil dacă priveşti din punctul de vedere al rezultatului. Reuşind să ajung să privesc lucrurile din unghiul rezultatului, sentimentul că hotărârea de a provoca acest rezultat se află în mâinile mele – iată punctul de plecare al senzaţiei mele de libertate!

Deşi hotărârea mea de a da foc Templului de aur a fost atât de bruscă, mi se potrivea perfect, ca un costum făcut cu grijă pe măsură. Era ca şi când o plănuisem de la naştere. Cel puţin aşa mi se părea – ca şi când ideea luase proporţii în mine, aşteptând ziua împlinirii, din clipa în care vizitasem Templul de aur pentru prima dată împreună cu tata. Simplul fapt că Templul a produs o impresie atât de puternică asupra unui băiat tânăr cuprindea toate motivele spre a-l duce în cele din urmă la incendiere premeditată.

În 17 martie 1950 s-au terminat cursurile la universitate. Două zile mai târziu împlinisem douăzeci şi unu de ani. Rezultatele au fost *minunate*! Am ocupat locul şaptezeci şi nouă din şaptezeci şi nouă. Cel mai prost punctaj l-am obţinut la japoneză: patruzeci şi două de puncte[41]. Absentasem două sute optsprezece ore din şase sute şaisprezece – de fapt mai mult de o treime. Dar deoarece la universitate totul avea la bază doctrina budistă a milei, nu existau repetenţi sau exmatriculări, aşa că am fost lăsat să-mi continui studiile. Stareţul şi-a dat acordul tacit în această privinţă.

41. Notarea se face până la o sută.

Continuam să neglijez învăţătura; în frumoasele zile de sfârşit de primăvară, până la începutul verii, mi-am petrecut timpul vizitând templele budiste şi şintoiste unde se intra gratuit. Umblam cât mă ţineau picioarele. Îmi amintesc de o astfel de zi.

Mă plimbam prin faţa templului Myōshin, când, deodată, am zărit un student mergând la pas cu mine. S-a oprit la o tutungerie dintr-o clădire cu cornişele vechi; i-am privit profilul cu chipiu de student pe când îşi cumpăra ţigări. Era un profil ascuţit, alb, cu sprâncene înguste. Purta chipiul studenţilor de la universitatea din Kyōto. Mă privi cu coada ochiului. Am avut senzaţia unei îngrămădiri de umbre întunecate. Am intuit imediat că e piromaniac.

Era ora trei după-amiază – nu tocmai un moment potrivit pentru incendiu. Un fluture zbură dinspre drumul asfaltat pe unde treceau autobuzele şi se agăţă de o camelie ofilită din vaza ce se afla în faţa tutungeriei. Părţile ofilite ale florii albe arătau de parcă ar fi fost arse de un foc maroniu. Am aşteptat mult autobuzul. Ceasul de pe stradă se oprise.

Nu ştiu de ce, dar eram convins că studentul se îndreaptă, pas cu pas, spre incendiu. Cred că tocmai de aceea semăna atât de mult cu un piromaniac. Îşi alesese intenţionat lumina zilei, cel mai nepotrivit moment pentru incendiu, şi acum îşi îndrepta încet paşii spre destinaţia pentru care se hotărâse categoric: în spatele lui se afla lumea ordinii pe care o abandonase. Uniforma lui avea ceva rigid care mă făcea să gândesc astfel. Poate pentru că-mi imaginasem multă vreme că aşa trebuie să arate spatele unui piromaniac tânăr. Serjul negru, pe care soarele îşi coborâse razele, părea că reflectă ce simt.

Am încetinit pasul, hotărându-mă să-l urmăresc. Mergând în spatele lui, am observat că avea un umăr mai jos decât celălalt şi am simţit că spatele lui este, de fapt, al meu. Era mult mai frumos decât mine, dar nu mă îndoiam câtuşi de puţin că a fost forţat să comită aceeaşi faptă ca mine din cauza aceleiaşi singurătăţi, aceleiaşi nefericiri, aceleiaşi păreri confuze despre frumuseţe. Urmărindu-l, începui să simt că eram martorul propriei fapte, cu anticipaţie.

E posibil să se întâmple astfel de lucruri într-o după-amiază de sfârşit de primăvară din cauza aerului strălucitor şi moleşitor. Celălalt eu îmi imita faptele cu anticipaţie, arătându-mi limpede eul pe care eram incapabil să-l văd în clipa în care îmi puneam planul în aplicare.

Autobuzul tot nu veni. Nu mai era nimeni pe drum. Poarta de sud a templului Myōshin se apropia treptat. Uşile erau larg deschise şi poarta părea să fi absorbit în ea tot soiul de fenomene. Cadrul ei minunat, aşa cum îl vedeam din unghiul din care priveam, era o îmbinare de întretăieri de stâlpi din Poarta Mesagerilor Imperiali şi Poarta Sanmon cu două caturi; erau apoi cărămizi ale Sălii Budiste, numeroşi pini, un petic de cer albastru, izolat vizibil, şi pâlcuri de nori palizi. Pe măsură ce mă apropiam de poartă se adăugau şi alte elemente – cărările pietruite în lung şi-n lat din incinta templului, zidurile pagodei şi multe altele. Odată trecut de poartă, îţi dădeai seama că această clădire misterioasă cuprinde întregul cer albastru în

ea însăşi şi orice nor de pe cer. Cam aşa arăta templul.

Studentul intră pe poartă. A înconjurat Poarta Mesagerilor Imperiali şi s-a oprit lângă lacul cu lotuşi din faţa Porţii Sanmon. Se opri apoi pe podul de piatră în stil chinezesc construit peste lac şi-şi ridică privirile spre Poarta Sanmon, care se înălţa în faţa lui. Poarta aceea, gândeam, este probabil ţinta incendiului premeditat.

Minunata Poartă Sanmon era cu-adevărat făcută pentru a fi cuprinsă de flăcări. Într-o după-amiază atât de senină, focul nici nu s-ar vedea. Fumul s-ar încolăci în jurul porţii şi s-ar ridica în aer; dar singura posibilitate pentru a putea afirma că flăcările acelea invizibile mângâiau cerul era să observi cum se apleacă şi tremură puterile cereşti. Studentul se apropia de Poarta Sanmon, iar eu m-am dat mai la o parte, ca să nu fiu văzut, şi-l urmăream atent. Era ora la care se întorceau călugării la templu şi am zărit un grup de trei venind pe cărare. Păşeau pe alee, unul lângă altul; purtau sandale de paie şi-şi duceau pălăriile împletite în mână. După ce-au trecut de mine, au luat-o la dreapta. Mergeau fără să scoată o vorbă, supunându-se ordinului călugăresc care prevedea să nu privească decât la câţiva paşi înainte până în clipa în care se întorceau în chilie.

Studentul dădea în continuare târcoale Porţii Sanmon. În cele din urmă se rezemă de unul din stâlpi şi scoase din buzunar un pachet de ţigări. Privi nervos în jur. M-am gândit că o să dea foc templului pretextând că a vrut să fumeze o ţigară. Aşa cum prevăzusem, îşi băgă o ţigară în gură, întinse puţin capul şi aprinse chibritul.

Flacăra chibritului abia dacă se zărea. Aveam impresia că şi culoarea flăcării era invizibilă pentru student. Poate din cauză că în clipa aceea soarele cuprinse trei părţi ale porţii, lăsând în umbră doar porţiunea unde mă aflam. Chibritul produse, pentru o fracţiune de secundă, o bulă de foc care străluci lângă obrazul studentului ce stătea rezemat de stâlpul de lângă lacul cu lotuşi. Scutură apoi mâna şi-l stinse.

Studentul nu se linişti nici după ce se stinse chibritul. Îl aruncă pe o piatră şi-l călcă bine cu piciorul. Apoi, fumându-şi vesel ţigara, trecu podul şi depăşi Poarta Mesagerilor Imperiali, ignorând cu totul dezamăgirea căreia mă lăsasem pradă, singur şi părăsit. În cele din urmă dispăru prin poarta dinspre sud, de unde se vedea drumul principal şi se distingea un şir de case în zare.

Nu era piroman, era pur şi simplu un student care ieşise la plimbare. Foarte probabil, un tânăr cam plictisit şi destul de sărac.

I-am privit toate mişcările în cele mai mici amănunte şi pot să spun că nimic nu mi-a plăcut la el – laşitatea îl făcea să pară atât de nervos –, nu pentru că avea de gând să incendieze ceva, ci pur şi simplu pentru că încălca regulile fumând o ţigară; plăcerea neruşinată, atât de caracteristică studenţilor, care provenea din faptul că a încălcat un

regulament; grija cu care a călcat chibritul chiar dacă era stins; şi mai presus de orice, „precauţia“. Flacăra aceasta mică a fost atent controlată tocmai datorită acestei precauţii de duzină. Era probabil foarte mândru de ideea de a controla el însuşi chibritul, un controlor perfect, ager, care apăra societatea de pericolele focului.

Un mare avantaj al măsurilor luate îl constituia faptul că după restauraţia Meiji[42] nu au mai ars temple în Kyōto şi prin împrejurimi. Chiar atunci când izbucneau rareori incendii, flăcările erau izolate imediat şi ţinute sub control. Lucrul acesta nu se petrecuse înainte. Templul Chion a ars până în temelii în 1431 şi a mai avut parte de câteva incendii. Pavilionul central al templului Nanzen a luat foc în 1393, câteva săli arzând complet: Sala lui Buddha, Sala de Ceremonii, Sala Diamantului, Chilia cea Mare şi altele. Templul Enryaku s-a transformat în cenuşă în 1571. Templul Kenjin a fost devastat de foc în războiul din 1552. Clădirea Sanjūsangen a ars complet în 1249. Templul Honnō a fost distrus de foc în timpul bătăliei din 1582.

42. Perioada legată de domnia împăratului Meiji (1867–1912).

Incendiile se înţelegeau parcă între ele pe vremea aceea. Ele nu erau „scindate“ în fragmente mici şi privite cu dispreţ, ca în zilele noastre; li se permitea să-şi dea mâna, astfel încât nenumăratele incendii separate se contopeau într-o singură vâlvătaie mare. Poate că şi oamenii de atunci erau tot aşa. Dacă era undeva un foc, acesta putea chema alt foc şi vocea lui se auzea imediat. Motivul pentru care focurile de la temple n-au fost niciodată atribuite incendierii premeditate, ci au fost socotite întotdeauna întâmplătoare, răspândite sau provocate de război, îl constituia faptul că, chiar dacă se găsea şi pe vremuri unul ca mine, n-avea decât să se ascundă undeva şi să-şi ţină suflarea. Orice templu trebuia să ardă mai devreme sau mai târziu. Focurile erau mistuitoare şi neînfrânate. Dacă nu făcea altceva decât să izbucnească fără greş, un incendiu dădea mâna cu altul şi împreună îşi atingeau ţinta. Este adevărat că Templul de aur a avut şansa să nu ardă, pentru că principiile budiste şi legea guvernaseră foarte sever lumea. Focurile ţâşneau natural, distrugerea şi negarea erau la ordinea zilei, marile temple construite au ars inevitabil. Chiar dacă existau piromaniaci, ei trebuiau neapărat să recurgă la forţa focului, în aşa fel încât nici un istoric să nu poată dovedi că distrugerile provocate s-au datorat incendierii.

Era greu să trăieşti liniştit în vremurile acelea. Acum, în 1950, nu era nimic mai uşor. Presupunând că diversele temple arseseră din cauza acestei nelinişti, ce motive avea Templul de aur să nu ardă?

Deşi nu prea participam la cursuri, mergeam destul de des la bibliotecă; într-o zi de mai, m-am întâlnit întâmplător cu Kashiwagi, pe care-l evitasem cu multă grijă. Când m-a văzut că încerc să-l ocolesc, a pornit-o după mine, amuzat. Dându-mi seama că, dacă fug

de el, nu mă poate ajunge din urmă din cauza picioarelor lui strâmbe, n-am mai făcut nici un pas. Kashiwagi mă bătu pe umăr. Respira greu. Se terminaseră cursurile în ziua aceea, cred că era cam cinci şi jumătate. Ca să nu mă întâlnesc cu Kashiwagi după ce-am plecat de la bibliotecă, o luasem prin spatele clădirii universităţii, pe cărarea dintre zidul înalt de piatră şi clădirea în care erau sălile de clasă. Răsăriseră din belşug crizanteme sălbatice pe pământul sterp; ici-colo, împrăştiate, bucăţi de hârtie şi cutii goale. Câţiva copii se strecuraseră pe teren şi băteau mingea. Vocile lor răguşite contrastau cu clasele goale pe care le puteai vedea prin ferestrele sparte. Plecaseră toţi studenţii şi rândurile de bănci prăfuite rămăseseră tăcute, pe loc.

Am trecut de clase şi am ajuns în partea cealaltă a clădirii. M-am oprit lângă o magherniţă pe care secţia de ikebana atârnase un afiş: „Studio“. Soarele strălucea puternic pe copacii de camfor care se înălţau de-a lungul zidului şi umbra delicată a frunzelor se reflecta pe acoperişul magherniţei până la zidul de cărămidă roşie al clădirii principale. Cărămizile roşii sclipeau în razele amurgului.

Kashiwagi se rezemă de zid. Respira greu. Umbra frunzelor îi învălui obrajii, ce păreau mai sălbatici ca niciodată, dându-le o senzaţie de mişcare deosebit de vioaie. Era poate reflectarea zidului de cărămidă roşie, atât de nepotrivit lui, care lăsa această impresie.

— Să ştii că-s cinci mii o sută de yeni! spuse el. Cinci mii o sută de yeni la sfârşitul lunii. O să-ţi fie din ce în ce mai greu să mi-i mai dai înapoi!

Scoase din buzunarul de la piept notiţa cu evidenţa datoriilor şi mi-o puse în faţa ochilor. Apoi, fiindu-i vădit frică să nu-ntind mâna după document şi să-l fac bucăţele, s-a grăbit să-l împăturească şi să-l bage la loc în buzunar. Îmi stăruia încă în ochi imaginea nesuferită a amprentei degetului mare. Părea cumplită amprenta aceea a mea.

— Achită-mi repede datoria! spuse Kashiwagi. E spre binele tău. De ce nu plăteşti din taxa de instrucţie sau din ce vrei?

Nu i-am răspuns. Eşti obligat să plăteşti o datorie neînsemnată când te aşteaptă o catastrofă mondială? Am fost tentat să-i fac lui Kashiwagi o aluzie cât de mică la ceea ce aveam eu de gând, dar m-am oprit.

— Nu te înţeleg dacă nu scoţi nici o vorbă, spuse Kashiwagi. Ce s-a întâmplat? Ţi-e ruşine de bâlbâială? Te-ai fi obişnuit cu gândul ăsta până acum! Toţi ştiu că eşti bâlbâit – chiar şi asta. Da, chiar şi asta!

Lovi zidul roşu din cărămidă pe care se reflecta asfinţitul. Pumnul lui prinse o nuanţă galben-maronie de la praful cărămizii.

— Până şi clădirea asta ştie. Nu e fiinţă în universitate să nu ştie!

Continuam să-l privesc tăcut. În clipa aceea, unul dintre copii scăpă mingea, care veni, rostogolindu-se, spre noi. Kashiwagi se aplecă cu greu s-o ridice şi să le-o arunce înapoi. Am simţit dorinţa răutăcioasă

de a-l vedea mişcând mingea cu picioarele lui strâmbe, de acolo de unde era, cam la treizeci şi cinci de centimetri, astfel ca s-o poată lua apoi în mâini. Privirile mi se îndreptară, fără să vreau, spre picioarele lui Kashiwagi. Şi-a dat seama de lucrul acesta cu o viteză uluitoare. Înainte să fi realizat dacă s-a aplecat sau nu, se îndreptă de tot şi mă privi cu nişte ochi ce aruncau săgeţi de ură, ceea ce nu-i stătea în fire. Unul din copii se apropie de noi timid, luă mingea şi fugi. Kashiwagi îmi spuse:

— Bine! Dacă aşa-nţelegi tu să te porţi, ştiu ce am de făcut. Înainte de a pleca acasă luna viitoare, o să-mi iau înapoi cât pot din bani. O să vezi! Pregăteşte-te!

În luna iunie studenţii începură să lipsească de la cursuri, pregătindu-se să se întoarcă pe la casele lor. 10 iunie a fost o zi pe care n-o voi uita niciodată. Începuse să plouă de dimineaţă, iar seara ploua torenţial. După cină am intrat în camera mea să citesc. Pe la ora opt am auzit paşi apropiindu-se pe coridor, între sala pentru musafiri şi Bibliotecă. Era una din serile în care stareţul n-a plecat în oraş; rareori se întâmpla aşa. Era limpede că avea musafiri. Paşii aceia sunau ciudat, ca nişte picături de ploaie care cădeau pe o uşă de lemn. Paşii celui care conducea musafirul în apartamentul stareţului erau liniştiţi şi regulaţi, păreau înghiţiţi de paşii apăsaţi ai musafirului, care făceau ca scândurile vechi de lemn să scârţâie foarte straniu.

Templul părea plin de răpăitul ploii. Ploaia cădea pe Templul mare şi vechi, nenumăratele camere, goale şi învechite, răsunau de răpăitul ei. Nu se auzea decât ploaia peste tot: în bucătărie, în locuinţa diaconului, în camerele paracliserului, în sala pentru musafiri… Mă gândeam la ploaia care cucerise Templul de aur. Am întredeschis uşa de la camera mea. Curtea mică centrală, în care nu se găseau decât pietre, era inundată de ploaie şi vedeam şuvoiul negru, sclipitor, de apă curgând din piatră-n piatră.

Discipolul se întoarse de la apartamentul stareţului şi-şi băgă capul pe uşa camerei mele.

— A venit la stareţ un student pe nume Kashiwagi. Nu-i prieten cu tine?

Începusem să mă neliniştesc. Discipolul, care purta ochelari şi care lucra ca învăţător peste zi, era pe punctul de a pleca, dar l-am oprit şi l-am poftit să intre. Îmi imaginam tot soiul de lucruri despre felul cum decurgea conversaţia din Bibliotecă şi nu suportam să fiu singur.

Trecură câteva minute. Se auzi imediat clopoţelul stareţului. Clinchetul lui străpunse ropotul ploii; se opri brusc. Ne uitarăm unul la altul.

— E pentru tine, spuse el.

Am făcut un efort să mă ridic.

Când am ajuns în dreptul camerei stareţului, am îngenuncheat

afară. Pe birou se vedea documentul cu amprenta mea. Stareţul ridică un colţ al hârtiei şi mi-o arătă. M-a ţinut în genunchi, afară.

— E într-adevăr amprenta ta?

— Da.

— Bravo ţie! Dacă îmi mai dai de furcă măcar o dată, nu te mai ţin aici. Trezeşte-te odată! Nu e prima oară…

Poate pentru că era şi Kashiwagi acolo, stareţul se întrerupse. Apoi continuă:

— Plătesc eu banii. Poţi pleca.

Auzindu-i cuvintele, m-am putut uita în sfârşit la Kashiwagi. Stătea jos, părea că se purtase în modul cel mai lăudabil posibil. Îmi evită totuşi privirea. Când făcea ceva ce nu se cuvenea, Kashiwagi avea întotdeauna un aer nevinovat ca şi când, fără voia lui, îi fusese stoarsă întreaga esenţă a firii. Numai eu ştiam lucrul acesta.

Întorcându-mă în camera mea, m-am simţit în seara aceea, în sunetul aprig al ploii, în singurătatea mea, eliberat.

„Nu te mai ţin aici“ – era pentru prima oară că-l auzeam pe stareţ spunându-mi lucrul acesta, era pentru prima oară când mă avertiza astfel. Stareţul avea deci în cap izgonirea mea din Templu. *Trebuie să-mi duc hotărârea la bun sfârşit cât mai repede!*

Dacă n-ar fi făcut Kashiwagi ce făcuse în seara aceea, n-aş fi avut probabil ocazia să aud cuvintele acelea din partea stareţului şi planul meu ar fi fost iar amânat. La gândul că tocmai Kashiwagi a fost cel care mi-a dat tărie să ies din somnolenţă, îi purtam în gând o recunoştinţă stranie.

Ploaia nu se oprea. Era răcoare pentru luna iunie, iar cămăruţa mea dosnică, înconjurată de scânduri de lemn, părea pustie la lumina palidă a becului. Aceasta era locuinţa mea, din care voi fi izgonit probabil în curând. Nu era nici o podoabă în cameră. Marginea neagră a rogojinii era uzată şi îndoită, stătea să se deşire. De multe ori când intram în cameră şi aprindeam lumina, mă împiedicam de marginea rogojinii, dar nu m-am străduit câtuşi de puţin s-o repar. Dorinţa mea de a-mi trăi viaţa n-avea nimic comun cu rogojinile de paie.

Se apropia vara şi mirosul înţepător al propriului trup se simţea în cămăruţă. Ciudat, deşi eram preot, trupul meu mirosea ca cel al unui tânăr obişnuit. Acest miros pătrunsese în stâlpii negri, lucioşi din cele patru colţuri ale camerei, ba chiar şi în pereţii de lemn. Mirosul neplăcut de tânăr se infiltrase în fibra lemnului asupra căruia anii îşi puseseră amprenta. Pilonii şi pereţii se transformaseră în lucruri însufleţite, nemişcate, emanând însă un miros rece, dubios.

Apoi s-au apropiat iar paşii ciudaţi pe care-i auzisem pe coridor. M-am ridicat şi am ieşit. Kashiwagi era acolo, ca un dispozitiv mecanic care s-a oprit brusc. Din spatele lui lumina pătrundea dinspre apartamentul stareţului până la pinul-barcă din grădină, căruia îi

vedeam prora umedă, de un verde-negricios, ridicându-se în întuneric.

Un zâmbet îmi flutură pe faţă şi am fost foarte satisfăcut când am văzut că zâmbetul meu avusese un efect neaşteptat asupra lui Kashiwagi; reuşisem pentru prima oară să-i inspir teamă.

— Nu vrei să intri puţin? i-am propus.

— Bine, bine. Dar să nu încerci să mă sperii. Tare eşti ciudat!

Kashiwagi intră în cameră şi reuşi în cele din urmă să se aşeze cu mişcarea aceea a lui înceată, care-ţi dădea impresia că vrea să facă sluj. Îşi roti privirile prin cameră. De afară se auzea ploaia, mai aproape, ca o perdea groasă. Picăturile de ploaie de pe verandă ricoşau de pe *shōji*[43] în toate părţile.

43. Uşă glisantă.

— Să ştii că n-ai de ce să-mi porţi pică, spuse Kashiwagi. La urma urmei, tu eşti de vină că am ajuns să procedez astfel. Ei şi, atâta pagubă!

Scoase din buzunar un plic pe care am văzut antetul Templului şi a numărat bancnotele dinăuntru. Erau doar trei mii de yeni – nou-nouţi, tipăriţi în ianuarie.

— Bancnotele de la Templu sunt frumoase şi curate, nu? Stareţul nostru e atât de cusurgiu, că-l aleargă pe bietul diacon la bancă o dată la trei zile să ia bani noi în locul mărunţişului.

— Ia te uită! spuse Kashiwagi. Numai trei mii. Ce preot zgârcit vă conduce Templul! Spune că nu admite dobânzi între studenţi, deşi o fi profitat şi el destul de astfel de lucruri.

M-a uns pe inimă când l-am văzut pe Kashiwagi dezamăgit. Am râs cu poftă şi Kashiwagi împreună cu mine. A existat, pentru moment, un fel de armonie între noi, dar Kashiwagi s-a oprit brusc şi, fixând cu privirea un punct undeva pe frunte, zise de parcă se lepăda de mine:

— Ştiu. Ai un plan distrugător în minte… şi încă repede, zilele acestea, nu?

I-am suportat greu privirea. Apoi mi-am dat seama că ceea ce înţelegea el prin „distrugător“ era cu totul altceva decât ce plănuisem eu şi mi-am revenit. Nici urmă de bâlbâială în răspunsul meu:

— Nu, nimic.

— Zău? Eşti un tip ciudat. Eşti cel mai straniu om pe care l-am întâlnit vreodată.

S-a simţit încurajat de zâmbetul meu când a făcut remarca. Eram aproape sigur că el n-o să-şi dea niciodată seama de recunoştinţa pe care i-o purtam şi la gândul acesta m-am înveselit şi mai tare.

— Te-ntorci în oraşul tău, nu? l-am întrebat pe un ton normal, prietenos.

— Da, plec mâine. Vara la Sannomiya. Deşi e cam plictisitor şi acolo.

— Deci nu ne mai vedem o vreme la universitate.

— Ce? Tu oricum nu dai pe-acolo.

Pe când vorbea, îşi descheie repede nasturii de la uniformă şi întinse mâna după ceva în buzunarul interior.

— Hotărâsem să ţi le aduc înainte de a pleca acasă, spuse. Ştiam că o să-ţi facă plăcere. Aveai o părere aşa de bună despre el, nu?

A aruncat pe masă o legăturică de scrisori. Am rămas cu gura căscată citind pe plic numele expeditorului.

— Te rog, citeşte-le, spuse Kashiwagi sec. Amintiri de la Tsurukawa.

— Erai prieten cu Tsurukawa? am întrebat.

— Ei da, să zicem. Da, am fost prieteni într-un fel. Nici lui Tsurukawa nu-i plăcea să fie considerat prietenul meu. Şi totuşi sunt singura persoană căruia i s-a confesat. A murit de trei ani, aşa că eu consider că pot de-acum să-i arăt scrisorile. Erai aşa de bun prieten cu el, încât am considerat că ar fi mai bine să ţi le arăt ţie, nu altcuiva. Oricum aveam de gând să ţi le arăt într-o bună zi.

Toate scrisorile erau datate mai 1947, erau dinaintea morţii lui. Fuseseră scrise de la Tōkyō, aproape zilnic, şi erau adresate lui Kashiwagi. Mie nu mi-a trimis nici măcar un rând, dar i-a scris lui Kashiwagi cu regularitate din ziua în care a ajuns la Tōkyō. Scrisorile erau cu siguranţă de la Tsurukawa – nu-i puteai confunda scrisul ascuţit, copilăresc. Am simţit că mă cuprinde invidia. Tsurukawa, care n-a făcut niciodată nici cel mai mic efort să-şi ascundă sentimentele faţă de mine, care-l vorbea uneori de rău pe Kashiwagi şi care a încercat să pună beţe-n roate prieteniei mele cu Kashiwagi – ei bine, tocmai el era capabil de o astfel de prietenie secretă.

Am început să le citesc în ordinea în care fuseseră scrise. Semne mici, pe foiţă subţire de caiet. Stilul era deosebit de greoi. Aveai impresia că nu se putea aduna şi-ţi era foarte greu să-l urmăreşti. Dar din propoziţiile lui încâlcite emana o suferinţă confuză, iar când am ajuns la ultimele scrisori, suferinţa prin care trecuse Tsurukawa mi se dezvăluia întru totul. Pe când citeam, lacrimile-mi curgeau nestăvilite şi eram uimit în acelaşi timp de banalitatea nefericirii lui Tsurukawa.

Nu era vorba decât de o banală poveste de dragoste – dragostea nefericită a unui tânăr fără experienţă pentru o fată ai cărei părinţi se opuneau. Apoi mi-a atras atenţia un fragment din scrisoare. Poate că descrierea sentimentelor fusese o exagerare neintenţionată din partea lui Tsurukawa, dar efectul a fost oricum neaşteptat.

„Când mă gândesc în urmă, scria el, această dragoste nefericită a fost probabil rezultatul direct al firii mele nefericite. M-am născut ca să fiu mereu trist. Nu cred că am avut vreodată parte de veselie şi tihnă.“

Ultima scrisoare m-a izbit prin neliniştea ce respira din ea şi am avut o bănuială pe care nu o avusesem până atunci.

— Nu cumva… am început eu.

Kashiwagi aprobă din cap şi mă întrerupse:

— Da, aşa e. S-a sinucis. Sunt sigur. Familia lui a muşamalizat probabil lucrurile de dragul aparenţelor, de aceea au scornit povestea cu camionul.

— I-ai răspuns la scrisoare, nu? m-am bâlbâit indignat.

— Da, dar am înţeles că a sosit după ce murise.

— Ce i-ai scris?

— I-am scris că nu trebuie să moară. Asta a fost tot.

Convingerea mea nestrămutată că instinctul nu mă înşela se dovedi falsă. Kashiwagi îi dădu acestei iluzii o lovitură de graţie.

— Ei, ce părere ai? Ţi-au schimbat scrisorile acestea concepţia de viaţă? Ţi s-au năruit toate planurile, nu?

Acum îmi era limpede de ce mi-a arătat Kashiwagi scrisorile după trei ani. Şi totuşi, în ciuda şocului, persista o anumită amintire – amintirea soarelui de dimineaţă ce se strecura printre copaci, împestriţând cămaşa albă a tânărului ce stătea întins în iarba deasă. Tsurukawa a murit, iar după trei ani îl vedeam astfel. S-ar fi părut că ceea ce-i încredinţasem a dispărut odată cu moartea lui, în schimb, în clipa aceea, Tsurukawa renăştea, aducând cu el un nou tip de realitate. S-ar fi zis că simbolul amintirii era mai important decât însăşi amintirea. Aveam convingerea că dacă încetez să mai cred în această amintire, însăşi viaţa se prăbuşeşte automat. Privindu-mă dispreţuitor, pe chipul lui Kashiwagi se citea totuşi satisfacţia de a-mi fi ciopârţit cu atâta îndrăzneală sentimentele.

— Ce e? spuse. S-a fărâmat ceva în tine chiar în clipa asta, nu? Nu pot suporta să-mi văd un prieten purtând în sine povara unei imagini atât de casabile. Dorinţa mea este să distrug astfel de lucruri.

— Şi dacă nu s-a spart încă? am întrebat.

— Termină cu mândria asta prostească! spuse Kashiwagi cu un zâmbet dispreţuitor. Voiam doar să te fac să înţelegi. Cunoaşterea este cea care transformă lumea. Înţelegi ce vreau să spun? Nimic nu poate schimba nimic pe lumea asta. Doar cunoaşterea este în stare să transforme lumea, lăsând-o în acelaşi timp exact aşa cum este. Când priveşti cu astfel de ochi lumea, îţi dai seama că lucrurile sunt neschimbătoare şi, în acelaşi timp, în continuă transformare. Te-ai putea întreba la ce ne serveşte. Hai s-o luăm aşa… Fiinţele omeneşti sunt înzestrate cu arma cunoaşterii în scopul de a face viaţa suportabilă. Animalele n-au nevoie de aşa ceva. Animalele n-au nevoie de cunoaştere ori de alte lucruri dintr-astea ca să-şi facă viaţa suportabilă. Dar fiinţele omeneşti au nevoie de ceva: cu această cunoaştere, ele fac din caracterul intolerabil al vieţii o armă, deşi, în acelaşi timp, această insuportabilitate nu se uşurează câtuşi de puţin. Asta-i toată filozofia.

— Nu crezi că mai există şi altă cale de a suporta viaţa?

— Nu. În afară de asta nu există decât nebunie şi moarte.

— Cunoaşterea nu poate transforma lumea, i-am trântit-o eu, la un pas de destăinuire. Numai fapta transformă lumea. Nimic altceva.

Exact cum mă aşteptam, Kashiwagi mi-a parat vorbele cu un zâmbet rece, ca de mască.

— Ei, poftim! Faptă, spui? Dar nu vezi că frumuseţea acestei lumi, care înseamnă atât de mult pentru tine, cere cu stăruinţă somnul, iar ca să poţi dormi trebuie să-l protejezi prin cunoaştere? Îţi aminteşti, sper, de povestea „Nansen ucide pisicuţa“ despre care ţi-am mai vorbit cândva. Pisica din poveste era extraordinar de frumoasă. Motivul pentru care preoţii din cele două tabere se certau pentru pisică este că ei voiau s-o protejeze, să aibă grijă de ea, s-o lase să doarmă tihnit, în înseşi mantiile cunoaşterii. Ei, vezi tu, părintele Nansen a fost un om de acţiune, a omorât pisicuţa şi a scăpat de ea. Dar când a venit Chōshū, el şi-a scos pantofii şi i-a pus pe cap. Iată ce înţelegea Chōshū prin gestul său: era conştient de faptul că frumuseţea este ceva care trebuie să doarmă şi, în somn, ea trebuie protejată de cunoaştere. Dar nu e vorba de o cunoaştere *individuală*, o cunoaştere *anume* ce aparţine unei singure persoane sau unui grup. Cunoaşterea este *marea* umanităţii, *câmpia* umanităţii, *condiţia esenţială* a existenţei omeneşti. Eu cred că asta a vrut să spună. Tu vrei să joci rolul lui Chōshū acum, nu? Ei bine, frumuseţea – frumuseţea pe care tu o iubeşti atât de mult – este o iluzie a ceea ce a rămas de fapt, o rămăşiţă din ce fusese încredinţat cunoaşterii. Este o iluzie a „celuilalt mod de a suporta viaţa“ despre care vorbeai adineauri. S-ar putea de fapt spune că nu există frumuseţe. Ceea ce face să pară atât de puternică, ceea ce-i conferă sentimentul puternic al realităţii este chiar cunoaşterea. Din punctul de vedere al cunoaşterii, frumuseţea nu poate fi considerată alinare. Dar din îmbinarea frumuseţii care nu e alinare, pe de-o parte, şi a cunoaşterii, pe de altă parte, se naşte ceva, ceva efemer ca un balon de săpun şi fără de speranţă. Totuşi, se naşte ceva. Acel ceva se numeşte artă.

— Frumuseţea… am început, dar m-am oprit din cauza bâlbâielii nestăvilite. Era un gând nesfârşit. Începeam să realizez că s-ar putea ca tocmai concepţia mea despre frumuseţe să fi dat naştere bâlbâielii.

— Frumuseţea, lucrurile frumoase, am continuat, tocmai acestea sunt duşmanii mei de moarte.

— Frumuseţea e duşmanul tău de moarte? spuse Kashiwagi deschizând ochii mari. (Mă privi iar vesel, oarecum filozofic; faţa-i era îmbujorată.) Nu mă aşteptam la aşa ceva din partea ta! Trebuie să-mi revizuiesc punctul de vedere.

Am mai stat de vorbă un timp. Era pentru prima oară, după atât amar de vreme, că schimbam idei, prieteneşte. Ploaia tot nu încetase. Kashiwagi îmi vorbi, înainte de a pleca, de Sannomiya şi portul Kōbe.

Nu le văzusem niciodată, îmi zugrăvi şi vapoarele care părăsesc portul, vara. Nu mi-a fost greu să mi le imaginez, deoarece îmi era proaspătă amintirea portului Maizuru. Părerile noastre au coincis o clipă. Doi studenţi amărâţi împărtăşeau acelaşi vis cu ochii deschişi, recunoscând că nimic pe lumea aceasta – nici înţelegerea, nici acţiunea – nu se putea compara cu bucuria de a naviga departe, departe…

Capitolul 9

Exact când mă aşteptam ca stareţul să mă mustre pentru ispravă, el îmi făcea o favoare. La cinci zile după ce venise Kashiwagi să-şi încaseze ce i se cuvenea de fapt, stareţul m-a chemat la el şi mi-a dat trei mii patru sute de yeni, ce reprezentau taxa de studii pentru trimestrul întâi, trei sute cincizeci de yeni pentru transport şi cinci sute de yeni pentru rechizite. Regula era să ne plătim taxele la universitate înainte de începerea vacanţei de vară, dar după cele întâmplate, nu mi-am imaginat nici o clipă că o să-mi mai dea banii. Sau chiar dacă era hotărât să-mi plătească taxele, credeam că, realizând cât de puţină încredere mi se poate acorda, o să trimită banii direct la universitate.

Ştiam mai bine decât el că, deşi-mi dădea banii-n mână, încrederea lui în mine era artificială. Într-un fel, această favoare pe care mi-a acordat-o fără să scoată o vorbă îmi amintea de carnea lui moale, trandafirie, plină de minciună, ce se încrede în ceea ce ar merita să fie trădat şi trădează ceea ce ar merita încredere, carne pe care desfrâul nu o distruge, carne caldă, trandafirie ce se propagă în tăcere.

Exact ca atunci când îl văzusem pe poliţist la hanul Yura şi începuse să-mi fie teamă să nu mi se ghicească gândurile, aşa şi acum – mi-era frică, teribil de frică, să nu-mi citească stareţul intenţiile şi să încerce să mă determine să renunţ la planul meu categoric, oferindu-mi bani. Sub povara banilor, simţeam că-mi este absolut imposibil să-mi adun tot curajul ca să-mi pun planul în aplicare. Trebuia să găsesc cât de curând posibil un mod de a cheltui banii, dar în aşa fel încât, atunci când stareţul o să afle ce-am făcut, să se înfurie cumplit şi să mă dea pe loc afară din Templu.

Eram de serviciu la bucătărie în ziua aceea. În timp ce spălam vasele după masa de seară, mi-am aruncat întâmplător privirile spre sufragerie. Toată lumea plecase şi era linişte. La intrare, un stâlp negricios, puţin lucios avea lipit un afiş aproape decolorat de vreme:

A-TA-KO SEMN SFÂNT
Feriţi-vă de foc!

Vedeam cu ochii minţii forma palidă a focului captiv, prins în acest semn amuletic. Plana ceva acum, palid, şters, în spatele acestui semn, ceva care fusese cândva vesel şi dornic de viaţă. Nu ştiu dacă o să fiu crezut când o să spun că în zilele acelea imaginea focului nu-mi inspira decât sete de viaţă. Dar era oare normal ca şi voinţa de a trăi, şi setea de viaţă să aibă aceeaşi direcţie? Dorinţa mea se mlădie

precum limbile focului; şi flăcările, ştiind bine că vor fi văzute de mine prin stâlpul negru strălucitor, s-au împodobit cu graţie pentru eveniment. Erau cam fragile – mâinile, membrele, pieptul focului.

Pe 18 iunie, seara, am şters-o din Templu cu banii-n buzunar şi m-am îndreptat spre Gobancho, noul cartier nordic. Auzisem că acolo e ieftin, că se purtau frumos cu cei de la Templu şi, în general, cu clienţii. Gobancho se afla la o distanţă de jumătate de oră de Templu. Era o seară umedă. Luna strălucea palid pe cerul acoperit de nori. Eram îmbrăcat cu un pulover, pantaloni kaki şi aveam saboţi de lemn în picioare. Aveam să mă întorc probabil după câteva ore îmbrăcat la fel. Cum puteam să mă conving că eu, care eram îmbrăcat astfel, voi fi cu totul altul?

Plănuisem să dau foc Templului de aur ca să pot trăi, dar ceea ce făceam acum semăna cu pregătirea pentru moarte. Pornisem spre cartierul de distracţii exact ca unul care are de gând să se sinucidă şi care, înainte de-a o face, vizitează o casă de toleranţă. Fiţi liniştiţi însă, când un astfel de om vizitează o prostituată e ca şi când şi-ar pune semnătura pe un formular scris dinainte – şi chiar dacă-şi pierde virginitatea, nu va deveni „altul“. Nu mă mai temeam acum – acea năruire a planurilor de care avusesem parte de atâtea ori în momente de răscruce, când Templul de aur intervenea între mine şi o femeie. Pentru că nu mai năzuiam să particip la viaţă prin intermediul unei femei. Viaţa mea se baza pe cu totul altceva; toate faptele mele de până acum fuseseră crude şi sumbre, ele mă aduseseră în starea asta.

Aşa-mi spuneam în sinea mea pe când mă îndreptam spre Gobancho. Apoi mi-am amintit cuvintele lui Kashiwagi: „Profesionistele nu se culcă cu clienţii din dragoste. Ele au tot soiul de clienţi: bătrâni senili, cerşetori cu un singur ochi, bărbaţi arătoşi – chiar şi leproşi, câtă vreme nu ştiu că sunt leproşi. Această egalitate în drepturi îi face pe bărbaţi să se simtă în largul lor, să cumpere prima femeie care le iese în cale. Dar eu apreciam această calitate. Nu mă puteam împăca cu gândul că o femeie se poate purta la fel cu un bărbat perfect normal şi cu unul ca mine. Mi se părea un fel de autopângărire“.

Nu mi-a făcut nici o plăcere amintirea acestor cuvinte. Eu nu mă asemănam totuşi cu Kashiwagi. Lăsând la o parte bâlbâiala mea, nu mai aveam nici o meteahnă fizică, deci n-aveam de ce să nu-mi consider lipsa de farmec pur şi simplu o urâţenie convenţională.

Mă întrebam dacă intuiţia n-o ajuta pe femeie să recunoască pe fruntea mea urâtă semnele unui criminal înnăscut. Gândul acesta prostesc îmi dădu un soi de nelinişte şi-ncetinii pasul. Am obosit până la urmă de atâta cugetare şi nici eu nu mai ştiam dacă intenţionam să-mi pierd fecioria ca să pot da foc Templului de aur sau voiam să incendiez Templul de aur ca să-mi pierd fecioria. Apoi, fără nici o

rimă sau motiv, mi-au venit în minte cuvintele *tempo kannan* („necazurile care aşteaptă lumea“) şi am continuat să le murmur: *tempo kannan*, *tempo kannan*. Nu după mult timp, am ajuns într-un loc unde străzile împânzite de saloane cu jocuri mecanice şi băruleţe făceau loc unei întinderi de întuneric liniştit, iluminat la intervale regulate de lanterne din hârtie albă, cu o lumină palidă, fluorescentă. Din clipa în care am plecat de la Templu, am avut impresia că Uiko mai trăia, că stătea undeva, izolată, pe-aici. Această plăsmuire a mea îmi dădu forţe noi. De când mă hotărâsem să dau foc Templului de aur, mă întorsesem la starea pură, neprihănită, din fragedă pruncie, şi simţeam că acum o să pot da peste oamenii şi lucrurile cu care am mai avut de-a face la începutul vieţii.

De acum încolo trebuie *să trăiesc*. Şi totuşi, ciudat, tot soiul de gânduri care nu prevesteau nimic bun se acumulau în mine, zi de zi, aveam senzaţia că în orice clipă moartea îmi va bate la uşă. Mă rugam să mă cruţe până dau foc Templului de aur. Nu prea am fost bolnav în viaţa mea şi nici acum nu dădeam semne de boală. Cu toate acestea, în fiecare zi simţeam tot mai puternic că ceea ce mă mai ţinea în viaţă se sprijinea doar pe umerii mei; trebuia să port singur răspunderea continuării vieţii.

Cu o zi în urmă, pe când măturam, m-am lovit la deget cu mătura de bambus; chiar şi durerea aceea de o clipă m-a făcut să nu mă simt în largul meu. Mi-am adus aminte de poetul căruia i s-a tras moartea dintr-o înţepătură la deget într-un ghimpe de trandafir. Oamenii obişnuiţi din jurul meu n-o să moară niciodată de aşa ceva. Dar eu devenisem o persoană preţioasă şi nu se ştie ce moarte inevitabilă mă aştepta. Din fericire nu mi s-a infectat degetul, iar acum, când apăs, simt doar o mică jenă.

Am intrat pe o străduţă lăturalnică mărginită de felinare de hârtie. Cele o sută de case sau chiar mai multe de pe această stradă erau, toate, construite în acelaşi stil. Se spune că dacă un fugar se dă pe mâna celei ce conduce acest cartier, el poate fi ascuns cu uşurinţă. Bineînţeles, atunci când şefa apăsa pe buton, suna un clopoţel în fiecare casă şi criminalul era avertizat de venirea poliţiei.

Fiecare casă, cu un singur etaj, avea fereastra dinspre intrare zăbrelită. Acoperişurile din ţiglă veche, greoaie, care se întindeau sub luna umedă, aveau toate aceeaşi înălţime. La fiecare intrare atârnau perdele de-un albastru-închis pe care scria cu alb *Nishijin*, iar dincolo de ele se vedeau matroanele caselor, purtând şorţuri albe şi aplecându-se să vadă cine trece pe stradă.

Nu aveam nici cea mai vagă idee despre plăcere. Aveam impresia că rânduiala normală a lucrurilor m-a abandonat, ca şi când aş fi fost izolat de ceilalţi; şi acum îmi târam picioarele obosite printr-o zonă pustie. Dorinţa care mă năpădise dispăruse, dezvăluindu-şi partea

mohorâtă. „Acum mi-e totuna, îmi spuneam, trebuie să cheltuiesc banii aici. Trebuie să folosesc toţi banii pe care i-am primit pentru taxă, dându-i astfel stareţului posibilitatea de a avea o scuză rezonabilă pentru excluderea mea din Templu.“ Nu mi-am dat seama că mă contraziceam puţin; dacă acesta era adevăratul motiv, înseamnă că ţineam la stareţ.

Poate că era prea devreme pentru o vizită la Gobancho, erau neaşteptat de puţini oameni pe stradă. Saboţii mei de lemn răsunau clar în aerul înserării. Vocile monotone ale matroanelor ce salutau câte un trecător ocazional păreau să se strecoare prin umezeală, prin aerul înăbuşitor al anotimpului ploios. Degetele mele strângeau tare cureaua saboţilor care se cam lărgise. Mă gândeam că printre diferitele luminiţe la care am privit de pe vârful muntelui Fudo, atunci, la sfârşitul războiului, trebuie să le fi văzut şi pe cele de pe strada aceasta.

În locul unde mă duceau acum picioarele trebuie să aştepte Uiko. La o intersecţie am văzut o clădire ce se chema Otaki. Am ales-o la întâmplare şi am trecut de perdeaua albastră. Camera în care am intrat era pardosită cu plăci de ceramică. În capătul celălalt al camerei stăteau trei fete. Aveai impresia că aşteaptă, plictisite, trenul. Una dintre ele era îmbrăcată în chimonou, cu o legătură în jurul gâtului. Celelalte două erau îmbrăcate europeneşte. Una dintre fete era aplecată; îşi scosese ciorapii şi-şi scărpina o gambă. Uiko era plecată. M-am simţit în largul meu că nu am dat de ea acolo.

Fata care se scărpina îşi ridică privirile; arăta ca un câine prins. Era exagerat de pudrată şi rujată; numai în desenele copiilor poţi să vezi aşa ceva. Şi totuşi, deşi pare ciudat, se uita la mine foarte binevoitoare. Era exact privirea pe care i-o arunci cuiva pe lângă care treci la colţ de stradă. În ochii ei n-am citit nici cel mai mic semn de dorinţă.

Dacă Uiko nu era acolo, n-avea importanţă care dintre fete urma să fie a mea. Aveam superstiţia că orice alegere sau anticipaţie din partea mea însemna un eşec. Aşa cum fetele nu-şi puteau alege clienţii, era mai bine să nu-mi aleg nici eu fata. Trebuie să mă asigur că n-o să intervină între mine şi intenţia mea conceptul înspăimântător de frumuseţe, care-i face pe oameni incapabili să acţioneze.

— Pe care fată o doriţi? întrebă matroana.

Am arătat spre fata care se scărpinase. Mâncărimea de pe piciorul fetei – mâncărime care se datora probabil pişcăturii unui ţânţar – era ceea ce mă lega de ea. Datorită mâncărimii, ea-şi va câştiga dreptul de a servi ca martor când se va investiga oficial cazul meu. Fata se ridică şi veni spre mine. Mi-a atins mâneca. Am observat că zâmbea uşor.

În timp ce urcam treptele vechi, mohorâte, m-am gândit iar la Uiko. Mi-am amintit cum a dispărut din timp, din lumea care exista în acest

timp, şi întrucât ea a părăsit-o, n-o voi găsi oricât aş căuta-o. Aveam impresia că ea ne-a părăsit ca să facă o baie.

Când trăia, simţeam că ea poate pleca şi veni nestingherită într-o lume ca aceasta. Chiar în clipa tragicului incident, chiar când părea că respinge lumea, ea o mai acceptase o dată. Poate că pentru Uiko moartea a însemnat doar un incident trecător. Sângele pe care-l lăsase pe coridorul templului Kongō fusese poate ceva asemănător pulberii de pe aripile unui fluture când deschizi brusc fereastra dimineaţa şi el zboară.

La etaj, o porţiune era împrejmuită de o balustradă şi aerisirea se făcea direct din curte; o frânghie era întinsă de la un capăt la altul; pe ea atârna un combinezon roşu, câteva articole de lenjerie de corp şi o cămaşă de noapte. Era foarte întuneric şi conturul nedesluşit al cămăşii de noapte părea o fiinţă omenească.

O fată cânta într-una din camere. Cântecul fetei se revărsa lin; din când în când i se alătura o voce falsă, bărbătească. Cântecul se termină şi pentru scurt timp se lăsă tăcerea. Apoi fata începu să râdă ca şi când s-ar fi rupt o coardă.

— E Haruko, spuse fata care era cu mine, întorcându-se spre matroană.

— Întotdeauna face aşa, întotdeauna.

Îşi întoarse furioasă spatele lat spre camera de unde veneau râsetele. Am fost poftit într-o cămăruţă lipsită de gust. În locul alcovului era un fel de suport pe care aruncaseră parcă la întâmplare statuia lui Hotei, zeul norocului, şi un bibelou ce reprezenta o pisică. Pe perete lipiseră un regulament de ordine interioară şi un calendar. Camera era luminată de un singur bec slab. Prin fereastra deschisă se auzeau paşii trecătorilor de pe stradă, în căutare de plăceri.

Matroana mă întrebase dacă vreau să stau puţin sau toată noaptea. O vizită scurtă costa patru sute de yeni. Am cerut şi nişte sake şi biscuiţi. Matroana coborî să-mi aducă ce-i cerusem, dar fata nu se apropia de mine. Numai după ce s-a întors matroana cu sake şi i-a spus fetei să se aşeze lângă mine, fata a venit mai aproape pe rogojină. Acum, că o puteam privi mai bine, am zărit că-şi ştersese buza de sus de ruj. M-am gândit apoi că s-ar putea ca acest roşu slab ce i se zărea să nu fie altceva decât resturile rujului gros de adineauri. Să nu vă surprindă faptul că observam totul cu atâta acuitate. La urma urmei, era prima oară când călcam într-o astfel de casă şi voiam să-mi stimulez plăcerea privind atent în juru-mi. Vedeam totul la fel de limpede ca-ntr-o gravură; fiecare detaliu se contura limpede, la o oarecare distanţă, în faţa ochilor.

— Ne-am mai întâlnit, domnule, nu? spuse fata care se prezentase Mariko.

— Ştii, eu sunt prima oară…

— Zău? E prima oară când vii într-un astfel de loc?

— Da, prima oară.

— Da, s-ar putea să fie aşa. De aceea-ţi tremură mâna.

Până nu mi-a spus ea, nu mi-am dat seama că mâna în care ţineam ceşcuţa cu sake tremura puternic.

— Dacă-i aşa, Mariko, spuse bătrâna, eşti norocoasă astă-seară.

— Aflu eu imediat dacă-i aşa sau nu, spuse Mariko indiferentă.

Nu era nimic senzual în modul ei de a vorbi şi am constatat că o amuza ceva care n-avea nici o legătură cu trupul meu sau cu trupul ei, exact ca un copil care s-a despărţit de tovarăşii de joacă. Mariko purta o bluză de-un verde-pal şi o fustă galbenă. I-am privit mâinile şi am văzut că sunt vopsite doar unghiile de la degetul mare. Împrumutase probabil puţină ojă de la vreuna dintre prietene şi şi le-a vopsit numai pe cele două, în joacă.

Am intrat apoi în dormitor. Mariko întinse aşternutul pe rogojină şi trase de cordonul ce atârna lângă abajur. Culorile strălucitoare ale plăpumii de bumbac imprimat apărură clar în lumină. În alcovul elegant era dosită o păpuşă franţuzească.

M-am dezbrăcat jenat. Mariko îşi puse pe umeri un halat de un roz-deschis şi-şi scoase hainele de sub el cu multă îndemânare. Lângă aşternut era o cană cu apă, aşa că am înghiţit câteva pahare. Mariko, care stătea cu spatele, a auzit gâlgâitul:

— Aha, deci eşti băutor de apă! spuse râzând.

M-am băgat în aşternut. Ducându-şi degetul la vârful nasului meu, spuse:

— Chiar prima oară? Râse.

Nici la lumina palidă a lampadarului n-am neglijat să privesc tot ce se afla în jurul meu. Privitul era o dovadă a faptului că existam. În plus, era pentru prima oară când ochii mei vedeau atât de aproape. Legea distanţei ce reglementa lumea mea fusese încălcată. O străină atenta fără teamă la propria-mi existenţă. Căldura corpului străin şi mirosul parfumului ieftin pe pielea lui m-au inundat treptat, până m-am simţit complet absorbit. Era pentru prima oară când *vedeam* lumea altcuiva topindu-se în felul acesta.

Mă manevra ca pe un bărbat care e o părticică a unităţii universale. Nu-mi imaginasem niciodată aşa ceva. După ce-mi scosesem hainele, am fost despuiat şi de alte straturi – bâlbâiala, urâţenia, sărăcia. Nu-mi venea să cred că eu eram cel care căutase astfel de satisfacţii. Un sentiment care mă ocolise parcă atâta amar de vreme ţâşni acum deodată şi imediat se spulberă. M-am îndepărtat de trupul fetei şi mi-am lipit bărbia de pernă. M-am simţit apoi copleşit de singurătate, dar nu suficient ca să pot plânge.

Stăteam de vorbă acum. Am auzit-o vag pe fată spunându-mi că s-a mutat aici de la Nagoya. Dar toate gândurile mele erau îndreptate spre

Templul de aur. Erau reflectări cu totul abstracte, complet diferite de inerţia mea obişnuită, gânduri încărcate de senzual.

— Mai vii pe-aici, nu? întrebă Mariko şi după felul cum îmi vorbea am înţeles că este mai mare decât mine cu câţiva ani.

Da, sigur era mai bătrână. Sânii ei erau acolo, în faţa mea, acoperiţi de broboane de sudoare. Aşa cum arătau nu se vor transforma niciodată în Templul de aur. I-am atins, timid, cu vârful degetului.

— Ţi se par ciudaţi, nu? spuse Mariko.

Se ridică şi, privind unul dintre ei fix, îl scutură uşor, de parcă se juca cu un animal mic. Clătinarea uşoară a cărnii ei îmi aduse în minte apusul de soare de deasupra golfului Maizuru. Modul în care se schimbă soarele atât de repede părea să se amestece în mintea mea cu schimbarea cărnii fetei. Mă consola gândul că exact cum soarele s-a îngropat în nenumăratele straturi de nori, şi această carne ce se ondula în faţa ochilor mei va zăcea în curând în străfundurile întunecate ale nopţii.

Am venit a doua zi şi am solicitat aceeaşi fată. Nu numai pentru că-mi rămăseseră destui bani. Actul în sine mi s-a părut prima dată chiar jalnic în comparaţie cu extazul pe care mi-l imaginasem şi voiam să mai încerc o dată să mă apropii de culmi. Unul din lucrurile prin care mă deosebesc de alţi oameni îl constituie faptul că ceea ce întreprind în realitate tinde să sfârşească, asemenea unei copii fidele, cu ceea ce există în imaginaţia mea. Sau să-i spun mai degrabă nu imaginaţie, ci memoria surselor mele. Nu pot să nu constat că fiecare experienţă din viaţa mea a fost trăită înainte mai strălucitor. Chiar şi de data aceasta aveam impresia că odată, undeva, nu-mi amintesc desluşit când şi unde – poate cu Uiko –, am mai avut parte de plăcerea trupească, parcă mai puternică, ce mă toropise de tot. Aceasta fusese sursa bucuriilor mele ulterioare şi într-adevăr, acele plăceri erau neegalate.

Aveam impresia că odată, în trecutul îndepărtat, fusesem undeva martorul unui apus de soare incandescent, de o splendoare nemaiîntâlnită. Era oare vina mea că apusurile de soare pe care le-am văzut pe urmă erau mai mult sau mai puţin şterse?

Fata s-a purtat ieri cu mine de parcă eram un client obişnuit, aşa că astăzi am luat o carte şi am băgat-o în buzunar. Făcea parte dintr-o colecţie şi o cumpărasem de la anticariat cu câteva zile în urmă. Cartea era *Despre infracţiuni şi pedepse* de Beccaria. Acest criminalist italian din secolul al optsprezecelea se dovedi un fel de *meniu fix* format din porţii standard de iluminism şi raţionalism, aşa că am aruncat cartea după ce-am citit câteva pagini. M-am gândit că s-ar putea s-o intereseze pe fată titlul.

Mariko m-a primit cu acelaşi zâmbet ca ieri. Zâmbetul a fost acelaşi, dar *ieri* n-a lăsat nici o urmă. Prietenia ei faţă de mine era prietenia celor ce aruncă pe furiş o privire unui străin la vreun colţ de stradă.

Poate pentru că însuşi trupul fetei era un colţ de stradă.

Am stat cu matroana şi cu Mariko într-o cameră mică. Am băut sake şi m-am dovedit foarte îndemânatic la întoarcerea ceşcuţelor, aşa cum cerea vechiul obicei.

— Întorci ceşcuţa foarte frumos când o dai partenerei, spuse matroana. Eşti tu tânăr, dar văd că ţii la etichetă!

— Dacă vii aici în fiecare zi, interveni Mariko, n-o să te certe stareţul?

„M-au dibuit deci, mi-am zis; ştiau că sunt de la Templu."

— Să nu-ţi imaginezi că nu mi-am dat seama, spuse Mariko, văzându-mă surprins. Tinerii de azi poartă părul lung, stil regenţă. Când vezi un tip cu părul tuns ca al tău, îţi dai imediat seama că vine de la vreun templu. Noi, cele de-aici, ştim totul despre ei. Pentru că aici veneau, când erau tineri, şi bărbaţii care acum sunt preoţi bine cunoscuţi. Ei, ce-ai zice de un cântec?

Mariko începu să cânte un cântec popular despre aventurile unei femei din port.

Am intrat imediat după aceea în dormitor şi m-am descurcat binişor de data aceasta, ambianţa îmi devenise familiară. Am simţit o oarecare plăcere, şi totuşi nu plăcerea pe care mi-o imaginasem; era mai degrabă un soi de vagă satisfacţie pentru că reuşisem să mă adaptez plăcerii trupeşti.

După ce totul s-a terminat, Mariko mi-a ţinut un logos sentimental, atrăgându-mi atenţia că este mai bătrână decât mine. Mă străbătură fiori reci, dar n-au ţinut mult.

— Cred c-ar fi mai bine pentru tine să nu vii prea des prin astfel de locuri, spuse Mariko. Eşti un tip serios. Sunt convinsă că-i aşa. Nu trebuie să te laşi absorbit de astfel de lucruri, să ştii. Trebuie să-ţi canalizezi toată energia în muncă. Ar fi mult mai bine pentru tine. Bineînţeles, îmi pare bine că vii aici să mă vezi, dar înţelegi de ce-ţi vorbesc astfel, nu? Te consider fratele meu mai mic.

Mariko spicuise probabil această poveste ieftină în vreo revistă pentru femei. Nu rostise cuvintele cu convingere. Născocea pur şi simplu o istorioară, eu fiindu-i ţinta, şi-şi imagina că o să mă prind în jocul creat de ea. Din punctul ei de vedere, ideal ar fi fost să mă emoţionez şi să izbucnesc în lacrimi.

Dar eu n-am făcut aşa ceva. În schimb, am înşfăcat repede cartea pe care i-o adusesem şi i-am vârât-o sub nas. Mariko a răsfoit-o cuminte. Apoi, fără nici un cuvânt, o puse la loc lângă pat, de unde o luasem. Uită imediat de ea.

Aş fi vrut ca Mariko să presimtă importanţa întâlnirii noastre. Aş fi vrut să fie cât de cât conştientă de faptul că dădea şi ea o mână de ajutor la distrugerea lumii. La urma urmei, n-ar trebui să-i fie indiferent nici măcar ei. Începusem să-mi pierd răbdarea şi până la

urmă, mi-au ieşit din gură nişte vorbe pe care n-aş fi vrut să le rostesc.

— Într-o lună – da, într-o lună – o să se scrie despre mine în ziare. Te rog să ţii minte asta!

Inima îmi bătea puternic când am terminat de vorbit. Mariko însă izbucni în râs. Râdea atât de tare, încât i se scuturau sânii; apoi mi-a aruncat o privire şi a încercat să se abţină să nu-şi muşte mâneca, dar avu un nou acces de râs de se scutura toată. Eram sigur că nici ea nu putea să-mi explice de ce se amuza atât de tare. Îmi citi probabil gândurile pe chip şi încetă să mai râdă.

— Ce e atât de amuzant? am întrebat.

Ce întrebare prostească!

— Eşti un mare mincinos! O, zău că-i amuzant! Ce mincinos eşti!

— Nu spun nici o minciună.

— Hai, termină! spuse Mariko, izbucnind iar în râs. Mă faci să mor de râs! Ce minciuni gogonate! Şi nu ţi se clinteşte nici un muşchi pe faţă când spui astfel de gogomănii.

M-am uitat la ea amuzat. Poate a distrat-o bâlbâiala mea ciudată când i-am atras atenţia asupra viitorului. Cert e că n-a crezut o iotă din tot ce i-am spus.

Mariko nu credea nimic. Chiar dacă s-ar fi pornit un cutremur sub ochii noştri, tot n-ar fi crezut. Dacă s-ar întâmpla ca lumea să se prăbuşească, atunci fata aceasta ar fi cruţată. Mariko credea numai în lucruri care se petreceau conform logicii ei, iar această logică nu admitea nici o prăbuşire a lumii – deci orice argument îi aduceai, Mariko nu putea concepe aşa ceva. Din punctul acesta de vedere semăna cu Kashiwagi. Mariko era un Kashiwagi-femeie, un Kashiwagi care nu gândea.

Terminând de vorbit, Mariko se ridică în şezut, goală până la mijloc şi începu să fredoneze o melodie. Fredonatul se amesteca cu bâzâitul unei muşte ce i se rotea deasupra capului. Musca se aşeză apoi pe unul din sâni.

— O, mă gâdilă, spuse ea, dar nu făcu nici un gest s-o alunge.

Odată ajunsă pe piept, musca nu se mai clinti. Spre surprinderea mea, lui Mariko nu i se părea neplăcut să fie mângâiată astfel de o insectă.

Auzeam ploaia în streaşină. Aveai impresia că numai în locul acela. În urechile mele, ploaia suna de parcă era înlemnită de groază: o luase prin partea aceasta a oraşului şi se rătăcise de tot. Asta era senzaţia mea. Răpăitul ploii părea izolat în noaptea de necuprins, ca şi mine de altfel; era un sunet ce aparţinea unei lumi circumscrise, ca lumea măruntă iluminată de lumina vagă a veiozei.

Dacă muştelor le plăcea descompunerea, oare şi Mariko intra în stare de putrefacţie? Oare lipsa totală de credinţă a fetei însemna putrefacţie? Lucrul acesta se întâmpla pentru că fata avea o lume a ei.

Îmi era greu să pricep.

Apoi am observat că Mariko adormise. Zăcea acolo ca un cadavru, şi musca părea să fi aţipit şi ea pe rotunjimea pieptului.

Nu m-am mai dus la Otaki. Realizasem ceea ce aveam de realizat. Nu mai rămânea decât să constate stareţul că-mi cheltuisem banii pentru taxă şi să mă izgonească.

Cu toate acesta nu îi făcusem nici o aluzie la felul cum îmi cheltuisem banii. Nu simţeam nevoia să-i mărturisesc stareţului; el trebuie să descopere fapta singur, fără nici o aluzie din partea mea.

Mi-era greu şi mie să-mi explic de ce ţineam atât de mult să-i încerc puterea stareţului. De ce voiam să împrumut tăria asta a lui? De ce ţineam oare ca decizia mea finală să depindă de izgonire? Pentru că, după cum v-am mai spus, mi-am dat seama de mult timp de lipsa lui de putere.

La câteva zile după cea de-a doua vizită a mea la casa Otaki am avut iar ocazia să-mi confirm acest aspect al firii stareţului. Dimineaţa devreme, înainte de deschidere, el dădu o raită prin Templu. Era ceva cu totul neobişnuit. Veni la mine şi la ceilalţi preoţi tineri care măturam pe-acolo şi ne mulţumi convenţional pentru tot ce făceam. Apoi, în mantia lui albă, ce-ţi lăsa impresia de rece, urcă treptele de piatră ce duceau la Yukatei. Era limpede că voia să stea singur acolo, să-şi prepare ceaiul şi să mediteze nestingherit.

Se mai zăreau pe cer urmele răsăritului incandescent. Câţiva nori, ici-colo, răsfrângând o strălucire roşiatică, alergau pe fundalul albastru. Aveai senzaţia că norii nu reuşiseră să-şi învingă timiditatea.

După ce-am terminat cu măturatul, ceilalţi din grupul nostru se întoarseră în clădirea principală a Templului. Numai eu o luasem pe cărarea care ducea la Yukatei, în spatele Bibliotecii. Mie îmi revenea sarcina să mătur terenul de acolo. Mi-am luat mătura şi am urcat scările din piatră, mărginite de un gard din bambus. Treptele duceau până aproape de casa ceaiului. Copacii erau încă uzi de ploaia din seara precedentă. Strălucirea dimineţii se reflecta în stropii de rouă presăraţi din abundenţă pe tufişurile din jur şi aveai impresia că răsăriseră cireşe roşii acolo, înainte de vreme. Pânza de păianjen ce se întindea de la un strop de rouă la altul era şi ea roşiatică parcă şi am observat că tremura.

Privind la toate acestea, am fost pur şi simplu uimit constatând că obiectele de pe pământ pot răsfrânge atât de fidel culorile cerului. Până şi umezeala de la ploaie care învăluia totul îşi trăgea seva în întregime din cerul de deasupra. Peste tot erau stropi, ca şi când totul ar fi primit binecuvântarea mărinimoasă a cerului; emana un miros de putred amestecat cu proaspăt. Pentru că obiectele de pe pământul acesta nu ştiau ce-nseamnă neacceptarea.

Lângă pavilionul Yukatei se afla Turnul Steaua Nordului, al cărui

nume se trage din fragmentul: „Steaua Nordului rămase pe aceste meleaguri şi puzderia de stele o slujesc“. Actualul turn nu mai era acelaşi ca cel de pe vremea lui Yoshimitsu. Fusese reconstruit cu câteva sute de ani în urmă în formă rotundă, forma obişnuită a pavilioanelor de ceai. Deoarece stareţul nu se vedea prin Yukatei, era probabil în turn.

Nu voiam să-l înfrunt singur pe stareţ. Am luat-o tăcut de-a lungul gardului viu, aplecându-mă ca să nu fiu văzut de partea cealaltă.

Turnul Steaua Nordului era deschis. În alcov se vedea obişnuitul sul de pergament al lui Maruyama Ōkyo. Alcovul conţinea şi un altar mic budist, lucrat cu multă migală, din lemn de santal, dar care se înnegrise în sutele de ani care trecuseră de când a fost adus din India. În stânga se vedea raftul în stil Rikyu, din lemn de dud; am văzut şi pictura de pe uşa glisantă. Totul era la locul lui, cum mă şi aşteptasem de altfel, dar nici urmă de stareţ. Mi-am ridicat instinctiv privirile peste gard şi am privit în jur.

Într-un ungher întunecat al camerei de lângă pilon, am văzut ceva ce semăna cu un pachet mare alb. Privind mai atent, mi-am dat seama că este stareţul. Trupul înveşmântat în mantie albă era aplecat de tot, ghemuit, cu capul între genunchi şi faţa acoperită de mânecile lungi.

Stareţul rămase în aceeaşi poziţie. Era complet nemişcat. Privindu-l, am încercat diverse sentimente.

Primul meu gând a fost că i s-a făcut brusc rău şi are o criză. Voiam să mă ridic imediat şi să mă duc să-l ajut. Ceva mă reţinu însă. Nu-i purtam nici un pic de afecţiune stareţului şi apoi, oricum, într-una din zilele acestea îmi duceam la bun sfârşit planul de a da foc Templului de aur. Ar fi curată ipocrizie să-i ofer ajutorul în condiţiile acestea. Mai mult, exista pericolul ca, dacă-l ajutam, să devin obiectul recunoştinţei şi dragostei lui şi astfel să-mi slăbească hotărârea.

Dacă mă uitam bine la stareţ, nu părea bolnav. Orice i s-ar fi întâmplat, aşa cum stătea ghemuit acolo, în pavilionul ceaiului, părea complet lipsit de mândrie şi demnitate. Era un soi de umilire, parcă era un animal adormit. Am observat că-i tremură mânecile uşor, ca şi când l-ar fi apăsat pe spate o greutate invizibilă.

Ce să fie oare această greutate invizibilă? Suferea? Sau conştiinţa insuportabilă a neputinţei?

Obişnuindu-mă cu liniştea din jur, mi-am dat seama că stareţul murmura ceva cu o voce stinsă. Părea o rugă, dar nu am recunoscut-o. M-a izbit brusc un gând care mi-a spulberat mândria: gândul că stareţul nostru ducea o viaţă spirituală necurată de care noi nu ştiam nimic şi că, în comparaţie cu aceasta, micile mele fapte rele, păcatele şi greşelile provocate de lipsa de atenţie erau chiar banale.

Am înţeles apoi. Stareţul stătea în poziţia „aşteptării la grădină“, adică în poziţia preotului itinerant căruia i s-a refuzat cererea de

intrare în templu şi care stă pe sac toată ziua, aşteptând în faţa uşii cu capul plecat. Dacă un prelat de rangul stareţului nostru imita cu adevărat regulamentul căruia trebuie să i se supună un preot itinerant, atunci înseamnă că este exagerat de decent. Dar oare în ce scop? Aşa cum decenţa firicelelor de iarbă, a vârfurilor frunzelor copacilor, a stropilor de rouă ce se lăsau pe pânza de păianjen – toate – se îndreptau deci spre strălucirea dimineţii, spre ceruri, tot aşa poate şi stareţul îşi îndrepta intenţiile decente spre păcatele originare şi păcatele lumii, care nu erau ale lui de fapt; poate că lăsa ca toate acestea să se reflecte firesc în persoana lui, aşa cum stătea chircit ca un animal.

Dar nu, decenţa lui nu este îndreptată spre o forţă universală. Pentru mine, mi-am dat eu seama brusc, pentru mine o făcea. Nu exista nici o îndoială. Ştia că o să trec pe aici şi-şi luase poziţia aceasta de dragul meu. Şi-o fi dat seama de propria lui neputinţă şi se decise până la urmă pentru această metodă, teribil de ironică, pentru a mă mustra, pentru a-mi sfâşia inima-n bucăţele, pentru a trezi mila în mine, pentru a mă face să-mi îndoi genunchii şi să mă rog.

Pe când îl priveam cum stătea acolo, ghemuit, în poziţia aceea pe care o luasem drept decenţă, am făcut toate eforturile să nu mă las copleşit de emoţie. Deşi încercam din răsputeri s-o resping, adevărul este că îmi venea să mor de dragul lui. Dar gândul că se aşezase în poziţia respectivă pentru mine a întors totul pe dos şi-mi oţeli parcă şi mai tare inima.

În clipa aceea mă hotărâsem să-mi văd mai departe de planuri fără să mai aştept nici un alt motiv, cum ar fi izgonirea. Stareţul şi cu mine devenisem locuitorii a două lumi complet diferite şi nu mai aveam nici o înrâurire unul asupra celuilalt. Mă eliberasem de toate opreliştile. Acum puteam să-mi duc la bun sfârşit hotărârea pe care o luasem, după pofta inimii şi când aveam chef, fără să mai aştept nimic din afară.

Strălucirea dimineţii păli; pe cer se adunaseră nori şi lumina soarelui se retrase din Turnul Steaua Nordului. Stareţul rămase acolo mai departe, ghemuit. Am plecat repede.

În data de 25 iunie izbucni războiul din Coreea. Presentimentul că lumea se va duce de râpă se adeverea. Trebuia să mă grăbesc.

Capitolul 10

A doua zi după vizita mea la Gobancho am şi făcut o încercare. Am scos câteva cuie de vreo cinci centimetri din uşa de lemn de la intrarea din dos a Templului de aur.

Sunt două intrări în Hosui-in. Ambele uşi au două canaturi, una la est şi alta la vest. Bătrânul ghid obişnuia să dea o raită Templului de aur în fiecare seară. Mai întâi închidea pe dinăuntru uşa dinspre vest, apoi o încuia pe dinafară pe cea dinspre est. Ştiam că pot intra în Templul de aur fără cheie: pe o uşă veche de lemn, din dos, care nu mai era de mult folosită. Se putea îndepărta uşor dacă scoteai câteva cuie de sus şi câteva de jos. Cuiele abia se mai ţineau şi tocmai de aceea scosesem câteva, de probă. Le-am înfăşurat într-o bucată de hârtie şi le-am pus cu grijă în fundul sertarului. Au trecut câteva zile. Nimeni n-a observat nimic. A trecut o săptămână. Nimeni nu sesizase lipsa cuielor. În seara zilei de 28 m-am strecurat pe furiş şi le-am pus la loc.

În ziua în care l-am văzut pe stareţ ghemuit în pavilionul ceaiului, am înţeles că nu o să mai depind de nimeni, că nimeni nu-şi va mai impune forţa asupra mea, aşa că m-am dus la farmacia de lângă secţia de poliţie din partea de vest a cartierului Chimoto Imaidegawa şi am cumpărat nişte arsenic. Mi-au dat mai întâi o sticluţă mică ce nu putea conţine mai mult de treizeci de pastile. Am cerut una mai mare: am plătit o sută de yeni pentru o sticluţă cu o sută de pastile. Am intrat apoi într-o fierărie la sud de secţia de poliţie şi mi-am cumpărat un cuţit de buzunar cu o lamă de vreo zece centimetri. M-a costat nouăzeci de yeni cu cutie cu tot.

M-am învârtit câtva timp prin faţa secţiei de poliţie. Era seară şi câteva ferestre erau puternic luminate. Am zărit un poliţist intrând grăbit. Purta o cămaşă deschisă la gât şi avea o servietă în mână. Nimeni nu-mi acorda nici o atenţie. Nimeni nu-mi acordase nici o atenţie în ultimii douăzeci de ani şi starea aceasta părea să continue. Aşa cum stăteau lucrurile în momentul de faţă, eram o persoană complet lipsită de importanţă. În Japonia sunt milioane, zeci de milioane de oameni izolaţi prin colţuri, cărora nu le acordă nimeni nici o atenţie. Şi eu făceam parte dintre ei. Lumii puţin îi păsa dacă trăiesc sau mor, de aceea aveau ceva liniştitor. Şi poliţistul-detectiv părea liniştit în felul lui şi nu s-a sinchisit să-mi acorde şi o a doua privire. Lumina roşiatică, fumurie, a lămpii anunţa secţia de poliţie Nishijin, din care semnul grafic *jin* căzuse fără ca cineva să se gândească să-l mai pună la loc.

În drum spre Templu mă gândeam la cumpărăturile pe care le-am

făcut în seara aceea. Erau cumpărături interesante. Deşi cumpărasem medicamentul şi cuţitul pentru eventuala mea dispariţie de pe pământ, eram foarte încântat că le am şi mă gândeam dacă nu aşa se simte unul ce-şi cumpără casă nouă şi-şi face planuri de viitor. După ce-am ajuns la Templu, m-am uitat din nou la cele două achiziţii. Am scos cuţitul din cutiuţă şi i-am lins lama. Lama de oţel s-a aburit imediat şi răceala pe care am simţit-o pe limbă a fost urmată de o senzaţie de prospeţime. Această prospeţime se reflecta pe limbă, de undeva, din interiorul oţelului, din miezul de neatins al oţelului. Precizia formei, lustrul culorii indigo a adâncurilor mării – tocmai acestea-i dădeau acea prospeţime diafană care-mi învălui vârful limbii. Farmecul dispăru însă în cele din urmă. Îmi imaginam, fericit, ziua în care mă va ameţi cu totul, fizic, acea explozie de prospeţime. Cerul morţii era strălucitor şi mi se părea că seamănă cu cerul vieţii. Nu mă mai străfulgera nici un gând negru. Lumea aceasta scăpase de suferinţă.

După terminarea războiului, la Templul de aur s-a instalat un sistem de alarmă automat contra incendiilor. Era astfel conceput, încât în momentul în care temperatura din interiorul Templului ajungea la un anumit punct, suna un clopoţel de avertizare pe coridorul unde locuiam. În seara zilei de 29 iunie s-a defectat ceva la sistemul de alarmă. Bătrânul ghid descoperise defecţiunea. Eram întâmplător în bucătărie în clipa aceea şi l-am auzit cum îi raporta diaconului situaţia. Aveam senzaţia că aud o îmbărbătare din ceruri.

A doua zi dimineaţă însă, diaconul a telefonat la fabrica ce instalase sistemul de alarmă şi i-a rugat să ne trimită un depanator. Blajinul ghid îmi povesti şi mie cum stau lucrurile. Mi-am muşcat buzele. Noaptea trecută avusesem o ocazie absolută, minunată, să-mi duc planul la bun sfârşit, dar o ratasem.

Depanatorul veni seara. Ne-am adunat cu toţii în jurul lui şi l-am privit curioşi cum repară sistemul. Se pare că nu-i dădea de capăt defecţiunii. Înclină uşor capul, descurajat, şi noi, gură-cască, plecarăm unul câte unul să ne vedem de-ale noastre. Am plecat şi eu. Trebuia să aştept să termine cu reparaţia şi să aud semnalul acela disperat – sunetul clopoţelului prin tot Templul, pe când se verifica dacă funcţionează. Noaptea se lăsă asupra Templului de aur ca fluxul ce asaltează malul şi am văzut luminiţa depanatorului în interiorul clădirii. Nici urmă de alarmă. Renunţă şi el să mai facă ceva şi plecă spunând că vine a doua zi să-şi termine treaba.

Nu s-a ţinut de cuvânt, deci n-a venit pe 1 iulie. Conducerea Templului n-avea nici un motiv special pentru a grăbi reparaţiile.

În data de 30 iunie m-am dus iar în Chimoto Imaidegawa şi mi-am cumpărat pâine dulce şi pişcoturi cu gem. Pentru că nu ni se dădea nici o gustare între mese, mai veneam din când în când aici să-mi

cumpăr dulciuri din puţinii bani de buzunar pe care-i aveam.

Dar nu-mi făcusem cumpărăturile pentru că-mi era foame. Şi nici n-am cumpărat pâinea ca să pot înghiţi arsenicul. Dacă trebuie să-mi motivez gestul în vreun fel, ei bine, atunci recunosc că neliniştea din mine mă făcuse să-mi cumpăr de mâncare.

Legătura dintre mine şi sacoşa aceea plină pe care o duceam în mână. Legătura dintre fapta aceea perfectă şi izolată pe care eram pe punctul de a mi-o asuma şi amărâta aia de pâine din sacoşă. Soarele străpunse cerul înnorat şi învălui casele vechi de pe stradă ca o pâclă înăbuşitoare. Îmi curgea sudoarea şiroaie pe spate, de parcă aş fi fost atins cu un fir de aţă rece. M-am simţit îngrozitor de obosit. Legătura dintre mine şi pâinea dulce. Oare ce putea fi? Îmi imaginam că, în momentul în care mă voi găsi faţă-n faţă cu propria faptă, voi fi susţinut, spiritual, de tensiunea şi concentrarea de care va trebui să dau dovadă în clipele acelea, dar stomacul meu, care va rămâne mai departe izolat, îşi va cere şi el drepturile, o răsplată pentru această izolare. Aveam impresia că organele mele interne erau ca un prăpădit de câine ce nu poate fi dresat ca lumea. Ştiam. Ştiam că indiferent de starea minunată de spirit în care m-aş fi aflat, stomacul şi intestinele – acele organe tâmpe şi neghioabe din trupul meu – îşi puteau cere drepturile lor, tânjind după banalităţi.

Ştiam că stomacul meu o să viseze. O să viseze pâine dulce şi pişcoturi. Pe când spiritul meu o să viseze bijuterii, stomacul meu o să viseze cu încăpăţânare pâine dulce şi pişcoturi. În orice caz, mâncarea aceasta o să servească drept indiciu celor ce-şi vor stoarce creierii cu mobilul crimei. „Bietul de el, era flămând“, o să se spună. „E foarte firesc.“

Sosi ziua cea mare: 1 iulie 1950. Cum spuneam, nu era nici o speranţă ca sistemul de alarmă să se repare în ziua aceea, lucru ce s-a confirmat la ora şase după-amiaza. Bătrânul ghid a telefonat la fabrică şi i-a rugat să grăbească reparaţiile. Mecanicul a răspuns că, din nefericire, era foarte ocupat în seara aceea, dar va termina treaba negreşit a doua zi.

În ziua aceea vizitaseră Templul vreo sută de persoane, dar deoarece porţile se închiseră la şase şi jumătate, valurile de oameni începuseră să se retragă. După ce telefonă, bătrânul ghid rămase la intrarea bucătăriei cu privirile aţintite undeva, în zare. Îşi terminase treburile din ziua respectivă.

Ploua mărunt. Răpăise de câteva ori de dimineaţă până acum. Vântul adia uşor şi nu era o căldură înăbuşitoare cum ar fi fost de aşteptat în perioada aceea. Am văzut flori de dovleac împrăştiate ici-colo, prin ploaie. Soia, care fusese semănată cu o lună în urmă, începuse să încolţească în straturile negre, lucioase, în partea cealaltă a câmpului.

De câte ori cădea pe gânduri, ghidul obişnuia să clănţăne din dinţii lui falşi, prost lucraţi. În fiecare zi relata turiştilor exact aceleaşi lucruri despre Templu, dar din cauza danturii false, era din ce în ce mai greu să-l înţelegi. Nu acorda nici cea mai mică atenţie sugestiei de a şi-i repara. Bătrânul bombănea ceva. Se opri o clipă din bolborosit şi i-am auzit dinţii clănţănind. Apoi porni iar să bâiguie ceva. Era probabil nemulţumit de întârzierea reparaţiei sistemului de alarmă contra incendiilor. Ascultându-i murmurul de neînţeles, am avut impresia că spune că-i prea târziu pentru reparaţii – nu ştiu dacă se referea la dinţi sau la sistemul de alarmă.

Stareţul avu în seara aceea un oaspete neaşteptat. Era părintele Kuwai Zenkai, stareţul templului Ryūhō din prefectura Fukui, un fost prieten din vremea studenţiei. Fiind prieten cu stareţul, părintele Zenkai fusese prieten şi cu tata.

Stareţul era plecat când a venit părintele Zenkai. I-a telefonat cineva şi i-a spus că are musafiri; a spus că se întoarce cam într-o oră. Părintele Zenkai venise la Kyōto să stea o zi-două la Templu.

Tata vorbise deseori despre acest preot şi avea o părere foarte bună despre el. Arăta ca un adevărat bărbat, şi ca aspect, şi în ce priveşte caracterul, era un model de preot Zen. Avea un metru optzeci şi doi înălţime, piele măslinie, sprâncene stufoase şi vocea ca tunetul.

Când a venit un *jisō* să-mi spună că părintele Zenkai vrea să-mi vorbească până se întoarce stareţul, am şovăit puţin. Mi-era teamă ca nu cumva ochii lui limpezi şi puri să-mi dibuiască planul, care era acum pe punctul de a fi dus la îndeplinire.

L-am găsit stând cu picioarele încrucişate în sala de oaspeţi din pavilionul central. Bea liniştit sake şi mesteca nişte peşte uscat adus de diacon. Îl servise colegul meu până să vin, dar acum i-am luat locul şi, aşezându-mă politicos în faţa preotului, i-am turnat eu sake. Stăteam cu spatele la ploaia mohorâtă, aşa că părintele Zenkai avea în faţa ochilor o privelişte cam tristă – grădina întunecată îmbibată de apă şi chipul meu. Nu era el omul care să se lase prins în astfel de mreje. Deşi era prima noastră întâlnire, mi-a vorbit deschis. Remarcă:

— Semeni cu tatăl tău! Ce-ai mai crescut! Ce păcat că a murit tatăl tău!

Părintele Zenkai avea o candoare care-i lipsea stareţului nostru şi o forţă cu care tata nu fusese niciodată înzestrat. Faţa îi era arsă de soare, nările foarte lungi, cute adânci între sprâncene. Privindu-i chipul, ai fi zis că ai în faţa ochilor masca Obeshimi pe care o foloseau spiritele din piesele Nō.

Nu avea trăsături regulate, dar emana o forţă interioară cu totul ieşită din comun. Părintele Zenkai dezvăluia însă forţă numai cât să anihileze orice simetrie posibilă. Pometii obrajilor erau proeminenţi precum munţii stâncoşi pictaţi de artiştii chinezi ce aparţin Curentului

Sudic.

Era totuşi o blândeţe în vocea bubuitoare a părintelui care-şi găsea ecou în inima mea. Nu era o blândeţe obişnuită – semăna cu rădăcinile aspre ale unui copac mare ce se înalţă la marginea satului, oferind adăpost călătorului obosit –, ci o blândeţe aspră la pipăit. Trebuia să fiu atent, să nu mă las furat de ea, să nu-mi zădărnicească planul tocmai în noaptea aceasta. Am avut o secundă bănuiala că stareţul l-a chemat special pe părintele Zenkai pentru mine, dar mi-am dat imediat seama că nu bătea el atâta drum, tocmai din prefectura Fukui, numai pentru mine. Nu, preotul acesta era un oaspete deosebit, care din întâmplare avea să fie martorul unui cataclism cu totul şi cu totul ieşit din comun. Sticluţa din ceramică avusese în ea cam un sfert de litru de sake, dar părintele o şi golise. M-am scuzat cu o plecăciune adâncă şi m-am dus la bucătărie să aduc alta. Pe când mă întorceam cu sake-ul încălzit, am avut o senzaţie pe care n-o mai cunoscusem. N-am simţit niciodată nevoia să fiu înţeles, dar acum voiam ca părintele Zenkai să mă înţeleagă. Probabil a observat şi el că în timp ce îngenuncheam şi-i turnam sake-ul, în ochii mei se putea citi o sclipire de sinceritate care-mi era străină.

— Ce părere aveţi despre mine? am întrebat.

— Hm, aş spune că pari un student serios şi muncitor. Bineînţeles, n-am cum să ştiu dacă îţi faci de cap pe ascuns. Dar era să uit! Lucrurile nu mai sunt ca pe vremuri, nu? Am impresia că tinerilor de azi nu le mai ajung banii şi pentru destrăbălare. Când tatăl tău, stareţul şi cu mine eram tineri, făceam tot soiul de pozne.

— Vă place un student obişnuit? l-am întrebat.

— Da, răspunse părintele Zenkai, aşa e şi bine să arăţi. Cel mai bun lucru e să fii ca toţi ceilalţi. Lumea nu te mai suspectează în felul acesta.

Părintele Zenkai nu era deloc îngâmfat. Preoţii superiori, cărora li se cere părerea în legătură cu câte ceva, pictură sau obiecte vechi de artă, cad de obicei în păcatul de a nu avea niciodată o părere bună, de teamă să nu se râdă de ei mai târziu în cazul în care au făcut vreo greşeală. Apoi, mai sunt preoţii Zen, care-şi spun pe loc părerea, convenţional, având însă grijă să se exprime în aşa fel, încât răspunsul să fie ambiguu. Părintele Zenkai însă nu era dintre aceştia. El spunea exact ce vedea şi ce gândea. Nu căuta niciodată să găsească vreun sens special lucrurilor care se reflectau în ochii lui puternici, puri. Pe el nu-l interesa dacă există sau nu vreo semnificaţie. Ce mă impresiona însă cel mai mult la părintele Zenkai era că, atunci când privea un obiect – de exemplu, pe mine –, nu încerca să se afirme observând ceva ce n-a mai văzut nimeni; privea totul exact ca toţi ceilalţi. Scopul în sine nu avea nici o semnificaţie pentru acest preot. Am înţeles ce voia să-mi spună şi m-am destins încet-încet. Atâta vreme cât le păream altora un

om obişnuit, eram într-adevăr aşa, şi orice fapte ciudate aş comite, banalitatea rămâne precum orezul vânturat.

Fără să fac nici cel mai mic efort, am reuşit să mă imaginez ca un copăcel stufos, plantat în faţa părintelui Zenkai.

— Consideraţi, părinte, că e bine să procedezi exact aşa cum aşteaptă lumea de la tine?

— Nu e întotdeauna uşor. Dar dacă te comporţi altfel, lumea o să considere imediat că aşa e normal în cazul tău. Să ştii că se uită repede.

— Şi ce e mai de durată? Ce-ţi preconizezi tu sau modul în care eşti considerat?

— Ambele se vor sfârşi într-o bună zi. Oricât ai încerca să te convingi că personalitatea ta este mai trainică, se sfârşeşte cu siguranţă odată. Când trenul merge, pasagerii sunt în repaus, dar când trenul se opreşte, pasagerii sunt cei care se pun în mişcare. Şi mişcarea, şi repausul se sfârşesc la un moment dat. Moartea pare să fie repausul de pe urmă, n-ai cum să ştii cât durează.

— Vă rog să mă priviţi cu atenţie, am spus în cele din urmă. Nu sunt cum vă imaginaţi dumneavoastră. Vă rog să citiţi în inima mea.

Părintele îşi duse ceşcuţa cu sake la gură şi mă privi atent. Tăcerea mă apăsa precum acoperişul mare, negru al Templului, îmbibat de apă. M-au trecut fiori. Părintele Zenkai spuse apoi râzând:

— Nu e nevoie să te pătrund. Se citeşte totul pe faţa ta.

Aveam impresia că m-a înţeles bine, până în cele mai adânci unghere ale fiinţei. Pentru prima oară în viaţă mă simţeam complet despuiat sufleteşte. Şi exact ca apa care pătrunde cu uşurinţă în locurile goale, eram parcă inundat de curajul de a comite fapta.

S-a întors stareţul. Era ora nouă. Ca de obicei, un grup de patru porni să facă ultimul rond al Templului. Nu era nimic neobişnuit. Stareţul se aşeză să bea sake cu părintele Zenkai. Pe la douăsprezece şi jumătate, unul dintre colegii mei îl conduse pe oaspete în camera lui. Stareţul făcu apoi baie – sau „intrarea în ape“, cum se spunea la Templu – şi pe la ora unu noaptea Templul se linişti de tot. Continua să plouă încet.

Aşternutul meu era întins pe rogojină. Stăteam de unul singur şi contemplam noaptea ce se lăsa asupra Templului – tot mai neagră şi mai apăsătoare. Stâlpii mari şi uşa de lemn a cămăruţei mele păreau parcă şi mai întunecaţi în noaptea adâncă.

M-am bâlbâit liniştit în sinea mea. Spre furia mea, nu-mi apăru pe buze decât un singur cuvânt; era exact ca atunci când cauţi zadarnic ceva într-o sacoşă, dând mereu peste ceva de care nu ai nevoie. Povara şi opacitatea propriei lumi interioare semănau foarte bine cu cea a nopţii, cuvintele mele scârţâiau în exterior ca o găleată grea, scoasă din puţul adânc al nopţii.

„Nu mai e mult, gândeam. Să mai am puţină răbdare.“ Cheia plină de rugină care a deschis uşa ce despărţea lumea exterioară de cea interioară se va răsuci lin în broască. Lumea mea se va aerisi, adierea va pătrunde nestingherită în cele două lumi. Găleata se va ridica, balansându-se uşor în vânt, şi totul mi se va deschide sub forma unei întinderi mari… cămăruţa secretă va fi distrusă… E în faţa ochilor, iar mâinile mele se întind gata-gata să ajungă la…

Inima mi s-a umplut de bucurie în ora cât am stat singur în întuneric. Poate n-am fost în viaţa mea atât de fericit. M-am desprins brusc de întuneric.

M-am furişat în spatele Bibliotecii şi mi-am încălţat sandalele de paie pe care mi le pregătisem cu grijă dinainte. Am luat-o, prin ploaia măruntă, de-a lungul şanţului din spatele Templului, înspre atelier. Nu era cherestea acolo, dar duşumeaua era plină de rumeguş îmbibat de ploaie al cărui miros se răspândea puternic în jur. Atelierul era folosit şi pentru depozitarea paielor. Se cumpărau de obicei câte patruzeci de snopi, dar nu mai rămăseseră decât trei în noaptea aceea.

Am luat cei trei snopi şi m-am întors. În bucătărie era linişte deplină. Am luat-o spre colţul clădirii şi am ajuns în spatele apartamentului diaconului. Unul din geamurile closetului se lumină brusc. M-am ascuns.

Am auzit pe cineva tuşind. Mi s-a părut că e diaconul. Apoi l-am auzit uşurându-se. Aveam impresia că a durat o veşnicie.

Mi-era teamă să nu se ude paiele de la ploaie şi, cum stăteam ghemuit, încercam să le protejez cu pieptul. Mirosul ce venea dinspre closet era şi mai puternic din cauza ploii şi părea să se aştearnă pe mănunchiul de ferigi. Cineva trase apa, apoi l-am auzit lovindu-se de perete. Bineînţeles, diaconul era somnoros şi nu era sigur pe picioare. Lumina se stinse. Am luat cei trei snopi şi m-am îndreptat spre Bibliotecă.

Bunurile mele personale erau un coş de nuiele în care-mi ţineam lucrurile şi o valijoară veche. Aveam de gând să ard totul. Seara devreme îmi înghesuisem în cele două obiecte toate cărţile, hainele, straiele preoţeşti şi alte nimicuri. Sper că va recunoaşte lumea că am avut grijă de toate. Obiecte ca stinghiile de la plasa împotriva ţânţarilor cu care puteam să fac zgomot pe când le căram, precum şi obiectele neinflamabile ca scrumiera, cana, călimara de cerneală, care puteau atesta fapta mea, le-am pus între perne moi şi le-am înfăşurat în pânză. Le-am lăsat oricum separat. În plus, trebuia să mai ard o saltea şi două plăpumi. Am cărat tot bagajul acesta voluminos, bucată cu bucată, în spatele Bibliotecii şi l-am îngrămădit acolo. M-am dus apoi la Templul de aur să scot uşa de care vă spusesem înainte.

Cuiele au ieşit foarte uşor, unul după altul, de parcă ar fi fost implântate într-un strat de pământ moale. Am rezemat uşa înclinată

de trupul meu şi suprafaţa umedă a lemnului putred se bombă şi se frecă uşor de gâtul meu. Nu era chiar atât de grea pe cât mă aşteptam. După ce-am scos uşa, am pus-o jos. Pot să privesc acum interiorul Templului de aur. E întuneric beznă.

Uşa era destul de îngustă, dar se putea intra. M-am lăsat absorbit de întunericul Templului de aur. Îmi apăru un chip straniu în faţă şi mă făcu să tremur de spaimă. Având un chibrit aprins în mână, faţa mea se reflecta pe cutia din sticlă ce conţinea macheta Templului.

Nu era chiar momentul potrivit pentru astfel de activităţi, dar m-am oprit şi am privit atent miniatura din casetă. Acest templu mic era luminat de flacăra palidă a chibritului, umbra lui pâlpâi şi scheletul de lemn părea tare agitat. Imediat fu însă înghiţit de întuneric. Chibritul se stinse.

Ciudat, dar mă nelinişti capătul incandescent al chibritului, pe care l-am călcat ca studentul pe care-l văzusem odinioară la templului Myoshin. Am mai aprins un chibrit. L-am trecut prin faţa altarului şi a celor trei Buddha şi am ajuns cu el în faţa ofertoriului[44]. Acesta avea numeroase şipci de lemn printre care se aruncau monezile şi, la luminiţa chibritului, şipcile se unduiau ca valurile. În ofertoriu se găsea statueta din lemn a lui Ashikaga Yoshimitsu, considerată patrimoniu naţional. Ea reprezenta un individ în poziţie şezândă, îmbrăcat în mantie preoţească şi cu un sceptru în mână. Capul ras, ochii larg deschişi şi gâtul îngropat în mânecile largi ale mantiei. Ochii-i sclipeau la lumina chibritului, dar nu-mi era teamă. Era oribilă statueta lui Yoshimitsu. Deşi se păstra cu sfinţenie într-un colţ al clădirii pe care el însuşi a construit-o, părea neîngrijită de multă vreme.

44. Locul în care se depun ofrandele sau banii.

Am deschis uşa dinspre vest care dădea spre Sosei. Cum spuneam, era o uşă pe balamale ce se deschidea dinspre interior. Cerul acoperit de ploaie părea oricum mai luminos decât interiorul Templului de aur. Uşa cedă, scârţâind, în noaptea întunecată.

„Ochii lui Yoshimitsu“, mi-am zis ieşind repede pe uşă şi luând-o la fugă spre Bibliotecă. Ochii aceia ai lui Yoshimitsu. Se poate face orice în prezenţa acelor ochi. În faţa acelor ochi care nu văd, ai unui martor fără viaţă.

Pe când alergam, mi-am dat seama că ceva din buzunar făcea zgomot. Era cutia cu chibrituri. M-am oprit şi am îndesat un şerveţel sub capacul cutiei. Zgomotul se potoli. Nu se auzea nimic dinspre celălalt buzunar, în care se afla sticluţa cu arsenic şi cuţitul, înfăşurate bine într-o batistă. Nici un sunet de la pâinea, pişcoturile şi ţigările din buzunarul puloverului.

Mi-am reluat activitatea mecanic. Am făcut patru drumuri ca să pot transporta toate lucrurile adunate lângă Bibliotecă până la locul de

destinaţie, în faţa statuii lui Yoshimitsu din Templul de aur. Am cărat mai întâi salteaua şi plasa împotriva ţânţarilor, de la care scosesem stinghiile. Apoi cele două plăpumi, valijoara şi coşul de nuiele şi, în sfârşit, cei trei snopi de paie. Le-am aruncat la întâmplare, punând paiele între plasă şi aşternut. Plasa aceea părea să ia foc cel mai uşor, aşa că am întins-o peste restul bagajelor.

În final, m-am întors la Bibliotecă şi am luat legăturica în care băgasem lucrurile care nu ardeau şi le-am dus, de data aceasta, spre marginea lacului, la est de Templu. De aici se vedea, drept în faţă, stânca Yohaku. Stăteam sub nişte pini şi abia reuşeam să mă feresc de ploaie.

Reflectarea cerului pe suprafaţa lacului îl făcea să aibă o culoare ştearsă. Lintiţa deasă de la suprafaţă îţi lăsa impresia că e vorba de pământ pur şi simplu, doar spaţiile dintre ele te lăsau să ghiceşti că dedesubt ar fi apă. Unde stăteam eu nu ploua suficient de tare ca să clipocească apa. Lacul se evapora în ploaie şi părea să se-ntindă spre zarea îndepărtată. Aerul era umed.

Am luat o pietricică şi am aruncat-o în apă. Făcu bâldâbâc, dar cu atâta zgomot, încât am crezut că a plesnit aerul din jurul meu. Am stat o vreme chircit, nemişcat în întuneric, sperând ca astfel să atenuez zgomotul pe care-l provocasem fără să vreau.

Am băgat mâna în apă şi lintiţa călduţă mi se lipi de degete. Am dat drumul în lac mai întâi stinghiei de la plasa împotriva ţânţarilor, apoi scrumierei – ca şi când aş fi vrut s-o clătesc. Am lăsat să cadă încetişor şi ceaşca, şi călimara. Am terminat cu toate lucrurile ce trebuiau aruncate în apă. Au mai rămas lângă mine perna şi pânza în care fuseseră învelite. Nu mi-a mai rămas decât să duc şi aceste două obiecte în faţa lui Yoshimitsu şi să dau foc Templului.

Faptul că atunci mi s-a făcut brusc foarte foame corespundea exact anticipărilor şi, departe de a mă simţi măgulit, aveam sentimentul că am fost trădat. Mai aveam la mine pâinea şi pişcoturile pe care le începusem cu o zi în urmă. Mi-am şters mâinile ude de o margine al puloverului şi am devorat totul cu lăcomie. Nu le simţeam gustul. Stomacul a ţipat după mâncare şi nu se sinchisea dacă îmi place sau nu. Noroc că am reuşit să-mi îndes în gură, în mare grabă, nişte pâine. Inima-mi bătea puternic. După ce-am terminat de înghiţit mâncarea, am scos nişte apă din lac şi am băut.

Eram pe punctul de a trece la fapta cea mare. Terminasem cu toate pregătirile, nu-mi rămânea decât să sfârşesc odată. Nici nu-mi trebuia un efort prea mare.

Nu mi-am dat seama pentru moment că între mine şi ce aveam de gând să fac se deschidea o prăpastie mare, gata să-mi înghită şi viaţa.

Pentru că în clipa aceea mă uitam fix la Templul de aur şi-mi luam rămas-bun de la el. Templul de aur era şters în întunericul nopţii

ploioase şi nici măcar conturul nu i se distingea clar. Stătea acolo, în beznă, ca şi când era o cristalizare a nopţii înseşi. Încordându-mi privirile, am reuşit să desluşesc Kukyōchō, nivelul superior al Templului, unde întreaga clădire se îngusta, precum şi pădurice de stâlpi înguşti ce înconjurau nivelele Chōondō şi Hosui-in. Dar diversele detalii ale Templului, care m-au impresionat atât de mult în trecut, s-au topit în întunericul monocrom.

Cum amintirile legate de frumuseţe se împrospătau tot mai mult, tocmai întunericul fu cel care-mi oferi fundalul potrivit visării. Întreaga mea concepţie despre frumuseţe se ascundea în această formă sobră, adunată la pământ. Datorită puterii amintirii, diversele detalii estetice începuseră să sclipească, unul câte unul, în întunericul înconjurător, sclipirea se întindea tot mai mult, până când întreg Templul răsări în faţa mea în însăşi lumina stranie a timpului, care nu e nici zi, nici noapte. Niciodată nu mi s-a mai părut Templul de aur atât de perfect ca formă, nu l-am văzut niciodată sclipind în felul acesta, până în cel mai mic detaliu. Aveam impresia că-mi însuşisem viziunea unui orb. Lumina care emana chiar din Templu făcu clădirea să pară transparentă şi, de acolo, de pe malul lacului, distingeam foarte bine picturile sfinţilor de pe acoperişul din interiorul nivelului Chōondō, precum şi rămăşiţele de folii aurite de pe pereţii nivelului Kukyōchō. Exteriorul plăcut al Templului de aur se contopea strâns cu interiorul. Cuprinzând întreaga privelişte cu ochii, am reuşit să remarc bine clădirea, linia clară a motivului, repetarea migăloasă a detaliilor oriunde revenea motivul respectiv, am perceput efectul contrastului şi al simetriei. Nivelele inferioare, Hosui-in şi Chōondō, aveau cam aceeaşi lăţime şi, deşi era o oarecare diferenţă între ele, aveau aceeaşi cornişă; un nivel se odihnea pe vârful semenului său, astfel încât arătau ca o pereche foarte strânsă de vise sau ca nişte amintiri ale unor plăceri similare pe care le-am gustat cândva, în trecut. Aceste două etaje-surori gemene au fost încununate de un al treilea, Kukyōchō, care se îngusta brusc. Şi sus, pe acoperiş, pasărea din bronz auriu înfrunta noaptea, noaptea cea fără de lumină.

Numai acestea nu l-au satisfăcut pe arhitect. La vest de Hosui-in a mai adăugat gingaşul Sosei, care se proiecta din Templu ca un pavilion ieşit în afară. Parcă îşi dăduse toată osteneala să distrugă simetria clădirii. Rolul lui Sosei în arhitectura globală era acela de împotrivire metafizică. Deşi nu se întindea mult peste lac, îţi lăsa impresia de îndepărtare de centrul Templului de aur. Sosei era ca o pasăre ce se înalţă în zbor de pe pavilionul central, ca o pasăre care îşi întinde aripile cu câteva clipe în urmă şi vrea să scape de suprafaţa lacului spre tot ce era lumesc. Semnificaţia lui Sosei era asigurarea unei punţi între rânduiala ce guverna lumea şi acele lucruri – ca, de exemplu, dorinţa trupească – ce erau în mare neorânduială. Da, asta

era. Sufletul Templului de aur începea cu acest Sosei ce semăna cu un pod rupt la jumătate; forma apoi un turn cu trei nivele şi iar fugea de pod. Pentru că puterea imensă a dorinţei trupeşti ce pâlpâia la suprafaţa acestui lac era sursa forţei ascunse ce înălţase Templul de aur; dar după ce fusese rânduită această putere şi terminat turnul cu trei nivele, n-a mai suportat să sălăşluiască acolo şi nu i-a mai rămas decât să scape odată cu Sosei înapoi la suprafaţa lacului, înapoi la pâlpâirea nesfârşită a dorinţei senzuale, înapoi la locul de baştină. Mai demult, ori de câte ori priveam pâcla dimineţii şi a serii abătându-se deasupra lacului, mă frământa mereu acelaşi gând – gândul că aici sălăşluia imensa forţă senzuală care a construit Templul de aur.

Şi frumuseţea a sintetizat luptele şi contradicţiile, şi nearmoniile din fiecare părticică a clădirii – mai mult chiar, frumuseţea era cea care le domina! Templul de aur fusese construit cu praf de aur în lunga noapte fără lumină, exact ca o sutră înscrisă cu multă osteneală, cu praf de aur pe paginile întunecate ale cărţii. Eu nu ştiam însă dacă *frumuseţea* se identifica, pe de o parte, cu Templul de aur sau, pe de altă parte, se unea cu noaptea neantului ce înconjura Templul. Poate ambele. Şi fiecare parte separată, şi întreaga clădire, şi Templul de aur, şi noaptea ce învăluia Templul de aur. La gândul acesta, am simţit că misterul frumuseţii Templului de aur, care m-a chinuit atât de mult pe vremuri, era pe cale de a se desluşi. Dacă examinai frumuseţea fiecărui detaliu în parte – pilonii, balustradele, obloanele, uşile înrămate, ferestrele împodobite, acoperişul piramidal – Hosui-in, Chōondō, Kukyōchō, Sosei –, umbra Templului pe lac, insuliţele în miniatură, pinii, dar chiar locul pentru ancorarea bărcilor Templului –, frumuseţea nu era desăvârşită în nici unul din detaliile Templului; deoarece fiecare detaliu umbrea frumuseţea celui care-l urma. Din frumuseţea unui singur detaliu se desprindea numai nelinişte, tulburare. El visa la perfecţiune, dar nu ştia ce înseamnă împlinirea şi era mereu prins în mrejele frumuseţii detaliului următor, frumuseţe necunoscută. Umbrirea frumuseţii unui detaliu se înlănţuia cu umbrirea următoare, astfel că diversele umbriri ale unei frumuseţi *care nu exista* de fapt deveniseră ideea dominantă a Templului de aur. Umbririle acestea reprezentau neantul. Neantul era însăşi structura frumuseţii. De aceea, din neîmplinirea diverselor detalii ale acestei frumuseţi se ivea automat o umbrire a neantului, iar clădirea aceasta atât de minunată, lucrată din lemn de cea mai bună calitate, tremura la gândul existenţei neantului ca un colier în bătaia vântului.

Dar n-a existat nici o clipă în care frumuseţea Templului de aur să pălească! Frumuseţea lui îşi găsea mereu ecou pe undeva. Exact ca o persoană căreia îi ţiuie urechile, eu auzeam neîncetat sunetul frumuseţii Templului de aur oriunde mă aflam şi mă obişnuisem cu el. Dacă comparai această frumuseţe cu sunetul, Templul era ca un

clopoţel de aur care suna încontinuu de cinci secole şi jumătate sau chiar ca o harpă mică. Ce se întâmplă însă dacă sunetul înceta?

Mă simţeam teribil de obosit.

Dincolo de Templul de aur ce se înălţa în întuneric, distingeam limpede Templul de aur din imaginaţia mea. Nu încetase să strălucească. Balustrada nivelului Hosui-in dinspre malul apei se retrăgea sfioasă, pe când cea de la Chōondō, sprijinită pe console de tip indian, îşi întindea pieptul visătoare spre lac. În cornişe se reflecta incert lacul, însăşi licărirea apei. Când Templul de aur reflecta asfinţitul sau strălucea la lumina lunii, lumina apei făcea ca întreaga clădire să arate de parcă plutea şi dădea din aripi misterios. Legăturile puternice ale Templului slăbeau în vibraţiile apei şi, în astfel de momente, aveai impresia că Templul de aur era făcut din vânt, apă, flăcări în permanentă mişcare.

Frumuseţea Templului de aur este de nedescris. Ştiam acum de unde mi se trage oboseala. Frumuseţea aceea încerca pentru ultima oară să-şi exercite forţa asupra mea şi să mă lege de neputinţa care mă asaltase de atâtea ori în trecut. Mâinile şi picioarele-mi tremurau de ceea ce vedeam în faţa mea. Cu câteva clipe în urmă, eram la un pas de a săvârşi fapta, iar acum mă afundasem iar undeva, departe.

— Am făcut toate pregătirile, bâiguiam eu, eram la un pas de a săvârşi ce-mi propusesem. După ce am visat atât, oare e nevoie să şi acţionez? Oare nu este complet lipsită de valoare fapta mea în stadiul acesta?

Probabil că avea Kashiwagi dreptate când spunea că nu fapta schimbă lumea, ci cunoaşterea. Şi mai era şi tipul de cunoaştere care încerca să imite fapta până la exagerare. Cunoaşterea mea intră în această categorie. Şi acesta este tipul de cunoaştere care face fapta cu totul neputincioasă. Oare motivul tuturor pregătirilor mele nu constă tocmai în realizarea faptului că *nu trebuie să-mi iau rolul în serios*?

Da, asta trebuie să fie. Acţiunea este, în ce mă priveşte, cu totul de prisos acum. Ea s-a născut din viaţă, din propria voinţă, iar acum stă în faţa mea ca un mecanism aparte, din oţel rece, aşteptând să fie pus în mişcare. Am impresia că nu există nici cea mai mică legătură între mine şi fapta mea. *Până în punctul acesta* am fost eu, de-acum încolo nu mai sunt eu. Dar cum de îndrăznesc să nu mai fiu eu însumi?

M-am rezemat de trunchiul pinului. M-a vrăjit scoarţa umedă şi rece a copacului. Aveam impresia că această senzaţie, această răcoare se confundă cu mine. Lumea se oprise pe loc; nu mai exista nicăieri nici o dorinţă, chiar eu eram mulţumit.

Ce să fac cu oboseala aceasta îngrozitoare? Aveam impresia că am febră, sunt moleşit şi mâinile nu mi se mişcă cum vreau. Sunt bolnav, probabil.

Templul de aur strălucea sub ochii mei, exact ca priveliştea oferită

de Jissokan văzută de Shuntokumaru. În noaptea neagră a orbirii, Shuntokumaru văzuse razele jucăuşe ale apusului de soare pe Marea Naniwa. Văzuse şi Awaji Eshima, Suma Akashi şi chiar şi Marea Kii reflectând soarele serii sub cerul senin.

Trupul meu părea paralizat şi-mi curgeau lacrimi întruna. Nu-mi păsa nici dacă stăteam aşa până dimineaţă şi mă găseau acolo. N-o să mă scuz în nici un fel.

V-am vorbit mult despre cât de neputincioasă mi-a fost memoria încă din fragedă copilărie, dar trebuie să subliniez că odată ce învie, este foarte bună. Trecutul nu ne trage înapoi numai spre trecut. Sunt amintiri legate de trecut care au resorturi puternice, iar când cel care trăieşte în prezent le atinge, ele se întind brusc şi ne împing înainte, în viitor.

Îmi simţeam trupul amorţit, dar mintea orbecăia pe undeva, prin amintiri. Câteva cuvinte plutiră la suprafaţă, dar dispărură şi ele. Am avut impresia că le ajung cu ghearele sufletului, dar s-au ascuns iar. Cuvintele acelea mă chemau. Încercau să se apropie de mine, ca să vadă de ce sunt în stare.

„Atenţie la spate, atenţie la exterior, dacă vă întâlniţi, ucideţi pe loc!“

Da, aşa suna prima frază a bine cunoscutului paragraf din *Rinzai-roku*. Celelalte cuvinte ieşiră apoi curgător: „Când îl întâlneşti pe Buddha, ucide-l pe Buddha! Numai aşa te vei salva“.

Cuvintele acestea m-au scos din moleşeala în care căzusem. M-am simţit brusc puternic. O parte a minţii îmi tot spunea că acum nu mai are rost să-mi pun planul în aplicare, dar noua mea forţă nu se speria de inutilitate. Trebuia să trec la faptă tocmai pentru că era atât de inutilă.

Am strâns pânza întinsă lângă mine şi am băgat-o sub braţ împreună cu perna. M-am ridicat. Am aruncat o privire Templului de aur. Strălucirea Templului din imaginaţia mea începuse să pălească. Balustrada era înghiţită încet-încet de noapte şi pădurea de piloni subţiri îşi pierdu din puritate. Lumina de la suprafaţa apei dispăru şi odată cu ea şi reflectarea ei pe cornişe. În curând, toate detaliile s-au ascuns în întuneric şi Templul de aur n-a mai lăsat în urmă decât un contur nedesluşit, negru.

Am fugit. Am luat-o la fugă spre nordul Templului. Picioarele mi se reobişnuiră, am reuşit să nu mă împiedic. Întunericul se deschidea treptat în faţa mea şi îmi arăta drumul.

De pe marginea lui Sosei am sărit drept în Templul de aur prin uşa de la intrarea vestică pe care o lăsasem deschisă. Am aruncat perna şi pânza peste grămada care mă aştepta acolo, pregătită.

Vibram de emoţie, mâinile mele umede tremurau. Pe lângă toate acestea, mi s-au udat şi chibriturile. Primul n-a vrut să se aprindă. Al

doilea era pe punctul de a se aprinde, dar s-a rupt. Din al treilea a ţâşnit flacăra şi, cum îl ţineam în bătaia vântului, îmi lumina spaţiile dintre degete.

Am căutat snopii de paie. Pentru că, deşi îi târâsem eu însumi până aici, îi pusesem în trei locuri diferite; uitasem complet unde. Până i-am găsit, chibritul s-a stins. M-am ghemuit pe vine lângă paie şi am aprins două chibrituri deodată.

Focul contura umbrele încâlcite ale grămezilor de paie şi, degajând o lumină strălucitoare, se răspândi încet-încet în toate direcţiile. Pe când fumul se ridica în aer, focul se ascunse în mormanul acela alb. Apoi, neaşteptat, departe de locul în care stăteam, flăcările au ţâşnit în sus, lansând rotocoale verzi prin plasa pusă împotriva ţânţarilor. Aveam senzaţia că totul în jurul meu a prins viaţă.

Capul mi se limpezi complet. Nu aveam prea multe chibrituri la dispoziţie. Am dat fuga la alt colţ al camerei şi, aprinzând cu grijă chibritul, am mai dat foc unui snop de paie. Flăcările cele noi mi-au ridicat moralul. Când ieşeam pe vremuri cu prietenii şi făceam focuri de tabără, eu eram întotdeauna cel mai priceput.

Se înălţă o umbră mare care pâlpâia în Hosui-in. Statuile celor trei Buddha, Amida, Kannon şi Seishi, erau luminate în roşu. Ochii statuii lui Yoshimitsu scăpărară; umbra pâlpâia în spate.

Nici nu simţeam căldura. Când am văzut că flăcările ascultătoare au ajuns până la ofertoriu, mi-am spus că totul este în ordine.

Uitasem de arsenic şi de cuţitul din buzunar. Îmi veni subit ideea să mor în Kukyōchō, înconjurat de flăcări. M-am îndepărtat de foc şi am luat-o la fugă în sus, pe scara îngustă. Nu mi-a dat prin minte să-mi pun întrebarea de ce este deschisă uşa care ducea la Chōondō. Bătrânul ghid uitase să închidă uşa de la etajul doi.

Fumul se încolăcea spre mine. Am tuşit. Am privit statuia lui Kannon atribuită lui Keishin şi îngerii-cântăreţi pictaţi pe tavan. Fumul cuprinse tot nivelul Chōondō. Am luat-o la fugă spre următorul nivel şi am încercat să deschid uşa de la Kukyōchō. N-a vrut să se deschidă. Era bine încuiată.

Am bătut în uşă. Bătaia a fost puternică probabil, dar zgomotul nu se ciocni de urechile mele. Am bătut cu toată forţa. Simţeam că trebuie să-mi deschidă cineva uşa dinăuntru. Visam să găsesc în Kukyōchō un loc în care să mor, dar pentru că fumul porni pe urmele mele, băteam vehement, de parcă-mi căutam un loc de refugiu. Dincolo de uşă nu putea fi decât o cameră mică. În clipa aceea visam că pereţii camerei sunt acoperiţi în întregime cu foiţă aurie, deşi ştiam că de fapt era aproape complet jupuită. Nu sunt în stare să explic cât de disperat tânjeam după cămăruţa aceea strălucitoare pe când băteam cu forţă-n uşă. „Dac-aş putea ajunge la ea, gândeam, totul ar fi în ordine. De-aş putea ajunge la cămăruţa aurie!“

Am bătut cât am putut. Mâinile mele nu erau destul de puternice, aşa că m-am izbit cu tot trupul de uşă. N-a vrut să se deschidă.

Chōondō se umpluse de fum. Auzeam sub picioarele mele pârâitul focului. M-am înecat din pricina fumului, era gata-gata să-mi pierd cunoştinţa. Tuşeam şi băteam în uşă. Uşa nu se deschidea.

În clipa în care mi-am dat însă seama că sunt respins, n-am mai ezitat. M-am strecurat pe trepte în jos. Am fugit până la Hosui-in prin vârtejurile de fum; cred că am trecut şi prin foc. Când am ajuns în final la uşa dinspre vest, am ţâşnit pur şi simplu afară. Am luat-o la fugă ca săgeata, neştiind încotro am apucat-o.

Fugeam. Cât de departe am ajuns fără să-mi trag sufletul măcar! Nu-mi amintesc pe unde am trecut. Am ieşit probabil pe poarta mică de lângă Turnul Kyōhoku dinspre nord, apoi oi fi trecut şi pe lângă Pavilionul Myo, am luat-o pe cărarea de munte mărginită de iarbă şi azalee şi am ajuns în vârful colinei Hidari Daimonji. Da, sigur, pe colina Hidari Daimonji am reuşit să mă întind şi eu, în mijlocul desişului de bambuşi, la umbra pinilor roşietici, să-mi domolesc puţin bătăile nebuneşti ale inimii. Colina aceasta veghea partea de nord a Templului de aur.

Ţipetele unor păsări speriate m-au făcut să-mi revin în simţiri. O pasăre zbură chiar pe lângă faţa mea, fâlfâind puternic din aripi.

Întins pe spate, am privit cerul în noapte. O mulţime de păsări s-au ridicat peste ramurile pinilor roşietici, iar scânteile focului, care începuseră să se rărească, pluteau pe cer deasupra capului meu.

M-am ridicat şi am privit departe, spre Templul de aur. Se auzea un zgomot ciudat dintr-acolo, ca nişte pocnitori. Aveai senzaţia că pârâie în acelaşi timp încheieturile a nenumăraţi oameni.

Nu se vedea Templul de aur de unde stăteam. Nu se vedea decât un vârtej imens de fum şi flăcări mari, îndreptate spre cer. Scânteile se risipiră printre copaci, iar cerul Templului de aur părea presărat cu nisip auriu.

Mi-am încrucişat picioarele şi am rămas cu privirile aţintite într-acolo.

Mi-am dat apoi seama că tot corpul îmi este numai băşici şi răni, că sângeram puternic. Degetele-mi erau şi ele pătate de sânge; m-am lovit probabil când am bătut în uşă. Mi-am lins rănile ca un animal care a scăpat de urmăritori. Am scos din buzunar sticluţa cu arsenic înfăşurată în batistă şi cuţitul. Le-am aruncat în vale.

Am simţit pachetul cu ţigări în buzunar. Am scos o ţigară şi am început s-o fumez. Mă simţeam ca unul care se aşază la o ţigară după ce a terminat o treabă grea.

Voiam să trăiesc.